

**ANDHRA LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES**

OFFICIAL REPORT

SATURDAY, the 26th NOVEMBER 1955

**DISCUSSION ON THE REPORT OF THE STATES REORGANIZATION
COMMISSION—*cont.***

**PRINTED BY
THE SUPERINTENDENT, ANDHRA GOVERNMENT PRESS
KURNOOL
1955
PRICE, 6 annas.**

CONTENTS

	PAGES
Discussion on the report of the States Reorganization Commission— <i>cont.</i>	1-114

ANDHRA LEGISLATIVE ASSEMBLY.

Saturday, the 26th November 1955.

The House met in the Assembly Chamber, Kurnool, at eleven of the clock, Mr. Speaker (The Hon. Sri R. Lakshminarasimham Dora) in the Chair.

I. QUESTIONS AND ANSWERS FROM 11 A.M. TO 11-40 A.M.

II. GOVERNMENT MOTION.

DISCUSSION ON THE REPORT OF THE STATES
REORGANIZATION COMMISSION—cont.

SRI P. SUNDARAYYA:—“అధ్యక్ష, సభ ఎదుటనున్న తీర్మానమునకు ఈ దిగువ సవరణను నెను ప్రతిపాదించుచున్నాను.

‘Delete in the first para. “this House feels happy that the Tungabhadra area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area.’”

“For the existing paragraph 4, substitute the following—

‘This House feels happy that States Reorganization Commission has recognized that Tungabhadra Project is essential for the full agricultural and industrial development of Rayalaseema area, but regrets that instead of suggesting ways so that no impediment can be placed in the utilization of that project, it has recommended an exchange of those Kanarese-speaking taluks, with Telugu-speaking district of Kolar and thus perpetuate unnecessary conflicts. Hence this Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra while Kanarese-speaking area of Bellary district be kept with Karnataka itself.’”

The amendment was duly seconded.

MR. SPEAKER:—“I take it that the other amendments are not moved, so there is only one amendment to the main resolution.”

[26th November 1955]

THE HON. SRI K. VENKATA RAO:—“అభ్యుక్త, రాష్ట్రపు సర్వవస్థీకరణ సంఘమువారిసిపార్సులను గురించి నిన్న ముఖ్య మంత్రి గారు తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదించునూ పోతన కవినిగురించి చెప్పారు. పోతన కవి మంచివద్యము ఒకటి వ్రాశారు.—

“ఆశాపాశము తాగడున్ నిడుపు

లేదంతంబు రాజేంద్ర

వారాసి ప్రావృత మేదినీవలయ

సామ్రాజ్యంబు చేకూరియున్ గానించెందరె॥”

అని అన్నారు. ఈ తీర్మానాన్ని గురించి మాట్లాడటంబట్టి, యీనాడు రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణ జరిగే సమయములో మనరాష్ట్ర విస్తరణకు గాను యితర రాష్ట్రములలోవున్న భాగాలను యివ్వమని కేంద్రము వారిని మనము కోరుతున్నాము. ఇదివీధి మనము ఆశాప్రవృత్తులమై ఉన్నభాగాలు చాలక యితర రాష్ట్రములలోని భాగములనుకూడా కొరకు తున్నట్లు కొన్ని విమర్శలు వినవస్తున్నవి. ప్రపంచములో ప్రతిమానవునికిని ఆశఅనేది వుంటుందని మన పూర్వులుగురించారు. ఆశఅనేది లేకపోతే కొరికఅనేది వుండదనిన్నీ, కోరికఅనేది లేకపోతే మానవులలో రవ్వంత అయినా హుషారు ఉండదనిన్నీ, వారియొక్క గట్టనమ్మకము. కాని యీ కొరిక అనేదాన్ని పరిమితము చేసుకొని, క్రమశిక్షణద్వారా దానియొక్క ప్రతిఫలము సంపాదించుకొనవాలి గాని సంఘ శ్రేయానికి, శ్రేయోరాజ్యానికి వ్యతిరేకముగా ఆ ఆశఅనేది వుండకూడదనే సిద్ధాంతాన్ని కొందరు లేపడీశారు. అయితే యీ రోజున మనకు రావలసిన భాగాలనే మనము కొరకు తున్నాము. కాని, ఆ కొరికలో ఆశఅనేది లేదనిమాత్రము నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఆ సంగతి యిప్పుడునేను చెప్పబోయే విషయాలనుబట్టి మీకే తెలుస్తుంది. ఆదిమన పొరపాటుకాదు, ఇతరుల పొరపాటుకాదు, పరిపాలకుల పొరపాటు అనే చెప్పవలసివుంటుంది. ఈ నాడుమన భారతదేశములోవున్న 36 కోట్ల జనాభాలో మొదటిస్థానము నాక్రమించుకున్న హిందీభాష మాట్లాడేభాష జనాభాను తీసివేస్తే, ద్వితీయస్థానము అక్రమించుకున్నది తెలుగు భాష మాట్లాడేవారి జనాభాయే. ఈ నాడు బెంగాలీవారు రెండు భాగములైనారు. అందువల్ల తెలుగు భాషకు ద్వితీయస్థానము లభించింది. పాకస్తాను వారు అవతలకు వెళ్లపోయినతరువాత, తెలుగువారమైన మనకంటె ఎక్కువ జనాభాగలిగిన బెంగాలీవారు రెండుభాగలు అయిన కారణముచేత, తెలుగు భాషమాట్లాడేవారు యీ నాడుభారత దేశములో హెచ్చుగా ఉండిన కారణము చేత, తెలుగుభాషకు ద్వితీయస్థానము భారతదేశములో లభించింది. తెలుగు భాషమాట్లాడేవారు ఆంధ్ర రాష్ట్రములోనేకాకుండా కొంచెము హెచ్చు తక్కు

26th November 1955] [SRI K. VENKATA RAO]

వగా భారతదేశములోని యితర రాష్ట్రాలలో గూడా, చాలాభాగము అన్ని ప్రాంతాలలోనూ వుంటున్నారు. ఇది చాలావరకు సంతోషించతగ్గ విషయము. ఆంధ్రరాష్ట్రము విడిపోయిన సమయములో ఒక మొమొరాండము గూడా తయారుచేయబడ్డది. అందులో యీ క్రిందిరాష్ట్రములలో తెలుగు వారి జనాభా ఉదహరించబడ్డది.—

రాష్ట్రము.	జనాభా.
మద్రాసు	... 21,700,000
ఉత్తరప్రదేశ్	... 2,000
ఒరిస్సా	... 342,000
పశ్చిమ బెంగాల్	... 49 000
కూర్గు	... 3,900
మైసూరు	... 1,375,000
తిరువాన్కూరు-కొచ్చిన్.	... 23,000
మధ్యప్రదేశ్	... 174,000
బొంబాయి, సారాప్ర	... 306,000
మధ్యభారత్	... 1,000
హైదరాబాదు	... 8,921,000
వింధ్యప్రదేశ్	... 78
రాజస్థాన్	... 441
పంజాబు	... 10,078
అండమాను దీవులు	... 1,044

“ఈవిధంగా తెలుగువారి జనాభా ఉన్నది. అప్పటి లెక్కల ప్రకారము తెలుగువారిజనాభా అన్నిచోట్ల చేరి 32,960,911 మందివున్నారు. కాని ఈ జనాభా నిరంతరము ఎదిగేదేకనుక, అందుకుగాను తగినకృషి కూడా నిరంతరము జరుగుతున్నది కనుక, పైనచెప్పిన అంకెయే యీగనముకూడా ఉన్నదని చెప్పటానికి వీలుఉండదు. నిజానికి అంతకంటె తెలుగువారి జనాభా ఎక్కువగా పెరిగిందనే చెప్పవచ్చు.

‘కాబట్టి అన్నిచోట్లలోను తెలుగువారి జనాభా యీ విధంగా విస్తరించి ఉన్నది; ఈ విషయము కేంద్రప్రభుత్వము వారికి తెలియనిది కాదు. ఇది తప్పకుండా వారికి తెలిసినవిషయమే. ఇది గాక తెలుగువారి యొక్క ప్రాముఖ్యము మరొకవిధముగాకూడ స్పష్టపడుచున్నది. మీపద్ధతున్న 0-1-0, 0-2-0 మొదలగు నాణెముల చూడండి. వాటిలో వివిభాషలు ముద్రింపబడివున్నవో చూడండి. ఇంగ్లీషు, హిందీ, ఉర్దూ, బెంగాలీ, తెలుగు ఉన్నవి. అరవములేదు, మహారాష్ట్రము లేదు, కన్నడములేదు, దీనికి కారణము యేమిటో గుర్తించండి. ఈ నాణ్యములలో దేశములో హెచ్చు జనాభాగల భాషలకు

[SRI K. VENKATA RAO] [26th November 1955]

ప్రాముఖ్యము యివ్వబడ్డదని స్పష్టమగుచున్నది. దేశములోని వివిధ భాషలు మాట్లాడేవారి జనాభా విస్తరణను బట్టి నాణెముల మీద ముఖ్యమైన భాషలు ముద్రింపబడి యున్నవి. తెలుగు వారి జనాభా, వారి ప్రాముఖ్యమును రుజువు చేయటానికి యంతకంటే వేరే నిదర్శనము అవసరము లేదు. ఇది బ్రిటిషువారి హయాముకు ముందునుంచి, యింకను చిగకాలమునుంచి జరుగు చున్నది. Currency notes మీద వున్న బాషలన్నీ నాణ్యముల మీద లేవు. దేశములో బంగారము, వెండి తగ్గిన తరువాతనే నోట్లు కాగితముల మీద అచ్చు అగుచున్నవి. కాబట్టి యిది యిటీపలనుంచి జరుగుచున్నదే. అది తరువాత వ్యవహారము. ఇటువంటివి యింకా చాలా నిదర్శనములు వున్నవి. అవి ఎన్ని అయినా చెప్పవచ్చు. కాని యిప్పుడు టైము కొద్దిగా వున్నది కాబట్టి, యీ ఎసెంట్లీ సమావేశ సందర్భములో వాటి వివరాలలోకి హెచ్చుగా పోజాలను. ఇటువంటి విషయములను గురించి ఎన్ని పుస్తకము లయినా వ్రాయవచ్చు. ఎసెంట్లీయొక్క టైము నేను ఎక్కువగా తీసుకోవడము న్యాయముకాదు. కాని ఒక్క విషయము మాత్రం చెప్పవలసివుంటుంది. ఇప్పుడు మనయొక్క గొప్పతనము మనము చెప్పుకుంటున్నాము గనుక ఒక విషయము మాత్రము చెప్పదలచాను. ఈ దేశమును ఎప్పుడో శాలివాహనులు పాలించారు. వారి పేరట యింకా ఈ దేశములో ఒక శకముకూడా ఉన్నది.

“గౌతమీపుత్రయజ్ఞశ్రీ, శాతకర్ణి, పులికేశిన్ మొదలగు మహా చక్రవర్తులు పశ్చిమసముద్రము తీరం మొదలు తూర్పు తీరపు సముద్రము వరకూ, పుత్తరమునుండి దక్షిణ ప్రాంతము చివర వరకూ అఖండముగా పాలించే రోజులలో మెగస్థనీసు అనే ఆయన యీ దేశానికి వచ్చినప్పుడు, ఈ దేశము చంద్రగుప్తుని సామ్రాజ్యము తరువాత చాలా గొప్పదనినీ, 30 వేల గ్రామాలు గలిగి అనేక వేలమందితోకూడిన యుద్ధదళాలతో యున్న దేశము అని వ్రాసారు. ఈ ప్రాంతాన్ని ఆయన ‘Andrae’ అని వ్రాశారు. ఈ ప్రాంతమునకు ఆంధ్ర దేశమని అంధ్రుల యొక్క ప్రాముఖ్యము ఇతర దేశముల గురింపుకు వచ్చింది. అప్పటినుంచి యిప్పటివరకు అంధ్రులయొక్క ప్రాముఖ్యతను గురించి చెప్పి మిమ్ములను విసిగించ దలచలేదు. కాని ఈ రోజున ఆంధ్ర జాతి కంతకు తగిన రాష్ట్రముగా విశాలాంధ్రను మనము కోరు తున్నాము. అది హైదరాబాదుతో చేరి అతి ప్రాముఖ్యమైన స్థానమునలంకరించి యున్నది. కనుక మనము యిప్పుడు దాన్ని కోరుతున్నాము. ఈ విషయము యీ వదాంధ్ర జాతి అంగీకరిస్తున్నది. ప్రతి ఒక్కరికినీ కాకతీయ సామ్రాజ్యము జ్ఞాపకము ఉన్నది. మన ముఖ్య మంత్రిగారు ఓరుగల్లు విషయము చెప్పారు. దాన్ని పరిపాలించిన వారు చరిత్రాత్మకంగా చూస్తే చాలా మంది వున్నారు. ఈ దేశమును పరిపాలించిన గణపతి దేవుడు, రుద్రమదేవి, ప్రతాపరుద్రుడు మొదలైన వారిని గురించి

26th November 1955] [SRI K. VENKATA-RAO]

మనము మరల ఒకసారి స్మరించడము మంచిదేగాని, యిప్పుడు సమయము కాదు గనుక నేను చెప్పదలచలేదు. అందులో మంత్రి యుగంధరుని గురించి అసలు చెప్పదలచుకోలేదు. నిన్న సాయంత్రము శ్రీ కల్లూరు సుబ్బారావుగారు గోలుకొండను గురించి తన ఉపన్యాసములో చెప్పారు. అసలు అక్కడ రాముడు వున్నాడో లేడో కాని, గోలుకొండలో హిందూమత మునకు చెందని సవాబు తానీషాగారి ముందర రాముడు ప్రత్యక్షమై సట్టు, రామదాసును ఖైదునుంచి విడిపించినట్లు, ఖైదీలగది మొదలైనవన్నియు యిప్పటికినీ కరబడుతున్నప్పుడు. ఎవరైనా యిష్టము ఉన్నవారు పోయి చూచినాగూడా చూడవచ్చు. దిన్నిబట్టి హైదరాబాదుతో మనకు సంబంధ బాంధవ్యములు చిరకాలమునుంచి వున్నవి, (Interruption) ఆ జైలు, రామదాసుగది, అన్నీ యిప్పటికిగూడ అక్కడ ఉన్నవి.

పూర్వము మన దేశముయొక్క సాభాగ్యము ఏ విధంగా వున్నదో ఒక్కసారి గమనించాలని నా కోరిక. మన దేశములో ఉన్న నదులు—‘గోదావరి, కృష్ణ పెన్నా, తుంగభద్ర పావనోదకంబుల పాలుద్రావి’ అని రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు వ్రాశారు. మన దేశములో ఎక్కడచూచినప్పటికినీ, అన్నీ సదులే. ఇవీకాక యింకా 36 చిన్న నదులు ఉన్నవి. ఎక్కడచూచినా సెలయేళ్ళే. మన దేశములో కాలుక్రింద ఎక్కడ పెట్టినను, నదులు, వాటినుంచి పారెడు నీరు తప్ప, మరేమిలేదు. ఈ నీటివల్ల దేశము సశ్య శ్యామలముఅయి, దేశము అంతా సిరి, సంపదలతో తులతూగే అవకాశాలు మనము కోల్పోగలమా అనిపిస్తుంది. కాబట్టి మనము యీనీటిని నక్రమంగా ఉపయోగపరుచుకోవాలన్నా వివిధ ప్రాంతములలో ఉన్న ఖనిజములతో దేశాన్ని industrial గా develop చేసుకోవాలన్నా మనకువున్న ప్యూసేయ వ్యవస్థలోనుంచి పారిశ్రామిక వ్యవస్థలోకి మన రాష్ట్రాన్ని మార్పుకోవాలన్నా, మన మందరము ఎంతో కృషి చేయాల్సి వున్నది. అందువల్లనె, మనము యావన్ముంది ఆంధ్రజాతీయాభ్యుదయానికి తోడ్పాటుగా మనకు న్యాయముగా రావలసినంత పెద్ద రాష్ట్రాన్ని కోరుతున్నాము.

“ఇంతేకాకుండా ఆంధ్రులలో ఎంతోమంది శిల్ప కౌసల్యాన్ని ప్రదర్శించ దగినవారున్నారు. ఎంతోమంది ప్రసిద్ధిచెందినవారు ఉన్నారు. ఉదాహరణకు, గుంటూరుకు సమీపములోవున్న అమరావతి శిల్పములను చూడండి. ఇదిమన ఆంధ్రదేశమునకు నడిబొడ్డున వున్నది. అక్కడవున్న శిల్ప కౌసల్యాన్ని ఆంధ్రులే ప్రదర్శించి యున్నారు. మునుపటి రోజులలో మద్రాసునుంచి ఢిల్లీకివెళ్లే విమానం బోపాల్ వద్ద అదేరోజులలో, మేము అక్కడ కొంచెముసేపు విశ్రాంతి తీర్చుకున్న సమయములో మూడు పెద్ద పెద్ద వాల్యూములు నేను చూడగలిగాను. అవి ఎంతో విలువైనవి అని అన్నారు. అందులో మొదటి వాల్యూము తెరచిచూడగా మూడవ పేజీలో బోపాల్ కు ప్రక్కనేవున్న సాంచి అనే బుద్ధకీర్తి చిత్రమును చూడ గలిగాను. అందులో కనబడిన రాజ్యతేరణములయొక్క శిల్ప కౌసల్యము

[SRI K. VENKATA RAO [26th November 1955]

ప్రదర్శించినది అంధ్రులేనని, వారి కౌశల్యానికి అవి చిహ్నములని అందుతో వ్యాయబడివున్నది. కాబట్టి అటువంటి శిల్పకళా కౌశల్యమును పరిధర్శించ గల మహామహులు అంధ్రులలో వున్నారు. అంధ్రదేశములో ఎన్నోచోట్ల అంధ్రులయొక్క ప్రాముఖ్యము ఈ శిల్పములద్వారా గుర్తించబడుచున్నది. మన సంచీవరెడ్డిగారు నాగార్జునసాగర్‌ను కట్టించుచున్నారు. నాగార్జునకొండ ప్రాంతమంతయు మునిగిపోతుందనే ఉద్దేశ్యముతో యీమధ్య గోపాలరెడ్డి గారు, నేను ఇంకా కొంతమంది వెళ్లిచూచాము. అది చూడగా, ఆ ప్రాంతం అంతయు యెంతో అశ్చర్యము కలుగజేసింది. 2,300 సంవత్సరముల క్రిందట నాగార్జునుడువున్న కాలములో కట్టించిన, Assembly Hall అక్కడ వున్నది. యిదిగాక, యీనాడు మనము అనుకుంటున్న septic tank latrine కూడ అక్కడ వున్నది. ఇవి ఎవరో అమెరికాలో హల్ బర్ట్ దొర కనిపెట్టాడు అనుకున్నాము. ఈ latrine ఆకాలములోకూడ ఉన్నట్లు కనబడుచున్నది. అది నిర్మించింది నాగార్జునుడే అనగలుగుతున్నాము. ఈ latrine, సుమారు పది అడుగుల లోతున వున్నది. చుట్టూ రాళ్లు పేర్చి కూడా వున్నది. Night soil అందులోనికి పోయి absorb అయ్యేటట్లుగా ఏర్పాటు చేయబడియున్నది. కనుక యీ latrines అ నాడు నాగార్జునుని కాలమునుంచి ఉన్నవనే నిదర్శనమగుచున్నది. ఇటు వంటి శాస్త్రజ్ఞానమూ, చిత్రకళా కౌశల్యము ప్రదర్శింపబడ్డ మన దేశములో ఎన్నో ఖనిజములున్నవి. భారతదేశంలోని నీటిలో నూటికి 15 వంతుల పారుదల మనదేశంలో ఉన్నది. ఇటువంటి అంధ్రదేశము హైదరా బాదు ప్రాంతముతోకూడా కలిస్తే, యిక ఈ నీరుఅంతా ఆప్రాంతములో ఎంత వరకు పారుదల కావడానికి అవకాశాలు వుంటాయో యోచించండి. కాబట్టి మన బారత దేశాభ్యుదయందృష్ట్యా, ఆంధ్రజాతీయాభ్యుదయ దృష్ట్యా ఆంధ్రు లమై మనము కోరే విశాలాంధ్ర నిర్మాణం చాలా హర్షించతగ్గ విషయ మని నేను అనుకుంటున్నాను.

“అశాపాశము నిడివిగావున్న విషయం కాదిది. అశాపాశం చాలా ప్రాప్య ముగఉన్న కోరిక ఇది. హైదరాబాదును గురించి, మిగిలిన హంశములను గురించి ముఖ్య మంత్రిగారు, మిగిలిన మిత్రులందరు చెప్పినారు. ఈ విష యములపై ఇక్కడవున్న వారందరికి ఏకాభిప్రాయము ఉన్నది గనుక నేను వాటిని గురించి ప్రత్యేకంగా ఈ రోజున మాట్లాడదలచలేదు. కాని నేను మాట్లాడదలచుకున్నటువంటి విషయాలు ఒకటి రెండు ఉన్నాయి. నేను సరి హద్దులను గురించి మాట్లాడదలచుకున్నాను. హైదరాబాదు సరిహద్దులో మనకు రావలసిన ప్రాంతాలు ఈ రోజున వున్నమాట నిజమే కాని అది చాల పెద్ద రాష్ట్రము. ఇప్పుడు అందులో ఎనిమిది జిల్లాలు మనకు ఇవ్వాలని పెద్ద రభస జరుగుతోంది. 8 జిల్లాలో, 9 వ జిల్లాలో కొంతభాగము రావచ్చు,”

26th November 1955]

SRI P. SUNDARAYYA :—“ 10 వ జిల్లాలో భాగము, కావాలి ఖమ్మం, వరంగల్లులను ఒక జిల్లాగా చేశారు. ”

THE HON. SRI K. VENKATA RAO :—“ అభ్యంతరము లేదు. 10 జిల్లాలు పూర్తిగాను, 11 వ జిల్లాలో భాగముకూడ అడుగుతాము రావడానికి వీలుంటుంది. నేను అసలు ఆవివరాలలోకి వెళ్ళడములేదు. నేను ఇప్పుడు సరిహద్దులగురించి మాట్లాడుతున్నాను. ఫిల్లిలో మన పెద్దలు పెద్ద పెద్ద విషయములనుగురించి సలహాలు చెబుతూ మిగిలిన సరిహద్దు ప్రాంతాలనుగురించి, boundary adjustments గురించి ముందు ముందు ఆలోచించబోతాము అన్నారు. అందువల్ల ఆ సరిహద్దులనుగురించి తమ దృష్టికి కొన్ని విషయాలు తీసుకురావలసివచ్చును. ఈ తీర్మానములోని అఖిల పేరాలో ఈ విషయము చెప్పబడిఉన్నది. మద్రాసు, మైసూరు, మధ్యప్రదేశ్, ఒరిస్సా రాష్ట్రములలోనుంచి మనకు రావలసిన భాగములు సామధాన రూపకంగానో లేక పంచాయితీద్వారానో తేల్చుకుంటాము అని వ్రాశాము. కాని వివరాలన్నీ తీర్మానములో వ్రాస్తే 5 పేజీలు అవుతుంది, చదువుకునెవారికి విసుగెత్తుతుంది. అందువల్ల మనము మిగిలిన విషయాలను ఇక్కడ చర్చ చేసుకోవడం అవసరముగనుక ఆ విషయములనుగురించి మనవి చెయదలచుకున్నాను.

“ మొట్టమొదట ఈ త్తరమునుంచి మొదలు పెడదాము. ఎందుకంటే స్వర్గానికి వెళ్లవలసినాకూడా దక్షిణమునుంచి కాకుండా ఈ త్తరద్వారము ద్వారా వెళ్లాలన్నారు. అందుచేత ఈ త్తరదిశనుంచి మొదలుపెడితే మనకు మొట్టమొదట వచ్చేది ఒరిస్సారాష్ట్రము. ఈ ఒరిస్సాఅనేది 1936 వ సం॥లో ఉద్భవించింది. అంతక్రితము ఒరిస్సా భూభాగము కొంత బెంగాలులోను, కొంత బీహారులోను, కొంత మధ్యప్రదేశ్ లోనూ, కొంత మద్రాసు రాష్ట్రము లోను ఉండినది. దానిని అంతటినికలిపి 1936 వ సం॥లో ఒక రాష్ట్రంగా చేశారు. దాని చరిత్రను మనము కొంత తెలుసుకోవలసిన అవసరము ఏర్పడింది. ఎందువల్లనంటే—దానిమీద మనము ఒకదాపా పైలుచేస్తున్నాము. కనుక 1936 వ సంవత్సరములోనే మనకు ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పడి ఉన్నట్లయితే ఇవాళ మనము అనుకొనే సమస్యలు ఏర్పడివుండేవికావు. ఇప్పుడే అన్ని రాష్ట్రాలు ఒకేమాటు ఏర్పాటు చేయడమువల్ల ఈ భాషా రాష్ట్రాల claims విషయంలో మంచే చెడ్డోపెద్దలు చెప్పినట్లువిని వ్యవహారము చేసుకుంటున్నాము. కాని ఆ రోజుల్లో ఒకే ఒరిస్సా రాష్ట్రము నిర్మించడము వల్ల అప్పుడు ఈ విషయమై చర్య తీసుకున్నటువంటి వారు కొన్ని అఘాయిత్యమైన పనులు చేయడము తటస్థించింది.

“ హంటరు అనే ఆయన (ఇంగ్లీషువారు) సుమారు 70, 80 సం॥ల క్రితము ఒరిస్సా చరిత్ర అనే ఒక పుస్తకము వ్రాశారు. అందులో ఒకటవ వాల్యూములోని 170-171 పేజీలలో—

SRI K. VENKATA RAO [26th November 1955]

'The mountain spurs which run down to the sea, south of the Chilka lake forms a well-defined boundary between Orissa and Ganjam' అని వ్రాశారు.

“ అప్పుడు గంజాము, మద్రాసు రాష్ట్రంలోనె ఉన్నది. చిలకా సరస్సు అనేది బరంపురానికి ఉత్తరాన ఉన్నది. దానికి ఉత్తరాన ఓడ్ర భాష, దక్షిణాన తెలుగు భాష మాట్లాడేవారు నివసిస్తున్నారు అని ఆయన అప్పుడు వ్రాశారు. పూరీ బగన్నాథము పేరు తమంచరికి తెలిసినదే. అక్కడకు చాలా మంది యాత్రలకు వెళ్ళుతూవుంటారు. అది మహాబతులక్రింద వుండేకాలంలో ఓడ్రులుతప్ప ఇతరజాతివారు అక్కడకు వెళ్ళినట్లుయితే వారివద్దనుంచి పన్ను వసూలుచేసేవారు. అక్కడి రికార్డులలో మన తెలుగువారివద్దనుంచి పన్నులు వసూలుచేయనట్లు వున్నది. అందుచేత ఆ భూభాగము ఎవరిదో చెప్పడానికి వీలులేదని రుజువు అవుతోంది.

“ 1765 వ సం॥లో ఉత్తర సర్కారులు, అంటే గంజాముజిల్లా సహితంగా నిజాము నవాబు గారు మొట్టమొదట ప్రేమించివారికి, తరువాత బ్రిటీషువారికి ఇచ్చివేసినారు. ఇచ్చినతరువాత 1803 వ సం॥ముదాకా అప్పుడు ఒరిస్సా అనుకునే భాగము మహారాష్ట్రలక్రింద వుండేది. బ్రిటీషువారి క్రిందకు రాలేదు. ఇది అసలు చారిత్రాత్మకమైన పరిస్థితి. మనము అంత దూరము వెళ్ళకుండా ఈ మధ్య జరిగిన విషయాలనుగురించి అలోచించు కుందాము. 1929 వ సం॥లో ఇండియా గవర్నమెంటువారు భాషా రాష్ట్రాల నుగురించి ఒక మెమోరాండము ఇచ్చారు. ఆ మెమోరాండములో వారు

'The Ganjam did not form part of Orissa in the last four centuries' అని వ్రాశారు.

“ఈ గంజాము జిల్లా గత 400 సం॥లనుంచి ఎప్పుడూకూడా ఒరిస్సా భూభాగంలో లేదని ఇండియా గవర్నమెంటువారు ఎప్పుడో వ్రాసిపెట్టారు.

“1904 వ సం॥మునుంచి ఒరిస్సా ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా ఏర్పాటుచేయాలని వ్యవహారము జరుగుతోంది. అప్పుడు హామిక్ అనే ఆయన (I. C S. acting Secretary of Madras Government) 24 వ జూన్ 1904 వ సం॥ లో Government of India వారికి గంజాము, విశాఖపట్టణము జిల్లాలగురించి పెద్ద వుత్తరము వ్రాసినారు. అది 4 పేజీల పరకు ఉన్నది.

26th November 1955][SRI K. VENKATA RAO]

అది అంతా వదపడము నాకు ఇష్టము లేదు. కనుక అందులోని ముఖ్యమైన విషయాన్ని తమకు మనవిచేస్తాను.

'The large number of Telugus throughout this tract and the fact that the bulk of the Government records have been kept in Telugu will render it essential for the officers employed in the tract transferred to acquire Telugu, and experience has shown that it is far more difficult for an Englishman to learn the Dravidian language of Telugu than Oriya.' అని వ్రాశారు.

అంతేకాక

'The transfer of the Ganjam district to another Government, would, in many cases, be a serious inconvenience to merchants and traders. Public opinion too is generally opposed to this change. The population of the proposed Bengal is 17½ millions, but the population of the Madras Presidency, if the proposed transfer is carried out will be reduced to 36 millions. In conclusion I am to point out that if the tracts were to be administered under the system now in force therein by Bengal Officers under the Bengal Government, the arguments which have been adduced in favour of transfer to Bengal would apply with equal force to Madras also,' అని వ్రాస్తూ వివర

'It is doubtful whether the change would confer any material benefits even on the Oriyas. while it would certainly be antagonistic to the interests of Telugus who equal the Oriyas in number who form the more important part of the population commercially and otherwise.

“ ఏ విధంగానూ ఈ జిల్లాను బెంగాలు రాష్ట్రములోకి పంపిద్దామన్నప్పటికీ అది సాగేవిషయముగా కనిపించడము లేదు. గంజాము జిల్లాలో తెలుగు మాట్లాడే వారు ఎంతో మంది ఉండడమే కాకుండా వర్తక, వాణిజ్య విషయాల్లో వారికి చాలా ప్రాముఖ్యము ఉన్నది. కనుక దీనిని ఎంత మాత్రము మార్చ కూడదని ఆ రోజున వారు వ్రాసి వున్నారు. అప్పుడు Government of India వారు ఈ భాగాన్ని అవతలకు మార్చడానికి అంగీకరించ లేదు.

[SRI K. VENKATA RAO] [26th November 1955]

“తరువాత ఫిలిప్డబ్ల్యు కమీషను అనేది 1925 వ సం॥ లో వచ్చింది. ఈ గంజాం జిల్లాను మార్చి వలయునా అక్కర లేదా అనే విషయము ఆలోచించవలసిందని వారిని ఇండియా ప్రభుత్వము అడిగితే ఫిలిప్డబ్ల్యు కమీషను వారుకూడా వారి రిపోర్టులో—

‘Although therefore it cannot be denied that the majority of the population of Parlakimidi is Telugu we felt that the Raja’s opinion must carry great weight’ అని వ్రాశారు—

“ఆ జిల్లాలో ఎక్కువమంది తెలుగువారే ఉన్నారు గాని అక్కడ జమీందారు ఒరియావారు గనుక ఆ జిల్లాను ఒరిస్సాకు పంపించి నట్లయితే చాలా బాగుంటుంది అని వారి అభిప్రాయము చెప్పారు. అప్పుడు మద్రాసు గవర్నమెంటు వారు పట్టుపట్టి అది సాగకుండా చెశారు. అప్పుడు ఒరిస్సాప్రాతం బీహారు రాష్ట్రంలో ఉండేది. బీహారు ప్రభుత్వంలో ఉన్న అప్పటి executive councillors కూడా ఈ వాదనలు అన్నిటినీ విని

‘That the whole of the Ganjam district might suitably be transferred less Chikacole, Parlakimidi Tekkali and Sompeta’ అని అన్నారు.

“ఈ నాలుగు తాలూకాలను వదలిపెట్టి మిగిలింది transfer చేస్తే బాగుంటుందని ఆ రోజులలో వారుచెప్పారు. ఆ వ్యవహారం అప్పుడు కూడా సాగలేదు. 18—9—1931 న ఒక Boundary Commission ఒరిస్సా రాష్ట్రం సృష్టించడం కోసంవేసారు. దానిపేరు మార్కెడ్నాల్లా కమీషన్, ఈ కమిటీవారు మొదట రిపోర్టు చేయడం, ఆ రిపోర్టును తరువాత పార్లమెంటు వారు ఆలోచించడం, అక్కడ white paper వెయడం, Joint Service Commission వారు రిపోర్టు చేయడం ఈనాలుగుజరిగాయి ఈ నాలుగింటిలో అశ్చర్యకరమైన విషయం—గంజాములోని పర్లాకిమిడి ప్రాంతాలు గాని, విశాఖపట్నంజిల్లాలో బాగంగాండ్రి ఇప్పుడు కోరాపుట్గా ఉన్నబాగాన్ని గాని అసలు మద్రాసులో చేర్చవద్దని నిర్ణయం చేశారు. ఈ పరిస్థితులలో మనం వదులుకొని వెళ్లిపోవడం తటస్థించింది. మార్కెడ్నాల్లా కమిటీ వారు కొన్ని విషయాలు వారి నివేదికలో వ్రాశారు. పర్లాకిమిడి విషయంలో భేదాభిప్రాయం వచ్చింది, పెరిడెంటుగారు పర్లాకిమిడి ఆంధ్రలో ఉండాలని అన్నారు, మిగిలిన ఇద్దరు సభ్యులు అటుమార్చాలని సిఫార్సు చేసారు. వారు వ్రాసినది యేమిటంటే.—

‘It would be very unfortunate if Parlakimidi were left out on account of the majority of its population being Telugus, while other influential Oriya Zamindars are transferred to the new province.’

[26th November 1955 [SRI K. VENKATA RAO]

“ఓడ్ర జమీందారులు ఇవతలకు వెళ్లిపోతున్నారు కనుక తెలుగువారు ఎక్కువగా వున్నప్పటికి పర్లాకిమిడిని అంధ్రలో, అంటే మద్రాసు రాష్ట్రములో ఉంచడం అసమంజసముగా వున్నదని ఆ ఇద్దరూ వ్రాశారు. దానిమీద ప్రెసిడెంటుగారు గట్టిగా వ్రాశారు.

‘Language and race are abiding facts and ultimately of far greater importance than the reactions of the Zamindar.’

“అక్కడ ఉన్నటువంటి బాష వగైరావిషయాలు చాలా హెచ్చుగా చూడాలి; జమీందారుగారి భావం ఒకటేలేక్కడా తీసుకోడానికి వీలులేదు అని వ్రాశారు.

‘More than half the population is Telugu by race and Telugu is the mother-tongue of nearly two-thirds and the subsidiary language for 45,000 persons.’

‘అసలు తెలుగు హెచ్చుగా వున్నది. తెలుగువారు కానివారిలో 45,000 మంది జనాభాకు తెలుగే బాగా తెలుసును.’ ఈ విషయాలు అతి clear గా ఆయన వ్రాసేటప్పటికి ఆ రాష్ట్రము ముందుకు నడవలేదు, అక్కడ చర్చ జరిగింది, పర్లాకిమిడిరాజు ధనవంతులు, డబ్బుతీసుకొని ఇంగ్లాండు వెళ్ళారు. అక్కడ మేజర్ అట్లీ—మొన్నటివరకు బ్రిటిష్ ప్రధానమంత్రిగా ఉన్న ఆయన—వీమి వ్రాశారంటే,

‘We have great sympathy with the desire of the Rajah of Parlakimidi for the inclusion of his estate in the new province; but in view of the racial and linguistic composition of the population therein contained, we are unable to recommend that his desire should be acceded to.’

“రాజవారిబావము బాగానేవున్నది. కాని ప్రజలభావము చూస్తే ఈ ప్రాంతాని అటు మార్చడానికి ఏ విధమైన న్యాయము లేదని మేజర్ అట్లీ గారు చెప్పారు. తరువాత Joint Select Committee proceedings లో చాలా clear గా వ్రాశారు.

‘We have fully considered the representation made to us by Oriya and Telugu witnesses and the views of the Government of India and the Provincial Governments concerned. We have also studied the report on the enquiries which have been held on the subject. We think it unlikely that a further enquiry will elicit new facts or arguments. We, therefore, recommend that the boundaries of the new province should be those laid down in the White Paper with the addition of the Jeypore Zamindari.’

[SRI K. VENKATA RAO] 26th November 1955]

'White Paper' లో చెప్పిన ప్రకారం చేయాలని అన్నారు. అంటే పర్లామెంటు, టెక్నాలజీ వగైరా మనలో ఉంచాలని, అంతే కాకుండా జయపురం జమీందారీ మనకు కలపాలని చెప్పారు అప్పటి పరిస్థితి ఇది. Joint parliamentary Committee వెళ్ళాక, ఇండియాకు అంతా తిరిగివచ్చిన తరువాత సర్ సామ్యూల్ హౌరుగారు— ఏ వరుచెప్పారో ఆయనకు నాకు తెలియదు కాని ఆయన, మిగిలినవారు కలసి, మనకు తెలిసినంతవరకు ఒక ఎర్ర పెన్సిలు తీసుకొని పర్లామెంటు తాలూకామీదుగా అడ్డుగీత గీశారు. పాతపట్టమం తాలూకా మనకు వచ్చింది, పర్లామెంటు తాలూకా ఒరిస్సాకు వెళ్లింది, పర్లామెంటు జమీందారుగారిని జమీన్దారీ ఒరిస్సాలో ఉంచారు అయిన కొరిక ప్రకారము. ఈ రోజున పర్లామెంటు రాజాగారు ఒరిస్సాలో చేరినందుకు సంతోషిస్తున్నారో లేదో నాకు తెలియదు, కాని ఆయన కొరిక ప్రకారము భూభాగము ఒరిస్సాలోనికి వెళ్లిపోయింది. 1930-33 వ సంవత్సరాలలో ఉత్తరసరిహద్దు సంగతి ఈ విధంగా ఉన్నది, హిట్లరు జర్మనీని, ముసోలిని ఇటలీని, సర్ శామ్యూల్ హౌరు కత్తి కరారులతో భారత దేశాన్ని పరిపాలించే రోజులవి. అరోజున జమీందారులు చెప్పిన మాటలు విని ఉండవచ్చును. ఈ రోజున సంస్థానాధిపతులే లేరు. మనచేయి పడింది, జమీందారులు కూడా లేరు. కాని ఈ రోజున భాషా ప్రయుక్తంగా మనదైన భాగంతో ప్రజాస్వామిక రాజ్యాన్ని స్థాపించుకొనడానికి మనకు హక్కు ఉన్న సందర్భములో అప్రాంతం మనకు రాకుండా చేయడం తగదని నేను భావిస్తున్నాను. ఇది అంతా పాత చరిత్ర. బరంపురం, పర్లామెంటు, కొరాపుట్ విషయంలో మనకు చాలా న్యాయం జరుగవలసివుంది. ఇప్పుడు మీరందరూ చూడడానికి వీలవుతుందో లేదో కాని ఈ వేళ పర్లామెంటు map వేయించాము. ఈ వేళ పున్న పరిస్థితుల ప్రకారం, సర్ సామ్యూల్ హౌరుగారు అడ్డుగీత గీయడంపల్ల ఇది వంకాయ మాదిరిగా తయారయినది. (ఒక map ను సభ్యులకు చూపుచూ) నిజానికి ఇందులో కనిపించే యెరుపు అంతా తెలుపే. కనిపించడములేదు. ఎరుపు అంతా తెలుగు. అక్కడక్కడ నలుపు వేసివున్న 5, 6 గ్రామాలు మాత్రం ఒరియాలూ. పసుపు రంగు ఉన్న మిగిలిన చోట తెలుగువారు ఒరియావారు చేరి సమానంగా ఉన్నారు. 86 గ్రామాలలో మమారు 80 గ్రామాలు తెలుగు గ్రామాలు. జనాభాలో 62% తెలుగువారే. ఒరియావారు 30%. నవరలు అనే కొండజాతివారు 6%. ఈ వేళ ఉండే పరిస్థితికూడా ఇదే. ఏరకంగా చూసుకున్నా పర్లామెంటు ప్రాంతం మనకు రావాలి. దీనిని గురించి మనం ఎవరితో చెప్పకోవాలో వారితో చెప్పకునే పరిస్థితులు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. బరంపురం పట్టణాన్ని కూడా 1936లో సర్ శామ్యూల్ హౌరుగారే ఒరిస్సాలో చేర్చారు. Quotations ఎన్నీ చదవడం నాకిష్టం లేదు. సర్ శామ్యూల్ హౌరు తెలుగువారు హెచ్చుగా ఉన్నా దక్షిణాన ఒరియా వారికి పెద్ద పట్నం లేదు కాబట్టి బరంపురం ఒరిస్సాకు యిచ్చేశాము' అన్నారు బరంపురం ప్రాంతానికి తూర్పున సముద్ర ప్రాంతాలను, రుషికుల్య నది మొదలుకొని ఇచ్చాపురం సోనేపూర్ రోడ్డుదాకా 45 మైళ్ళ పొడుగున

26th November 1955] [SRI K. VENKATA RAO]

15 మైళ్ళ వెడల్పున 60% తెలుగు జనాభావున్న ప్రాంతం వున్నది. ఇది ఎందుకు తెలుగువారికి యివ్వలేదయ్యా అంటే బరంపురం లోపలకు అయి పోయింది; సముద్రానికివెళ్ళే త్రోవలేదు కనుక అది ఇవ్వలేదు అన్నారు. ఈ రెండువిషయాలు మనం చూసుకోవాలి. కొరాపుట్ గురించి కొన్ని విషయాలు మనము తెలుసుకోవాలి. ఇది 8,975 square miles విస్తీర్ణంలో 9 తాలూకాలుగల జిల్లా పూర్వకాలం విశాఖపట్నం జిల్లాలోభాగంగావుండేది, అందువల్లనే విశాఖపట్నము ఇండియాకంతకూ పెద్ద జిల్లాగా వుండేది. దానిని జయపూర్ మహారాజు కొరిక చల్లించడానికి ఒరిస్సాలో కలిపారు. కొరాపుట్ చేరడానికి ఇప్పుడున్న ఒరిస్సా రాజ్యంనుంచి అంటేపూరినుంచికాని, కటక్ నుంచి కాని బరంపురంనుంచి కాని వెళ్ళే రోడ్డులేదు. అంతా కొండలే. అకాశంలో విమానం మీదుగా వెళ్లి హెలికాప్టరు మీదుగా దిగవలసిందేకాని, ఆ మూలకు వెళ్ళాలంటే లేక పర్లాకిమిడి రావాలంటే, బరంపురంనుంచి 75 మైళ్ళు తెలుగు రాష్ట్రములోనుంచి రావాలి,

“వారికి చిట్ట చిగురునవున్న మలకనగిరి తాలూకాకు రావడానికి ఒరిస్సా ప్రధానమంత్రిగారు యీ మధ్య రాజమండ్రివచ్చి గోదావరి పైకిపైకివెళ్లి శబరి లోంచి పైకి వెళ్ళవలసివచ్చింది. ఇదంతా మన చుట్టూవున్న రాజ్యము. కాని యీ సందర్భములో మనము ఒక విషయము అలోచించాలి. జనాభా గురించి మనము చాలామట్టుకు దెబ్బలాడుకుంటాము తప్పంకెలు వేశారంటూ. దీనినిగురించి ఇండియా అంతటికి జనాభా లెక్కల కమిషనరు అయిన Yeats దొరగారు 1921 లో యిలా వ్రాశారు.

‘It is a regretful fact that such bias was observed and existed among the upper census staff and the worst instances came from the Oriyas and from Parlaki-midi.’

“ఒరియాలు అనేటటువంటివారు census లెక్కలు వ్రాయడములో చాలా అన్యాయము చేశారని All-India Census Commissioner గారు వ్రాశారు.

‘Most of the Hill Tribes shown as Oriyas in 1930 and 1931 should have been shown as Andhras if proper steps were applied’ అనికూడా వ్రాశారు.

“సరైన లెక్కలు తీసుకుంటే కొండజాతులను తెలుగు జాతులని వ్రాయవలసివున్నది.

అనాటి జనాభా లెఖలు సరైనటువంటివి కావని అనేకులు ఒప్పుకున్నారుకూడా. కొరాపుట్టి జిల్లా స్వభావంబట్టి నూటికి 85 మంది కొండ జాతులు. మిగిలినవారు ఒరియాలో ఆంధ్రులో. కొండజాతులు ఎవరు అనేటటువంటి విషయంమీద ఆ యా భాషలవారు majority, minority

[SRI K. VENKATA RAO] [26th November 1955]

అయిపోతూ ఉంటారు. కొండజాతులవారికి తెలుగువారికి సంబంధం వున్నదనడానికి 2, 3 విషయాలు చెప్పదలచాను. మనకు యింటి పేర్లుంటాయి. సుందరయ్యగారికి పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య అని వుంది, గోపాలరెడ్డిగారికి బెజవాడ గోపాలరెడ్డి అని వుంది, సంజీవరెడ్డిగార్కి నీలం సంజీవరెడ్డి అని వుంది, కళా వెంకట్రావుగారని వుంది. ఈ మాదిరిగా యింటిపేర్లు ఒరియావాళ్లకుండవు. బిశ్వనాథదాస్ మహాశయ్, నవక్రిష్ణ పొట్నాయిక్, అని వుంటాయి. ఒరియావారు యింటిపేరు పెట్టుకొరు, ఈ కొండజాతులవారి పేరులు కుండంగి, జగబందు, తోయగి సంగన్న మండంగి కామయ్య యాయన M. L. A. కూడా—ఫాట్నీ చంద్రయ్య అని ఉంటాయి. ఇవి తెలుగు పేర్లు లాగే వున్నాయా లేదా చెప్పండి. ఇంటి పేర్లు చూస్తే యిలా కనిపిస్తున్నది. తరువాత ఇంకో విషయం ఏమిటంటే అందరికీ వివాహము చాలా ముఖ్యమైనది. ఎవరో కొంతమంది ఆధునిక స్త్రీలు కట్టించుకొన్న మంగళసూత్రాన్ని మెడలో అట్టే పెట్టుకోకపోయినా సాధారణంగా అందరు స్త్రీలుకూడా మంగళసూత్రం కట్టుకుంటారు. అందరం పెళ్లాడినవాళ్ళమే కనుక—ఎవరో వావిలాల గోపాలక్రిష్ణయ్య వంటివారు తప్ప మిగిలినవాళ్ళంతా మంగళసూత్రధారణ చేసినటువంటివారే. హిందూదేశంలో రెండు ముఖ్య జాతులున్నాయి, గౌడులు, ద్రావిడులు అని. ద్రావిడ జాతులన్నీ మంగళ సూత్రధారణ చేస్తారు. ఈ గౌడ జాతుల స్త్రీలు నెత్తిమీద పాపిట మధ్యను కుంకం పెట్టుకుంటే పెళ్లయిందని అర్థం. లేకపోతే కాలేదని అర్థం. దానికి సింధూరం అంటారు. ఈ జాతులలో చాలమంది, కోయ, కొరజ వగైరా జాతులవారు, తాళి కట్టించుకుంటారు, మంగళసూత్రం కట్టించుకుంటారు. దీనిని గురించి చెప్పాల్సిన మూడో విషయం ఏమిటంటే—ఓడ్రులంతాకూడా సారమానం అవలంబిస్తారు. ఆంధ్రులంతా చాంద్రమానం అవలంబిస్తారు. కొండజాతులకూడా చాంద్రమానం అవలంబిస్తారు. అక్కడ కొండల పేర్లు బత్తెమ్మకొండ, వెంకమ్మకొండ అని వుంటాయి. వాళ్లు వివాహానికి చిహ్నంగా కుత్తిగంటు ఒకటి కట్టుకుంటారు. నల్లపూసల దారం మధ్య కుత్తిగంటు కట్టుకుంటారు—ఉత్తర హిందూస్థానంలో కట్టుకునే మాదిరి. అదీ కాకుండా యీ రోజున వున్న జనాభా లెక్కలు తీసుకోండి. తాలూకాలవారీగా కోరాపుట్టిలోని బిసిన్ కటక్ అనే తాలూకాలో తెలుగువారు నూటికి 63 గురు. ఒరియావారు 36 గురు; గుణుపురంలో 81 తెలుగు 18 మంది ఒరియా; జయపురంలో 6 తెలుగు, 86 ఒరియా. కోరాపుట్టిలో 25 గురు తెలుగు, 70 ఒరియా; మలకనగిరిలో 48 తెలుగు, 39 ఒరియా; నవరంగపూర్లో 5 గురు తెలుగు; 87 ఒరియా; పాడువాలో 49 మంది తెలుగు, 42 ఒరియా; పొట్టంగిలో 30 తెలుగు, 48 ఒరియా; రాయఘడలో 80 మంది తెలుగు, 18 ఒరియా; ఈ తొమ్మిది తాలూకాలు యిలా వున్నాయి. Provincial Congress Committee యిచ్చిన రిపోర్టులో మా అయిదు తాలూకాలూ మాకు ఈయమన్నాం. మిగతా 3-1/2 తాలూకాలలో, 4 తాలూకాలలో వార్ని పట్టుకుపోండన్నాం. నవరంగపూర్, జయపూర్, కోరాపుట్టి

26th November 1955] [SRI K. VENKATA RAO]

తాలూకాలు మనకు అక్కరలేదు. మిగిలినవి కావాలి. అంతేకాకుండా యీ సందర్భంలో చెప్పవలసిన విషయం యేమిటంటే— మనయొక్క ఆర్థికాభివృద్ధి, ఆంధ్రదేశంయొక్క ఆర్థిక అభివృద్ధి— ఉత్తర ఆంధ్రం యొక్క అభివృద్ధి యీ ప్రాంతం మీద కొంతవరకు ఆధారపడి ఉన్నది. శబరి, ఇంద్రావతి, ప్రాణహిత నదులు గోదావరికి అమితమయిన నీటిని ప్రసాదిస్తాయి. గోదావరిలోని నీటిలో నూటికి 64 సంతులు యీ మూడు నదులూ సప్తయి చేస్తాయి. ఈ నీరు ఒరిస్సా లోంచి, బస్తరులోంచి మన రాష్ట్రంలోకి వస్తుంది. ఈ ప్రాంతం అడగడమే కాకుండా, దక్షిణ బస్తరు, ఇంద్రావతికి దక్షిణాన ఉన్న భాగంనుంచి, మనకు యివ్వవలసినదని కోరుతున్నాము. ఒకవేళ యివ్వడానికి యిష్టం లేకపోతే అధిమపక్షం ఈ నదులయొక్క కలయికనుంచి 25 మైళ్ళ దూరం లోపలకు యివ్వవలసినదిగా కోరుతున్నాము. అంతే కాకుండా దీని ప్రక్క చాందా జిల్లాలో సిరివంచ తాలూకా ఉంది. వంద సంవత్సరాలక్రితం చాందా జిల్లాలో తెలుగు వారు ఎక్కువ, నుహరాష్ట్రాలు తక్కువ. వంద సంవత్సరాలు అయిన తరువాత తెలుగువాళ్ళు తక్కువ, మహారాష్ట్రాలు ఎక్కువ ఐపోయినారు. శిరివంచ ఇంగ్లీషుపేరు. మన తెలుగులో సిరివంచ, గోదావరిబడ్డున నున్నదని అర్థము. గోదావరిలోంచివచ్చే టేకుదుండ్లన్నీ సిరివంచనుండి export అవుతున్నాయి. అందువల్ల ఓడ్రా ప్యాంతములోని తెలుగు తాలూకాలు, బస్తరులోని తెలుగు ప్యాంతము, సిరివంచ ప్యాంతముకూడ మనకు న్యాయంగా రావలసిఉన్నవి. అదిలాబాదుజిల్లాఅవతల పక్కన సిరివంచతాలూకా వున్నది. రెండూ కలిసివున్నాయి. మధ్యన గోదావరి వెడల్పు చాలా తక్కువగా ఉన్నది. పైన ప్రాణహిత అనే నది సిరివంచకు 2 మైళ్ళ దూరములో గోదావరిలో కలుస్తున్నది. కమిషన్ వారి నివేదిక ప్రకారం జబ్బల్పూరు లేక భోపాలు, రాబోయే మధ్యప్రదేశం యొక్క రాజధానిగా ఉండవచ్చును. సిరివంచకు రావలెనంటే అక్కడనుంచి సుమారు 10, 12 రోజులు ప్రయాణంచేయవలసి వుంటుంది. కాబట్టి మనకు అందుబాటులోవున్న ఆ భాగాలను ఇప్పించ వలసినదని మనం కోరుతున్నాము. ఇంతటితో నేను ఉత్తర సరిహద్దు వ్యవహారం వదలిపెట్టేస్తాను. తరువాత హైదరాబాదు గురించి రెండుముక్కలు చెప్పేముందుగా, యిది పరలో చాలమంది చర్చించిన విషయం నేను వేరే చెప్పనక్కరలేదు. పక్కన ఉన్న మైసూరు విషయం మనవిచేస్తాను, దానిల్లు బంగారంగాను బళ్లారికూడా మైసూరులోనికి పోయింది రెండేళ్లనుంచి. కమిషన్ వారు బళ్లారి, సిరిగుప్ప, హైస్సేట తాలూకాలు మనకు కలవవలసినదని సిఫార్సు చేశారు. కాని కన్నడిగులు అది అమలు జరుపకుండా అందోళన లేప దీశారు. దానిని గురించి విపులముగా చెప్పడం అనవసరము. బళ్లారి తప్పకుండా వుండాలి. ఈ విషయాలన్నీ విపులంగా నా సోదరుడు సంజీవ రెడ్డిగారు కొంచెంసేపయిన తరువాత మనవి చేస్తారు. బళ్లారి మనకు

[SRI K. VENKATA RAO] [26th November 1955]

రాపలసిన ప్రాంతమని సుస్పష్టంగా మనవి చేస్తున్నాను. ఇంక మైసూరు అసగానే కన్నడం అనే అభిప్రాయం ఏర్పడుతుంది. అసలు మైసూరు అనే హిందూరాజ్యం కొడగు పక్కన వుండేది. టిప్పుసుల్తాను, హైదరు బయటికి ఎచ్చాక వారు చుట్టుప్రక్కల రాజ్యాలను జయించాక యిప్పటి మైసూరు రాష్ట్రం ఏర్పడింది. అందుచేత మైసూరు ఎంట్టమొంటినుంచీ తెలుగు రాష్ట్రం. నాలుగు రెడ్డికుటుంబాలవారు బయలుదేరి దేవనహళ్ళి—తుమ్మారు తాలూకాల—వెళ్లి—గౌడ అంటే రెడ్డి అని అర్థం లేండి—వారందరూ అసలు మైసూరు రాజ్యం స్థాపించుకున్నారు. బెంగళూరు పట్నం కట్టింది తెలుగువారు, కెంగోదే అనే ఆయన దినిపేరుకూడా చరిత్రలో Reddy country అని వ్రాసిఉంది. ఇది రెడ్లరాజ్యం, అందువల్ల చారిత్రాత్మకంగా యీ మైసూరు భాగం మనది.

ఇంకొక విషయంకూడాఉంది. హైదరు జయించాడు కనుక అది వారిది కాదా అంటారు. హైదరు కొలారు జిల్లా బూదికోటలో పుట్టాడు. ఆ సాయిబు గారూ మన తెలుగువాడే. హైదర్ సాయిబుగారు పుట్టండి తెలుగు దేశము. కాబట్టి ఆ దేశము తెలుగువారిది. కన్నడిగులకు వెళ్ళే న్యాయంకేదు. అయితే మైసూరు వారు కృషిచేసి ఈ ప్రాంతాన్ని అభివృద్ధి చేసుకొన్నాం అంటారు. ఈ సందర్భములో మనము ఒక విషయము గమనించాలి. 1941 వ సంవత్సరంలో మైసూరు census commissioner గారు ఒక map ప్రచురణ చేశారు. ఈ map లో 100 కి 50 మందికి ఎక్కువగా వున్న కన్నడ ప్రాంతాలను చేర్చివేగానని వ్రాసినాడు. కొలారు జిల్లాను వపలి వేశాడు. వారే వదలివేశారు, మనము అడగడంకాదు. అందువల్ల మనము ఈరోజున కొలారు అడగడములో న్యాయంఉన్నది. వివరములు అన్నీ సుందరయ్యగారు చెబుతారు. కొలారు అన్నిప్రాంతాలలో తెలుగు వారు 100 కి 54, 19 మంది ఉన్నారు. అయితే కొన్ని తాలూకాలలో నూటికి 60 పై చిలుకు, 70 మంది, కొన్ని తాలూకాలలో నూటికి 95 మంది కూడా ఉన్నారు. కొలారు జిల్లా మొత్తంమీద మొట్ట మొదట వారు తెలుగువారు, తరువాత తమిళులు, తరువాత వారు కన్నడుగులు ఇప్పుడు మూడవవారుగా ఉండేవారికి ఇవ్వాలనడానికి కారణం 'వారు దానిని develop చేసినారు అంటున్నారు? బళ్ళారి ఎవరు develop చేశారు? మైసూరువారా? మద్రాసువారా? అందుచేత ఈ వాదనలు కుదరవు. సుస్పష్టముగా ఉన్న తెలుగు ప్రాంతము అది ఒకటి, రెండు కాదు— 50%, 51% ఉన్నా 49%, 51% ఉన్నా మైనారిటీ మెజారిటీ అనే ప్రసక్తి ఉండదు. నూటికి 70, 80, 90 మంది ఉంటే కాని భూభాగములు మనకు ఇవ్వకుండా ఉండడము న్యాయంకాదని మనవి చేస్తున్నాను. అక్కడున్న తెలుగువారిని కలుసుకొన్నాము. వారిలో రెండు అభిప్రాయములు ఉన్నవి. ఒకటి ఆంధ్ర రాష్ట్రము లోనికి వెళ్ళాలని, రెండవది చిరకాలముగా మైసూరులో ఉన్నాము, ఒకవేళ కర్నాటక రాష్ట్రము

26th November 1955] [SRI K. VENKATA RAO]

ఏర్పడితే మేము తెలుగు దేశమువస్తాము అని. కాని ఆంధ్రలోనికి రాము అనే వారు లేరు. ఈరోజు మైనూరు కన్నడ రాష్ట్రభాగమవుతూఉంటే కోలారులో 10 మంది M.L.A. లు ఎక్కడకు వెళ్ళతారో అడగడం ధర్మంకాదు. వ్యక్తిగతమైన అభిప్రాయాలకు చోటులేదు. ప్రజా అభిప్రాయానికి కొలత ఎక్కడ? దానమ్మకడపు బంగారుకాసు ప్రపంచంలో అన్నింటికి కొలత పెట్టారు. జ్వరానికి ధర్మామీటరు పెట్టారు, బట్టకొనుక్కవాలంటే గజం బద్ద పెట్టారు, చింత పండుకొనాలంటే రాయి పెట్టారు, కాని ప్రజాభిప్రాయానికి ఎవరూ ధర్మామీటరు కనిపెట్టలేదు, atom bomb తో పాటు. అందు వల్ల మనము accepted ప్యవహారాలనుబట్టి వెళ్ళాలి. ఈవేళ హైదరాబాదు ప్రజాభిప్రాయం ఎలాఉన్నదో ఎవరు చెప్పగలరు? ఈ issue మీద సభ్యులను ఎన్నుకోలేదని కొందరు చెబుతున్నారు. ఒకమాటు election manifesto చదువుకోమనండి. Bangalore కాంగ్రెసు కమిటీ 1942 లో వ్రాసిన election manifesto క్రిందివారు నెగ్గారు, మేము ఓడిపోయినాము. కాని ఆ election manifesto ఈ నాటికి అమలులో ఉన్నది. దానిలో భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలమాటలేదు. దానిని వారు అంగీకరించలేదు. అలాగైతే ఈ పార్లమెంటుకు ఈ బిల్లు pass చెయ్యడానికి హక్కులేదు. ఈ విధమైన arguments మనము చెప్పడం అవసరంలేదు. స్పష్టంగా ఉన్న వ్యవహారాలను తీసుకొనవలెను. ఏ కొలతబద్ధతో, ఏధర్మామీటరుతో, ఏవీశరాయితో కొలచినా కోలారు మనది. మైనూరుకు చెందుతుంది అనడం న్యాయంకాదు.

“అఖరు విషయం ఒకటి ఉంది. మన పాతస్నేహితులు మద్రాసు వారు ఉన్నారు. వారికి సంబంధించి మూడు విషయాలే ఉన్నవి. సెలము జిల్లాలో హొసూరు తాలూకా, చెంగలుపట్టుజిల్లాలో పోన్నేరి, తిరువళ్ళూరు, తాలూకాలు ఉత్తర ఆర్కటుజిల్లాలో గుడియాతం తాలూకాలో కొంతభాగము లోతెలుగు వారు ఉన్నారు. అరవవారు తిరుత్తని తాలూకాలో కొంత భాగము కావాలంటున్నారు. హొసూరు అంటే కొన + ఊరు = అంటే కొత్త ఊరు అన్న మాట. అలాకాదంటే చివరకు ఉన్నది కాబట్టి కొన ఊరు అనుకోవచ్చు. హొసూరు, కృష్ణగిరి తాలూకాలలో చేరిక estate ఉన్నది. అది చాలా కాలంనుంచి ఉన్నది. 1950 లో estates abolish అయ్యేవరకు estate గా ఉన్నది. హొసూరు తాలూకాలోనుంచి 49 మరువులను 1921 లో కృష్ణగిరి తాలూకాలో చేర్చినారు. మనకు హొసూరుకు త్రోవ ఎక్కడ ఉన్నది అని తమిళులు అంటున్నారు. కృష్ణగిరిలో కన్నడులు majority అని వారి వాదన. ఇది చాలా పొరపాటు. బేరికే estate ప్రాంతం ఆంధ్రప్రాంతం అదిమనకుఇస్తే చాలును. ఇది ఒకటే area అని రుజువుచేస్తాను. ఆ విషయాన్ని రిపోర్టుగా అచ్చు వేయించాము. 1804 వ సంవత్సరపు document ఒకటి దొరికింది. ఎవరికో కలక్టరుగారు భూమి దానముచేస్తూ తెలుగులో వ్రాశారు. 1872 వ సంవత్సరములో stamp పెట్టి Contract కంట్రాక్టు తెలుగులో వ్రాసుకున్నారు. 1912 వ

[SRI K. VENKATA RAO] [26th November 1955]

సం॥ అక్టోబరు 3 వ తేదిన సబ్-రిజిస్ట్రారు అఫిసులో document ను register చేశారు. ఇది అంతా తెలుగులో ఉంది. శీలుతెలుగులోనే ఉంది. డాక్యుమెంటు వ్రాసిన Sub-Registrar తెలుగువారు, రెండవప్రక్క వ్రాసిపదిఅంతా తెలుగులోనేఉంది. 1914 లో అడవిలో కట్టెలు కొట్టు కొనుటకు ఇచ్చిపరసీదు తెలుగులోనే ఉంది. 1948 లో estate abolition అయ్యేవరకు టెరికె estate ఉండేది. ఇది తెలుగు estate. ఈ రోజుమనము అడిగితే మాకు corridor ఎక్కడ అంటున్నారు. తమిళులు యీ ప్రాంతంలో 50, 60 గ్రామాలలో బలిజఅంటే తెలుగువారు వున్నారు. చెంగలుపట్టు జిల్లాలో తెలుగువారు వున్నారు. మద్యను 4, 5 అంచులు వుంటే అవి corridor ఎలాఅవుతాయి, దానిలో ఏమిన్యాయము వుంది, మీరు చూసేవుంటారు, వీధిలో బుడగలు అమ్ముతారు, మద్యన తాడుకడతారు, అందంకోసము. అంతమాత్రంచేత క్రిందభాగానికి మీది భాగానికి సంబంధం తప్పిపోయిందా? చేరికి estate మనకు ఇవ్వాలి. హొసూరులో లక్ష ఎనిమిదివేలు తెలుగు వారు వున్నారు. 70 వేలు కన్నడిగులు, 60 వేలు తమిళులు వున్నారు. మూడవ భాగమైన కన్నడిగులకు హక్కువుంటే లక్షవున్న, తెలుగులకు హక్కు ఎందుకులేదు. కన్నడిగులు 70 వేలు కనుక వారినికూడ సంప్ర తించాలన్నారు. మా అభ్యంతరములేదు. మీరు చెయ్యండి లేకపోతే మేము సంప్రతిస్తాము అనిచెప్పాము. రెండవ మార్గం న్యాయం అయిపది. మన ముఖ్యమంత్రి 'too reasonable a gentlemen' అయిపహొసూ రుఅంతా మనము అడగవద్దు, తెలుగువారు 100 కి, 50 కంటే ఎక్కువగా ఉన్న ప్రాంతము ఇస్తే చాలును అన్నారు. ఈనాడు కిక్కిరి తాలూకాను ఒక estate ప్రాంతం అడుగుతున్నాము. ఇది ఇంటి వ్యవహారము. ఈ కర్నూలులో వీధివెంబడి పైరు వెళుతుంటే "ఎన్నడా పాడా" అంటూ ఉంటారు కూలివారు. అరవము మాట్లాడేవారు చదరపుమైలుకు 1,500 వున్నారు, వాళమ్మ కడుపు బంగారంగాను. మావూర్లో అయితే ఒక్కరు కూడ ఇక్కడకురారు. అంతమాత్రంచేత కర్నూలు Tamil ఊరు అవుతుందా?

దక్షిణాదిన Madras మొదలు కన్యాకుమారి వెళ్ళేదాకా ఎక్కడైతే black cotton soil ఉన్నదో, అక్కడల్లా తెలుగువాడే వున్నాడు. నేను Madras Revenue Minister గా ఉన్నప్పుడు Nagercoil వెళ్ళాను. వాండ్లు అక్కడ తెలుగులో మాట్లాడమని అన్నారు. అయితే నేను చెప్పింది వాండ్లకు అర్థం అయిందో లేదో నాకు తెలియదు గాని, మాట్లాడమనేవాడు ఒకడున్నాడు. అందువల్ల ఈవేళ అవిఅన్నీ మనము అడుగుతున్నామా? ఈ వేళ కుమారస్వామి రాజాగారు, O. P. Rama-
swami Reddi గారు, కోయంబతూరులో వున్న తెలుగు వారి cotton mills, తిరుమల నాయకుడు పరిపాలించినటువంటి మధురలో సంగీత ధ్వని వినిపించేటటువంటి halls ఇవిఅన్నీ మనం అడుగుతున్నామా? లేదు. ఏగీటు గీచినా కూడా 35 అక్షల తెలుగువారు తమిళ దేశములో

26th November 1955] [SRI K. VENKATA RAO]

ఉండక తప్పదు. అందువల్ల సలుగురో, అయిదుగురో, 5, 6, 7 ఊళ్ళో ఎక్కడైనా అడ్డుపస్తే వాండ్రకు contiguous గ ఉన్నప్రాంతాలను ఇవ్వడానికి మనము అడ్డు పెట్టుతున్నామా? అందుచేత ఏదో corridor అని పేరు పెట్టి దీని నేదో ప్రక్క మార్గానికిలాగడం న్యాయం కాదు. అందువలన హోమూర్తాలాకాలో ఉండే ప్రాంతం, క్రిష్ణగిరి తాలూకాలో చిత్తూరు సరిహద్దునుంచి ఉన్నటువంటి ప్రాంతం అంతా తెలుగు ప్రాంతం. దానిని నేను రుజువు చేస్తాను. ఇంత ఆధారం ఉన్నదానికి మళ్ళా argument ఎందుకు? అని నా కోరిక. అయినప్పటికీ ఏదో మన అలవాటుమూలానా ఒక విషయం చెప్పవలసిన అవసరం వచ్చింది. ఇప్పుడు వీరు corridor అనే ప్రదేశంలో బూదెమట్ల అనే గ్రామం వుంది. అందులో కోటరామయ్యగౌడు గారు అని ఉన్నాడు. తెలుగువారు. రెండు అంగుళాల దళసరిన పెట్టుతాడు నామాలు. నేను అఱురు వెళ్ళాను ఈ enquiry సందర్భంలో. వాండ్రు ఊళ్ళో సభకు ఎక్కడా చోటు లేక, దేవాలయములో మీటింగు పెట్టారు. అది రాములవారి దేవాలయము. వారంతా వచ్చారు. ఆ దేవాలయము 286 సంవత్సరముల నుంచి ఉందట, వారి కుటుంబీకులు కట్టించారట. ఇప్పటికీ ఆయనే ధర్మకర్త. మీరుచాలామంది తిరుపతివెళ్ళారకదా? సుందరయ్య గారు వెళ్ళారో లేదో తెలియదు. మునుపు అయినా వెళ్లి ఉంటాడేమో? అయిదు మాట్లా వెళ్ళాడట. తిరుపతి ఊరుకాదు, కొండమీద దేవుడి దగ్గరకు వెళ్ళారా? అని నా ప్రశ్న. ఆ దేవుడిదగ్గర రాములవారి విగ్రహములు హారతిలో చూపిస్తూ ఉంటారు. ఏమిటి దాంట్లో వుండే వైచిత్ర్యం చెప్పండి? ఇంత మంది చూశారుకదా? దానిలో సీతమ్మగారు కుడి ప్రక్కన ఉన్నారు. ఎడమ ప్రక్కనలేరు. మన దేశంలో ఏ కుటుంబి అయినా వ్రతంచేస్తే ఆయన భార్య ఎడమప్రక్కన కూర్చుంటుంది. విద్యావంతు లయినా కుడిప్రక్కన కూర్చునే హక్కు లేదు అడవాండ్రకు. ఐతే తిరుపతిలో మాత్రమే కుడి ప్రక్కన ఉంది రాములవారికి సీత. ఈ బూదిమట్ల దేవాలయంలో కూడ కుడిప్రక్కన ఉందిసీతమ్మవారు. చూడగానే నాకు ఆ విషయంజ్ఞాపకం వచ్చింది. ఏమయ్యా కుడిప్రక్కన భార్యను ఎక్కడ యినా పెట్టుతారా, ఎడమ ప్రక్కను పెట్టాలిగాని? అన్నాను. అంటే వారు చెప్పారు చరిత్ర. ఇప్పటికీ కూడా బూడిదిమట్లలో జరిగే రామ కళ్యాణానికి కళ్యాణం చేయించేవారు తిరుపతినుంచి వచ్చేదాక జరుగదట. అందుచేత తిరుపతి దేవాలయం, బూదిమట్ల దేవాలయం ఒకే సాంప్రదాయం క్రింద, ఒకటేరకము మనుష్యులక్రింద, ఒక్కటేభాషక్రింద, ఒకటే వ్యవహారముక్రింద ఉన్నవని వేరే చెప్పాలా? దీనిని corridor అంటారా? ఆ ఊళ్ళో అంతా తెలుగువాండ్రే. నేను తెలుగులో మాట్లాడాను అనాడు. పాపం రామయ్యగౌడుగారు ఆఖరుకు తిరిగి వచ్చి వేస్తుంటే, 'అయ్యా తిరుపతినైనా మాకు పంపించండి. లేకపోతే మా బూది మట్లనైనా తిరుపతి దగ్గరకు తీసుకొని వెళ్ళండి' అన్నారు. అందువల

[26th November 1955]

[SRI K. VENKATA RAO]

బూదిమట్లను తిరుపతిలోకి తీసుకొనివెళ్ళే యత్నం మనం చెయ్యాలి తప్ప కుండా. ఈ విషయంలో ఏ విధంగా ఆలోచించినాకూడా, ఈ Hosur తాలూకా మనదేకాని, వారిదికాదు అని మనం నిరూపించవచ్చును. (ఒక map ను సభ్యులకు చూపుతూ) ఇదిగో పెద్ద map; ఈ map లో ఈ ఎర్ర సిరా గీటుకు ఉత్తరాన ఉన్నది అంతాకూడా 100 కి 50 కంటే ఎక్కువగ తెలుగువాండ్లు ఉండే ప్రదేశము. ఇదిగో దక్షిణాన మాత్రం తమిళులు ఉన్నారు; పశ్చిమాన కన్నడులు ఉన్నారు. ఒక గీటు గనుగ గీచినట్లయితే మనకు Hosur కూడా కలిసివస్తుంది. ఇది అంతా మనరాజ్యం. ఇక మైసూరులోని కొలార్ జిల్లాకూడా ఇచ్చారా, ఇది అంతా మనరాజ్యం. అందువల్ల మనమందరంకూడా, ఈ విషయాన్ని గురించి చూచుకోవలసి ఉంది. కావాలంటే map అక్కడ వుంటుంది, మీరందరూ చూడవచ్చును. ఇది హెసూరు కథ. తరువాతి తిరుత్తణి గురించి మనవి చేస్తాను. అందులో కొన్ని భాగాలు తమిళులకే అందుబాటులో ఉన్నమాట నిజమే. తాలూకా basis క్రింద తీసుకుంటే తిరుత్తణి తాలూకా మనకు ఉంటుంది. గ్రామ basis క్రింద మనము అడుగుతూఉన్నాము గనుక కొన్ని గ్రామాలు తమిళులకు పోవచ్చును. North Arcot జిల్లాకు సంబంధించినటువంటి ఒక ఫిర్కా ఉన్నది. కొన్ని దక్షిణ గ్రామాలు న్యాయప్రకారం గోపాల రెడ్డిగారికి సచ్చజెప్పి మేము తమిళులకు ఇప్పించడానికి సిద్ధమేగాని, తెలుగు గ్రామాల మధ్య నేను చెప్పిన సిద్ధాంతం ప్రకారం, ఆ bulges ఏమో లెక్కపెట్టుకుంటే హెచ్చు భాగం మనకు వస్తుంది. తరువాత తిరుత్తణి పట్టణం ఉంది. తిరు అంటే శ్రీ అని అర్థం. మొన్న రాజపాళయంలోకూడా బోంచేస్తుంటే, 'You go against history' అని ఒకరు అన్నారు నన్ను.

'No, no, I am not going against history' అన్నాను నేను. తమిళ భాషలో 'శ్రీ' ఎక్కడాలేదు. వ్రాయమన్నా వ్రాయలేరు. తిరుపతి వారిది అయితే శ్రీరంగం మనది అవుతుంది. ఇటు తిరగేసి అటు తిరగేస్తే అయిపోతుంది. అయితే క, చ, ట, త, పలు, గ, జ, డ, ద, బలు లేవు కనుక వాంట్లు మన గుంటూరును, కుంటూరు అంటూ అంటారు. మనము జనాభాను బట్టి సరిహద్దులలో ఉన్నటువంటి తెలుగు గ్రామాలు మనకు ఇవ్వవలసిన న్యాయం వుంది. Bulges అనేటప్పుడు తూర్పునుంచి మొదలుపెట్టినపుడు ఒకరిది bulge, దక్షిణమునుంచి మొదలుపెట్టితే ఇంకొకరిది bulge అవుతుంది. ఎక్కడనుంచి బయలుదేరడం అనే విషయం,

26th November 1955]

[SRI K. VENKATA RAO]

కాకుండా హైదరాబాదు తిరుగువారు వున్నారా, ఎక్కడనుండి తమిళులు వున్నారా అనే విషయం గమనించాలి. తిరుత్తణి పేరు, అసలు చిరుత్తణి. అనేక శతకాలున్నాయి. పద్యాలు వున్నాయి. వాటిని దాసం పుచ్చుకున్న మహారాజుల ప్రతినిధికూడ మన ఎదురుగుండా ఇక్కడనే ఉన్నారు. ఇప్పుడు ఇదైనా మాకు ఇప్పించవలసిందని మా కోరిక. అందుపల్ల తిరుత్తణి ప్రాంతములో మనకు ఉన్న claims అన్నీకూడ మనము establish చేసికోవలసి యున్నది. దానికి తూర్పుగా వెళ్లిపట్లయితే, తిరుపత్తూరు, పాన్నేరి తాలూకాలు ఉన్నాయి. అక్కడ తిరుగువారు చాలామంది ఉన్నారు, ఉన్నట్లు వాండ్లు ఒప్పుకొంటున్నారు అందుపల్ల ఏవో నాలుగు గ్రామాలు అటు వెళ్లినా ఇటువేళ్ళినా సత్వవేడునుంచి ఉత్తరాన ఉన్న ప్రాంతమంతా మనకు రావాలి. తిరుత్తణితాలూకాలోపుండే కుశస్థలీననిది ఇది మదరాసు పగ్గరకువచ్చేసరికి కొరటలియారు అవుతుంది. ఒక సరిహద్దుక్రింద పరిణమించింది. ఈ నది మన కుకావలెను, మన దేశములో వ్యవసాయము చేసుకోడానికి కావలెను. మన వ్యాజ్యము సరిపోయిందా, కొరటలియారుదాకా రావచ్చును. లేక అధమ పక్షము ఆరణ్యారుకు ఉత్తరమునుంచి నెల్లూరుదాకా వున్నటువంటి సరిహద్దు ప్రాంతము ఏమో మనకు వస్తుంది. ఆ రకముగా చూచుకొన్నట్లయితే అన్ని దేశాలలోను, నేను చెప్పినటువంటి సరిహద్దులలో మనకు చాలా అనుకూలమైనటువంటి పరిస్థితులు ఉన్నాయి. మొట్టమొదట ఎందుకో చదివాను ఆ పద్యము. “అశాపాశము తాగదుకా” అంటే నిడుపైన అశాపాశానికి వెళ్లతలచుకోలేదు. హక్కుహరితమైనటువంటి మాయొక్క స్థిరమైనటువంటి ఆధారాలు మనకువున్నాయి. ఏదో ఇడిదగ్గర argument చెప్పకొనే విషయము కాదీది. జడ్జికినచ్చ చెప్పగలిగినటువంటి విషయాలమీద ఆధార పడే, ఈ నాలుగు సరిహద్దులలో మనయొక్క రాజ్యాలను అడుగుతున్నాము. అందులో మన తీర్మానములో “by negotiation, goodwill co-operation” ఇవి అన్ని ఉన్నాయి. సంప్రతింపులవల్ల మంచితనంపల్ల ఒకరికి ఒకరు నచ్చచెప్పడమువల్ల, ఈ కార్యము సాధించుకొందామని మనయొక్క మొట్టమొదటి కోరిక. అదికనుక సాగకపోతే Delhi Government వారిని పంచాయితీ చెప్పవలసిందని కోరాము.

“కనుక నేను చెప్పిన విషయాలు అలోచించినట్లైతే, బర్హాంపురము, పర్లాకిమిడి, కోరాపుట్టి బస్తర్, చాందా, సిరివంఛ, హైదరాబాదు సరే సరే తరువాతవి బళ్లారి ఇవన్నీ మనకు రావలసి యుంటుంది. ఇక మైసూరులో కోలారు ఒకటే కాకుండా, ఇంకాచాలాఉన్నాయి. అది చదువుతాను.

“The boundary we have marked for the Telugu tract is the Mysore State. It touches the following places in the Mysore State. Bangalore south taluk, bye-pass Bangalore city and pass on to Chickjala and

[SRI K. VENKATA RAO] [26th November 1955]

Devanhalli; then bye-pass Tubgeri and reach Makali-durg and Madhugiri, cutting accross Madakasira taluk in Anantapur district; includes Pavagada taluk, then reach Chittal Durg, bye-passing Chikjala town. The line will include within itself the following places:—Imangala, Doddasiddanahalli, Buddugunda, Burjunaroppam, in Chelikeri taluk and pass through Gudda Dorangalahalli, Belligatla, Tunganur, Mustur, Andethi and Chickmahonagalli.

“ఈ భాగాలన్నీ మనకు మైసూరు రాష్ట్రము నుంచి రావలసియున్నవి, వాటి contiguity బట్టే కాక, వాటిలో హెచ్చు తెలుగు జనాభాబట్టకూడ, ఈ విధముగా నా అభిప్రాయము ప్రకారము మనకు రావలసినటువంటి వాటిని గురించి ఈ picture ను, ఈ map ను తమముందు పెట్టాను. దీనిని మీరందరూ మనసులోకి తెచ్చుకొని ఈ వెళ్ళ చున ముఖ్యమంత్రిగారు తెచ్చిపట్టువంటి తీర్మానాన్ని, ఇక్కడ అందరూ ఏకగ్రీవంగా అమోదించవలెనని కోరుతూ ఈ తీర్మానాన్ని బలపరస్తూ సెలవు తీసుకొంటున్నాను.”

SRI R. B. RAMAKISHNA RAJU:—“అధ్యక్ష మహాశయా! ప్రస్తుతము, ఈ States Reorganisation Commission వారి report మీద మనకు ఎంతవరకు చర్చ అపసరమో అనే విషయము ముందుగా ఆలోచించ దగినది. మనకు ప్రత్యేక రాష్ట్రం వచ్చేసిందిగదా, ఇక దీనితో విశేషమైనటువంటి సంబంధం మనకెందుకూ అనే అభిప్రాయము వుండవచ్చును. శ్రీ కళావెంకటరావు గారు సెలవిచ్చినట్లు; ఇదికెవలము ఆశాపూరితమాలేక, ఏవుద్దేశంతో ఈ విభజనచేయడానికి చాలాకాలంగా ఆందోళన జరుగుతున్నది అనేది మనము గమనిస్తే, విషయము తెలుస్తుంది. ఇదిపరకు మనదేశంలో, సంస్థానాలన్నిటలోను, ప్రజలమైనటువంటివారు, వారివారికి సాధ్యమైనంత మట్టుకు కొన్నికొన్ని ప్రదేశాలువారు స్వాధీనంచేసుకొని పరిపాలన చేస్తూవుండినారు. ఆ సందర్భంలో పరిపాలన భాషా విషయాన్ని అనుసరించి జరుగవలసిందా లేక ఇతర విషయాలను అనుసరించి జరుగవలసిందా అనే టటువంటి చర్చరాలేదు. వారిశక్తికొలది ఎవరు ఎంతవరకు స్వాధీనం చేసుకోగలరో అంతవరకు, ఏ ప్రాంతమైనసరే, ఏ భాషకు చెందినాసరే, ఏ మతానికి చెందినాసరే, వారుస్వాధీనం చేసుకొంటూ వుండినారు. కాని ఇప్పుడు దేశమంతా మనదే, అయిప్పుడు పరిపాలన సవ్యంగా జరుగవలెనంటే దేశంలో ప్రజలందరూ సుఖంగా వుండవలెనంటే, ఏమార్గాన్ని అవలంబిస్తే ఇటువంటి సుఖం ఏర్పడుతుంది అనేవిషయాన్ని గమనించి ఆ ఉద్దేశంతో ఈ విభజనకు ఇప్పుడు తలపెట్టివున్నాము. దీనికి 40 సంవత్సరాలుగా కృషిచేసిన ఫలితంగా, ఇప్పుడు ఆంధ్రరాష్ట్రము ప్రత్యేకమైనది. అదే విధముగా ఇతర రాష్ట్రాలుకూడా ప్రత్యేకము కావలసి కోరుచున్నవి. ఈ ఆంధ్ర దేశము ఇంతటితో చాలునా, లేక దీన్ని విస్తరింప చేయవలెనా అనేది ముఖ్యమైన

26th November 1955]

[SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU]

ప్రశ్న. ఆంధ్ర దేశము విస్తరింప చేసిపట్టెనే, దేశమంతా సుఖపడుతుంది. దేశములో ఇప్పుడు ఇన్ని చిన్న చిన్న భాగాలున్నాయి. ఇవంతా సుఖపడితే భారత దేశం మొత్తం మీద సుఖపడుతుంది అనే ఉద్దేశంతో ఈ ప్రయత్నం జరుగు తున్నది. ఇప్పుడు ఆంధ్ర దేశమును విస్తరింప చెయ్యడంలో కొన్ని కొన్ని తగాదాలు వస్తున్నాయి. దిన్ని గురించి కట్ట కడపట చెప్పదలచు కొన్నాను. మొట్టమొదట ఈ border areas గురించి చెప్పదలచు కొన్నాను. ఇది మాకందరికి ముఖ్యమైనటువంటి విషయము, చిత్తూరు జిల్లాకు సంబంధించినంత వరకు, ఈ ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి, మద్రాసు రాష్ట్రానికి ఉన్నతగాదలు గురించి, ముఖ్యంగా మమ్ములను బాధపెడుతున్న వాటిని గురించి నేను ప్రస్తావింపదలచాను. Boundaries విభజన ఏ ప్రకారంగా చేయవలసింది అనే విషయం మొదట థార్ కమిషన్ లో చర్చకు వచ్చింది, థార్ కమిషన్ వారు, వారి రిపోర్టు Conclusion లో ఈ విధంగా వ్రాశారు

'In the formation of new provinces, whenever such work is taken in hand oneness of language may be one of the factors to be taken into consideration along with others, but it should not be the decisive or even the main factor, generally speaking, bi-lingual districts in border areas which have developed economic and organic life of their own, should not be broken up and should be disposed of on considerations of their own special needs'

ఈ విషయానికి చాలా ప్రాధాన్యం ఇవ్వవలసిందని అందరిని కోరుతున్నాను. కేవలము భాషను మాత్రం చూచి ఎక్కడికైనా సరే పాతామా, లేక పాతే, ఆ యా ప్రాంతాలలో ఉండేటటువంటి పరిస్థితులు, social, economic, religious మొదలగు వాటన్నింటినీ consider చేసి భాషావిషయంలో కొంత ఇట్ట ఉండినా, కొంత అట్టుండినా పరవాలేదు అని ఆ విధంగా చేస్తామా అనేది ముఖ్యంగా ఆలోచించవలసి నటువంటిది. ఏ విధంగా విభజించి నప్పటికి నూటికి నూరుపాళ్లు అరవముగాని, నూటికి నూరుపాళ్లు తెలుగుగాని చేయడానికి ఎప్పటికి సాధ్యంకాదు. ఎప్పటికైనా, ఇక్కడ కొంతమంది ఆరవలు ఉండే ఉంటారు, అక్కడ కొంతమంది తెలుగు వారు ఉండే ఉంటారు. అటువంటి సందర్భంలో ఏ మాత్రన్ని అనుసరించి ఏవిధంగా చేస్తే అందరికి అనుకూలంగా, సుఖంగా ఉంటుంది అని ఆలోచించ వలసిందే గాని, అట్లుగాక ఎక్కడో నూరుమైళ్ల దూరములో ఒక గ్రామముంటే, అక్కడ మన భాష మాట్లాడుతారని దానిలోకి ఏదో విధముగా చొచ్చుకొని పోయేటటువంటి విషయము చూడకూడదని ముఖ్యంగా నేను మనవి చేస్తున్నాను, దీన్ని గురించి ఈ కమిటీ వారుకూడా ఈ విధంగా చెప్పారు.

'Undue emphasis on linguistic principles likely to impede the rapid development of new areas brought

[26th November 1955]

[SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU]

under cultivation as the main or the exclusive criterion for redemarcation of State boundaries is to be community language and the State Government will naturally view with concern and take measures to stop the settlement of newly colonised areas of people belonging to different language groups particularly when such areas happen to be in border States.'

ఈ దినము మనము ఈవిధంగా భాషననుసరించి విభజించాలనుకొంటే, అరవ వారు ఇక్కడికి రాకూడదని గాని, తెలుగువారు అక్కడికి పోకూడదని గాని నిర్బంధన చెయడానికి సాధ్యంగాదు. ఏ ప్రకారంగా తెలుగుతో అరంభించినటువంటి మద్రాసు ఈ దినము అరవము అయిపోయిందో, అవిధంగానే, ఒక దేశానికి మరొకదేశానికి రాకపోకలు అభ్యంతరాలు లేనటువంటి సందర్భంలో, ఈదినము 50% గా ఉన్నవారు రేపు 60% అయిపోవచ్చు, ఇంకొకరు 40% అయిపోవచ్చు. ఈదినము దీనిని మనము ఆంధ్ర దేశమని పేరు పెడతామనుకొండి, రేపు ఇక్కడ 60% అరవరైపాతే, దీనిని అరవలలో చేరుస్తామా. కనుక ఈ విభజనలో భాషను అంత ముఖ్యంగా గమనించకుండా, administrative convenience తీసుకోవలెనని నాయొక్క మనవి. ఈ ధార్మికమీషన్ ఏర్పాటు అయినప్పుడు, మద్రాసు గవర్నమెంటులో అప్పుడు గోపాలరెడ్డిగారు కూడ ఉన్నారనుకొండి, associate member గా నన్ను ఏర్పాటుచేశారు. ఆ కమిషను దగ్గర ఈవిషయము చర్చకు వచ్చినప్పుడు, ముఖ్యంగా ఈ administrative convenience నే ముఖ్యంగా చూడవలెనని నేను చాలా వాదనూపచ్చాను, దాన్ని అనుసరించి మద్రాసు పట్టణమును రెండుగాచేసి ఉత్తర భాగమును ఒకరికిని, దక్షిణభాగము మరొకరికిని ఇస్తేబాగుంటుందని చెప్పాను. కొంత మంది అరవ వాళ్లు ఇక్కడ ఉండినప్పటికిని, లేక కొంతమంది తెలుగు వాళ్లు అక్కడ ఉండినప్పటికిని, administrative convenience బాగా ఉంటుందనే ఉద్దేశంతో ఆ అభిప్రాయాన్ని వెల్లడిచేస్తూవచ్చాను. కేవలము భాషమీదనే పోకుండా, మనకు కావలసిన సౌకర్యాలు, social, religious, cultural administrative conveniences ఇవన్ని చూడవలసిందని చెప్పాను."

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“వాళ్లు కూడ administrative convenience అని చెప్పి, చిత్తూరును తిరుపతిని అడిగితే”

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU:—“అది administrative convenience కాదని నేను మనవి చేస్తున్నాను.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“కాదని ఎవరు చెప్పతారు, ఎట్లుచెప్పతారు”

26th November 1955]

SRI R. B. RAMA KRISHNA RAJU:—“కాదని administration చెసేవాళ్లు మీరే చెప్పవలసియుంటుంది. అది వివిధముగానో చెప్పతాను. అది ఎట్లా అంటే యిప్పుడు నేను చెబుతాను విసంధి. ఇప్పుడు ముఖ్యంగా మమ్ములను బాధించెది యీతిరుత్తణి విషయమే. నేను 1951 Census figures తో బాటు 1931 Census figures కూడా యిప్పుడు నేను మంత్రి గారిని అడిగాను. అది రాలేదు. అయితే 1931 Census ప్రకారము Tiruttani taluk లో prevailing mother tongue ఎట్లా వున్నదంటే, Tamil 50%, Telugu 49%. దీన్నిబట్టి తెలుగు వారికి తమిళులకు మధ్య 1931 వ సంవత్సరంలో వున్నతేడా వున్నది ఒక్క పర సెంటు మాత్రమే. ఈ తేడాగూడా గ్రామాలవారిగా వేసేచూస్తే 75 to 100% తెలుగువారు వుండేవి, 94 గ్రామాలు వున్నవి. 50 to 75% వుండేవి యాభై గ్రామాలువున్నవి. ఉన్నటువంటి 300 గ్రామాలలో 144 గ్రామాలలో 50% కుపైగా తెలుగువారు ఉన్నారు. ఇంక 25 to 50% చూస్తే, 60 గ్రామాలలో వున్నారు. దగ్గర దగ్గర 200 గ్రామాలలో 25 నుంచి 100% వున్నారు. ఈ విధంగా అనేక గ్రామాలలో ఒక్కొక్క గ్రామములో నూటికి 100, 90, 97, 80, 70, 75 యీ ప్రకారంగా వున్నారు. తాలూకా మొత్తము ఎత్తు కుంటే ఈ 300 గ్రామాలలోకి దగ్గర దగ్గర 200 ల గ్రామాలలో యింత మెజారిటీతో తెలుగువారు ఉన్నారు. కాబట్టి యింత మెజారిటీతో తెలుగు వారు వుంటే ఏమూలనో ఒక మూల Contiguity వున్నదనో, యింకొక కారణమనో చెప్పి దీన్ని యిచ్చివేయ డము ఏమి బాగా వుంటుంది అని నామనవి. గొపాలరెడ్డిగారు ఏదో యిక్కడిది అక్కడిచ్చి, అక్కడిది యిచ్చి, వప్ప జెప్పి చేస్తాము అని అన్నారు. ఆ విధంగా వప్ప చెప్పి చేస్తామని అంటే, అక్కడ ప్రజలు, ప్రజాప్రతినిధుల మైనమేము ఒప్పుకుంటే, మీరు యిచ్చి వేయటానికి మాకేమీ ఆక్షేపణ లేదు. ఇప్పుడు తిరుత్తని తాలూకా ఎట్లావున్నదంటే, దానికి తూర్పు దిక్కున కొన్ని గ్రామాలున్నవి; అక్కడ అరవవారు బహుశ నూటికి నూరుమంది ఉంటే వుండవచ్చు. అటుపంటి గ్రామాలు ఏవైనా వుంటే యిస్తే యిష్ట పచ్చును. ఇప్పుడు యీ తిరుత్తని తాలూకాను యిచ్చివేసే విషయములో నా అభిప్రాయమేమిటంటే, ముఖ్యంగా మూడు అంశములు గమనించవలసి వున్నది. మొదటిది చరిత్రాత్మకము. అదిపూర్తిగా వద్దని చెప్పటము లేదు గాని, దాన్ని గూడ గమనించాలి. ఇప్పుడు మంత్రిగారు ఏదో ఒక పత్రము చూపించారు. అట్లా అయితే, మాతిరుత్తని తాలూకాకు ఒక పర్యాయము వచ్చి చూడండి. తిరుత్తని తాలూకాలో ప్రతి గ్రామములో ఎక్కడెత్తే జాసిగా అరవవారు వున్నారో, వారు క్రిందటి అయిదారు ఏండ్లుగా ఏ ఏభాష చదువు తూ వచ్చారో, ఏ ఏ భాషలో వారు లెక్కపడ్తు, పత్రములు వ్రాసుకుంటూ వచ్చారో, ఏ ఏ భాషలో వారు లావాదేవీలు జరుపుతూ వచ్చారో, చూద్దరు గాని రండి అని మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను. ఇది అంతా యీ Tamil

[26th November 1955]

[SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU]

ఉద్యమము ఎచ్చిస తరువాతనే, వారు అన్ని గూడా అరవములోనికి మార్పు కుంటూ రావటానికి ప్రయత్నము చేస్తున్నారు. దిన్నిబట్టి యేర్పడేది యేమిటంటే, అసలు యీ ప్రాంత్యము అంతాగూడా తెలుగు ప్రాంత్యమని, తెలుగు వారే పరిపాలించిన దేశమని విరందరూ యిక్కడ వ్యాపారము కొరకు వచ్చినవారని, ఎచ్చిసవారు యిక్కడ తెలుగు వున్నది గనుక ఇక్కడవున్న తెలుగుభాషలోనే వారి లావాదేవీలు, వ్యవహారాలు పెగయిరాలు అని, గూడా జరుపుకుంటూ ఎస్తున్నారు. ఇప్పుడు మద్రాసు అరవవారికి ఎప్పుడయితే యివ్వబడిందో, అప్పుడు ఇక్కడ వున్న అరవ వారందరూగూడా కావలెనని, దీన్ని వాళ్ల రాష్ట్రములోనికి తీసుకొని పోవటానికి ప్రయత్నము చేస్తున్నారు. ఇప్పుడు మాకు ఈ విషయములో కలుగజేసే బాధయేమిటంటే, వారందరూ అరవవారుగా వున్నప్పటికిని, యిక్కడ యీ తిరుత్తణి తాలూకాలో తెలుగు వారితోగూడా కలిసి అనేక సంవత్సరాలుగా వున్నందువల్ల, వారికి మాకు ఎంతో అన్యోన్య సంబంధము యేర్పడి వున్నది. ఇప్పుడు ఈ ఉద్యమము వల్ల వారికి మాకువున్న యీ సంబంధము విడిపోతుందని మాకు బాధగా వున్నది. నిజంగా అటువంటి సంబంధము విడిపోవడానికి సరియైన కారణముగూడా కన్పించదు. నాకు తోచినంతమటుకు చూస్తే, వారికి మద్రాసు దగ్గరగావుందనెదే ముఖ్యమైన కారణముగా కన్పిస్తున్నది. బహుశా రాబోయే యిరవయి, ముప్పై ఏండ్లలోనే మద్రాసు ప్రాముఖ్యత తగ్గిపోయి, ఏ మధురో ప్రాముఖ్యానికి వస్తే, అప్పుడు వారందరూ బాధపడడము సంభవిస్తుంది. నిజానికి వారు మాతోగూడ వుండాలనే కొరిక వుంటుందిగాని ఎక్కడికో దక్షిణాది వెళ్లిపోవాలనే ఉద్దేశ్యం వారికి వుండదు. అటువంటి సందర్భములో వారికి మాకు అనేక సంవత్సరాలుగా వున్న అన్యోన్య సంబంధాలు, లావాదేవీలు అనేకము వున్నవి. దీన్నిబట్టి యీ తిరుత్తణి తాలూకా అంతాగూడ ఒక Organic unit గా ఏర్పడి వున్నది.

“రెండవది, మా తిరుత్తణిలో వున్న దేవస్థానము మా చిత్తుగు జిల్లా మొత్తానికి అంతటాకిని సంబంధముగలదు. ఈ దేవస్థానము కార్వేటి నగరం సంస్థానముకు చెందినది. కార్వేటి నగరం సంస్థానములో వుండే దేవాలయములన్ని, యీ తిరుత్తణి దేవాలయముమీద ఆధారపడివున్నవి. వరుంబడి వచ్చే దేవాలయములలోకి యీ తిరుత్తణి దేవాలయము ఒక్కటే. తక్కిన దేవాలయములకు వరుంబడి లేనలేదు. అందుకనే యీ తిరుత్తణి దేవాలయమునకు వచ్చే వరుంబడిని అనుసరించుకొని వున్నవి. ఈ తిరుత్తణి దేవాలయముయొక్క వరుంబడిలోనుంచే తక్కిన దేవాలయములు నడవబడుతున్నవి. Religious atmosphere అంతాగూడా యీ తిరుత్తణి దేవాలయము ఒక్కటినుంచే మాకువస్తున్నది. ఇటువంటి తిరుత్తణి టౌనును విడదీసి అరవవారికి యిచ్చివేసినట్లయితే మిగతా దేవాలయాలన్నీ మూసి వెయ్యవలసి వస్తుంది.

26th November 1955]

[SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU]

“ ఇక మూడవది—judicial administration విషయము చూస్తే యింతమటుకు మాకు Sholinghur లో District Munsif Court వుండేది. ఈ కోర్టుకు jurisdiction తిరుత్తణ ప్రాంతమున్ను అవతల అర్కోణం ప్రాంతమున్ను ఉండేవి. ఇప్పుడు అర్కోణం మ ద్యా సు రాష్ట్రంలోకి పోయినందువల్ల ఆ కోర్టు ఆక్కడికి పోయింది. ఆ కారణము చేత తిరుత్తణలో వేరే District Munsif Court పెట్టారు. ఈ కోర్టుకు Jurisdiction తిరుత్తణ దాని చుట్టు ప్రక్కల గ్రామాలు, ఇప్పుడు తిరుత్తణగూడా వెళ్లిపోతే యీ Judicial administration చెడిపోతుంది. ఆ గ్రామాలవారికి ప్రత్యేకమైన ఏ ర్పాట్లు మరల చేయవలసి వస్తుంది. ఇప్పుడు తిరుత్తణ పోయేటట్లయితే, తిరుత్తణలో వుండేవారు ఏ రాణి పేట కోర్టుకో, మరేయే దూరము చోటులోవున్న కోర్టుకో పోవలసివస్తుంది. ప్రజలకుగూడా చాలా యిబ్బంది జరుగుతుంది. ఇప్పుడువుండే ఏర్పాట్లన్నీ గూడా dislocate అయి పోతాయి. ఈ విషయములన్నీ నేను కావాలని చెప్పేవికావు. ప్రభుత్వమువారు వాస్తవ పరిస్థితులు విచారించ వచ్చును. కాబట్టి యీ మూడు కారణములవల్ల అంటే, Judicial, Religious, Cultural, Organic unit, ముఖ్యంగా ఎన్నో సంవత్సరాలుగా వుండే ఈ organic unit ను చెడగొట్టినట్లవుతుంది. దీని రూపమే మారిపోతుంది. వారికి మాకు ఎన్నో సంవత్సరాలుగా వుండే అన్యోన్యసంబంధములు విడిపోతాయి. ఇంతే కాకుండా sentimental గా మాస్తేగూడా, యీ తిరుత్తణ దేవస్థానము మాకుఅందరికీ గూడ యిలవేల్పు. అటువంటి దేవస్థానమునకు మేము వెళ్ళాలంటే, వేరే రాష్ట్రమునకు చేరి నట్లయితే, దేవస్థానము లోపలికి వెళ్ళటానికి ఆ గవర్నమెంటువారి permis sion తీసుకోవలసి గూడా వుంటుందనే భావము గూడ మాకందరికీ ఏర్ప డుతుంది. దినదినము తెల్లవారి లేస్తే, తిరుత్తణ దేవాలయమునకు వెళ్ళ కుండా, ఆ దేవుని దర్శించకుండా మేము వుండలేము. మేమేగాక, ఆ చితూరు జిల్లాలోని వారందరూ ఎల్లప్పుడు అదేవుని దర్శించకుండ వుండడ మనేది లేదు. ముఖ్యంగా మా కార్వాటి నగరం ప్రాంత్యంలో నుంచి అనేక మంది రావడం, పోవడం జరుగుతున్నది. బహుశా దానికి అభ్యంతరము వుండ దనుకుంటాను. అభ్యంతరము వున్నా లేకపోయినా మనది, ‘యీ దేవాలయము’ అనే భావము పోయి, మరొకరిదిగా ఏర్పడడం, వారియొక్క permission కొరవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడడం జరుగుతుంది. కాబట్టి యిటు వంటి యిబ్బందులువస్తాయి కాబట్టి, తిరుత్తణికి ఎక్కడోదూరమున గ్రామాలు, కేవలము అరవవారు మెజారిటీతో వుండే గ్రామాలు మాత్రము విడిచి, విడవవచ్చును గాని, తిరుత్తణ టౌను, దాని చుట్టుప్రక్కల గ్రామాలు గాని విడవటానికి వీలు లేదు. అవి యిచ్చినట్లయితే, మాకు, అక్కడ వున్న ప్రజలకు చాలా కష్టము కలుగుతుంది. ఆ విధముగా చేయడము కూడా ఆ ప్రజల క్షేమమునకు భంగము కలిగించినట్లవుతుంది.”

[26th November 1955]

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“కారణములు ఏవి అని చెప్పారు?”

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU :—“Historical, Religious, Judicial and administrative.”

HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“Linguistic అయితే!”

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU :— “If it is Linguistic, you can make it hundred per cent, I have no objection. That is impossible. You cannot make any division from this hundred per cent. Some people must be there.”

“ఇప్పుడు చూడండి. దక్షిణ దేశములో తెలుగువారు ఏ 34 లక్షలో, 35 లక్షలో వున్నారని మీరే చెప్పారు. నేను యీ మధ్య కోయంబత్తూరు వెళ్ళినప్పుడు ఒకనాయుడుగారి యింట్లో నేను బోజనము చేసే సమయము లో పైన లెటుమాత్రము వున్నది. Fan లేదు. Fan లేదేమండి అని అడిగితే ‘తేవలేదు’ అని అన్నాడు. అది ‘తేవిల్లే’ అనే అరవ మాటకు బదులు తెలుగులోనే ‘తేవలేదని’ అన్నాడు. అమాట నేను ‘తేమ లేదు’ అని అనుకున్నాను. తరువాత ‘తెవె యిల్లే’ అనే మాటకు బదులు ఆ విధంగా అన్నాడని తెలిసింది. ఒక అయన పెద్ద నామములు పెట్టుకొని ‘కంబ రామాయణము చదువుతూ’ కూర్చున్నాడు. ఏమి తెలుగువారు అరవ దేశములో వుంటే, తెలుగువారు వారి విధులను జరుపు కోకుండా చెడిపోయినారా? తెలుగువారు అరవ దేశములో వుంటే చెడిపో లేదు. లేదా తెలుగువారము అరవము నేర్చుకో కూడదని గాని, నేర్చు కుంటే చెడిపోతారని ఎక్కడనూ లేదు. కాబట్టి భాషనే అంత ప్రాధాన్యముగా తీసుకోవడము తప్పు అంటాను. మనము ఎక్కడ వుంటే అక్కడ వున్నభాష నేర్చుకోవలసిందే. ఇంగ్లీషువారి హయాములో మనము వుంటే, మనమూ ఇంగ్లీషు నేర్చుకోలేదా? కాబట్టి యీ ‘భాష’ అనేదానికి కూడ ‘మితము’ అనేది ఒకటి వున్నది. మరొక ఉదాహరణ చెబుతాను. మా యింటిప్రక్కన ఒక పిల్లవాడు ఇంగ్లీషు చదువుకొనివస్తాడు. వాడు ఇంగ్లీషు చదువుకుంటాడని వాడిని తరిమివేస్తామా, లేదా ఆ పిల్లవాడిని ఇంగ్లండుకు పంపుతామా? వాడిని యింటిలోపెట్టుకుని వాడికి కావలసిన సౌకర్యాలుఅన్నీ చేయడం లేదా? అదే విధంగా, అరవ వారు వుంటే, వారికి కావలసిన భాష వారికి నేర్పించండి. వారి చదువుకు కావలసిన భాషకొరకు వారికి తగిన సౌకర్యాలు చేయాలి గాని, వారిని తరిమివేయడము సబబా అని అడుగుతున్నాను. కాబట్టి మన భాషకానివారు మన ప్రక్కన వుంటే, వారిని యితర చోట్లకు పంపివేయడము బాగలేదు.

“తిరుత్తణి దేవాలయములోజరిగే మంచి ఉత్సవసమయములో మనము ఎవరైనా వచ్చిచూస్తే, దాని చుట్టుప్రక్కల ప్రాంతాల నుంచి స్థానికులుగా

26th November 1955]

[SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU]

బైటనుంచి వచ్చినవారే వుంటారు. ఆ ప్రకారము చూస్తే, pilgrim centres వున్నచోట్లలో అనేక మంది వ్యాపారానికని వస్తారు. ఈ తిరుత్తణి కూడా ప్రసిద్ధమైన దేవస్థానము వున్నచోటు. అక్కడికి చాలా మంది వస్తారు. Pilgrim centre కాబట్టి వ్యాపారానికి అనువైనచోటు. అందువల్ల వ్యాపారానికనివచ్చి, స్థిరపడిపోయి, యిప్పుడు ఏదో భాషారాష్ట్రాలు అనేసాకు. పెట్టుకొని యీ ప్రదేశము మాదే అని అంటే, అది ఎంత సబబో ఆలోచించండి ఇది ఒప్పుకోకూడదు. కాబట్టి యీ విషయముకూడ ప్రభుత్వము గమనించవలసి వున్నది.

“తెలంగాణ ప్రాంతము మనకు రావలయునా అక్కరలేదా అనే విషయములో మనకేమీ అభిప్రాయభేదాలు లేవు. అందులో మనము చేయవలసిన కర్తవ్యము ఏమిటి అని ఒక్క విషయము మాత్రం చెబుతాను. దానిని గురించి రాజుగారు మొదలైన వారందరూకూడా చెప్పారు. చిన్న రాష్ట్రము కాకుండా పెద్దరాష్ట్రము అయితే మంచిదే. మనము దేశములోని అన్ని భాగాలు సురక్షితంగా వుండాలనే ఎప్పుడూ కోరుకుంటాము, అట్లా కావలసిందే. అభివృద్ధికావలసిందే. అభివృద్ధి రాష్ట్రం చిన్నదిగావుంటే అవుతుందా? పెద్దదిగావుంటే అవుతుందా అనేదాంట్లో అభిప్రాయభేదాలు ఏమీలేవు. అయితే మేము వెనుకబడియున్నాము, గనుక మాకు సరియైన సౌకర్యాలు వుంటాయో లేవో అని అనుమానాలు వారికివుంటే వుండవచ్చును మనలోనే ఎప్పుడూ శక్తి అనేది వుండాలిగాని ఇంకొకరినిచూచి ఎటువంటి భయము వుండకూడదు. ఎప్పుడుకూడా మనము బయట బలముమీద ఆధారపడడము మన దుర్బలమే అది సరియైన విధానము కాదు. మనముఅంతా ఆంధ్ర రాష్ట్రములో చేరితే రాయలసీమ అంతా కుంటు పడుతుందని అనుకున్నాము. అల్లాకాలేదు అభివృద్ధి అవుతూనేవున్నది. అదే విధంగా ఆ వెనుకబడిన తెలంగాణా జిల్లాలవారుకూడా మనలో చేరితే వారికేమీ నష్టమువుండదని నా యొక్క అభిప్రాయము. మీరు ఎప్పుడు సర్కారువార్తనుచూచి భయపడవలసిన అవసరము లేదు. మేమూ మీరు కలిస్తే మొత్తము 12 జిల్లాలవారము అవుతాము. ఇప్పుడు ఇక్కడవున్న మంత్రవర్గములో సర్కారువారు కొంతమంది వున్నారు. వారుఅంతా మంచివారే కాని ఒక్క కళా వెంకటరావు మాత్రము చెడ్డవారైతే అవవచ్చును. మిగిలినవారంతాకూడా మంచివారే.”

THE HON. SRI KALA VENKATA RAO:—“సుబ్బారెడ్డిగారు కూడా అలాగే అన్నారు.”

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU:—“మీరు వుండేది 6 జిల్లాలు, మేము వుండేది $8+4=12$ జిల్లాలు, మనము ఇంతమందికలిస్తే ఒక్క కళావెంకటరావు మనలను ఏమిచేయగలడు. లేకపోతే మీరంతా కలిసినా మమ్ములను ఏమి చేయగలరు. కాబట్టి నేను ఈ తెలంగాణా మంత్రులకు, ప్రజలకు చెప్పేది ఏమిటి అంటే ‘మన శక్తిమీదనే ఆధారపడి

[26th November 1955]

[SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU]

వుండాలి. ఎవరో మిమ్మలను మ్రింగివేస్తారని గాని, ఏదో చేస్తారనిగాని భయ పడవలసిన అవసరములేదు. ' ఒకవేళ కళావెంకటరావు మిమ్మలను మ్రింగడానికి ప్రయత్నముచేస్తే మేమంతాకూడా మీకు సహాయముచేస్తాము. కాబట్టి మీరెవ్వరు ఈ విషయములో ఎటువంటి సంకోచము పెట్టుకొనవద్దు. "

THE HON. SRI CHANDRAMOULI :— "మీరే మమ్ములను మ్రింగుతారేమో అని మేము అనుకొంటున్నాము. ఆ విధముగా మీరే మ్రింగితే, "

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU :— "సరే అప్పుడు ఏమి చేస్తాము, మాకు నీ క్తివుంటే మేము మ్రింగుతాము. మీకు నీ క్తివుంటే మీరు మ్రింగుతారు. అందువల్ల ఆ తెలంగాణా విషయంలో అభిప్రాయభేదం ఉండవలసిన అవసరములేదు. మనయొక్క అభిప్రాయములను అందరూ చెప్పవచ్చు. సులభముగా మంచి పట్టణముదొరుకుతోందని మీరు అభిప్రాయ పడవచ్చును. అదిమంచిదే ఖర్చు ఎంతవరకుతగ్గి, మనకు మంచి సౌకర్యాలు కలిగితే తెలుగు దేశమునకు అంతలాభంగా వుంటుంది. కొంతవరకు ఖర్చు తగ్గిపోయినట్లయితే ఆ సొమ్మును. ఇతర ఖర్చులకు ఉపయోగించవచ్చును.

"చెంగల్పట్టు జిల్లాలో ఈ పొన్నేరి తాలూకా విషయములో మీరు తయారుచేయవలసిన map చూస్తే ఎక్కడచూచినా ఎరుపే కనిపిస్తుంది. చుట్టూ మధ్య మధ్య కొండలు వున్నాయి. ఇంకా వేరే గ్రామాలు ఏమీలేవు. కాబట్టి వారంతాకూడా మనలో కలవాలనివున్నది. అక్కడనుంచి ఈ రోజున ఒక తంతిహడావచ్చింది. కాబట్టి ఇప్పుడు మనకున్నదానిని కాపాడుకొని తరువాత కొత్తదానికొరకు ప్రయత్నము చేయాలి అని మంత్రప్రసంగంవారికి నేను చెబుతున్నాను. మొదటనుంచీకూడా ఈ సలహా నేను చెబుతూనే ఉన్నాను. ఈ పొన్నేరి తాలూకా మనకు కలిస్తే చాలా సంతోషమే. అయితే దానికి దానికి ముడిపెట్టి బేరముచేయవద్దు. మేము యిది గాస్తాము, మీరు అది ఇవ్వండిని స్థిరముమాత్రము చేయవద్దు. ఆ పొన్నేరి తాలూకాలో నేను చూచినంతవరకు ఎక్కువమది తెలుగువారే ఉన్నారు. కనుక అది మనలో కలిపే సంతోషమే, ఆ ప్రకారముగా మీరు ప్రయత్నము చేయాలి. మొట్ట మొదటనుంచి చివరవరకు మన గవర్నమెంటుతో మదరాసు గవర్నమెంటు సంప్రదింపులు జరిపినప్పుడు వారియొక్క ప్రయత్నాలకు లొంగక ధైర్యముగా నిలబడి మీరుచెప్పేది సక్రమముకాదు, మేము ఒప్పుకోము అని చేసిన తీర్మానానికి వారిని చాలా అభినందిస్తూ ఇదేప్రకారముగా మన ప్రభుత్వమువారు అన్నింటిలో గట్టిప్రయత్నము చేయాలని ప్రార్థిస్తున్నాను."

SRI L. LAKSHMANA DAS :— "అధ్యక్షా, యీనాడు చరిత్రలో ముఖ్యమైన తీర్మానాన్ని మనము చేర్చించుకుంటున్నాము. అసలు ఆంధ్రదేశముయొక్క భవిష్యత్తు, ఆంధ్ర ప్రజా సేవముయొక్క భవిష్యత్తుకూడా యీ తీర్మానముపైనా, యీ తీర్మానాన్ని

26th November 1955] [SRI L. LAKSHMANA DAS]

అమలు జరుపడముపైనే ఆధారపడి వున్నదని, నేను సంపూర్ణంగా విశ్వసిస్తూ ఇటుపంటి తీర్మానాన్ని తీసుకవచ్చినందుకు మన ముఖ్యమంత్రి అయిన గోపాలరెడ్డిగారికి, వారి మంత్రిపర్గానికి నా హృదయపూర్వకమైన అభినందనలు తెలుపుతున్నాను.

ముఖ్యముగా యీనాడుగల యీ తీర్మానములో ఒక్క విశాలాంధ్ర విషయములో ఎపరిక ఎటుపంటి ఆభిప్రాయబడములేదు. ఆంధ్రదేశములో వున్న ప్రతి ఒక్కరూ, తెలంగాణాలో వున్నవారుకూడ ఏకొద్దిమందో తప్ప, అందరూ విశాలాంధ్రకు సుముఖులుగానే వున్నారు. మన మంచరికి, ఆంధ్రబాతికి గర్వకారణము అయినటుపంటి విశాలాంధ్రను స్థాపించుకుంటామనే ఆశనాకు సంపూర్ణముగా వున్నది. దానితో ప్రతిఒక్కరూకూడ ఏకీభవిస్తారని ఆశిస్తున్నాను.

“మన రాష్ట్రసరిహద్దులో వుండి, ఇతర రాష్ట్రాలలోవున్న మన తెలుగు గ్రామముల గురించి, మనము ముఖ్యముగా అలోచించవలసి వున్నది. ఎప్పుడు రాష్ట్రము వస్తుంది, ఎప్పుడు మన మాతృభాషలోకి పాతామా అని ఉవ్వెళ్ళారుతూ బాధలకు కష్టాలకు గురిఅయినప్పటికీకూడా ఎంతో ఆశతో ప్రజాసౌకర్యము యీనాడు ఎదురుచూస్తున్నది. ఆ విషయంలో ప్రతిఒక్కరూకూడ న్యాయంగా మనకు రావలసిన భాగములు సమకూర్చు కొనడానికి సర్వవిధాల ప్రయత్నము చేయాలి. అప్పుడే మనకు ఆంధ్రరాష్ట్రము సంపాదించినదానియొక్క ఫలితం వుంటుందని నేను విశ్వసిస్తున్నాను.

“ముఖ్యముగా తక్కిన మన అన్నిప్రాంతాల గురించి ఉత్తర సరిహద్దుల విషయములో నేను ముఖ్యముగా చెప్పదలచుతున్నాను. కళా వెంకటరావు గారు ఉత్తర సరిహద్దులను గురించి చాలవరకు చెప్పినారు. ఉత్తర సరిహద్దుల విషయము ఈ S. R. C. కమిటీవారు మాత్రము ఏ కారణము చేతనో మన దురదృష్టవశాత్తు మార్చవలసిన అవసరము ఎందుకు లేదని చెప్పారో నాకు అర్థము కావడములేదు. అక్కడ ఆంధ్ర ప్రజాసౌకర్యము, తెలుగు మాట్లాడేవారు మెజారిటీగల ప్రాంతాలకు ఎందువల్ల మార్చనవసరములేదని చెప్పారో నాకు అర్థము కావడములేదు. అందుచేత ఉత్తర సరిహద్దుల విషయములో ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధవహించాలని, సుమారు 10 లక్షలమంది అక్కడవున్న ఆంధ్రప్రజాసౌకర్యము ఎప్పుడు ఆంధ్రదేశములో కలుస్తామా అని ఆందోళన చెందుతున్నారు. అందువల్ల ఉత్తర సరిహద్దుల విషయములో ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధవహించాలని నేను ముఖ్యముగా మంత్రి పర్గాన్ని కోరుతున్నాను. అయితే ఈ ఉత్తర సరిహద్దుల విషయములో రాష్ట్రకాంగ్రెసు అధ్యక్షులు అల్లూరి సత్యనారాయణ రాజుగారు చేస్తున్న కృషికి, వారికి ఉత్తరసరిహద్దు ప్రజలతరుపున అభినందనలు అర్పిస్తున్నాను.

ఇక ఉత్తర సరిహద్దులో ఉన్న పర్లాకిమిడి విషయము గురించి నేను చెప్పదలచు కొన్నాను. పర్లాకిమిడియొక్క జనాభాను తీసుకొన్నా, లేక పాతే అక్కడవున్న పరిస్థితులను Geographical గా గాని, administra-

[SRI L. LAKSHMANA DAS] [26th November 1955]

tive Convenience రీత్యా లేకుండా ఏ ఇతర points ఢిల్లీ ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన points విషయములో చూచుకున్నా, పర్లాకిమిడి ప్రాంతము ఖచ్చితంగా తెలుగు దేశములో వుండవలసిన ప్రాంతము అని అందరికీ స్పష్టంగా తెలిసిందే. అచ్చటజనాభాను తీసుకున్నాకూడా ఈవిషయం తెలుతుంది. అచ్చటి జనాభామొత్తం 1,03,529 మంది వున్నారు. దాంట్లో తెలుగువారు 63,015 మంది, ఒరియావారు 33,607 మంది, సపరజాతివారు 6,907 మంది వున్నారు. ఈ విధంగా మనము percentage వేసిచూచినా తెలుగువారు 60.9% వుంటారు. ఒరియావారు 32.5% మంది వుంటారు ఏవిధముగా మనము చూచుకున్నా అది తెలుగు ప్రాంతంగానే తెలుతుంది. ఈ పర్లాకిమిడి ప్రాంతానికి ఒరిస్సానుంచి రావాలిఅంటే సుమారు 72 మైళ్లు చుట్టుతిరిగి ఆంధ్ర దేశములోనుంచి రావలసినపరిస్థితి వున్నది. అదే విధముగా ఇంకా administrative convenience రీత్యా ఒరిస్సా ప్రభుత్వానికి పర్లాకిమిడిలో పరిపాలన చేయడము ఎంతకష్టమో అందరికీ తెలిసిన విషయమే. మనకువున్న పర్లాకిమిడి జమీందారి ప్రాంతము అంతా ఒక ఎస్టేటుగా వుండటమువల్ల అక్కడవున్న ఇరిగేషను హెడ్సు అన్నీ ఈనాడు పర్లాకిమిడిలో ఒరిస్సాభాగంలో ఉన్నాయి. ఆయకట్టు అంతా ఆంధ్రదేశంలో వున్నది. ఇరిగేషను పనులకు అభివృద్ధి చేసుకోవలన్నా మనము పర్లాకిమిడి ఒరిస్సా ప్రాంతముతో సంప్రదించుకోవలసి ఉంటుంది. ఈనాడు మనము పంశధారా సదిశి పెద్ద ఆనకట్టో, రిజిస్ట్రాయిరో కట్టదలుచుకున్నప్పుడు ఒరిస్సా ప్రభుత్వము అటంకము పెడుతూనే వున్నది.

“మా ప్రాంతానికి సంబంధించినంతవరకు పంశధారపైన మీరు ఏమి కట్టదలుచుకున్నా మా అనుమతి పొందాలంటున్నారు. ఎందుకు అంటే ఆప్రాంతానికి మనదేశమునకుమధ్య కొంతవారి ప్రాంతమువున్నది. మనకు వుపయోగకరంగా వున్నవి యీస్థలములో కట్టుకుంటాము అంటే ఒరిస్సా గ్రామాలు మునిగిపోతాయి. నేనుచేప్పినదే కాకుండా ఇతరత్రా పర్లాకిమిడి ఒరిస్సాలో చేర్చినప్పుడు కమిషన్ తీర్పులుచూచినా పర్లాకిమిడి తెలుగుదేశం అని, 60% కు పైగాతెలుగు వారున్నారని ఓడనల్ కమిటీ chairman ఓడనల్ అంగీకరించారు, అంతేకాకుండా ప్రభుత్వానికి ప్రజలకు ఒక warning ఇచ్చారు.

‘If Parlakimidi is added to a province of Oriyas, sooner or later and probably before very long, an agitation will arise inside and outside the estate for its reunion with the Telugu districts which will embitter the relations between the Oriyas and the Telugus.’

“అంతేకాకుండా ఆనాడు జాయింటు సెలక్టు కమిటీలో మేజరు అట్లీగారు ఖచ్చితంగా పర్లాకిమిడి ఒరిస్సాలో చేర్చకూడదని చెప్పారు, White Paper

26th November 1955] [SRI L. LAKSHMANA DAS]

లో కూడా ఈ ప్రాంతం ఒరిస్సాలో చేర్చబడలేదు. తరువాత మన మెంబర్లు సర్ జప్తుల్లా ఖాన్, సర్ ఎక్. ఎమ్. సర్కారు జాయింట్ సెలక్షన్ కమిటీ పని పూర్తి అయి ఇండియాకు పచ్చిన తరువాత సర్ సామ్యూల్ హోర్ ఎగ్రగీతగీసి ఇది ఒరిస్సాలో చేర్చాలని ఒక జమిందారును తృప్తిపరచడానికి నిర్ణయం చేసారు. ఆ విధంగానే బరంపురం గురించి నిర్ణయించేసారు. ఒరిస్సా రాష్ట్రానికి south లో ఎక్కడా మంచి పట్టణంలేదు కాబట్టి బరంపురం ఇచ్చాము అన్నారు. అదేవిధంగా బరంపురం B, చత్రపురం B areas ఉన్నాయి, అక్కడ చాలా జనాభా ఆంధ్రులు ఉన్నారు. అయినప్పటికీ అప్పుడు ఉన్న జమిందారుల influence బట్టి అట్లా చేసారు. బరంపురం 3 తాలూకాలో 67, 098 మంది తెలుగువారు ఉంటే 23,104 ఒరియా వాళ్లున్నారు. అదే విధంగా చత్రపురం B area లో 16,870 మంది తెలుగువారు ఉంటే 10,865 మంది ఒరియా వాళ్లున్నారు. ఏ విధంగా చూచినా ఎందుకు ఈ భాగాలు ఒరిస్సాలో చేరాలో తెలియదు. ఈనాడు ఆంధ్ర రాష్ట్రం పచ్చిన తరువాత మన భాగాలు సంపాదించుకోడానికి S. R. C. వారి దగ్గరకు వెళ్ళాము. ఈ విషయాలన్ని ఆంధ్ర ప్రభుత్వం వారు, ఆంధ్ర కాంగ్రెసు వారు ఆ ప్రాంతాల్లోని ప్రజలు కూడ వారికి తెలియచేసారు. దాని ఫలితం ఏమిటంటే 1934 లో చేసిన నిర్ణయం ఈ నాడు మార్చవలసిన అవసరం లేదని వారు వ్రాసారు. ఇదేమిటో నాకు అర్థం కావడం లేదు. అంత మాత్రంచేత విశాఖపట్నం, శ్రీకాకుళం జిల్లాల ప్రజలలో అందోళన లేదనికాదు, అక్కడ బ్రహ్మాండమైన అందోళన వున్నది. నేడు మన నాయకుల పట్ల ఉన్న విశ్వాసం చేతను మంత్రివర్గం పట్ల ఉన్న సంపూర్ణ విశ్వాసంచేతను తప్పకుండా న్యాయం చేకూర్చగలరని మనకు రావలసిన భాగాలు తెప్పించగలరని ఆశతోనే ప్రజానీకం చాలా ఓర్పుతో అల్లరులు చేయకుండా బాగ్రత్తగా ఉన్నారు. అక్కడ ఎట్టి అల్లరులులేవు కనుక agitation లేదు కనుక అక్కడ న్యాయం జరిగిందని అనుకోడం మాత్రం పొరపాటు, ఎవరైనా సరే ఇండియాలోనే కాక ప్రపంచంలో ఎవరైనా సరే ఈ ప్రాంతాలను చూసిన తప్పకుండా తెలుగు దేశమని చెప్పక తప్పదని చెబుతున్నాను. 1947 ఆఖరులో పర్లాకిమిడిలో ఎన్నికలు జరిగాయి. ఒరియా ఆంధ్ర issue మీద ఎన్నికలు జరిపించాము. 20 మంది మునిసిపల్ కౌన్సిలర్లలో 13 గురు తెలుగువారు, 7 గురు మాత్రమే ఒరిస్సా వారు వచ్చారు. Chairman, Vice-Chairman కూడా తెలుగు వారే, పర్లాకిమిడిలోని urban bank పూర్తిగా తెలుగు వారి చేతుల్లోనే ఉన్నది. పర్లాకిమిడి తాలూకాలో పంచాయితీ కమిటీలు ఏర్పాటు చేసుకుంటే మెజారిటీ తెలుగువారే ఉన్నారు. పర్లాకిమిడి మునిసిపాలిటీలోనే కాకుండా తాలూకాలో 60% పైగా తెలుగువారైవుండి ఆ ప్రాంతాలు చేరడానికి 60, 70 మైళ్లు తెలుగు ప్రాంతాలలో ప్రయాణం చేయవలసివుండి, ఆ భాగాన్ని ఆంధ్ర దేశంలో కలపాలని మేము అడిగినప్పుడు, States Reorganization Commission వారు ఒక acid test అనుకున్నాను, ఈ విషయంలో

[SRI L. LAKSHMANA DAS] [26th November 1955]

న్యాయాన్యాయాలు నిర్ణయింపబడుతాయని భావించాను. దురదృష్టవశాత్తు States Reorganization Commission వారు దానిని గురించి మౌనం వహిస్తూ మొత్తం గంజాం జిల్లాలో నూటికి 15 మంది మాత్రం తెలుగువారు వున్నారనిచెప్పారు. మొత్తం ఒరిస్సా రాష్ట్రంలో ఆంధ్రులు ముగ్గురో ఐదుగురో వున్నారనిచెబితే ఇంకాబాగుండేది. ఈనాడు తెలంగాణా మనకు ప్రస్తాంది. తెలంగాణా విషయంలో విశాలాంధ్ర విషయంలో ఎవరికి ఎట్టి బేదాబి ప్రాయాలు లేవు. అయితే ఆంధ్రదేశానికి నాలుగు ప్రక్కలవున్న సరిహద్దుల విషయంకూడా జాగ్రత్త వహించాలి. ఫిర్కాలవారిగా విషయాన్ని పరిశీలించాలి. వాంచూగారు చెప్పారు, ఆంధ్ర ఒరిస్సా సరిహద్దులో విపరీతమైన పరిస్థితులు ఉన్నాయి; ఫిర్కాలవారిగా ఉభయ ప్రభుత్వాలు సంప్రదించు కుని సర్దుబాటు చేసుకోవచ్చున్నది J.V.P. రిపోర్టులో, డార్ కమిషన్ వారి రిపోర్టులో boundary commission వేయాలని చెప్పారు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వం పరిపాలనచెస్తున్న రోజులలో సర్ సామ్యూల్ హెయిరు అవకతవగ్గా ఈ రకంగా చేసినా, ఓడనాల్ కమిటీవారు మేజర్ అట్లగారు న్యాయంగా అన్ని విషయాలు తెలియచేశారు. సవరణ విషయంలో ఫిలిప్ అండ్ డఫ్ కమిటీవారు ఖచ్చితంగా ఒక విషయం చెప్పారు. సవరణ వేరే ఎవరో అనుకోడానికి అవకాశాలులేవు. వారు చెప్పింది ఏమిటంటే :

‘We find that in the Parlakimidi estate many of the so-called Kapu Savaras who have abandoned their own language, dress and customs have in actual fact adopted Telugu and no Oriya, and to say that there is any affinity between Savaras and Oriyas is absurd.’

“ఏవిధంగా ఆలోచించినా, ఏవిధంగా లెక్కలు చూచినా, ఏవిధంగా మెజార్టీ లెక్కవేసినా, ఈప్రాంతాలు ఆంధ్ర ప్రాంతంలో కలవాలి. వీటిని గోపాలరెడ్డిగారు తమ తీర్మానంలో చేర్చినందుకు లబ్ధిపొందిస్తున్నాను. మనం గ్రామాలవారిగా, ఫిర్కాలవారిగా తీసుకుందాము. ఆంధ్రప్రాంతంలో ఒరియా ఎక్కువగా ఉన్నభాగాలు ఉంటే తప్పకుండా ఇవ్వడానికి మాకు అభ్యంతరం లేదు వాళ్లు claim చేస్తేతప్పకుండా అంగీకరిస్తాము, ఆంధ్రులు మెజారిటీగా ఉండే భాగాలుమాత్రం ఒరిస్సాలో ఉండడం శ్రేయస్కరంకాదని దానివల్ల ఆ విధంగా విడవడంవల్ల ముందు ముందు అనేక ప్రమాదాలకు గురిఅవుతామని మనవి చేస్తున్నాను. క్రిందటిసారి పర్లాకిమిడిలో జరిగిన అల్లరుల సంగతి అందరికీ తెలుసును. అనాడు communal clash సందర్భంలో అల్లరులు జరిగితే, పర్లాకిమిడిలోవున్న ఆంధ్రులపైనమాత్రమే కేసులుపెట్టి, ఒకఒరియా వానిపైనకూడా కేసులుపెట్టలేదంటే అక్కడ ప్రభుత్వవిధానాన్ని గమనించాలని కోరుచున్నాను. వుభయపక్షాల వారివల్ల అల్లరులు జరిగాయి. ఒక్క తెలుగు వారిపై మాత్రమే కేసులుపెట్టి—ఒక్కొక్కరిపై 50 కేసులుకూడా పెట్టారు—ఒరియావారిపై కేసులే పెట్టకపోవడం అన్యాయం, ఆ కేసుల విషయం నేను

26th November 1955] [SRI L. LAKSHMANA DAS]

ఎక్కువగా చెప్పదలుచుకోలేదు. అవి నాగపూర్ హైకోర్టులో విచారణ జరుగబోతున్నాయి. ఈమధ్య పర్లాకిమిడి వెళ్ళాను. వారి కష్టాలు చెప్పకునేందుకే అవకాశాలు లేకుండా వున్నారు. వారి కంటినుంచి వచ్చే నీటి ద్వారా వారు కష్టాలు చెబుతున్నాము అన్నారు. ఒరిస్సాలో చచ్చిపోయిన శవాన్ని తీసుకుపోవడానికికూడా పర్మిషన్ కావాలని ఆర్డరు పాను చేసినారు. వారి కష్టాలు చెప్పకొనడానికి ఎటువంటి agitation చేయడానికి వీలు లేకుండా వున్నది. ఆంధ్రప్రభుత్వం డిల్లీప్రభుత్వంతో చెప్పి మనకు కనీస న్యాయమైనా జరిగేట్లా చూడవలసియున్నది. ఏ దృష్టితో తీసుకున్నా—geographical contiguity, administrative convenience ఏది తీసుకున్నా—ఈ ప్రాంతాలు ఆంధ్ర ప్రాంతాల్లో చేరవలసియున్నది. అంతే కాకుండా దక్షిణ సరిహద్దు విషయంలో, మైసూరు విషయంలో, కోలారు విషయంలో న్యాయం జరిగేట్లా చూడవలసియున్నది. సుందరయ్యగారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని వారు withdraw చేసుకుంటే బాగుంటుందని కోరుతున్నాను. ఆంధ్ర దేశం భవిష్యత్తును సరిదిద్దుకోవలసిన సమయంలో పార్టీ విభేదాలు లేకుండా, ఏక కట్టుగా నిలబడేదానికి, మన న్యాయమైన కోరికలు తీరేదానికి వీలుగా డిల్లీ ప్రభుత్వానికి విన్నవించుకొనడానికి సుందరయ్యగారు తమ amendment withdraw చేసుకోవాలని న్యాయంగా మనకు రావలసిన ప్రాంతాలు సంపాదించుకొనడానికి కృషి చేయవలసిందిగా కోరుతూ ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.”

SRI RAJA SAGI SURYANARAYANA RAJU :—

“అధ్యక్షా, నిన్నటి రోజున మన ముఖ్యమంత్రిగారు S. R. C. Report పరిశీలనకు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానం యీరోజున అన్నిపార్టీల ఆంధ్ర ఆంసెట్లీ సభ్యులు ఏకగ్రీవంగా అంగీకరించిన దంటే ఎంతో గౌరవపడవలసిన అవసరం వున్నది. ముఖ్యంగానేను యింకోటి మనవి చేయవలసిన వున్నది. ఈ సందర్భంలో నేనుక్రిందటి ఆసెంబ్లీలో 1953 సం॥ సవంబరు నెల 27 వ తారీఖున అంటే నేటికి సుమారు రెండు సంవత్సరాలయిపోయింది—అవేళ నేను మాట్లాడుతూ మూడు సంవత్సరాలలో విశాలాంధ్ర తప్పక ఏర్పడు తుందనీ, అందుచేత మనసోదరులను అనవసరంగా యిక్కడ లేనిపోని అలజడి చేయవద్దని మనవిచేసాను. ఒకవేళ అవిధంగా, మూడు సంవత్సరాలలో విశాలాంధ్ర స్థాపించకపోతే నాప్రాణాలైనా అర్పించి విశాలాంధ్ర స్థాపింప చేస్తానని చెప్పినాను”

MR. SPEAKER :—“మీ ప్రాణాలు అర్పించే సందర్భం యిక్కడ లేదు.”

SRI RAJA SAGI SURYANARAYANA RAJU :—“ఇది

వరకు మనవిచేసిన విషయంనేను తిరిగి మనవిచేస్తున్నాను. ఇప్పుడు కొత్త థేమీ మనవి చేయడం లేదు. ఫాతది జ్ఞాపకం చేస్తున్నాను.”

[26th November 1955]

THE HON. SRI K. VENKATA RAO :—“రాజావారికి అంత శ్రమ కలిగించకుండానే విశాలాంధ్ర ఏర్పాటు చేస్తాం.”

SRI RAJA SAGI SURYANARAYANA RAJU :—
“ఇప్పుడు ఆ అవసరంలేకుండా బగవంతుడు అనుకూలంగా విశాలాంధ్ర కావాలనే సూచనను చూపించడంలో భగవంతుడినే ముందు అభిసందిస్తున్నాను. తరువాత S.R.C. వారు తెలంగాణా విషయంలో మనకు అనుకూలంగా Report లో చాలా argument చెబుతూ judgment మాత్రం వ్యతిరేకంగా కొన్ని విషయాలు చెప్పారు. అనుకూలంగా చెప్పిన argument చెప్పినందుకు అభినందించాలి. అనుకూలంగా చెప్పిన argument ఏమిటంటే హైదరాబాదుసంస్థానం మూడు బాగాలుగా భాగించవలెను. అని రెండు భాగాలు ఒకటి కర్నాటక రాష్ట్రంలో, ఒకటి మహారాష్ట్రలో కలపాలని చెప్పారు. రెండు భాగాలు కలపాలంటే మూడో భాగం తప్పకుండా కలపాలని వారి కోరిక, ఐనప్పటికీ చిన్న భేదాభిప్రాయం చూపించారు. ఏమిటంటే 1961 వరకు తెలంగాణా వారు, ఆంధ్రరాష్ట్రం వారు వేరే వేరే వ్యవహరించి 1961 అసెంబ్లీలో మూడింట రెండువంతులు అంగీకరించిన తీర్మానం pass అయినప్పటికీ తెలంగాణా ఆంధ్రలో విలీనమై విశాలాంధ్ర ఏర్పడాలని అనడం మహాఅన్యాయం, మహాపాఠశా అని మనవిచేస్తున్నాను. ఒకమారు అసెంబ్లీకి ఎన్నికయిన తరువాత వారి కాలాంతం వరకూ ఏ నిర్ణయం చేసినప్పటికీ కూడా అమలు జరుగవలసినదే గాని 6 సంవత్సరాల తరువాత వచ్చే అసెంబ్లీ నిర్ణయం తీసుకోవాలనడం చాలా దురభిప్రాయం. అదీ కాకుండా వారు శలవిచ్చిన 2/3 వంతు majority democracy లో ఎక్కడలేని policy ఇదివరకు కర్నూలు రాజధాని నిర్ణయం ఒక్కటే వేటుతో స్థిరపరచుకున్నాం. 1953 వ సంవత్సరం జూన్ నెల 4 వ తారీఖున నేను మన మదరాసు అసెంబ్లీ కర్నూలు రాజధాని నిర్ణయంలో ఈ సంగతి మనవి చేశాను. అసెంబ్లీ నిర్ణయం—ప్రజాభిప్రాయం అంటే బజార్లో రొడ్డిలు చేసే అల్లరికాదు. వింధ్య ప్రదేశ్ లో జరిగినట్టు రొడ్డిలు అల్లరి చేయడం ప్రజాభిప్రాయంకాదని మనవి చేస్తున్నాను. అదీకాక గోవింద వల్లభపంత్ ఒక ప్రశ్నకు జవాబిస్తూ అసెంబ్లీ నిర్ణయమే ప్రజాభిప్రాయంగా భావిస్తాం అని చెప్పినందుకు నేను హర్షిస్తున్నాను. తెలంగాణా విషయంలో మన ముఖ్యమంత్రిగారు వారు ఏమీ కోరికలు కోరకపోయినా హామీలు యివ్వడం సబబు అనిచెప్పి శలవిచ్చారు. దానికి సంతోషమే కాని S.R.C. వారు ఏమిచేశారు. అనుమానాలు భయాలు తీర్చవలసినదని వ్రాశారు. అందుచేత ఆ అనుమానం నివృత్తికోసం మన అసెంబ్లీ తీర్మానం pass చేసి పండిస్తాం. అలాంటి అనుమానాలు ఎప్పుడూ కలుగకుండా వుండడం కోసం యింకో సూచన నేను మనవి చేస్తున్నాను. పార్లమెంటులో యీ విశాలాంధ్ర తీర్మానం వచ్చినపుడు మనం యిచ్చిన హామీలు అతీర్మానంలో కూడా వుదహరించి ఎన్ని సంవత్సరాల వరకు అభివృద్ధి పొందడానికి ఆ తీర్మానంలో పొందుపరచి పార్లమెంటులో కూడా

26th November 1955]

[SRI RAJA SAGI SURYANARAYANA RAJU]

నిర్ణయం చేస్తే అప్పుడు ఏవిధమైన అనుమానాలకు అస్తానలేదు Central Government వారిని ఆ విధంగా కోరవలసిన అవసరం వున్నది. శ్రీ నరసింగరావుగారు కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటుగా విశాలాంధ్ర వచ్చి నట్టయితే శ్రీ బాగు ఒప్పుదం గతి ఏమవుతుంది అన్నారు. మనలో మనకు బేదాభిప్రాయాలు కలిగించడానికి వారు లాయర్లు కనుక ఆ Statements యిచ్చారు. Sri Bagh Pact ప్రకారం యిది వరకు ప్రవర్తించ బట్టే రాయలసీమ వారికి మనకి బేదాభిప్రాయాలు లేకుండా యిప్పుడు ఏకగ్రీవంగా మనం యీ తీర్మానం pass చేయడానికి ఆవకాశం కలిగింది. అందుచేత చిల్లర బేదాభిప్రాయాలు కలిగించడం సబబుకాదని మనవి చేస్తున్నాను. అందు చేత విశాలాంధ్ర ఏర్పాటు విషయంలో మన అగ్ర నాయకుల్ను ముందుగా యీ తీర్మానం తెచ్చినందుకు అభినందించాలి. తరువాత important గా మన వాళ్లు కలిసి రేపు 29 న ఢిల్లీ వెళ్లినప్పుడు యితర రాష్ట్రాలలో వున్న ప్రదేశాల గురించి పెద్దలందరూ స్పష్టంగా మాట్లాడారు. నేను మాట్లాడడానికి ఎక్కువ వివరాలు తెలియవు. తెలిసినప్పటికీ time లేదు. వారితో నేను ఏకీభవిస్తున్నాను. నేను తెలంగాణావారికి మనవి చేసేదేమిటంటే విశాలాంధ్ర గురించి నేను యిన్ని మార్లు చెప్పడం స్వార్థం కోసంగాని ప్రత్యేకం ఆంధ్రరాష్ట్రాభివృద్ధికోసంగాని కాదు.

“మన తెలుగుజాతి ఔన్నత్యదశలోకి రావాలంటే విశాలాంధ్ర అవసరం అని 27-11-1955 నాడు మనవి చేశాను. వాళ్లందరిలాగ కొత్తగా తెలంగాణాలో అభిప్రాయబేదాలు వచ్చేటట్టు canvass చేసేటట్టు చేయలేదని మనవి చేయలేదు. అక్కడ మహమ్మదీయులలో Minister లుగా ఉన్న వారుకూడా మనకు అనుకూలంగా విశాలాంధ్ర కావాలని చెప్పారు. ఎన్ని demonstration చేస్తున్నారని విన్నప్పటికీ, తెలంగాణా ప్రజలందరూ విశాలాంధ్రకు అనుకూలంగా వున్నారని వారై పత్రికలుచూస్తే తెలుస్తుంది. అక్కడికి వెళ్ళిన M.L.A. లు చెబుతున్నారు, రాయబారులవల్ల తెలుస్తున్నది. అందుచేత అది కారణంకాదని మీకు మనవి చేస్తున్నాను. మనం రెండుకోట్లమంది వున్నాం. పూర్తిగా ఏకీభవించాము. తెలంగాణాలో విశాలాంధ్ర వాదులు 80, 90 per cent వున్నారంటారు. తెలంగాణా వాదులు 80, 90 per cent వున్నారంటారు. వాళ్లలో వాళ్ల discussion అటుంచి కనీసం విశాలాంధ్ర కావాలనేవారు 70 per cent వున్నారని అందరూ ఒప్పుకున్నారు. States Reorganization Commission Report లో 2/3 వంతు majority కావాలన్నారు. ఇప్పుడు 5/6 majority వచ్చింది. విశాలాంధ్ర స్థాపించడము అవసరం అని Central Government వారికి మనవి చేస్తున్నాను. ఇంకోవిషయము, తెలుగుజాతి ఔదార్యం గురించి ఒక నిదర్శనం గౌరవ సభ్యులకు చెబుతున్నాను. దేశంలో అన్ని చోట్లా అనేక అల్లరులు జరిగినప్పటికీ మన రాష్ట్రంలో ఏవిధమైన అప్రతిష్ట లేకుండా మనము ప్రవర్తించడం యిదే ఒక నిదర్శనము. కాని విశాలాంధ్ర స్థాపించకపోతే మాత్రం తెలుగుజాతి మాత్రము మర్యాదకు, మానంకు

[26th November 1955]

[SRI RAJA SAGI SURYANARAYANA RAJU]

ప్రాణంకు వీటికోసం వెనుకంజ వేయదని నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఒక వేళ ఏ కారణంచేతనైనా విశాలాంధ్ర వచ్చే అక్టోబరు ఘట్టనాటికి స్థాపించక పోతే నాప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకొని విశాలాంధ్ర స్థాపింపజేస్తాను.”

The Hon. Sri K. Venkata Rao:—“అక్టోబరు రెండోతారీఖున విశాలాంధ్ర స్థాపించాలని ఏర్పాటు జరుగుతున్నాయి కనుక రాజావారు ఆ ఒక్కరోజు క్షమించమని ప్రార్థన”.

SRI RAJA SAGI SURYANARAYANA RAJU:—
“నా ప్రతిజ్ఞ 27 డిసెంబరు తారీఖున జరిగింది అని మనవి చేస్తున్నాను.”

MR. SPEAKER: “We shall have no sitting on the 28th. We shall now rise for lunch and meet again at 2-30 p. m.”

(After lunch)

SRI N. P. CHENGALRAYA NAIDU:—“అధ్యక్షా! మన ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టు తీర్మానము హృదయపూర్వకముగా బల పరుస్తున్నాను. అయినా చిత్తూరు జిల్లా సరిహద్దు విషయములో కొన్ని మాటలు చెప్పదలచుకొన్నాను. ముఖ్యముగా చిత్తూరు జిల్లాకు, ఒక వైపున మైసూరు రాష్ట్రము, మరొకవైపు ఇప్పటి మద్రాసు రాష్ట్రములున్నవి. కుప్పంవైపు క్రిష్ణగిరి, హొసూరు తాలూకాలు వున్నవి. అక్కడ ప్లానింగు మంత్రి శ్రీ కళా వెంకటరావుగారు చెప్పినట్లు చెరికి సంస్థానము, కంగొండి, కుప్పం సంస్థానములు యీ రెండు ప్రక్క ప్రక్క వున్న తెలుగు సంస్థాన ములు. చెరికి సంస్థానము క్రిష్ణగిరి తాలూకాలో వేపంపల్లి ఫిర్కాలో చేరి వుంది. మొన్న మద్రాసు ఆంధ్రరాష్ట్ర సరిహద్దుల విషయమై మాట్లాడి నప్పుడు మద్రాసు మంత్రులతో చెప్పేము. తిరుత్తణి విషయము మాట్లాడ దాము గాని, హొసూరు విషయము మాట్లాడడానికి వీలులేదన్నారు. హొసూరు విషయమై మొదట వారి ఉర్యేగస్తులు, మన ఉద్యోగస్తులు కలసి జనాభా లెక్కలు తయారుచేసినారు. అది వివాదప్రాంతమని అక్కడ జనాభానుబట్టి తేలింది. ఇప్పుడు వారికి అటువంటి ఆలోచనలేదు, ఇప్పుడు హొసూరు తాలూకా వేపంపల్లి ఫిర్కా ఆంధ్రకు రావలసి వస్తుంది. హొసూరు గురించి మాట్లాడటానికి వీలులేదన్నారు. ఇకపోతే కొలారు జిల్లా వుంది. అది మనకు రావలెను. అయితే వారంటున్నది ఏమిటంటే, కుప్పం తాలూకాకు వేపంపల్లికి కొండలు అడ్డముగా వున్నవి. కాబట్టి Contiguity లేదన్నారు. అని పత్రికలలో చూసేము. కుప్పంనుంచి వేపం పల్లికి రహదారి వున్నది. ఆ road పెదవర్తికుంటపైనుండి సేలం Border కు రహదారి సౌకర్యములున్నవి. అక్కడనుండి 1 1/2 మైళ్లు మాత్రము రహదారిలేదు. బండ్లు పోవచ్చును. కాబట్టి కొండలున్నను Contiguity లేదని చెప్పడం న్యాయంకాదు. అక్కడ ఎలాంటి కొండలు అడ్డములేదు. రహదారి సౌకర్యములు వున్నవి. యీనాడుకూడా అనేకమంది పిల్లలు

26th November 1955]

[SRI N. P. CHENGALRAYA NAIDU]

కుప్పం హైస్కూలులో చదువుకుంటున్నారు. వ్యాపారవిషయంలోకూడా లావా దేవీలు వున్నవి. అందువల్ల హోసూరు తాలూకా వేపంపల్లి ఫిర్కా ఆంధ్రకు కలుపవలసి వస్తుంది.

“పోతే తిరుత్తణి విషయములో చాలా ఆందోళన చేస్తున్నారు. ఈ విషయములో మనము Delhi ప్రభుత్వానికి తెలుపవలసి వుంది. 1951 వ సంవత్సరం అక్కడ మద్రాసు రాష్ట్రం జనాభా లెక్కలు తయారు చేసి నపుడు Arbuthanathan అనే ఉద్యోగస్తుడు లెక్కలు తయారుచేసి పంపినాడు. మమారు నూటికి 48 తెలుగువారు వున్నట్లు, 52 అరవలున్నట్లు మద్రాసు ప్రభుత్వ ముద్రతో పంపించేరు. మొన్న గ్రామవారీ లెక్కలు సేకరించాలనుకొన్న తరువాత తిరిగి Arbuthanathan గారు యీ గ్రామవారీ లెక్కలు తయారుచేసేరు. ఇప్పుడు లెక్కలకు 1951 లెక్కలకు చాలా తేడా వచ్చింది. యీ లెక్కల ప్రకాము తెలుగువారు తిరుత్తణిలో 100 కి 40, అరవలు 60 మంది ఉన్నారన్నారు. యీ ప్రభుత్వం తమ లెక్కల వల్ల మమారు 27 వేల తెలుగువారిని అరవవారిగా మార్చేసేరు. 1953 లో కూడా తప్పుడు లెక్కలు తయారు చేసినారు. మేము చెప్పకున్నాము అరవ ఉద్యోగస్తులు వద్దని చెప్పకున్నాము. అయినా వారిచేతనే తయారు చేయించారు. తాలూకావారి map లు కూడా వారే తయారుచేసేరు. తెలుగువారు ఉన్నచోట చిన్న map, అరవవారు ఉన్నచోట పెద్దగాను map లు తయారు చేసేరు. యీ లెక్కల తేడాగురించి ఢిల్లీ ప్రభుత్వానికి తెలుపుకుంటే న్యాయం జరుగుతుంది.

“పోతే వారి వాదం ఏమిటంటే చెంగల్పట్టు జిల్లాలో ఆరు తాలూకాలు వారికి రావాలంటున్నారు. లేకపోతే తిరుత్తణి అయినాక 1911 లో నార్సు ఆర్కాటు చిత్తూరు జిల్లాలను ఏర్పాటు చేసినారు. అప్పుడు I.C.S. ఇంగ్లీషు ఆయన కలెక్టరుగా ఉండేవారు, అప్పుడు చిత్తూరుజిల్లాకు ఉత్తర ఆర్కాటుకు పాలారునది సరిహద్దుగా నిర్ణయించేరు. పాలారుకు దక్షిణమున అరవవారు, తూర్పున తెలుగు మాట్లాడేవారు వున్నారు అన్నారు. అయితే ఆ యేర్పాటు చెయ్యకుండా 6 తాలూకాలతో, కడపజిల్లాలో కొన్ని తాలూకాలతో చిత్తూరుజిల్లా ఏర్పడింది. అనాడు మన హక్కులు వదలుకున్నాము. గాని మన హక్కులను మనము ఏనాటికి మానుకోము.

“పోతే చెంగల్పట్టు జిల్లాలో పొన్నేరి తాలూకావుంది, తిరువళ్లూరు తాలూకాఉంది, అక్కడకూడా అనాటినుండి తెలుగు భాషే ముఖ్యం. ఒకటి మొట్టమొదట మనవి చేస్తున్నాను. అక్కడ ఈ దినం మద్రాసు రాష్ట్రములో మంత్రిగా ఉండే భక్తవత్సలంగారు పొన్నేరి తాలూకాలో వుట్టినారు. అచ్చటనే అక్షరాభ్యాసం మంచిదనంచూసి చేస్తే అరవంచెప్పే అతను ఆ గ్రామములో లేడు. అందువల్ల అక్షరాభ్యాసం తెలుగులో చేసినారు. మూడవ తరగతి వరకు తెలుగు చదువుకున్నామని మాతో చెప్పారు. అనాడు చెంగల్పట్టు జిల్లాలో తెలుగు మాట్లాడేవారు అధికంగా

[26th November 1955]

[SRI N. P. CHENGALRAYA NAIDU]

ఉన్నారు, దానికి నిదర్శనం భక్తపత్యలంగారే. ఈనాడు కూడా చెంగల్పట్టు జిల్లాలో తెలుగు మాట్లాడేవారు అధికంగా ఉన్నారు. పోతే వినాయగంగారూ, శాసన సభ్యులు, తిరుత్తణ వాస్తవ్యులు. తిరుత్తణిలో వారు వుట్టినారు. వారు 10వ తరగతి వరకు High School లో చదువుకున్నారు, చదువుకున్నది అంతా తెలుగు. ఎందుకు? అక్కడ తెలుగు మాట్లాడేవారు జాస్తిగా ఉన్నారు. అక్కడ ఏదైనా కోర్టు వ్యవహారాలుగాని, మిగతా వ్యవహారాలుగాని కావలసంటే తెలుగే. అందుకొసం వినాయగంగారు లపుడు తెలుగు చదువుకునే వారు. ఎవరో కొందరు, కొందరు అరవ సోదరులు ఉండేది వాస్తవము. అయినా కూడా వారికి Contiguity గాని ఏలాటిది లేదు. తిరుత్తణ సరిహద్దులో గ్రామాలు ఉన్నాయి. ఆ వైపు N. Arcot లో సరిహద్దు గ్రామాలు ఉన్నాయి. ఆ వైపుగాని, ఇటువైపుగాని సరిహద్దులో ఉండే గ్రామాలు మాత్రం తెలుగు గ్రామాలు వున్నాయి. తిరుత్తణతాలూకాలో అక్కడక్కడ అరవ గ్రామాలు వున్నాయి. అరవ గ్రామాలు వుండినా సరిహద్దులో మాత్రం తెలుగు గ్రామాలు ఉన్నాయి. Contiguity వారికి ఏమాత్రం లేదు. వారు వేసి ఉండే Map లో ఒకవేళ రంగులు అధికంగా వేసుకోవచ్చును గాని Contiguity మాత్రం లేదని నేను మనవి చేస్తూ ఉన్నాను. సరిహద్దుల విషయంలో మాత్రం ఏలాటి దాక్షిణ్యం లేకుండా మన మంత్రులు Hosur లెకుండాపోతే మిగతాది చర్చించేది లేదనికూడా చెప్పి అక్కడనుంచి చాలించుకొని పచ్చినందుకు ముఖ్యంగా వారిని నేను అభినందిస్తున్నాను. అటువంటి పట్టుదలే చూపి చెంగల్పట్టు జిల్లాలోగాని, చిత్తూరు జిల్లాలోగాని కావలసిన ప్రాంతములను పచ్చేటట్లు చేయవలెనని వారికి మనవిచేస్తూ ఉన్నాను."

SRI GOTTUMUKKALA JAGANNATHA RAJU:—

"Mr. Speaker, Sir, some time ago in this Assembly at the time of budget discussion I stated, though I did not go so far as to say that those who are interested in huge building construction are against the formation of Visalandhra, I went to the length of saying, that undoubtedly this huge building construction will act as a deterrent to the formation of Visalandhra. Then we were given the assurance by the Deputy Leader of the House that they one and all are in favour of Visalandhra and that they will try their best to form Visalandhra. But all the same, yesterday, for the first time, a discordant note was struck by Sri B. V. Subba Reddi against the formation of Visalandhra."

SRI KALLUR SUBBA RAO:—"He never said that he does not want Visalandhra at all."

26th November 1955]

SRI GOTTUMUKKALA JAGANNATHA RAJU:—
“Ultimately on the suggestion given by Mr. Sanjeeva Reddi he expressed his opinion in favour of Visalandhra; but at the commencement of his speech he advanced certain arguments in favour of postponement of Visalandhra.”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:—“That shows our influence on our loyal elements!”

SRI GOTTUMUKKALA JAGANNATHA RAJU:—
“Whatever it is, yesterday, I was told that there was a meeting yesterday evening in Kurnool town, at which Mr. Sanjeeva Reddi and others tried to persuade the people of Kurnool not to be against the formation of Visalandhra. Anyhow my first request to Mr. Subba Reddi and those of his way of thinking is not to say anything to jeopardise the interest of Telugus both in Andhra and in Visalandhra, and to vote for Visalandhra, if that question comes for voting.

“Another thing I would like to say on this occasion is this. There is another thing which happened in Guntur recently. Some lawyer friends there, I think, under the chairmanship of Sri N. V. L. Narasimha Rao passed a resolution demanding in a way the virtual retention of High Court in Guntur itself. Because what they wanted was a Division Bench in Guntur and another Bench in Secunderabad, the first Division Bench being in Guntur. It virtually means that the High Court should be retained in Guntur. It is this which makes our friends in Telangana not to rely on the assurance given by our leaders here. Because they feel that these assurances have no sanction behind them. So my request to my friends in Guntur is not to press for the retention of the High Court in Guntur, lest Telangana friends should misunderstand us and believe that the assurances we give have no value whatsoever.”

THE HON. SRI K. CHANDRAMOULI:—“But our resolution here in the House is quite clear.”

SRI GOTTUMUKKALA JAGANNATHA RAJU:—
“Anyhow one dissentient voice will have its own

[26th November 1955]

[SRI SHEIK MOULA SAHEB]

“హరిహర బుక్కరాయలు తదాస్తసి విత్తినవిత్తనంబు నీతరమున
పూచిపండినది

ఉదారుడవీవని దేశదేశముల్ మురిసినవయ్య

ఆంధ్రకులముఖ వెలిగించిన దివ్యరూపి

నీచరణము శాతవాహనునిసాక్షిగ మా ఇలువేల్పుఅవునుమీ.’

శాతవాహనునిసాక్షిగా మీ చరణము మా ఇలువేల్పుఅవునని పాడినాడు. కనుక రాయలసీమవాసులు విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకంగా వుంటారనిమాత్రం అనుకోవడానికి వీలులేదు. తెలంగాణావాసులుకూడా ‘హరిహర బుక్కరాయలు తదాస్తసి విత్తిన విత్తనంబు’ రూపకంగా ప్రతిఫలించాలని విశాలాంధ్రనువారుకూడ కోరుకోవలసి యుంటుంది. ఆ కవి ఇంకా ఏమీచెప్పారంటే--

‘అల వింధ్యాచలభూములం దెససిరా ఆర్యావర్తమందాక

తెలుగుల తోటలునాడుపెంచిపోయితివి

బంగారుపులకలతో ఆంధ్రధరిత్రిపొంగినది

దుష్కాలంబుప్రాప్తించి నిష్పలమైపోయిన మీ మహాశ్రమకు

బాష్పన్నిగ్ద ముగ్ధాంజలుల్’

కాని ఆ దుష్కాలముపోయి ఇప్పుడు సత్కాలము ఆసన్నమైనది. అటువంటిప్పుడు దీనికి తెలంగాణావాదులు వ్యతిరేకంగా ఉన్నారంటే ఆశ్చర్యకరంగాఉంటుంది. విశాలాంధ్ర నిర్మాణానికి చాలాకారణాలు చెప్పబడినవి. చారిత్రకంగాను, రాజకీయంగాను, సాంఘికంగాను, సాంస్కృతికంగాను తరువాత పారిశ్రామికంగాను, వ్యవసాయకంగాను ఆంధ్రులంతా అభివృద్ధిచెందాలంటే విశాలాంధ్ర అత్యవసరమని చాలామంది నిరూపించారు. వారితో నేనూ ఏకీభవిస్తున్నాను. కాని దీనంతటిని మించినటువంటిశక్తి ఒకటి విశాలాంధ్ర నిర్మాణానికి దోహదమిస్తూయున్నది. ఒక సామాన్యమానవుని నీకు విశాలాంధ్ర ఎందుకుకావాలిఅంటే, ఈ కారణాలు చెప్పలేదు కాని, నాకుమాత్రం విశాలాంధ్ర కావాలి అంటాడు. ప్రాద్దున కళావెంకట్రావుగారు మాట్లాడుతూ, ఆంధ్రులయొక్క పూర్వ ఔన్నత్యాన్ని చూపిస్తూ, నాగార్జున సాగర్‌లో పూర్వము శాసనసభ ఉండెనదని, బహుశా మనముకూడ శాసనసభ్యులుగా ఉండి యుండవచ్చునేమోనని అన్నారు. అది వాస్తవమే అదే విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు ఈ విధంగా చెప్పారు;

‘ఇమ్ముగకాకలమ్ము మొగవీవరుకంగల

ఆంధ్ర పూర్వరాజ్యమ్ముల పేరుచెప్పిన హృదంతరమేలచలించు

గళస్త గాఢదితంబు, స్పందనాస్పదహృదయంబు నాపనికి గానకచేసెడు

ఇంతగా యెదబడలంచుకొన్నదిది యెక్కడి పూర్వజన్మవాసనో’

ఇదమిద్దమని నిర్ణయించడానికి, నిర్వచించడానికి వీలులేనటువంటి ఆవేదన, ఆవేశము, ఒక నూతనమైనటువంటి ఉత్సాహము విశాలాంధ్రకు దోహదమిస్తూఉన్నది. ఆంధ్ర ప్రజానీకముయొక్క రక్తనాళములలో ఇది పారుతూఉన్నది. కొత్తగా ఆంధ్రప్రజలు, తెలుగువారు అందరు ఐక

26th November 1955]

[SRI K. AYYAPU REDDI]

మత్స్యం కావడానికి అణుశక్తిని మించినటువంటి ఒక సూతనమైన శక్తి ఉత్పన్నం కాగలదు. మన రాజకీయవేత్తలుగాని, ఆర్థికవేత్తలుగాని దీనిని నిర్వహిస్తారు. ఈ శక్తి వివిధ దేశాలయొక్క చరిత్రకు మూలకారణమైనది. ఈ శక్తిని అపడానికి ప్రయత్నంచేయవద్దని తెలంగాణావాదులకు విజ్ఞప్తిచేస్తూ ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.”

SRI SHEIK MOULA SAHEB:—“ అధ్యక్ష, ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రతిపాదించిన విశాలాంధ్ర తీర్మానమును నేను బలపరుస్తున్నాను. ఇప్పటివరకు జరిగినటువంటి ఉపన్యాసాలలో కొంతమంది ధోరణు, విశాలాంధ్రలో అంత తెలుగుభాష, తెలుగుజాతి అనేరకంగా ఉన్నది. కాని అట్లు లేదేమో అనే ఉద్దేశంతో నేనుకూడ కొంత మనవి చేయదలచినాను. త్రిలింగములకు మధ్య వున్నటువంటి ఈ దేశంలో తెలుగు భాష పూర్వం నుంచి ఆచరణలో వుంటూ వచ్చింది. ఈ త్రిలింగదేశానికి మధ్యలో వున్నటువంటి ప్రాంతములో మొత్తంమీద అందరు తెలుగువారని, తెలుగు జాతి అనేది లేదు. అనేక తెగలవారు, తెలుగు భాషకు సంబంధించినటువంటి వారుకూడ, అన్ని తెగలువారు తెలుగులోనే మాట్లాడుతూ వున్నారు. ఈ భాషా రాష్ట్రములు నిర్మాణం చేయడంలోకూడ ప్రభుత్వంయొక్క ఉద్దేశం ఈరకంగా వుండవేమోనని అనుకొంటాను. ఈ హిందూదేశములో పూర్వము అనగా బ్రిటిష్ వారికి ముందు, పరిపాలించినవారి కాలములో అనేక తెగలు వుండి, చిన్న ఎస్టేట్లు అయితేనేమి, జాగీర్దార్లు అయితేనేమి, వీరు ఆ దృష్టితో పరిపాలించినదానివల్ల మొత్తంమీద ఆ తెగలకు సంబంధించినటువంటివారికి అనేక కష్టాలు సంభవించినాయి. తరువాత బ్రిటిష్ వారు ఈ దేశానికి వచ్చి, ముక్కముక్కలుగావున్న ఈ దేశాన్ని తీసుకొని దీనిని ఒక పెద్ద సామ్రాజ్యంగా పాలిస్తున్నప్పటికీ, వారుకూడ ఈ తెగ తత్వమును అవలంబించి, ఈ దేశములో ఐకమత్యం లేకుండా ఒక తెగకు మరొక తెగకు బేదాభిప్రాయాలు కలుగజేసి ఇంతకాలము పరిపాలన చేశారు. ఇటువంటి పరిస్థితులలో లోటుపాట్లు, కష్టసుఖాలు అన్నికూడ మహాత్మ గాంధీ అటువంటి దేశ నాయకులు గుర్తించి, కాంగ్రెస్ సిద్ధాంతాన్ని తీసుకొనివచ్చారు. తత్ఫలితంగా ఈ దేశంలో వున్నవారు ఏ తెగలవారైనప్పటికిని, మొత్తంమీద ఇది హిందూ దేశమని, హిందూస్థాన్ అని, ఈ దేశంలో హిందూమతమే మెజారిటీగా వున్నప్పటికీ, ఆ దృక్పథం లేకుండా, ఇది లౌకిక రాజ్యమనే దృష్టితో, ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిపైన నిర్మించబడినది. ఆ విధముగా నిర్మించబడినప్పటికినీ, బ్రిటిష్ వారి హయాములో వుండిన ఎస్టేట్ల బాధ ఇంకను చాలా వుండినది. వీటినీకూడ క్రమేణ పటేల్ మహాశయుడు రూపుమాపారు. వాటిని రూపుమాపిన తరువాత, ఈ భాషా రాష్ట్రాలు అనే పేరుతో దేశాన్ని చిన్న చిన్న ముక్కలు ముక్కలు చేసినట్లైతే, బ్రిటిష్ హయాములో వారు ఏవిధంగా దీన్ని ముక్కలు ముక్కలుగాచేసి తెగ తత్వాలు కల్పించిన ఫలితంగా కష్టాలు కలిగాయో ఆ విధంగానే కష్టాలు కలుగవచ్చుననే వుద్దేశంతో అటు

[26th November 1955]

[SRI SHEIK MOULA SAHEB]

వంటి కష్టాలు కలుగకుండా దేశ నాయకులైన, అన్ని రాజకీయ పార్టీలకు అగ్రస్థానం వహించినటువంటి పండిట్ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ మహాశయుడు ఈ భాషా రాష్ట్రాల పద్ధతినే, చిన్నచిన్న యుక్కులుగా కాకుండా, పెద్ద రాష్ట్రాలుగా ఏర్పాటు చేసినట్టైతే దేశం మొత్తంమీద, అన్ని రాష్ట్రాలయొక్క రక్షణకుగాని, దేశమయొక్క ఐక్యతకుగాని, ఆర్థికాభివృద్ధికిగాని, ఇరుగు పొరుగువారితో వ్యాపార సంబంధాలకుగాని, బాగుంటుందనే వుద్దేశంతో majority కి సంబంధించినటువంటి పెద్ద భాషా రాష్ట్రాలను ప్రవేశ పెడుతున్నారు.

“భాషా రాష్ట్రాలలో ఏ రాష్ట్రం ఏర్పడినప్పటికినీ ఆ రాష్ట్రము అక్కడ నివసించివుండే ప్రజలు మాట్లాడే భాషకు సంబంధించి వుంటుంది. ఇంకను ఆ భాషకు సంబంధించిన అస్యబాతులు వారుకూడా వుంటారు. ఈ భాషా రాష్ట్ర నిర్మాణ సందర్భములో భూతభవిష్యత్వ ర్తమాన కాలములలోగూడా వివిధమైన ఆటంకాలు, యిబ్బందులు రాకుండా ప్రభుత్వము కొంతపరకు దీర్ఘాలోచన చేయవలసివుంటుంది. అయితే తెలంగాణా వాసులది తెలుగు భాషనని వేరే చెప్పనవసరములేదు. ఇదివరకు తెలుగు ప్రాంతమంతయు ఒకేపాలనలో వున్నది. ఇట్టి తెలుగు ప్రాంతము తెలంగాణాకు సంబంధించి సంతపరకు హైదరాబాదు రాష్ట్రములో చేరియుండటానికి కారణములు లేక పోలేదు. ఇదివరకు బ్రిటిషువారి హయాములో తెలంగాణా ప్రాంతమును హైదరాబాదు రాష్ట్రములోను, కోస్తా రాయలసీమజిల్లాలు మద్రాసు రాష్ట్రములోను administrative unit క్రింద చేర్చబడ్డది. అందువల్ల తెలంగాణా వారు అటు హైదరాబాదు రాష్ట్రములోనూ, కోస్తా రాయలసీమవారు యిటు మద్రాసులోను వుండిపోవలసివచ్చింది. అంతేగాని యీ మూడు ప్రాంత్యాలు ఒక్కచోట నున్నవే. ఈనాడు భాషా రాష్ట్రములు ఏర్పాటు అవుతున్నవి గనుక, యీ మూడు ప్రదేశములవారినిన్నీ ఒకేచోట చేర్చవలసిందిగా కోరుతున్నాము. ఈ విధంగా చేస్తే, విశాలాంధ్ర రాష్ట్రము ఏర్పాటుకు తోడ్పడ గలదు. అందుకుగాను అక్కడ హైదరాబాదు మంత్రివర్గమువారుకూడా పూనుకొని బలపరుస్తారని ఆశిస్తున్నాను. ఇంతకాకుండా యీనాడు యిక్కడ విశాలాంధ్ర నిర్మాణమునకుగాను ప్రతిపాదించబడ్డ తీర్మానమును మన శాసన సభలోని అన్ని పార్టీలవారుగూడా ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించమని నేను హృదయ పూర్వకముగా కోరుతున్నాను.”

SRI K. BRAHMANANDA REDDI:—“Mr. Speaker, Sir, after the impressive and reasoned speech of the Leader of the House and Sri Kala Venkata Rao it is hardly necessary for me to traverse the same ground. We are happy that the 33-million Telugu-speaking people are on the threshold of realising their dream of Visalandhra. It is right and proper that the leaders of Telangana have not asked us for any assurance or safeguards; neither have we given them

26th November 1955]

[SRI K. BRAHMANANDA REDDI]

any in the spirit of inspiring confidence in them. Sir, though they have not asked for any assurance or safeguards, the Leader of the House has made it plain in his speech that so far as the Services are concerned, educational institutions are concerned and other development programmes are concerned the Telangana people will have their due share. I am saying this for this reason: There is a section of people in Telangana who feel—probably honestly feel—that as a separate Telangana State is good for them. We know they have some apprehensions in this matter. So we have to assure them that their apprehensions though reasonable we and they should be joint partners in the joint enterprise of securing for us Visalandhra and make it a big State for the benefit of all of us. It is not necessary for me to make any lengthy speech here on this resolution as all of us are agreed in the matter of attaining Visalandhra. Sri B. V. Subba Reddi, a particular friend of mine, spoke yesterday, which must have hurt many of us; it pained me particularly. He was a little poetical in his expression and he sacrificed sense for that. He seemed to have borrowed some of his arguments from the opposite ranks; and he seemed to have surpassed them in his performance. He said, 'the legislature does not reflect public opinion'. He is coming from Rayalaseema. I ask him, does he not remember that at the time when the Andhra State was formed it was the Legislature that expressed its opinion for the formation of the Andhra State? Similarly, over the question of capital of the Andhra State, it was the Legislature that expressed its opinion. The Andhra Assembly then was not elected on the particular issue of Andhra State or no-Andhra State. If the true representatives did not reflect public opinion, who else can? This is what I want to ask him. Probably, Sir, his intense desire to retain the capital at Kurnool seemed to have blurred his vision. I request him to rise to the occasion. When big issues are involved, I want him to think big and act big. That is my advice to him. (A voice: 'He is not here'.) If he is not here, at least his friends will convey it to him.

[26th November 1955]

[SRI K. BRAHMANANDA REDDI]

"Then, Sir, the amendment which the Leader of the Communist Party has moved is rather unhappy. I honestly feel it is untimely. We have time and again expressed in this Assembly, as also elsewhere, that the Tungabhadra Project area is the life-line of our backward tract, the Rayalaseema, and most of us realise also that though language is the dominant factor for consideration in the reorganization of States, it is not the sole consideration. When the States Reorganization Commission was formed it was made plain that it was not a Linguistic Reorganization Commission but that it was a States Reorganization Commission, so much so, that though language plays a dominant part, there are other considerations also in deciding the question.

"Then, Sir, Sri Pillalamarri Venkateswarlu asked us, 'on the same ground how can you ask Kolar?' I may tell him that Kolar is a Telugu area. From the statistics one will find it is all Telugu area. There is no particular reason why Kolar should form part of Kannada. If like the Tungabhadra area, Kolar is the life-line of Kannada we will readily concede the point. But it is not so. So I feel honestly that the Communist Party of Andhra has committed a mistake. I am also sorry that the Communist Party here is rather inspired by the Communist Party of some neighbouring State. So, Sir, I would earnestly appeal to the Communist Party and especially to their leader to withdraw their amendment; and even if he wants to speak on his amendment, let him speak on it, but not press it.

"Sir, one more minute and I finish. We know under the Constitution two High Courts cannot be constituted. So we have stated in the resolution that the seat of High Court of Andhra will be in Hyderabad. We are very glad that the Advocates' Association, Guntur and the Lawyers' Association at Hyderabad have passed a unanimous resolution that the seat of High Court should be in Hyderabad itself. But there is one section of people, who feel, like some Congressmen in some other States, that there can be a Division Bench in Guntur. Personally speaking, this is a minor matter which can be settled with the

26th November 1955]

[SRI K. BRAHMANANDA REDDI]

Centre. There is one thing to be remembered in this issue of High Court. If the seat of the High Court is to be in one place and if there is to be a Division Bench in another place there will be a conflict of jurisdiction. Supposing the entire offices and officers are located in Hyderabad and pass orders there, the High Court at Guntur will have no power to pass a writ in Guntur. In view of this I earnestly hope that friends pressing for a Division Bench at Guntur will drop the idea altogether. Finally, Sir, I wish Visalandhra will come into being early and serve the needs of the entire Telugu speaking people."

SRI S. RANGANATHA MUDALIAR:—"Mr. Speaker, Sir, I wholeheartedly support the motion of the Government that Visalandhra should be formed and that it should be immediately formed. But before I speak about the desirability and advisability and expediency of Telangana merging immediately with Andhra I would like to say something about the southern borders of this State. Sri Ramakrishna Raju, our party leader and other members from Chittoor area have spoken about it. But I am also entitled to speak something about the constituency which I represent, and Tiruttani constituency, which is a predominantly Tamil area and certain other areas in Chittoor taluk and in Kuppam area. Sri Ramakrishna Raju said that undue insistence on linguistic principle is not desirable. I agree with him. I agree with him also when he stated that the linguistic principle must be balanced by other factors, namely, contiguity, cultural affinity, commercial and social intercourse and economic and other considerations, and administrative convenience too. Judging by every one of these tests, linguistic considerations, administrative convenience, cultural affinity, commercial and trade intercourse and economic considerations—all these, separately considered and collectively considered, will point to the need that these areas should go to the Tamilnad. I hoped that at the recent Cabinet Level Conference at Madras this matter would be settled once for all and all doubts with regard to border areas will be cleared. But unfortunately differences arose on account of Hosur area question, so much so, that

[26th November 1955]

[SRI S. RANGANATHA MUDALIAR]

the consideration of the bilingual areas in Chittoor district had also to be postponed. It is highly regrettable that that should have been so. Even now, I hope, the two Governments would prefer to meet and decide this question amicably. If that is not possible, then, it is necessary that this Government should be pleased to address the Government of India to appoint a boundary commission. We are not very happy about the boundary commission. We hope this can be solved by an 'across-the-table conference'. But since things are not to be like that, the next thing is to refer to the Government of India and appoint some commission to settle this dispute once for all, so that the Tamils in this State, if they are destined to go to the Tamil area may go; but if they are not to be so, let them live in the Telugu State as any other subject of Andhra as loyal citizens and help in the improvement of the State. I do not want to say more about this. Apart from other considerations, the wishes of the people have also to be considered and that is the primary consideration, and on that test also these areas should go to the Tamilnad.

"Coming to Visalandhra I do not want to repeat the arguments that have been advanced by much greater persons since yesterday. This demand for linguistic province took its origin in 1903 and it is traceable to the proposals of the Government of Lord Curzon for the partition of Bengal. Ever since that time it has been agitating the minds of the Indian people, but gradually there has been a shift of the linguistic principle. There has been a progressive realization of the need to balance the linguistic principle by other considerations, namely, contiguity, national unity, cultural affinity, trade and other interests. As early as 1930 the Indian Statutory Commission laid down certain factors—the same considerations which are now being applied now—and they said also that if two areas speak the same language that should be the motive for the formation of a combined State, provided both areas are self-contained areas. So, that Telangana people and Andhra people speak the same language is the most primary consideration for the merger of the two States. Besides that, there is also

26th November 1955]

[SRI S. RANGANATHA MUDALIAR]

cultural affinity, there is also contiguity, there is also racial unity, there is also ample administrative convenience, and all the economic advantage will be for Telangana. So the Telangana people could agree to the immediate formation of Visalandhra. All committees—the Nehru Committee of 1928, the Dhar Commission, etc.—insisted on one factor, namely, the wishes of the people. And in the present case, we have got the auspicious of all relevant factors except the consent of the Telangana people. I hope and I sincerely believe that the dissidents are confined to a minority of Telangana people. They may have their own fears—their fears may be reasonable or unreasonable; they may fear that they might be swept out of existence by the more advanced coastal Andhras and since those fears are there, it is the duty of every Andhra to explain to the dissident Telanganas and convince them that they need not have any fears and try everything to allay their fears. They must be shown that the Andhra people and the Andhra Government are one with them and will look to their interests much more than to their own interest. In the present circumstances we have to see if the present Andhra Government have not done their best to allay the fears of Telangana. I should think the present Government have left no stone unturned in this direction. The assurance has been given by the Deputy Chief Minister that he will go to the extent of embodying safeguards in the form of a statute. So why should the Telangana people have any more fears. The High Command has given a similar assurance. It is no use simply saying that Andhras outside Telangana State support the demand for Visalandhra. It is not sufficient; we must gain the majority opinion of the Telangana people. We must explain to them, particularly at this juncture when the mind of Telangana is divided, particularly ask the present Telangana leaders to see beyond their nose, look far ahead into the future, think not of their immediate, personal or group interests, but consider the interests of the welfare of future generation born and yet to be born. If with all these assurances from this State and the Centre, the Telangana people would not open their

[26th November 1955]

[SRI S. RANGANATHA MUDALIAR]

eyes, I do not know what to tell them and I do not know what the leaders of the Andhra State are going to do in the circumstances. I should feel, if in spite of these assurances they should still persist in their stand, I am afraid we will have to let them alone to stew in their own juice."

SRI K. SUBBA RAO:—“ సభాపతి, సర్వాంధ్ర జాతి ఐక్యతకు సంస్కృతి అభివృద్ధికి, సాష్టవ సాభాగ్యాలకు ఆధారభూత మైనటువంటి ఈ ముఖ్య తీర్మానాన్ని ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతిపాదించడము వారి భాగ్యము, ఆంధ్రులందరి భాగ్యము అనినేను చెబుతున్నాను. ఈ తీర్మానముచాలా జాగరూకతతో ఎవరికీకూడా మనసుకు ఏ విధమైనటువంటి సందేహం లేకుండా ఉండేటట్లు చక్కగా రచించారు. ఇందులో ఒక సవరణ తీర్మానమును కమ్యూనిష్టుపార్టీ నాయకుడైనటువంటి శ్రీ సుందరయ్య గారు ప్రతిపాదించినట్లు తెలిసినది. ఈ ప్రతిపాదన అవసరము లేదని మొట్టమొదట శీర్మానము గురించిమాట్లాడేదానికి ముందు వారికి నేను విన్నవించు కొంటున్నాను. ఇది భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతము పైన ఆధారపడినటువంటి వ్యవహారం కాదు. ఆంధ్రలో మొట్టమొదట భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంత సూత్రాన్ని రెవనెత్తి శిగతకి లేదా ఆంధ్రజాతియొక్క ఐక్యతకు, ఆంధ్రరాష్ట్ర సంపాదనకు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయానికి మొట్టమొదట ప్రారంభించి సంకల్పించారు. దీనిలో ఇన్ని ఎగుడు దిగుడులు కలిగి అనేక ఇబ్బందులతో కూడికొని మొట్టమొదట ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయ ప్రాప్తి, తరువాత ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రాప్తి ఈ నాడు ఆంధ్రజాతి ఐక్యత ప్రాప్తి కలిగినటువంటి భాగ్యము లభింపింది. ఇప్పట్లో ఒక్క భాషా ప్రయుక్త సిద్ధాంతమే కాకుండా ఈ S.R.C. కమిటీ వారు ముఖ్యముగా అనేక విధములయినటువంటి సూత్రాలు ఆలోచించి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు కాకుండా యాచక్తుభారతదేశాన్ని సర్వవిధములుగా అందరి అభివృద్ధికి ఆటంకములెకుండా, అందరి సంస్కృతికి ఎక్కడా లోటు రాకుండా ఉండేటటువంటి ఆలోచనచేసి సరిహద్దు ప్రాంతాలల్లో ముఖ్యముగా సరిహద్దుల్లో ఉండేటటువంటి ప్రాంతాల్లో ఇబ్బందులులేకుండా ఉండేసూచనలు చక్కగా చేసినారు. అందులో ముఖ్యముగా రాయలసీమ ప్రాంతమునుంచి, రాయలసీమ అని పేరుపెట్టి, రాయలసీమ ప్రాంత అభివృద్ధికి అనాదిగా పని చేస్తున్నటువంటి నేను, ఈ S. R. C. కమిటీవాళ్ళు తుంగ భద్రప్రాంతాన్ని రాయలసీమవారి అభివృద్ధిగాను ఎందుకు ఇచ్చినారో సుందరయ్యగారు కొంత ఆలోచనచేసి చూస్తే వారు ఈ పెట్టిన సవరణ తప్పుకుండా ఉప సంహరించుకుంటారని నేను అనుకొంటున్నాను, రాయలసీమ ప్రాంతము ఆంధ్రరాష్ట్రములోనిదే వేరు కాదు, పేరు ఆరోజున పెట్టిరి, “సీమ” శబ్ద ప్రయోగము చాలా సంకుచితమైనదనే నేను ఆ దినము నామకరణము చేసినాను.

26th November 1955]

[SRI K. SUBBA RAO]

ఈ రాయలసీమ అనేది పల్నాటిసీమ, కళింగసీమ అనే పేరుతోపాటు ఒకసీమగా సర్వ ఆంధ్రరాష్ట్ర సౌభాగ్యానికి వుపయోగ పడేటట్లుగాకూడా దారి చేసింది. రాయలసీమ ప్రాంతానికి జీవప్రదమైనటువంటిది తుంగభద్రానది. అసలు తుంగభద్రాతీరము రాయలసీమనాటి చరిత్ర ఒక్కసారి మీరు జ్ఞాపకము చేసుకొన్నట్లయితే రాయలసీమకు, ఈ తుంగభద్రకు ఎంతో సంబంధ బాంధవ్యము వుందో తెలుస్తున్నది. అసలు రాయలసీమ ఆప్టలో రాయలుఆస్థానములో ఉత్కృష్టమైనటువంటి 'పాండురంగ మహత్యము' వ్రాసినటువంటి తెనాలి రామలింగడు తుంగభద్రనుగురించి వ్రాస్తూ అసలు రత్నాకరుడే తుంగభద్ర నది అని తాను వరించి పోయనే అని చెప్పతున్నారు.

'గంగా సంగమ మిచ్చగంబు నే మదిం

గావేరి దేవేరి గా అంగీకరించునే.'

అని చెప్పకుంటూ తుంగభద్ర అనే ఒక నది తరంగాలతో పూగులాడుతూ సర్వ ప్రజల సౌభాగ్యమునకు ఆధారభూతమైనది, అందులో బీద ప్రజలను మంచివారుగ చేయడానికి ఆధారభూత మైనటువంటి నది అక్కడ ఉంటే దానిని ఎల్లప్పుడుకూడా బీదల ప్రాంతముగా వుండి వుంటే రాయలసీమ అభివృద్ధికిగాను ఈ తుంగభద్ర అనకట్ట ఏర్పడింది. ఈ తుంగభద్ర అనకట్ట హైదరాబాదు రాయలసీమ ప్రాంతాలవారు ఇద్దరు అభివృద్ధి చెందడానికి ఏర్పాటు చేసినటువంటిది. నేను సుందరయ్యగారికి ఒక ప్రార్థన చేయదలచుకున్నాను. తుంగభద్ర ప్రాంతము అన్నప్పుడు వారికి లోపల ఒక ఆలోచన ఉన్నది. వారు ఉండే రాయచూరు ప్రాంతము కూడా ఎందుకు ఆంధ్రకు యివ్వకూడదు అదికూడా తుంగభద్ర ప్రాంతమే అయితే వారికి వుండి వుంటుంది. అందులో తప్పేమీ లేదు. ఆంధ్ర ప్రాంతానికి బళ్ళారి ప్రాంతముతోపాటు అవసరమైన సంబంధము సంస్కృతి, అభివృద్ధికి అవసరమని తోచినప్పుడు కోరడములో తప్పేమీలేదు. కాని ఒక్కసారే అది రాదని చెప్పిఇక్కడ ఈ తుంగభద్ర వుండేటటువంటి కొంత భాగముకూడా వద్దని చెప్పడములో సబబు కాదు, సర్వము లేదు అని చెప్పి నేను ప్రార్థన చేస్తున్నాను. ముఖ్యముగా తుంగభద్ర రాయలసీమ అభివృద్ధికే కాదు సర్వ ఆంధ్ర సౌష్టవ అభివృద్ధికి కూడా అవసరమైనటువంటి చక్కని జల వనతి కలిగిన టువంటి ప్రదేశము. దీనినుంచి మేముకూడ బళ్ళారి సవరణలో కూడా కన్నడ ప్రాంతములో తెలుగు భాష ఒక్కటి మాట్లాడేవారు అయితే బళ్ళారి, అక్కడ ఉండేటటువంటి మోక, రూపనగుడి ఫిర్కాలు తెలుగు ప్రాంతాలని సభ్యులు కూడా ఒప్పుకున్నారు. కాని హాస్పేట, ఆ ప్రాంతములు కన్నడము వున్నది. తెలుగువారని కాదు తెలుగులో, ఉద్దండమైన కవిత్వము చెప్పే వారు యీనాటికికూడా అక్కడ ఉన్నారు. తెలుగు భాషా పరిచయము 150 సం॥ లో తెలుగు భాషలో తమ కావ్యాలనేవారు తమ నిత్య జీవిత వ్యవహారములను అధికారములోనేమి అసాధికార రీత్యా చేసుకున్నటు

[SRI K. SUBBA RAO]

[26th November 1955]

పంటివారే ఉన్నారు. కాబట్టి ఇది ఒక ఇబ్బందిగా S. R. C. వారు భావించలేదు. ఈ యిబ్బంది ఒక్కసారి ఆంధ్రరాష్ట్రము లోకి వచ్చిన వారికి ఇబ్బందిగాలేదు. వాళ్ళకూడా సౌకర్యము కలుగే పరిస్థితిని ఆలోచించే ఈ రెండు ప్రాంతాలలో ఏ ఒకరిద్దరో కన్నడము లేకపోతే కన్నడ మాట్లాడేవారు ఎక్కువ మందో మాట్లాడేప్పుడు, లేక ఎక్కువమంది తెలుగు మాట్లాడేవారు వున్నప్పుడు వారికి తగినసౌకర్యములు కొద్దిమారిపోయిన ఇది ఒక్క తుంగభద్ర ప్రాంతములో 4 జిల్లాల ప్రజల జీవనము యావత్తు కూడా వాళ్ళచేతుల్లోనే వున్నది. కాబట్టి దానిని బాగా ఆలోచనచేసి ప్రతి భావంతులు భారతదేశం భవిష్యత్తును ఒక విధంగా ఉజ్వలమైన స్థితికి తీసు కుపోయి దానికి వచ్చినటువంటి వారు ఇక్కడ ప్రస్తావనచేసి ఈయావత్తు ఆంధ్రరాష్ట్రానికి ఇది అత్యవసరమని చెప్పి ప్రసాదించారు. అందువల్ల పార్టీల్లో అందులో ప్రతిపక్షాలకు కొంతమందికి ఈ 4 జిల్లాలు, 8 జిల్లాలుపోగొట్టుకుంటు న్నారు, కోలారు ప్రాంతము అని చెప్పి ఇందాక ఏవరో చెప్పినారు. కోలారు ప్రాంతము తెలుగు ప్రాంతమే. తెలుగు ప్రాంతమువారు తప్పకుండా తెలుగు దేశానికివచ్చి తీరుతారు. కర్నాటకులు కర్నాటక ప్రాంతం ఎట్లా వారికి రావాలని అభిమానంతోవున్నారో, మనముకూడా అట్లాగే మన తెలుగు ప్రాంతము మనలోకిరావలయునని కుతూహలపడుతున్నాము. కాని అక్కడి వారు ఒకే మాట చెబుతున్నారు. వినాడో అవి మైసూరు ప్రాంతం లోని తెలుగుప్రాంతంవారు కర్నాటక ప్రాంతంలోకిచేరితే మేము సమ్మతించమన్నారు. అట్లాఅయితే కర్నాటక ప్రాంతములో ఏర్పడే సందర్భములో కర్నాటక ప్రాంత మేకాదు, కర్నాటక ప్రాంతంలో వున్న తెలుగు వారంత చిత్రదుర్గం, మదుగిరి ఇంకా అన్ని ప్రాంతములో తెలుగు మాట్లాడేవారు కూడ వెంటనే ఇక్కడకు రావడానికిసంసిద్ధులుగా వున్నారు. వారు అక్కడ ఆందోళన జరుపుతున్నారు. ఆ ఆందోళన తప్పకుండా పరించి కోలారు ప్రాంతము ఇక్కడకు వస్తుంది. కాని S. R. C. Report లో అది సవరించడంలో ఇది ఎక్కడకోపోతుంది అని చెప్పి ముఖ్యముగా తుంగభద్ర ప్రాంతము వాళ్ళకు ఇవ్వవలసిందని చెప్పి వాళ్ళుచెప్పినారు. ఈ తీర్మానాన్ని చక్కగా విషయాలుమాట్లాడుతూ కర్నాటక ప్రాంతము ఏర్పాటు అయ్యే సందర్భములో వాళ్ళకు ఏర్పాటు చేసి ఇవ్వడము ధర్మము అని చెప్పేతు కర్నాటక భాగంలో ఎక్కడా కూడా సంస్కృతిలో గాని భాషలోగాని పరిపాలన సౌకర్యములోగాని ఎక్కడా ఏ ఇబ్బంది ఉండదు.

“హస్పేట, దానిచుట్టు ప్రక్కన వున్నప్రాంతాలు గూడా తుంగభద్ర ప్రాంత్యములో వుండేటటువంటివే, రాయలసీమలోని అయిదు జిల్లాల ప్రజల సంరక్షణార్థం తుంగభద్ర ప్రాంత్యమును ఆంధ్రులకు యివ్వమని కమిటీవారిని కోరగా వారు యిందులో వున్న ముఖ్యావసరమును వారు గ్రహించి, ఆంధ్రులు కోరింది సబబైనని గుర్తించి సందువల్ల అది ఆంధ్రులకు వచ్చే పరిస్థితి ఏర్పడింది. ఈ విధమైన నిర్ణయమునకు వ్యతిరేకముగా యిప్పటి కప్పుడే బళ్లారి, ఆచుట్టు ప్రక్కల

26th November 1955]

[SRI K. SUBBA RAO.]

ప్రాంతాలవారు ఏదో సత్యాగ్రహముచేయ బోతారని తెలుస్తున్నది. ఇదంతా చూస్తే, తాతకు మనుషులు దగ్గు నేర్చునట్లు అనే సామెతగా వుంటుంది. ప్రపంచములో పంచప్రాణములు తేగించి అర్పించేటటువంటి శక్తి సామర్థ్యాలు కలిగిన అంధ్రులకు, నీటి కాలవలను తీసుకొని పోయి సత్యాగ్రహము చేయిస్తే బెదిరే వారు ఎవరు? గనుక యీ ప్రపంచములో బెదిరే వారు ఎవరూలేరు. అట్టి బెదిరింపులకు, సత్యాగ్రహాలకు అంధ్రులు జయపడి అది మాకు అక్కర లేదని చెబుతారని అనుకోనక్కరలేదు. అంధ్రులకు కన్నడలకు అందరికినీ ఆధారభూతమై, సర్వప్రజల శ్రేయస్సుకు శ్రేయోబి వృద్ధికి అవసరమైన నీటివిషయములో బళ్ళారి వారు సత్యాగ్రహము చేస్తున్నారు గనుక, అది సత్యాగ్రహము అనిపించునోదు, దురాగ్రహమేననిపించుకుంటుందని మేము గట్టిగా చెప్పగలము. మైసూరు ప్రభుత్వమువారుగూడా యిది దురాగ్రహమేనని, అది జరగకుండా కట్టుదిట్టము చేశారు. గనుక యీ ప్రాంత్యాన్ని తీసుకునే సందర్భములో, అది అంత అవసరము వచ్చేటట్లయితే, కన్నడ భాషనే ఒక ప్రాతిపదికగా పెట్టుకున్నప్పుడు, అప్పుడు అందుకు మేముకూడ ఒప్పుకునే వారమే. భాషనే ప్రాతిపదికగా తీసుకొని, బళ్ళారి, తుంగభద్ర మొదలగు ప్రాంతాలు విభాగాలు చేయవలసివచ్చిన దని, S.R.C. వారు చెప్పలేదు. కమిటీ వారు భాషనే ప్రాతిపదికగా తీసుకోలేదు. వారు తీసుకున్నది ప్రజల సంస్కృతి, పరిపాలనా సౌలభ్యము యింకను యితర విషయములు, అన్నీ సమన్వయపరచి ఆలోచించి చేసిన తీర్మానము, యిది అందువల్ల సుందరయ్యగారు, లేకపోతే వారి పార్టీవారు మైసూరు రాష్ట్రంలోని కన్నడ ప్రాంతాలతోబాటు ఆంధ్ర ప్రాంతాలుగూడ కన్నడ ప్రాంత్యాములోనికిపోనివ్వ మనిచెప్పినారా? చెప్పలేదంటే సంతోషమే, అట్లు మేము ఒప్పుకోటానికి, అక్కడ ఎవరూ ఏమి అనలేదు. వాళ్ళుగూడ చెప్ప లేదు, ఆ రోజున నేను అక్కడవున్నాను. 29 వ తారీఖున సభలో యీ తీర్మానమువచ్చింది, సవరణలురాలేదు. సవరణవచ్చినట్లైతే, అవ్యవహారముసభలో రాలేదు. అందువల్ల సుందరయ్యగారు ఈ విషయములో కొంత పునరాలోచించి ఆ విషయము చెప్పవచ్చును. ఇంతకు ఎవరి అదృష్టం వారిది. తెలుగు ప్రాంత్యమే అయితే అది రావటానికి బళ్ళారి, దానికి దగ్గరవుండే రూపనగుడి, దానితోబాటుమోక, అప్రదేశాలలోనుండేవారు అది ఆంధ్రలో చేర్చవలసిందేనని గట్టిగా కోరవలసిందని నేను కోరుతున్నాను.

“తరువాత ముఖ్యమైనది హైదరాబాదు విషయము వున్నది. హైదరాబాదు వారిలో మేము కలుస్తున్నాం. మేము హైదరాబాదు పోతున్నాం. ఆంధ్రజాతికి నెలపు హైదరాబాదే. అంధ్రుల యిలవేల్పు అయిన శ్రీ రామచంద్రమూర్తి ప్రత్యక్షమైన ప్రదేశమది. అంతకంటే యెక్కువగ, ఆంధ్రరాజ్యముయొక్క వైభవ చిహ్నములన్నీ యీనాటికికూడ చరిత్రనుబట్టి అక్కడ ప్రత్యక్ష నిదర్శనములున్నవి. చరిత్రాత్మకంగా ఉద్యుక్తమైనటువంటి భాగము, కాకతీయ రాజ్యము కాదు. శాలివాహన కాలములోనేకాదు,

[SRI K. SUBBA RAO]

[26th November 1955]

మగధ రాజ్యము తరువాత ఆంధ్రుల చరిత్రలో ప్రసిద్ధమైనటువంటి గొప్ప గొప్ప రాజులు పరిపాలించిన ప్రదేశమిది. గనుక రాయలసీమవారు, సర్కారువారు, హైదరాబాదువారు పట్ట స్వాధీనపకరులు. దౌర్భాగ్యవశాత్తు వారిని, వీరిని వేరుచేసిన కారణమువల్ల వీరందరూ వేరు వేరు ప్రదేశాలలో వుండిపోవలసి వచ్చింది. గనుక మేమందరము ఒకేచోటనుండుటకు మేము మా మాతృ దేశానికి వెళ్ళుతున్నాము. హైదరాబాదు మనది. మేమే హైదరాబాదు వారిలో చేరబోతున్నాము. మమ్ములను మీలో కలుపుకొండి అని మేము తెలంగాణా హైదరాబాదువారిని అడుగుతున్నాము, ఆంధ్ర ప్రదేశము యాపత్తుకున్నూ తెలంగాణా అని పేరు పెట్టుటకు మాకేమీ అభ్యంతరములేదు. ఆంధ్ర, తెలుగు అనేటటువంటివి శబ్దాలలో భేదమే గాని, వేరు ఏమీకాదు. ఇదంతా తెలంగాణామే. తెలుగు ప్రాంతమంతా ఓక్కటిగా చేసుకొనడానికి మేము అక్కడికి వస్తున్నాము. కనుక మాకు మీరెవరూ భయపడనక్కరలేదు. వెనుకబడినవారమని, హామీలని అనుకో నక్కరలేదు. హామీలతో పనిలేదు. హృదయ పరివర్తనము చలగవలెనేకాని హామీలవల్ల ప్రయోజనం ఉండదు. అప్పుడేవో రాయలసీమ సర్కారువారల మధ్య కొన్ని సందర్భాలు వచ్చినవి. సర్వాంధ్ర రాష్ట్రము కావాలని కోరిక కలిగినప్పుడు అందుకు అడ్డుపడినవారు రాయలసీమలో అప్పుడు కొంత మంది ఉన్నారు. వారికెదురుగా వున్నటువంటివారు రామాచార్యులుగారు, యిక్కడ యీ సభలో వున్నారు. నేను, రామాచార్యులుగారు, కొటిరెడ్డిగారు, యీ ముగ్గురుతప్ప, ఆంధ్ర రాష్ట్రము కోరినవారు ఎవరు లేరు. అనాటినుంచి ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పడేవరకూ కష్టించి, పోరాడి రాష్ట్రము సంపాదించాము. ఆంధ్ర రాష్ట్రము ఏర్పడి, యీ శాసన సభ ఏర్పడిన తరువాత, రామకృష్ణ రాజుగారు సభ పెట్టిన తరువాత చిత్తూరు జిల్లాలో కొంతమంది యేకమై, సర్వాంధ్ర రాష్ట్రము కావాలని పోరాడే యాత్ర యీనాడు హైదరాబాదు పొయ్యెవరకూ వున్నది గాని, యీ పోరాటము యీ రోజుతోటి ముగించలేదు. సంపూర్ణమైన ఆంధ్రరాష్ట్రము మనమందరము హైదరాబాదీయులతోను, అక్కడవుండే తెలంగాణావారితోను కలిసి అందరము చక్కగా వ్యవహరించినాడే సంపూర్ణ ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పడినదన్నమాట. వీదో హామీలని అంటున్నారు. హామీలు యివ్వడానికి సిద్ధముగా వుండే ప్రయత్నమేదియు లేదు. హామీలతో పనిలేదు. అందరము ఏకముగా వుండడానికి ప్రయత్నము చేస్తున్నాము. రాజ్యమే ఆంధ్రులందరి చేతికి వచ్చజెప్పే ప్రయత్నము జరిగేటప్పుడు, వేరే వ్యవహారము చేయవలసిన పనిలేదు. ఇంకను ఉత్తర సర్కారువారు, వారు, వీరు అని అన్నారు. ఉత్తర సర్కారువారు ఎవరు యిక్కడ? రాయలసీమవారు ఎవరు యిక్కడ? తెలంగాణావారు, రాయలసీమవారు, ఉత్తర సర్కారువారు—యీ మూడు ప్రాంతాలవారు సరిసమానులుగానున్నారు. ఒకవేళ ఉత్తర సర్కారువారిలో జనసంఖ్య ఎక్కువగా వుంటే వుండవచ్చు. కాని ఆ ఎక్కువ తక్కువలన్నిగూడ

26th November 1955]

[SRI K. SUBBA RAO]

అందరిలోను ఐకమత్యము కలిగినప్పుడు, భాషాబంధం ఏర్పడుతుంది. ఈ సంబంధం ఏర్పడినప్పుడు అందరముకూడ ఒక్కటై వ్యవహరించే ప్రియత్నము జరిగితిరుతుంది. హామీలు అంతగా కావలసివుంటే, ముఖ్యమంత్రి గోపాలరెడ్డిగారు చెప్పినట్లు, వారి భూభాగమునకు కావలసిన నీటి వనతులు, యింకను యితర సౌకర్యాలు, ఉచ్యోగాలకు సంబంధించిన వ్యవహారాలు, ఇంకను అక్కడి ప్రజలకు కావలసిన యితర ఏర్పాట్లన్ని వారి జనాభా ప్రకారము వారిభాగము వారికివ్వటానికి యీ సభవారంతా సముఖంగానే వున్నారు. దీనికి అందరు సమ్మతిస్తారు. అందులో అత్యంతరము చెప్పేవారెవరూలేరు. కనుక హైదరాబాదువారు ఆంధ్రుల యొక్క పూర్వ వైభవాన్ని ఒక్కసారి స్మరణకు తెచ్చుకొని, అందరూకూడా ఏకీభవించి, ఆంధ్ర రాష్ట్రమును సర్వతోముఖాభివృద్ధికి సాష్టవమైన ప్రయత్నము చేయటానికి, హైదరాబాదు తెలంగాణ వారిని కొరమని యీ సభ ద్వారా వారిని నేను ప్రార్థిస్తున్నాను. వారు ఏదో ప్రజాభిప్రాయమని అంటున్నారు. దేశములో ఏదీ ప్రజాభిప్రాయము? ప్రజాభిప్రాయమని ఎవరో అన్నారు. ప్రజాభిప్రాయం యిచ్చేది ఎవరు? ప్రజా ప్రతినిధులయొక్క అభిప్రాయమే యీ ప్రపంచములో ప్రజాభిప్రాయము. విశాలాంధ్ర మాకు అక్కరలేదని వారు తీర్మానముచేసి చెప్పారు. అధిక సంఖ్యాకులు విశాల ఆంధ్రరాష్ట్రములో యీనాడే చేరవలసిందేనని చెప్పి చేరినారు. S.R.C. వారుకూడ ఈ విషయములో ఎంతో దీర్ఘాలోచన చేసి, విశాలాంధ్ర ఏర్పాటుకు ఒప్పుకున్నారు. ఈ విషయము వర్కింగు కమిటీ వారు బాగాఅలోచించి విశాలాంధ్ర వెంటనే నిర్మాణము అయితేనే మంచిదని ఒప్పుకున్నారు. అందుకు వారినిమేము ఆభిసందిస్తున్నాము. S. R. C. వారు వీరిద్దరినీ 1961 లో ఏకంచేస్తే బాగుంటుందని చెప్పినా, 'అలస్యాత్ అమృతం విషం' అని పెద్దలుచెప్పారు కనుక, అమృతమైనా అలస్యమైతే విషమై పోతుందన్నట్లు, యీ విశాలాంధ్ర నిర్మాణానికి అలస్యము జరుగరాదు. అలస్యమైతే భగ్గుము కావచ్చును. దీనికి కారణము అందులో అధికారవాంఛ ఒకటి, అందులో సర్వాధికారము అనుభవిస్తూ ప్రవర్తిస్తున్నటువంటి స్వార్థపరతత్వంతో కూడిన నాయక శిఖామణులు, వినాయకులు కొంత మంది ఎప్పుడూవుంటూనే వుంటారు. వాళ్లు చేసేప్రచారం ప్రపంచములో జరుగుతూనే వుంటుంది. ఈ సందర్భము హైకమాండులోని వర్కింగు కమిటీ వారు గుర్తెరిగి, చక్కని అలోచనచేసి సర్వప్రజలయొక్క ప్రతినిధులు, ముఖ్యంగా కాంగ్రెసు పార్టీరాజ్యం, లేదా కాంగ్రెసు అభిమానము కలిగిన బాషా ప్రాంత్యమేకాకుండా సర్వజనాభివృద్ధికి అవసరమైన రాజ్యం, యావ దాంధ్ర దేశంపైన, సర్వఆంధ్రముపైన వుండవలెననే కోరిక కలిగినప్పుడు, ఎన్నికలు వెంటనే జరిపి, యిందులో కలప వలసిందని వాళ్లకు చెబితే వారు ఏకీభవించి కలుస్తారు. ఇందులో చాలామందికి ఎన్నికలు వస్తాయేమోననే అనుమానంవున్నది. ఎన్నికలు యిక్కడరావలసిన పనిలేనేలేదు. అక్కడ

[SRI K. SUBBA RAO] [26th November 1955]

ఎన్నికలు జరుపుకొని, యిందులో ఐక్యము కావలసిన భారము వాళ్లలోనేవుంది. ఆ ఐక్యం తప్పకుండాచేసి తీరుతారు. Working Committee వారేకాదు, మనమువాళ్లకు వెన్నెముకగావుండి ఆ ఐకమత్యం సాధిద్దాము. దురదృష్టవశాత్తు ఆంధ్రలో ఎన్నడుచూచిన తగాదాలే ఉంటున్నాయి. విశాలాంధ్ర నిర్మాణముతో అతగాదాలన్ని సమసిపొయినట్లే. ఇప్పుడు అందరము ఏకమై సర్వాంధ్రాన్ని ఏకముగాచేసుకునే ప్రయత్నములో వున్నాము. కాబట్టి అన్ని పార్టీలవారుకూడా దీనివిషయములో చక్కని వ్యవహారము జరుపవలసి వుంటుంది.

“ఇంక సరిహద్దులగురించి అందరూచెప్పినారు. అందులో కళావెంకట్రావు గారు స్వర్ణయాత్ర వ్యవహారము చేసినటువంటి ఉత్తర ప్రదేశ్ విషయము చెప్పారు. దక్షిణ ప్రాంతాన్ని గురించిరామకృష్ణరాజుగారు చెప్పారు. నైరుతీ మూల నున్నటువంటి తుంగభద్రనీరు సర్వప్రజలకు కావలసిందే. సర్వ ప్రజల అభివృద్ధికిగాను ఏనాడైతే తుంగభద్రపై అధికారము ఆంధ్రరాష్ట్రానికి లేదో, అనాడునుంచే రాయలసీమ మళ్ళీ దిన దినం క్షీణించింది. అవేక రకాల దుర్విక్షములకు లోనుకావలసివచ్చింది. దీన్ని తొలగించుకొనే ప్రయత్నము జరుగుతుంది. అపసరమువస్తే ఒకపర్యాయము కర్నాటక ప్రాంత్యములో తెలుగుప్రాత్యం కొంత వుండిసప్పటికైనాసరే, తెలుగు ప్రాంత్యంలో కొంత కర్నాటక ప్రాంత్యమును తీసుకొని చక్కగ సర్వత్రా ప్రజల అభివృద్ధిచెందే ప్రయత్నచేయటానికి ముఖ్యమంత్రి గోపాలరెడ్డి గారు, ఉపముఖ్యమంత్రి సంజీవరెడ్డిగారు, సర్వశాసన సభ్యులు, అందరూకూడ ప్రయత్నిస్తారని ఆశిస్తున్నాను. ఇది ఆంధ్రులకు స్వర్ణయుగం. స్వరాజ్యం సంపాదించుకున్నాము. సర్వాంధ్ర రాష్ట్రాన్ని సంపాదించుకోబోతున్నాము. ఇక చర్చితచరణముగా ఆంధ్రుల చరిత్రను మరల పునరుద్ధరణీయమై మరల ఒక సారి, అనాడు యుగంధరుడు ‘థిల్లీ సుల్తాన్ పట్టుకువస్తా’ ఏ విధంగా అన్నాడో, యీ నాడుగూడా అదేమాదిరిగా ముఖ్యమంత్రిగారు థిల్లీవెళ్లి ‘హైదరాబాదును పట్టుకువస్తా’ అని చెప్పవలసిందనికోరుతున్నాను. అదినం యుగంధరుడు థిల్లీకివెళ్లి సుల్తానును పట్టుకుని వస్తానని అన్నాడు. అదేమాదిరిగా ముఖ్యమంత్రిగారు థిల్లీకివెళ్లి ఆంధ్రుల కష్టసుఖాలుచెప్పి హైదరాబాదును పట్టుకొని వస్తానని చెప్పవలసిందిగా ప్రార్థిస్తూ, యింతటితో విరమిస్తున్నాను.”

SRI N. YERUKU NAIDU :—“అధ్యక్షా! రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణ సంఘం నిఫార్సులను స్థూలంగా ఆలోచించిన తరువాత గౌరవ నీయులు ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని అయిదు విషయాల లోను కూడా అందరూ అంగీకరించాలని నా ఆభిప్రాయం. తరువాత విశాలాంధ్ర తక్షణ ఏర్పాటును గురించి చారిత్రాత్మక, సాంస్కృతిక, ఆర్థిక విషయాలను గురించి వివిధపక్ష నాయకులు, అనుభవజ్ఞులు చెప్పిన తరువాత నేను వేరేచెప్ప నక్కరలేదు. సరి హద్దుల విషయంలో—ముఖ్యంగా

26th November 1955] [SRI N. YERUKU NAIDU]

ఉత్తర సరిహద్దు విషయంలో—ఒక విషయం చెప్పదలుచు కున్నాను 1936 లో ఒరిస్సా రాష్ట్రం ఏర్పడకముందు 1903 లగాయితు 1930 వరకు అనేక కమిటీలు ఏర్పాటై, మేజరు అట్లీ గారితో ఏర్పడిన కమిటీవారు కూడా అప్పటి విశాఖ జిల్లా ఏజన్సీ ప్రాంతమైన కోరాపుట్ జిల్లా అభివృద్ధికొరకు ఒరిస్సా రాష్ట్రంలో చేర్చకూడదని వారు తెలియ చేసినప్పటికీ, తరువాత ధార్ కమిటీవారు రిపోర్టులో కూడా ఒరిస్సా సరిహద్దు విషయంలో ఉన్న తగాదాలు విచారించాలని చెప్పినా, S. R. C. వారు ఆ విషయం విడిచిపెట్టినారు. ఆంధ్రేతర ప్రాంతాలలో ఉన్న ఆంధ్రసోదరుల హక్కులను గురించి మనం ఎంతైనా ఆసెంబ్లీ ద్వారా Central Government కు తెలియలచేసి రక్షణ కల్పించ వలసిన అవసరం ఉన్నదని చెబుతున్నాను. ఒరిస్సా రాష్ట్రం ఏర్పడి 20 సంవత్సరాలైనప్పటికీ వారు ఒక జిల్లానుంచి మరొక జిల్లాకు— ఈకోరాపుట్ జిల్లా నుంచి గంజాం జిల్లాకు—వెళ్ళవలసి వచ్చినప్పుడు మన ఆంధ్ర ప్రాంతంలో నుంచి వెళ్ళవలసి ఉన్నది. రోడ్ల అభివృద్ధి కూడా వేరే రాష్ట్రంలో ఉండడంవల్ల చేయలేక పోయారు. మన ఆంధ్రలు ఒరిస్సాలో ఉన్నవారు పరిపాలనలో చికాకుపడుతున్నారు. వర్తకరీత్యా వాణిజ్య రీత్యా రహదారుల రీత్యాకూడా అవస్థలు పడుతున్నారు. వారి రక్షణకై మనం ఈ ఎసెంబ్లీ ద్వారా Central Government పై వత్తిడి తీసుకుని వచ్చి తగిన విధంగా తీర్మానం చేస్తారని నమ్ముతున్నాను.”

SRI P. GOPALU REDDI :—“ అధ్యక్ష మహాశయా, ఈ నాడు మన ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని ఈ సభవారు ఏకగ్రీవంగా ఆ మోదిస్తారని భావిస్తున్నాను. ఈ సందర్భంలో ఒకటి రెండు, మూడు నాలుగు భాగాల విషయంలో మనకి వారికి ఎలాంటి భేదాభిప్రాయం లేదు. కాని కట్టకడపటి విషయంలో మాత్రం కొంచెం చెప్పవలసింటున్నది. S.R.C. రిపోర్టు తరువాత సరిహద్దు సమస్య రెండు ప్రభుత్వాలు కలిసి ఏర్పాట్లు చేసుకోవలసి యున్నది. ఈ సందర్భంలో దక్షిణ సరిహద్దును గురించి చెప్పి విరమించుకోవాలి అని చూస్తున్నాను. ఉదయం మంత్రివర్యులు కళా వెంకట్రావుగారు మాట్లాడుతూ ఉత్తర సరిహద్దు, పశ్చిమ సరిహద్దు, (కోస్తా ప్రాంతాలగురించి తప్ప) దక్షిణ సరిహద్దు గురించి విపులంగా మాట్లాడారు. అంతకన్న జాస్తిగా చెప్పేది ఉండక పోయినా మా ప్రాంతంలో ఉండే కొన్ని ముఖ్యవిషయాలు చెబుతాను. చిత్తూరు జిల్లా ఈనాడు ఏర్పడినదికాదు. వివాద ప్రాంతం అనిచెప్పబడే ఆరు తాలూకాల్లో వివాదం అనేది ఎక్కడా కనిపించలేదు. బైటనుంచి వచ్చినవారు కొంతమంది చెబుతున్నారే కాని స్థానికంగా ఉండే అరవసోదరులుకూడా వివాదం ఉన్నదని కాని అరవ వారికి అన్యాయం జరుగుతుందనికాని చెప్పడానికి లేదు. రంగనాథ ముదలి యార్ గారు మాట్లాడుతూ లేనిది ఉన్నట్లు చెప్పడానికి లేదు. స్థిరంగా ఏర్పాట్లు జరిగిపోయిన భాగం విషయంలో కొంచెం ఎక్కువగా ఆ భాష మాట్లాడే వారున్నారనే భావంతో అక్కడ ఉండే ప్రజలకు ఏలాభంకలుగక

[SRI P. GOPALU REDDI] [26th November 1955]

పోయినా వేరే రాష్ట్రంలో చేర్చడంలో తమకు ఏమి ప్రయోజనం లేదని మా ప్రాంతాలలో ఉండే అరవలకుకూడా తెలుసును. అక్కడ ఉండేవి రెండే నదీ ప్రాంతాలు, ఒకటి అరుణానది ; రెండవది కుశస్థలి. ఈ రెండు సదులు నుంచి ఇదివరకు ఉండే ప్రభుత్వాలవల్ల మాకు ఏలాంటి ఉపయోగం కల్పించబడ లేదు. ఇప్పటిప్పడే దీనికి దోహదం కల్పిస్తూ కొన్ని ప్రయత్నాలు చేసి ఆ స కట్టలు కట్టాలని ప్రయత్నిస్తున్నాము. ఈ రెండు సదులవల్ల చెంగల్పట్టు జిల్లాలో మద్రాసు పట్టణానికి నీటికి ఆధారమైన పూండి రిజర్వాయరు ఇదివరకే కట్టుకున్నారు. ఇప్పటి పరిస్థితులలో మా ప్రాంతాలలోని ఏ భాగమైనా ఆ ప్రాంతాలతో చేరిన రైతులకు ప్రజలకు తీరని సష్టం కలుగుతుందనే అనుమానపడుతున్నాము. పాలారు చేసిన రూల్స్ అని ఒకటి ఉన్నాయి. వాటి క్రింద ఉత్తర ఆర్కాటు జిల్లాలో నిండవలసిన చెరువులకుగాను చిత్తూరు జిల్లాలోని చిత్తూరు, పలమనేరు తాలూకా రైతులు ఈ నాటికి ఒక బావి త్రవ్వకోడానికి ఏలులెని పరిస్థితులున్నాయి. ఇటు వంటి రూల్స్ కుశస్థలి విషయంలో చేసినప్పుడు రైతులకు తీరని సష్టం కలుగ గలదు. ఆ విధంగా పిచాటూరు, అరణియూరునదిపై ఒక కొటి రూపాయలతో కట్టాము కాబట్టి మాకు కావలసిన నీరు పదిలి మిగిలినదే మీరు వాడుకోవాలనే రూల్స్ రావచ్చును. ఈ నదులన్నీ చిత్తూరు జిల్లాలో ప్రవహించి చెంగల్పట్టు జిల్లాకు పోతుంటే ఆ ప్రాంతాలలోని ప్రజల లాభాలకుగాను మాకు సష్టం కలుగుతున్నదని చెప్పవలసియున్నది. ఈ సరిహద్దు సంప్రదింపులు విలభమైనాయని చెప్పారు. ఇవ్వవలసింది ఇవ్వడానికి ఇష్టంలేదుకాని తీసుకోడానికి మాత్రం వారు సమాధానపడుతున్నారు. ఏ నూత్రాల మీద వారు కోరినారో ఎవరికి అర్థం కావడం లేదు. హొసూరు తాలూకా విషయం క్రొత్తగా ప్రస్తావిస్తున్నారు అన్నారు. వివాద ప్రాంతాలని అరుతాలూకాలకు జనాభా లెక్కలు తయారు చేసినారు. పుత్తూరు జిల్లా మధ్యఉన్న అరుతాలూకాలు వెంకటేశ్వరుని గుడితోసహా లెక్కలు తయారు చేశారు దాని ప్రకారం తిరుత్తని తాలూకాలో తప్ప ఎక్కడా అరవల జనాభా హెచ్చుగా లేదు. ఈ జనాభా లెక్కలలో చాలా పొరపాట్లు కనిపిస్తున్నాయి. తిరుత్తని తాలూకాలో ఒక గ్రామములో 1931 వ సంవత్సరంలో 500 మంది ఉన్న తెలుగువారు 1951 వచ్చే సరికి 503 మాత్రం అయినారు. ఈ జనాభా లెక్కలను తయారు చేసేటప్పుడు జరిగిన తంతులో ఉండే లోపాన్ని గుర్తించుకోవలసియున్నదీ, ఆ జనాభాలెక్కలను ఆధారంగా చేసుకుని Special census తయారు చేస్తే అందులో ముగ్గురు పోయి నలుగురైనారు, 1931 వ సంవత్సరంలో 49%, 50% ఉన్న జనాభా 1951 సెన్ససులో 1953 లో వచ్చిన Hand book of census లో 1% గా ఉన్న బేధం 5% అయినది.

“1955 వ సంవత్సరంలో వచ్చిన Special census report లో—ఈ తట్టు ఒక అఫీసరు, అతట్టు ఒక అఫీసరు ఉండి తయారుచేస్తే—అక్ష రెండు

26th November 1955]

[SRI P. GOPALUREDDI]

వేలుమంది ఉన్న తెలుగువారు 87,000 మంది అయినారు. లక్ష 20 వేలు ఉన్న అరవవారు లక్ష 40 వేలు అయినారు. ఇతర జాతులవారిని 3 వేల మందిని చేరిస్తే 62% అరవలు, 40% ఇతరులు అని అంకెలు వేశారు. రేపు Boundary Commission వారు వచ్చినా ఈ జనాభా లెక్కలనే ఆధారంగా చేసుకొని పరిష్కారం చేస్తే అక్కడ ఉండే ప్రాంతీయులకు, ముఖ్యంగా ఆంధ్రులకు తీరిని అన్యాయం జరుగుతుంది, స్థానికంగా చూస్తే, అరవ నాయకులు ఎవరు అటు పోవాలని ముందుకు రావడం లేదు, అరవ దేశానికి పోవాలనే ఆశ పడడంలేదుకూడా, వారికి ఏ విధమైన ఇబ్బందులు లేవని దృఢంగా చెప్పవచ్చును. ఈ agitation చేసేవారు వినాయకం, శివజ్ఞానగ్రామణి వీరిద్దరే, శివజ్ఞానగ్రామణి మద్రాసు రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి అయిన కామరాజు నాడారుతో విరోధపడి ఆయనకు వ్యతిరేకంగా ఏ విధానాన్ని అయినా అనుసరించడానికి చూస్తున్నారు. వినాయకంకూడా అదే విధంగా ప్రభుత్వంతో వ్యతిరేకపడి శివజ్ఞాన గ్రామణిని అనుసరించి ఈ ఉద్యమాన్ని లేవదీశాడు.

“వినాయకంగారు తెలుగు చదువుకున్నారు అని మిత్రుడు చెంగల్వరాయుడుగారు అన్నారు. నిజమే వారు తెలుగు B. A. చదువుకున్నారు, 1949 వ సం॥ వరకు యిటువంటి అభిప్రాయము ఎప్పుడూకూడా లేదు. దీని వెనుక history కూడా వుంది. ఈనాడు మనము విశాలాంధ్ర కావాలనే ఆలోచనలో వున్నాం. ఆంధ్రులందరి ఔన్నతికోసం విశాలాంధ్ర కావాలని చెబుతున్నాము. దేనికి వ్యతిరేకములేదు. మొట్టమొదట ఆంధ్రదేశము కావాలని పాటుపడే రోజులలో ఆ కృషి తెలుగువాళ్ళు ముఖ్యమంత్రిలుగా వున్న కాలములో పలించలేదు. మద్రాసు ప్రభుత్వము తెలుగు ఆధ్వర్యములో వున్నప్పుడు పలించలేదు. కేవలము రాజగోపాలాచారిగారు ముఖ్యమంత్రిగావున్న భాగ్యములో మనకు ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పడడము అనేటటువంటిది, మహా తరమైనటువంటి ఆంధ్రుల సహకారముతో అభివృద్ధిచెందిన మదరాసు పట్టణము మనకులేకుండా చేసినారు. దానికీకూడా ఒప్పుకొని ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పాటు చేసుకోడానికి ఆనాడు వివాదగ్రస్తము అని చెప్పబడినటువంటి చిత్తూరు జిల్లా ప్రాంతముకు కేవలము ఒక agitation లేవదీయడము ముఖ్య కారణము. సరిహద్దుప్రాంతము విభజనలో మాదని చెప్పిన కారణాన యీనాడు సరిహద్దు వచ్చింది. మొట్టమొదట మన ప్రధాన మంత్రిగారు మనకు చెప్పిన కార్యక్రమము 11 జిల్లాలు, అందులో నిర్దిష్ట ప్రాంతము అని వ్రాసుంది. కేవలము agitation కు లొంగి అవకాశము యిచ్చినట్లయితే తప్పనిసరిగా రేపు యిదే కర్నూలును అరవలకు ఒప్పగించవలసి వస్తుందని హెచ్చరిస్తున్నాను. వారు లేనిచోటు హిందూదేశములో ఎక్కడా లేదు. ప్రతిచోట బ్రతుకుకొరకు వచ్చినవారి జనసంఖ్యమీద ఆధారపడి విభజన చేసినట్లయితే దేశంఅంతాకూడా వారికి అప్పగించవలసివస్తుందేమో. ఆ విధముగా అవకాశవాదులకు చోటు యివ్వకూడదని ప్రజల సౌకర్యము

[SRI P. GOPALU REDDI] [26th November 1955]

కోసము జనాభా ప్రాతిపదిక కాకుండా పరిపాలనా సౌలభ్యము ఆలోచించి చేయవలసినదని మనవి చేస్తున్నాను.”

SRI G. BUSANNA :— “అధ్యక్షా! ఇప్పుడు విశాలాంధ్ర విషయమై మన Chief Minister గారు పెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తున్నాను. States Re-organization Commission వారు అన్ని రాష్ట్రాలు ఏర్పాటు చేసినప్పుడు మనకు విశాలాంధ్ర ఏర్పాటు చేయకపోవడం చాలా విషాదకరం. తుంగభద్రా పాజెక్టున్న బళ్ళారి ప్రాంతాన్ని ఆంధ్రలో కలిపినారు. మంచిమాట, కన్నడిగులను మన దాంట్లో తీసుకొని పెట్టడము నష్టకరము అనుకుంటున్నాను, వాళ్ళను కన్నడదేశము పంపడము చాలా మంచిదనుకుంటాను. అలాగే కోలారులోవున్న తెలుగు వాళ్ళను కర్నాటకములో వుంచడము చాలా తప్పు అని నేననుకుంటున్నాను. మన భాష మాట్లాడే రాష్ట్రము మనకుండడం మంచిది. కర్నాటకులకు కర్నాటక రాష్ట్రము, మహారాష్ట్రలకు మహారాష్ట్రము వుండడం మంచిదని అనుకుంటున్నాను. ప్రతిరోజూ కన్నడిగులతో తగాదా పెట్టుకోవడము కన్నడవారిని కర్నాటకమునకు పంపడమే మేలు అనుకుంటున్నాను. ఇంతవరకు మన రాష్ట్రములో Service Commission, Training Schools లో కన్నడం recognize చేయలేదు. ఇంతకుపూర్వము మద్రాసు రాష్ట్రములో వున్నప్పుడు తెలుగు, కేనరీసు, తమిళము, ఉర్దూలో వాళ్ళు answer చేయడానికి అవకాశము వుండేది. ఆంధ్రరాష్ట్రము వచ్చాక తెలుగు, తమిళములో మాత్రం reply యివ్వడానికి వుంది. ఆదోని, ఆలూరు, రాయదుర్గము మడకనిర కన్నడ ప్రాంతాలు దాంట్లో వున్నాయి. అక్కడి schools లో at least parallel section అయినా open చేయలేదు. S.S.L.C. pass అయినా Service Commission లో replies యివ్వడానికి తెలుగు తమిళము recognize చేసినారు. At least 10 సంవత్సరాలవరకు కన్నడం recognize చేయాలని మనవి చేస్తున్నాను. బళ్ళారి విషయములో కన్నడిగులను వాళ్ళ దేశము పంపడమే మేలు అనుకుంటున్నాను. Boundary Commission వల్ల ప్రయోజనము కనపడది. అది భాషా రాష్ట్రానికే రక్షణయిస్తుంది, ఐతే కోలారు జిల్లాలోవుండే తెలుగు ప్రాంతాలు మనకు రావలసినవాటిగురించి రేపు Boundary Commission చేసేది మంచిది. మనకు వచ్చేవి మనకు రానీ వాళ్ళకు పోయేవి వాళ్ళకు పోనీ అని నా నమ్మకము, ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.”

SRI U. RANGA BABU :— “అధ్యక్షా! ముఖ్యమంత్రిగారు తీర్మానం ప్రవేశ పెట్టినప్పుడు యిచ్చినటువంటి వుపన్యాసం చాలా వుదాత్తమైనది, హరింపతగినది. తమకు కావాలన్న భూభాగాల గురించి జరిపించిన చర్చలలో ఏ ప్రధానమంత్రి ఏ రాష్ట్ర శాసన సభలోనూకూడా యింత వుదాత్తంగా, ఔదార్యంగా మాట్లాడి తమ భావాలు ప్రకటించి వుండలేదు అని నా విశ్వాసం. ఇప్పుడు విశాలాంధ్ర గురించి మాట్లాడడానికి నాకు యిచ్చిన

26th November 1955]

[SRI U. RANGA BABU]

సమయాన్ని బట్టి నాకున్న వుబలాటం, వుత్సాహం అంతా చెప్పడానికి అవకాశం లేదు. పోతే ప్రత్యేకంగా మాకు సంబంధించిన వుత్తర సరిహద్దు ప్రాంత విషయమై కాస్త ముచ్చటించాలనుకున్నాను. మన వుత్తర సరిహద్దు ప్రాంతం అంటే గంజాం, కోరాపుట్టి జిల్లాలు జ్ఞాపకం వస్తాయి. ఆ జిల్లాలు రెండూకూడా వాటి యితీహాసం జాగ్రత్తగా చూస్తే చారిత్రకంగా ఆది తెలుతుంది. ఇవి ఓడ్రుల భాగాలని ఎందుకు వచ్చిందో దానికి చాలా పెద్ద చరిత్ర వుంది. శాతవాహన యుగంలో, విడవ శతాబ్దంలో తెలుగు వుత్కలప్రభువులు పురుషుడు అదిపురుషుడు అయిన కుమారిలబ్ధుని ఏ ప్రాంతము వాడు? ఆంధ్ర వుత్కల సరిహద్దు ప్రాంతమైన జయమంగళ గ్రామంలో జన్మించాడు. ఇతడు తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణ శాఖవాడని జైన సూత్ర గ్రంథాలలో వుంది. ఈ ప్రాంతం ఎక్కడ వున్నదంటే ఆస్సాలో అంటే యిప్పుడున్నటువంటి ఋషికుళ్యనది ఒడ్డున వుంది — యీ జయమంగళం గ్రామంలో జన్మించాడు అని గుర్తుకు తెస్తున్నాను. ఈ మధ్య యుగంలో ఆంధ్ర దేశం విస్తరించిపోయింది. ఈపర్ గ్రామంలో కాస్త ఉత్కల అధికృత కారణంగా జరిగిన చరిత్ర సంఘటన. మన గాంగరాజులుండేవారు. గాంగరాజుల రాజధాని ముఖలింగ ప్రాంతం ఇప్పుడు, దానిని కళింగ నగరం అంటారు. తరువాత తమ దేశం విస్తరింపజేసే వుద్దేశంతో కటక్ జయించిన తరువాత తమ రాజధానిని కటక్ లో నెలకొల్పారు. తరువాత ప్రారంభమైనది వుత్కలలు మన దేశంలో ప్రసరించడం, ఈ గంజాం, కోరాపుట్టి జిల్లాలలో చిన్న చిన్న జమీలు వున్నటువంటి శిలవంశం అయితే నేం, నలవంశం అయితేనేం, లేకపోతే శైలత్వవంశం అయితేనేం యితరత్రా కొన్ని వంశాలుండేవి. కటక్ సంప్రదాయాల ప్రభావానికి లొంగి కాస్త ఓడ్ర అచారాలు పెట్టుకున్నారుగాని 14 వ శతాబ్దం వరకు అన్ని శాసనాలు తెలుగు భాషలోనే వున్నవి. ఇది చరిత్రలో వున్నటువంటి విషయం, నేను యిది కొత్తగా తెచ్చిపెట్టినది కాదు.

“పోతే యీ ప్రాంతం ఈవిధంగా వున్నప్పటికీ తెలుగుదేశము, ఇది మాది అని మరొకసారి తెలుగువారు చెప్పుకున్నారు. అది రెడ్డిరాజుల నాటిది. చిలకసరస్సునుంచి రాజమండ్రి రాజధానిగావున్న ప్రాంతము మాది. కాని ఆ విధముగా ఎంతోకాలము నిలువలేదు. ఆమధ్యను రెడ్డియుగం అంతరించిన తరువాత వారు ఆంధ్రదేశాన్ని ఒక శతాబ్దాన్ని పాలించినారు. అప్పుడు ఓడ్ర సంప్రదాయములు మనకు వచ్చాయి. మనకు యీనాడు బరంపురం ప్రాంతంలో Oriya Majority చూపించడానికి మన కాపుజాతిని ఒరిస్సా కాపు అని చూపించినాడు ఒరియా మెజారిటీ కనబడింది. లేకపోతే వారికి మెజారిటీలేదు. 1931 Census లో యీ అన్యాయం జరిగింది. తరువాత బరంపురం, ఉత్తరపురంతో సహా, వుత్తరాన ఋషికుళ్య నదివరకు ఆంధ్ర దేశములో వుండవలెనని తెలుగువారు వాదించేరు. అప్పుడు ఓడ్రనెలు కమిటీ వచ్చినప్పుడు ఒరిస్సా ఏర్పాటు చేసినారు. మద్రాసు రాష్ట్రం చాలా

[SRI U. RANGA BABU]

[26th November 1955]

పెద్దది కాబట్టి అందులో యీ ప్రాంతము తీసివేసినా ఫరవాలేదన్నారు. వారు తెలుగుప్రాంతం అని అంగీకరించేరు. బరంపురం గురించి వారు వ్రాసినది ఏమిటంటే; మునిసిపాలిటీ నూటికి 48 తెలుగువారు, 47% ఓడ్రులు అన్నారు. అది తెలుగుపట్నం అయినా ఒరిస్సావారికి పట్టలేదు. కాబట్టి వారికి ఇవ్వాలన్నారు. యీ విషయము J. V. P. Report లోను joint Select కమిటీ రిపోర్టులోకూడా యీ విషయం వుంది. అయితే యీ విషయాలను మనము ఎందుకు తిరిగి తోడుతున్నాము. మద్రాసు ప్రభుత్వానికి పార్లమెంటు కమిటీకి తెలియచేసినారు, ఒరిస్సాలో చేర్చరాదు అన్నాము. ఇవి అన్నీ ఆలోచించి నిజమైన మన తెలుగు ప్రాంతాలు మనకు రావాలని కోరుతున్నాము. అది వారు అంగీరించవలెనని కోరుచున్నాను.”

SRI P. BAPAYYA:—“అదృక్ష మహాశయా! సామాన్యముగా యీ తీర్మానము పరిషత్తును ఎవరికికూడా అనుమానములేదు. విశాలాంధ్ర వద్దనే టంటవారు ఆంధ్రలో ఎవరూలేరు. ముక్కోటి ఆంధ్రుల హృదయాలలో విశాలాంధ్ర కావలెననే కోరికవుంది. అది సందేహము లేనిమాట. ఇప్పుడు హైదరాబాదు తెలుగులలో రెండురాష్ట్రాల వాదంవుంది. Rao, Reddi తగాయిదాలవల్ల యీ తగాయిదా పచ్చిందని అందరికీ తెలిసినవిషయము. యీ కంభంజిల్లా కాంగ్రెసు కార్యకర్తలతో యీమధ్య నేను మాట్లాడెను. వారందరూ విశాలాంధ్ర కోరుతున్నారు. వారు చెప్పేది ఏమిటంటే రంగారెడ్డి, చెన్నారెడ్డిగార్ల నాయకత్వంక్రింద వున్న కాంగ్రెసుకూడా కావలెనని కోరినారు గాని, పార్టీ డిసిప్లినుకులోబడి పైకిచెప్పలేదు. High Command విశాలాంధ్ర ఇస్తుందని వారు నమ్ముతున్నామని చెబుతున్నారు. అయితే S.R.C. రిపోర్టులో ఒక విషయం చెప్పేరు. అందరూ మాట్లాడేరు. కాని ఒక విషయం ఎవరూ చెప్పలేదు. అది పెద్దవిషయం కాకపోవచ్చును, విశాలాంధ్రవస్తే మనకు తగాదాలేదు.

“ఒక వేళ విశాలాంధ్ర రాక రెండు రాష్ట్రాలువస్తే మన మునగాల పరగణాసంగతి ఏంకావాలి. నైజాములో ముల్కీసర్కారులను బ్రిటిషువారికి ఇచ్చినపుడు ఈ మునగాల పరగణాలో ఇచ్చేరు. ఇది మనకు హైదరాబాదుకు మధ్య న ఉన్నది. ఈ నాడు హైదరాబాదు సంస్థానము అంతయును యూనియనులో చేరిపోయింది. ఆ సమయములో క్రిష్ణా జిల్లా enclaves హైదరాబాదువారివి మనకు మనవి, వారికి పరటా మార్చుకున్నారు. అందు లింగగిరి పరగణా వారికి ఇచ్చి పరిటాల, గానుగలపాడు వారు తీసుకొన్నారు. మునగాల పరిపాలన కష్టముగావుంటుందని వారికి ఇవ్వాలన్నారు. హైదరాబాదుసంస్థానం పోయింది కనుక అన్నీ ఏకముగానే వున్నవి. పరిపాలనకష్టం ఇప్పుడులేదు, కాబట్టి S. R. C. రిపోర్టులో వ్రాసినట్లు మునగాల పరగణాను రెండవ రాష్ట్రములో చేర్చవలెనన్నది న్యాయంకాదని మన నాయకులు చెప్పాలి. మునగాల హైదరాబాదుకు

26th November 1955] [SRI P. BAPAYYA]

ఇవ్వవలసివస్తే మనకు కొంతభాగం రావలసి ఉంది. మధిర పరగణా గ్రామాలు మన రాష్ట్రంలో చొచ్చుకొనియున్నవి, enclaves కాకపోయినా అవి మనకు రావలెను. కాబట్టి ఆవిషయము బాగా ఆలోచించవలెను. ఈమధ్య మన ముఖ్యమంత్రివద్దకు మునగాలరైతులు deputation వచ్చి మమ్ములను ఆ రాష్ట్రములో చేర్చవద్దని మన రాష్ట్రములోనే ఉంచేటట్లు ప్రయత్నం చెయ్యవలెనని కోరినారు. ఈ విషయము మన నాయకులు బాగా ఆలోచించవలెను. ఇంతమంది గౌరవనియనభ్యులు మాట్లాడినా ఈ విషయం ఎవరు చెప్పలేదు. ముఖ్యమంత్రిగారి ఉపన్యాసములోగాని, ప్లానింగుమంత్రిగారి ఉపన్యాసములోగాని ఎక్కడాలేదు. స్పెకరుగారి దయవల్ల రెండు సముషములు తీసుకొని ఈ విషయాన్ని చెప్పాను. ఈ విషయము జాగ్రత్తగా ఆలోచించవలెనని కోరుచున్నాను”.

SRI G. RAMI REDDI :— “అధ్యక్ష మహాశయా! ఇప్పుడు ఈ అసెంబ్లీముందు ఉన్న మన పార్టీనాయకుడు అయిన గోపాలరెడ్డిగారు ప్రవేశ పెట్టిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తూ విశాలాంధ్ర సిర్పాణమునకు అందరు ఆంధ్రులు ఏకమై ముక్తికంఠంతో అడిగిననాడు విశాలాంధ్ర మనకు ఏర్పడు తుంది అని నానమ్మకము. కాని ఆంధ్రరాష్ట్రం రాకముందు మద్రాసులో మనము వున్నప్పుడు రాయలసీమ, ఉత్తర సర్కార్లు అనే అభిప్రాయముతో ప్రారంభించినందువల్ల ఆనాడు పెద్దల వ్రాసిన శ్రీబాగు ఒడంబడికను, కొందరు తెలిసియో తెలియకనే, ఒడంబడికకాదు, చిత్తుమాత్రం అన్నారు. దానినిబట్టి ఈనాడు తెలంగాణావారు మసలను సమ్మలేకుండా వున్నారు. ఇది తీరాలిఅంటే ఆంధ్రరాష్ట్రం, రాయలసీమ ఉత్తర సర్కార్లు ఉత్తర సర్కార్లకోసము అయినట్లు సుస్థిరము చెకూరుచుండవలెను. హామీలు అవసరంలేదు అని నేను చెప్పినాను. మనకు బలముచేకూరి తాహతు సంపాదించుకుంటే వెనుకబడిన ప్రాంతాలను అభివృద్ధి ప్రాంతాలుగా మార్చు కొనవచ్చును. ఈ విషయమే నేడు మన తెలంగాణావారికి చెప్పాలి. ఈ పనికి హామీలుతో పనిలేదు. “మీతో సరిసమానంగా రాయలసీమవారం వున్నాము. ఆంధ్రరాష్ట్రం వచ్చినతరువాత వివిధముగాఅయినా అన్యాయం జరుగకుండా చేసుకొనడానికి తాహతుపొందిన మమ్ములనుకూడా విశాలాంధ్రలో చేర్చుకోండి. అందరము ఏకమైతే మూడుకోట్ల జనాభావుంటాము. ఒక కోటి జనాభా వున్నవారు రెండవరాష్ట్రం ఏర్పాటు చేసుకొనడంకన్న అందరము ఏకమై మూడుకోట్లమంది కలిసి ఒకేతాహతు సంపాదించుకోవచ్చును. ఆ విధంగా జరుగకపోతే రాయలసీమవారు అండగావుంటాము” అని హామీ యిచ్చి గౌరవం నిలబెట్టుకోవాలి. వారికి సమ్మకంకల్గించి విశాలాంధ్రను ఏర్పాటు చేసుకోడానికి మన నాయకులు సిద్ధముకావాలి. ఇదివరలో జరిగిన పొరపాటులు జరుగకుండా చూడవలెను అని సుందరయ్యగారికి మనవిచేస్తున్నాను. “విశాలాంధ్రకావాలని మనము ముక్తికంఠంతో చెబు దాము. ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పాటుచేసుకున్నతరువాత భేదాభి

[SRI G. RAMIREDDI] [26th November 1955]

ప్రాయాలు లేకుండా వారిని ఆహ్వానిద్దాము. వారు అంగీకరిస్తే సరి, వారు రాకపోతే మనమే వారివద్దకు వెళ్ళి నచ్చచెప్పి వారిలోని భేదాభిప్రాయములు తొలగించి విశాలాంధ్రను ఏర్పాటు చేసుకొనడానికి సుందరయ్యగారు తమ Amendment ను ఉపసంహరించుకుంటారని ఆశిస్తూ నాకు అధ్యక్షుల వారు ఈ అవకాశాన్ని యిచ్చినందులకు వందనములు అర్పిస్తూ విరమిస్తున్నాను.”

SRI T. G. THIMMAIAH SETTY:—“Mr. Speaker Sir, I heartily welcome the States Reorganisation Commission Report in general and particularly their recommendations on Bellary. The long cherished desire of the Andhras of Bellary district as well as the people of Andhra State is fulfilled. The States Reorganisation Commission Report has rightly given more considerations and due weight to the economy of the famine stricken Rayalaseema, and rightly found that the Tungabhadra Project with its administration by a single State will be the only beneficial way to the Andhras of Rayalaseema, while it will be an additional luxury to the people of Mysore.

“I further feel that the States Reorganisation Commission Report has rightly given more weight to the economic and administrative factors than to fanatic linguistic agitations, which is very important in deciding issues with national outlook. Besides, we, the Andhras must feel more happy, for we have regained our lost city of Bellary for Andhra. These fruitful results are mainly due to the best efforts of Prakasam Ministry, which placed our Andhra case, along with the case of Bellary, before the States Reorganisation Commission, and I on behalf of the people of Bellary here thank the Prakasam Ministry and Sri Prakasam in particular, for the pains they have taken in getting back not only the premier city of Bellary but also the headworks of the Tungabhadra Project. I hope the present Ministry headed by Sri B. Gopala Reddi, Sri Sanjeeva Reddi, Sri Kala Venkata Rao, etc. (loud and continued laughter) will continue the same firm stand and see that the entire recommendations of the States Reorganisation Commission Report regarding Bellary are implemented as early as possible.

26th November 1955] SRI T. G. THIMMAIAH SETTY]

"Then, Sir, I would be failing in my duty if I do not bring to the notice of this House the most unjust and uncalled for agitations of the Karnatakas of Mysore and Bombay in Press and platform, who have not interest in the welfare of Bellary, against the States Reorganisation Commission recommendations. They say, that the Andhras have never claimed Bellary before, without knowing the actual facts. As a matter of fact, the Andhra Provincial Congress Committee and Andhra Mahasabha and the Andhra-Bellary District Congress Committee have claimed Bellary, Hospet, Siruguppa along with the undisputed three taluks to be included. Kannada people are demanding the Andhra taluks of Adoni, Alur and Rayadrug. The Dhar Commission and Wanchoo and J.V.P. Reports have clearly decided that these portions are predominantly Telugu areas, and the census figures will speak in this behalf. Kannada people stress more on Nehruji's promise on the floor of Parliament during the debate on Misra Award, namely, that the issue of Bellary will not be re-opened. Why then did the Karnatakas take part in the States Reorganisation Commission enquiry? Why did they not approach Nehruji when the States Reorganisation Commission began its inquiry on the Bellary issue? The Kannada people did not at all, it appears, understand the very creation of the States Reorganisation Commission and its high powers to change the entire shape of India. The Chief Minister of Mysore and Sri Nagan Gowda are repeatedly saying that the entire people of Bellary area are willing to remain in Mysore. It is all a myth. They have entirely forgotten the Andhras of Bellary, the areas surrounding Bellary and their agitation, after the merger of those areas with Mysore. The world knows how the Andhras of Bellary fought for those areas. On the whole, it appears, the leaders of Karnataka have not studied well the States Reorganization Commission Report and the impartial findings of most eminent persons like Sri Fakul Ali, Dr. Kunzru and Sardar Panikkar.

"Regarding Visalandhra, I feel there is no need to have two separate States, Andhra and Telangana, which have the same language and culture. Hence it is but proper that Visalandhra should be formed along

[SRI T. G. THIMMAIAH SETTY] [26th November 1955]

with the formation of other States. There is no meaning in the amendment moved by the Opposition Leader. The same people, several times in the past, have made tall speeches in Bellary and elsewhere questioning the unjust inclusion of Bellary in Mysore under the Misra Award. What has happened to those speeches of theirs. Perhaps it is their strategy to say one thing at one time and then change colour. The main resolution demands Kolar, etc. of Mysore State and we need not sacrifice Bellary, etc. for a doubtful result. We can as well demand Kolar along with Bellary, Hospet, Tungabhadra Headworks, etc., with a firm hand and without mincing matters. Hence I request the Opposition to withdraw their amendment and support the resolution *in toto*."

SRI PUCHALAPALLI SUNDARAYYA:— అధ్యక్షా! ఈరోజు మన ఆంధ్రజాతిని ఐక్యము చేసేటటువంటి అవకాశము, సమగ్రంగా; పూర్తిగా శాతవాహన కాలములో గానిప్పండి, కాకతీయుల కాలంలో గాని, కొద్ది కొద్ది ప్రాంతాలు బయట ఉండినాయి గాని, ఇప్పుడు, సమగ్రంగా కలిపేదానికి అవకాశం వచ్చింది. ఆ విషయములో ఈ States Reorganisation Commission report కొన్ని పారపాట్లుచేసినా కాంగ్రెసు వర్కింగు కమిటీ ఆ పారపాటును, ఈ విషయములో దిద్దేదానికి పూనుకొన్నందుకు, మేము తప్పకుండా కాంగ్రెసుపార్టీ నాయకత్వాన్ని అభినందిస్తున్నాము. అదేరీతిగా, ఈ States Reorganisation Commission చేసిన ఇంకా చాలా అవకతవకలున్నాయి. ఆ అవకతవకలను కూడాను, ముఖ్యంగా సరిహద్దుల సమస్యలమీద, ఇతర సమస్యలమీదకూడాను, చేసిఉన్న చాలా అవకతవకలు, రికమెండేషనులను కూడ కాంగ్రెసు వర్కింగు కమిటీ ప్రజాబిప్రాయము ప్రకారము, ప్రజా తంత్ర సూత్రాల ప్రకారము, సరిగా సవరిస్తుందని, మేము కోరుతున్నాము. ఈ విషయాలు తీసుకొన్నప్పుడు ఈ States Reorganisation Commission report మీద ముఖ్యమంత్రి పెట్టిన తీర్మానములో ఒక పేరా తప్ప, ఒక విషయము తప్ప, మిగిలిన అన్ని విషయాలతో పూర్తిగా వీక్షింప విస్తున్నాము. ఆ ఒక్క విషయములోను కూడా మీరు కాస్త ఓవిక గాను, కొనవరకు విన్నట్లయితే మాయొక్క అభిప్రాయము, విరీతిగా కూడాను మన ఆంధ్ర జాతికిగాని, మన భారత జాతికిగాని, ముందుకు వెళ్ళేదాని కోసముగాని, విరకముగాకూడ నష్టము కాదు. సరియైనదే అని కూడా, మీరు అంగీకరిస్తారని నాకు గట్టి నమ్మకం. అయితే ఈ సమస్యను గురించి, States Reorganisation Commission report ను గురించి, చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడు, ఈ రిపోర్టు విఙ్కర సూత్రంమీద ఆధార పడిలేదు. ప్రతి సూత్రాన్ని వాండ్లు చెప్పిన సూత్రాన్ని వాండ్లే ధిక్కరించారు.

26th November 1955]

[SRI P. SUNDARAYYA]

అందుచేత ఇది సూత్రాలు లేనటువంటి అడ్డదిడ్డమయిన రిపోర్టు అనిమాత్రం ఖచ్చితముగా చెప్పాల్సి ఉన్నది. Most unprincipled report అని చెప్పాల్సిపస్తే, ఏదయినా ఒకటి ఉన్నదన్నట్లయితే ఈ S.R.C. కమిషను రిపోర్టు అని చెప్పవలసి వుంటుంది. ఈ రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణము కొరకు, నాలుగు ముఖ్య సూత్రాలు చెప్పారు. ఒక భాష సంస్కృతి, ఒకటిగ ఉండడము ఈ విషయాన్ని ముఖ్యముగా పరిగణించాలని ఒక సూత్రము చెప్పారు. ఆర్థిక స్వయంపోషకత్వము, పరిపాలనా సౌలభ్యము, యీ రెండు కూడా దాదాపు ఒకటే పరిపాలనా సౌలభ్యములో ఆర్థికం కూడా ఒక భాగంగా ఉంటుంది. అందుచేత పరిపాలనా సౌలభ్యం రెండో సూత్రంగా చెప్పారు.

"అన్నిటికన్న ప్రధానమైనది, భారతదేశముయొక్క ఐక్యతకు భారత దేశ రక్షణకు ఏ విధంగాను సష్టము కలుగకూడదు అనేది మూడవ సూత్రము. ఈ మూడు సూత్రాలకు సంబంధించినంత వరకు మాకేమి అభ్యంతరము లేదు. ముఖ్యముగా భారత దేశము యొక్క రక్షణకు భారత దేశ ముయొక్క ఐక్యతకు, భంగము కలిగించేటటువంటి ఏ నిర్ణయము చేయకూడదనే వారి ఉద్దేశముతో మేము పూర్తిగా ఏకీభవిస్తాము. అవసరమైతే ఐక్య భారత ఖండాన్ని నిలబెట్టేదానికోసము కమ్యూనిష్టు పార్టీ ఎన్ని త్యాగాలు చేసేందుకైనా తయారుగా ఉన్నది. ద్రవిడస్థానము లాంటివి, భారత దేశములో నుండి వెళ్ళిపోవాలనే దోరణులు ఎక్కడ వచ్చినా కూడ, వాటిని పూర్తిగా వ్యతిరేకిస్తామని, మరొక పర్యాయము ఇక్కడ తెలియజేయవలసి యున్నది. వివిధ భాషా రాష్ట్రాలలో స్వపరిపాలన కలిగియున్నప్పడే భారత దేశము మరింత ధృఢతరమవుంది. అందుచేతనే భాషా రాష్ట్రాలు కోరుతున్నది. భారతదేశాన్ని బలిష్ఠము చేసేదానికొరకు ఆర్థికముగాను, సాంస్కృతికముగాను మరింత అభివృద్ధి పరచేందుకును ప్రపంచములోకల్లా ఈ దేశాన్ని దేదీప్యమానము గాను, ఆదర్శప్రాయముగాను చేసే కొరకు యీ భాషా రాష్ట్రాలు మనము కోరుతున్నాము. కనక యీ భాషారాష్ట్రముల నిర్మాణము భారత దేశాన్ని విచ్ఛిన్నము చేసేందుకు తోడ్పడుతుందనేటటువంటి వాదన పనికిమాలిన వాదన అర్థములేని వాదన అని చెప్పవలసి యుంటుంది. ఈ సందర్భములో ఈ కమిషనరు వివిధ భాషలు మాట్లాడేవారు, వారి వారి జన్మస్థానము అనే సిద్ధాంతాన్ని తెస్తున్నారని చెప్పతున్నారు, దాన్ని మేము అంగీకరించలేము. జన్మస్థానమంటే ఏమిటి? తల్లిఉగ్గుపాలుతోనే నేర్చుకొన్నభాషతో ప్రజలకు, ఆ భాషలోనే పరిపాలన, విధ్యాబోధన. వ్యవహారమంతా జరిగింది. అట్లుజరిగితేనే ప్రజలందరు అభివృద్ధిచెందుతారు భారతదేశమంతా అభివృద్ధిచెందుతుంది. అటువంటి సందర్భంలో, ఈ భాషారాష్ట్రాల నిర్మాణాన్ని ఒకదాని కొకటి పోటీపెట్టి ఇదిభారతదేశ ఐక్యతకు, సంరక్షణకు వినాశకరమని అనేవాదనతీసుకురావడం 1954 వ సంవత్సరంలో ఈ S. R. C. కమిషనరువాళ్ళు తీసుకురావలసి నటువంటిది

[SRI P. SUNDARAYYA]

[26th November 1955]

కాదు. అందుచేత ఆ వాదనను అంగీకరించడం ఏమాత్రం సాధ్యము కాదు. భారతదేశ ఐక్యత కొరకు, భాషారాష్ట్రాలలో ఉన్న ప్రజలకు ఎటువంటి అనుమానాలు లేకుండా తమ భాషను, సంస్కృతిని అభివృద్ధి చేసుకొని ముందుకు పోవడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నప్పుడు, ఇటువంటి వాదన తీసుకురావడం చాలా విచారకరము. దురదృష్టవశాత్తు ఇంతవరకు భారతదేశంలో ఒక భాగంగా యుండి విడిపోయినటువంటి పాకిస్తాన్ సోదరులు, మరల ఎప్పుడైనా సరే స్వేచ్ఛాపూర్వకంగా, మనయొక్క సంస్కృతిని, విజ్ఞానాన్ని, అభివృద్ధిని చూచి, వస్తారని కలలు కంటున్నాను. అవిధంగా చూడగలిగితే అనందిస్తాము. వారు వచ్చినా రాకపోయినా, పాకిస్తాన్, సింహళము, నెపాల్, ప్రజలతో సన్నిహిత సంబంధం కలిగి భరతఖండమంతా, అఖండంగా వుండాలంటే భాష ప్రయుక్త రాష్ట్రాలే, దానికి సరియైన మార్గమని మున్ముందైన వారితెలుస్తుంది. ఎప్పుడైతే ఈ భాషారాష్ట్రాలను నిరాకరిస్తూ పచ్చారో, అవిధంగా నిరాకరిస్తున్న పచ్చిన ప్రభుత్వాలన్నీ East Pakistan లో బెంగాలీ భాషను తోపు చ్చి పెత్తనం చేయాలని చూచారో, అప్పుడు ముస్లిం లీగ్ పార్టీ సర్వనాశనమై పోయింది. సింహళములో తమిళ భాషకు సింహళ భాషతో సమానంగా ప్రాముఖ్యతను ఇవ్వము అన్నప్పుడు, అక్కడ వున్నటువంటి తమిళ ప్రజలంతా మాకు వేరే రాష్ట్రము కావలె, మేము వేరే వుంటాము అని చెప్పారు. అందుచేత భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు భారతదేశ ఐక్యతకు తోడ్పడుతాయేగాని విచ్ఛిన్నం చేసేందుకు కాదు. అసేతుహిమాచల పర్వతము, భరతఖండము ఒకే ఖండముగా మున్ముందు వుండేందుకు భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు దగ్గర మార్గమని చెప్పవలసియున్నది. కనుక ఇది దేశ విచ్ఛిన్నతకు తోడ్పడుతుందనే వాదన ఏమాత్రం అర్థంలేనటువంటి వాదన. ఇటువంటి వాదనను తీసుకురాకూడదని కోరుతున్నాను.

“భాషా సంస్కృతియొక్క ప్రాధాన్యతను గురించి అరీతిగా వున్న ప్రాంతాన్నంతా ఒకే రాష్ట్రముగా ఏర్పాటుచేయాలని ఒక మాత్రాన్ని వారు అంగీకరించకపోయినా ఆఖరుకు చేయవలసివచ్చినప్పటికి, మన విశ్లాంధ్ర, సంయుక్త మహారాష్ట్రము, పంజాబు, ఈ మూడు సందర్భములలో తప్ప మిగతా అన్ని సందర్భాలలోను భాషారాష్ట్రాలు ఇవ్వక తప్పింది కాదు. వీరు చేసిన పొరబాట్లను కాంగ్రెసు Working Committee దిద్దినది. విశ్లాంధ్రను వెంటనే ఏర్పాటుచేయాలని అవిధంగా ఒక పొరబాటును దిద్దింది. విదర్భ వేరే వుండకూడదని, సంయుక్త మహారాష్ట్రం ఏర్పాటుచేయాలని మరొక పొరబాటు దిద్దినది. కాని దిద్దుతూ దిద్దుతూ Working Committee కూడా పోవలసినంత ముందుకు పోలేదు. బొంబాయి నగరం ఒక చిన్న నగర రాష్ట్రంగా వుండ వలసినదే దేశ ఐక్యతకుగాని, ప్రజాతంత్రమునకుగాని మార్గం కాదు. కాని మరల 1961 లో అప్పుడు శాసనసభలో మూడింట రెండు భాగములు ఒప్పుకుంటే తిరిగి రావచ్చునని ఒక ప్రకటన చెప్పి వున్నప్పుడు, ఇది ఎట్లు సాధ్యమవుతుందో తెలియదు. రేపు 1957 లో ఎన్నికలు వచ్చినప్పుడు,

26th November 1955] [SRI P. SUNDARAYYA]

బొంబాయి శాసనసభలో మేము మహారాష్ట్రములో కలుస్తామనే తీర్మానమును Majority తో చేస్తారనుకొండి, అయితే మూడింట రెండు భాగములు రాక పోవచ్చును. నూటికి 60 మందితో చేస్తారనుకొండి. అప్పుడు బొంబాయి నగరం వేరే రాష్ట్రంగా ఎట్లువుంటుందో అర్థం కావడంలేదు. మీరువేరే వుండాలంటే లేదు మేము అక్కడనే రాష్ట్రములోపాయికూర్చుంటాముఅంటే, బొంబాయి ప్ర్యతేక రాష్ట్రంగా ఏవిధంగా మసగలదు? కనుక దీనిని ఇప్పుడే పరిష్కరించకుండా 1961 లో చూస్తామంటే అర్థములేదు అయినా ఇంక ఏమి నిర్ణయంచేస్తారో అగిచూస్తాముకాని ఈ రోజు పంజాబురాష్ట్రంలో పంజాబి భాషమాట్లాడేటటువంటి సిక్కులు, హిందువులు దెబ్బలాడుకొంటున్నారు. కనుక ఈదెబ్బలాటలు లేకుండా ఉన్నది. వునట్లుగానే వుంచుతామనే వాదన తెచ్చారు. అది కేవలం పంజాబి భాషమాట్లాడే హిందువులు సిక్కుల సమస్య కానేకాదు. ఇప్పుడు ఉన్నటు పంజాబు రాష్ట్రములో హిందీభాషా మాట్లాడేటటువంటి హరియానా ప్రాంత జిల్లాలలో వారు మేము పంజాబులో ఉంటేను అభివృద్ధికి సప్తము, మేము వెళ్లిపోతాము అని అంటున్నారు. సచారు సూత్ర ప్రకారం హిందీ ప్రాంతాలలోకూడ హిందీభాష మాట్లాడేవాళ్లు కూడ గుర్తుముఖ లిపిలో పంజాబీని నిర్బంధంగా నేర్చుకోవలెనని పెట్టారు. దేశానికంతాకూడ అన్యోన్య సంబంధాలకోసం హిందీని నేర్చుకోవలెనంటే అర్థం ఉన్నది, గాని తప్పనిసరిగా పంజాబీని హిందీవాళ్లుకూడా నేర్చుకోవాలనే టటువంటిది ఏ రకంగాకూడ న్యాయంకాదు. కనుకనే పంజాబులో ఉండే హిందీ మాట్లాడేవారు మేము ఇక్కడ ఉండము మమ్ము U.P. లోకిపంపించండి లేకపోతే మాకు వేరే ఒక రాష్ట్రం ఇవ్వండిని కొరుతున్నారు. ఇటువంటి ప్రజాభిప్రాయాన్ని నిరాకరించి, ఈ సమస్యను ఇంతటితో పరిష్కరించకుండా వాయిదా వేయడమన్నట్లయితే ఏలాటి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు గాని మరే పనిగాని చేయడానికి, ప్రతిపర్యాయము ఈ సమస్య ఒక అడ్డంకిగా ఏర్పడుతుంది. ఈ సమస్యే మరల మరల తీసుకురావడం జరుగుతుంది.

“ఆంధ్రరాష్ట్రం రాకముందు ఏడానికైన తమిళ నాయకులమీద తప్పు మోపుచుంటిమి. ఆ విధంగా ఇంకొక జాతిని అడ్డం పెట్టుకొనే అపకాశం ఈరోజు లేదు. తప్పు ఒప్పు మనమే అనుభవించవలసియుంటుంది. రాజాజీ ఈవిధంగా చేశారని, కర్నాటకులు చేశారని లేక తమిళ నాయకులు చేశారని చెప్పడానికి అపకాశం లేకుండా పోతున్నది.

“అందుచేతనే ఈరోజు సరిహద్దులవిషయం వచ్చినప్పుడు రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణం కొరకు పెట్టినటువంటి ఈ కమిషన్ సరిహద్దుల విషయంలో తగాదాలు పెట్టేదానికి వచ్చింది. తప్పితే వాటిని పరిష్కరించడానికి రాలేదని చెప్పాలి.

[SRI P. SUNDARAYYA] [26th November 1955]

“ఆంధ్ర కర్నాటక, ఆంధ్ర తమిళనాడు, ఆంధ్ర ఒరిస్సా, ఆంధ్ర మధ్య ప్రదేశ్, ఆంధ్ర అంజె విశాలాంధ్ర అనే ఉద్దేశ్యముతో చెబుతున్నాము అదే విధముగా కర్నాటకు మధ్య ప్రదేశ్ కు, మహారాష్ట్ర మధ్య ప్రదేశ్ కు, పున్న సరిహద్దు సమస్యలు ప్రతి విషయములో గూడా తగాదాలు, గల్లంతులు వచ్చేకట్లుగా కమిషను రిపోర్టు ఉంది. ఎందుకంటే జిల్లాలు తప్ప కదిలించము అని అంటున్నారు. జిల్లాలు కదిలించము అని చెప్పి. తాలూకాలకు తాలూకాలు కదిలించారు. ఇంకొకచోట ఫిర్కాలు కదిలించారు. వారు చెప్పిన సూత్రానికి వారే అడ్డముగా చేశారు. వారు ఏది చేయదలచు కున్నాకూడా, దానికి ఏదో ఒక విధమైన వాదనలు పోగుచేసి, మేము చెప్పినవాదన సిద్ధాంతము సరియైనది, అదే ఒప్పుకోమని అంటున్నారు. కాని ఆవాదన సరియైనదని మనము ఏ విధంగా ఒప్పుకోగలము? వారుచేసేదానిలో ఒక సూత్రము, ఒక సిద్ధాంతము, ప్రజాభిప్రాయము, అది ఏదీగూడా గుర్తించకుండా యీ అవకతవకలు చేయడము జరిగింది, వారి రిపోర్టులో పున్న ఒక చిన్న ఉదాహరణ చెబుతాను. పల్లకిమిడి జమీందారుని తృప్తిపరచటానికి పల్లకిమిడిని ఒరిస్సాలో కలపమని అన్నారు. ఆ విధంగా అప్పడది కలిపివేశారు ఇప్పుడు రాష్ట్ర పునర్వస్థీకరణచేసే సందర్భములో అది తెలుగు రాష్ట్రములోనికి పోవాలని ప్రజలు అందోళన చేస్తే అది జరిగి 20 సంవత్సరాలు అయింది. యిక మీదట దాని సంగతి ఎత్తుకోనేగూడదు అన్నారు. అక్కడి ప్రజలు. అది జరిగి 20 ఏండ్లు అయినప్పటికినీ. యిప్పటి వరకూ అందోళన చెస్తూ వున్నారు, అది జరిగి ఇరవై సంవత్సరాలు అయినప్పటికినీ, అది యింతవరకూ రావణాసురుని కాష్టంలాగు కాలుతూనే వున్నది. ఇది ఒరిస్సా ఆంధ్ర ప్రజల మధ్య ఐకమత్యానికి భారత ప్రజల ఐకమత్యానికి తోడ్పడదు కనుక, యీ సంగతి ఎంత త్వరలో తేల్చుకుంటే అంత మంచిది. సరిహద్దుల విషయములో మనము యీనాటి తీర్మానములో పేర్కొన్నట్లు గ్రామాలను అధారముగా తీసుకొని, అవి ఏ, ఏ భాషా రాష్ట్రాలకు అనుకుని వుంటాయో, అవి ఆయా రాష్ట్రములలో చేర్చు మనే సూత్రాన్ని Congress Working Committee వారు అంగీకరించారంటే, ఢిల్లీ ప్రభుత్వమువారు అంగీకరించినట్లే కాబట్టి రెండు పర్యాయ పదములుగా ఉపయోగించిన యీ రోజులలో పొరబాటు యేమీ పుండదని —(Interruption) ఉన్నవాస్తవము చెబుతున్నాను. అందుచేత భాష, సంస్కృతి, ఐక్యత అనే సూత్రాన్ని ఒకవైపున చెప్పి, దానికి తగిన ప్రాముఖ్యత యివ్వాలని చెప్పి, అటువంటిది ఆచరణకువచ్చేటప్పటికి దానికి వ్యతిరేకముగా సరిహద్దుల విషయములో ఏ సూత్రము లేకుండాచేసి, మరల అన్ని విషయములలోనూ తగాదాలు, గల్లంతులు వచ్చేటట్లు చేశారు. ఇదిగాకుండా పరిపాలనా సౌలభ్యము కూడ చూడాలని అన్నారు. కమిషనువారు చేసిన recommendation బట్టి చూస్తే పరిపాలన ఎంత చక్కగా సౌలభ్యముగా ఉంటుందో చూడవచ్చును. అలంపూరు తాలూకా అంతా కర్నాటక ప్రాంతా

26th November 1955]

[SRI P. SUNDARAYYA]

లలో వుండాలని సిఫార్సు చేశారు. అది మనదే అయినట్లయితే, అంతా ఒకేచోట వుంటుంది. అట్లా కాకుండా అది కర్నాటక ప్రాంతములో వుండాలన్నప్పుడు దాదాపు నూరు మైళ్ళ వరకూ యిల్లావచ్చి తిరిగి హెంసేట వరకు అట్లాపోయి, మరల వెనుకకువెళ్లి, తరువాత కొంతదూరంవెళ్లి అటు ఏమ్మట బిడారుజిల్లాలోకివెళ్లాలి. ఇదంతా యెల్లావున్నదంటే అంతా పాము వంకరలుతిరిగి పోవాలి. ప్రక్కనవున్న ఆంధ్ర రాష్ట్రములో చెప్పితే, అది తెలుగు, ఇది తెలుగు, అది పరిపాలనకు సౌలభ్యంగా వుంటుందో, ఈ పాము వంకర మార్గము, వేరు వేరు భాషలు, ఏవిధముగా సౌలభ్యముగా వుంటుందో ఆలోచించండి. మరొక విషయము. మధ్య ప్రదేశ్ లో చూడండి. బస్తరు జిల్లా చూడండి. మధ్యప్రదేశ్ గంగానదివద్ద అరంభమై గొదావరీదాకా పోయి తరువాత ఒక తోకలాగు ఇటు ఆంధ్రులకు, అటు ఒరిస్సాకుమధ్య ఆ బస్తరుజిల్లాను పెట్టారు. పోనీయండి అది హిందీప్రాంతము ఐతేనో, మరొకటో ఏదైతేనేమి వుండనియ్యండి అనుకోవచ్చు. భారతదేశములోఉన్న వివిధ భాషలు మాట్లాడే వారలనుగురించి ముప్పది ఏండ్లు సర్వేచేసి Greierson గారు Linguistic Survey లో వ్రాసినది యేమిటి? ఈ బస్తరు జిల్లాలో గొండులు, కొయలువారు ఒకే భాషలు మాట్లాడేవారు వున్నారు. వారి మాటలలో ఉచ్చారణలో భేదము వున్నప్పటికినీ జాతి అంత ఒకటే. నిజానికి ఏ ప్రాంతములలో ఐనా ఒకే భాషవారువుంటే, ఆ భాషాధిక్యతనుబట్టి దాన్ని దాని ప్రక్క రాష్ట్రములో కలిపివేయవచ్చు. బస్తరులో ఎక్కువ భాగము ఆంధ్ర లానికి రావలసివుంటుంది. కొంతభాగము ఒరిస్సాలో కలపవలసివుంటుంది. కొంతభాగము మధ్యప్రదేశ్ లోకి పోవాలి. ఇటువంటి పరిస్థితులుంటున్నప్పుడు, అవిఏవీ విచారించకుండా తోకలాగు రవాణా సౌకర్యాలు లేనటువంటి యీ బస్తరును అటు ఆంధ్రకు కలపకుండా, ఒరిస్సాలోకి కలపకుండా, అంతా గూడా మధ్యప్రదేశ్ లోనే వుంచాలని అన్నారు.

“ఇదిగాక మరొక విషయము వున్నది. పరిపాలనా సౌలభ్యము అన్నారు గదా! ఉత్తర ప్రదేశ్ లో జాన్సీ, లలితపూర్ అనేవి రెండు జిల్లాలువున్నవి. ఈ జిల్లాలు కంతలాగా ఒక చిన్నదారిలాగా మధ్యప్రదేశ్ లోకి చొచ్చుకుని పోయింది. ఐనా అది పెద్దరాష్ట్రము అరుకోట్లజనాభా గలదిగదా ఏటిని మధ్య ప్రదేశ్ లోకి ఎందుకు కలపకూడదు? ఇంకను Congress Working Committee ఉత్తరప్రదేశ్ విషయంలోగూడా సరిహద్దుల విషయంలో ఆవసరమైతే కొన్నిమార్పులు చేయవలసివస్తుందని చెప్పారు. కాని ముగ్గురుతోకూడిన యీ త్రిమూర్తి కమిటీ ఉత్తర ప్రదేశ్ ను అంటరాదు అనే సద్ధాంతాన్ని పెట్టుకొని అర్థములేనిదానికి వచ్చారు. అంతేకాదు రాజస్థాన్ మధ్యప్రదేశ్ యొక్క సరిహద్దులు చూడండి. మందసార్ జిల్లా రాజస్థాన్ లోనికి చొచ్చుకుపోతుంది. కోటా జిల్లా మధ్య భారతలోకి చొచ్చుకువస్తుంది. ఇది ఒక రంపపుకొడవలిలాగాను పద్మవ్యూహములాగాను సరిహద్దులువున్నవి. ఇలాంటి సరిహద్దులతో

[SRI P. SUNDARAYYA]

[26th November 1955]

పరిపాలనా సౌలభ్యం అనే సిద్ధాంతము పెట్టుకున్నప్పుడు, ఈ ప్రాంతమంతటా ఒకేభాష మాట్లాడుతున్నవారున్నప్పుడు కొంతఇటు, కొంతఅటు ఎందుకు కలవకూడదు? దీన్నిబట్టి చూస్తే, వారుచెప్పిన సూత్రాలనే అపసరమైన వోట్లలో, వారికి అనుగుణ్యముగాను, ధిక్కరించేచోట్ల ధిక్కరిస్తూ వారి మనస్సులలో ఏది కావాలని అనుకున్నారో ఆ విధముగా సరిహద్దులను ఎఫార్సు చేశారు. అందుచేత ఇదివరకు బాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలకు వ్యతిరేకముగా చెప్పిన రిపార్టుకు విగతివట్టందో, యీ S. R. C. రిపార్టుకుగూడా అదేగతి పట్టుతుంది. అయితే కాంగ్రెసు పర్కింగుకమిటీవారు వారిమర్యాదను కాపాడుకోటానికి ప్రజల యిష్టానుసారముగా సూత్రాలను అంగీకరిస్తున్నాము. వాటిని అమలు జరుపుతున్నాము అని చెప్పినందున ప్రజాభిప్రాయాన్నిబట్టి యీ కమిషను నిర్ణయాలను సవరించడమువల్ల దేశములో కొంతవరకు పరిస్థితులు నడుస్తూన్నవిగాని, లేకపోతే యీ S. R. C. రిపార్టు వున్నదన్నట్లు అంగీకరిస్తే మాత్రం కుక్కపకిన విస్తరిలాగు మన భారతదేశమంతయు చిలికలు చిలికలుగా చేసే రిపార్టుగాని వేరేమీకాదు. కాబట్టి కాంగ్రెసు పర్కింగుకమిటీ వారు యీ రిపార్టులోని మిగిలిన ఇలాంటి ఆంశములుగూడ ఎంత త్వరలో బుట్టదాఖలుచేస్తే అంత మంచిది.

“ప్రజలు భాషారాష్ట్రములు కోరుతున్నప్పుడు, రాష్ట్రములలో మైనారటీ బాతులు యితర బాషలు మాట్లాడేవారు అల్పసంఖ్యాకులుగా వుంటున్నారు. వారి భాషలకు, వారికి తగిన హామీలు యిస్తామని అంటున్నారు. వారికిచ్చే హామీలలో కొన్ని చాలా మంచివి. వాటిని మేము బలపరుస్తున్నాము. కానీ యింతవరకు యాచ్చిన హామీలు చాలవని అంటున్నాము. మైనారటీబాతులకు ప్రాథమిక విద్యాబోధన వారి వారి మాతృభాషలలో చెప్పాలి అని అంటున్నారు. Secondary Education అంటే ఉన్నత విద్యగూడా వారి మాతృభాషలోనే తగినంతమంది విద్యార్థులు వుంటే ఆ విధంగా చెయ్యడము మంచిదే అని కమిషనువారు అంటున్నారు. అంతమటుకు అది బాగానే వున్నది. కాని primary అంటే ఏమిటో secondary అంటే ఏమిటో వారు స్పష్టం చేయలేదు. Primary అంటే పదునాలుగు సంవత్సరముల వయస్సు వరకు పైమరీ అనా? లేకపోతే 5 సంవత్సరములనుండి పది సంవత్సరముల వయస్సుతోనే యీ primary విద్యా విధానము పూర్తిఅవుతుందనా? ఈ S. R. C. రిపార్టును మాస్త్రమాత్రము పది సంవత్సరాల వయస్సు పూర్తి అయ్యేటప్పటికే యీ primary విద్యా విధానము పూర్తిఅయ్యేటట్లు అర్థమవుతున్నది. అటుపైనదంతా ఉన్నత విద్యక్రింద లెక్కచేశారు. ఎందుకంటే Education Advisory Council చేసిన తీర్మానాన్ని ఉదహరిస్తూ మొదటి రెండు తరగతులలో మాత్రము వారి మాతృభాషలో అక్షరాలు నేర్పడానికి, అంతకన్న మొదటి ఒకటి రెండు తరగతులలో అక్షరాలు తప్ప యింకేమి గూడానేర్పరు. ఇక మూడవ తరగతినుంచి మాత్రం రెండవభాష నిర్బంధం చేయాలి అని వున్నది. దీని అర్థమేమిటి? పిల్లలకు ఆరేడు సం॥ల వయస్సు

26th November 1955] [P. SUNDARAYYA]

గల బిడ్డలకు వారి మాతృభాషలో అక్షరాలు ప్రారంభించి ఆవి పచ్చి, రాక ముందే, కన్నడము నేర్చుకొ, లేకపోతే యింకొక భాష నేర్చుకో, అనే పద్ధతి పెట్టితే, యిది బిడ్డలకు విద్యనేర్చే విధానమేనా అని అడుగుతున్నాను. ఆ విధముగా అయితే పిల్లలకు విద్య వస్తుందా? అందుచేత మేము కోరేది ఒక primary విద్యా విధానమే కాదు. కనీసము 14 సంవత్సరాలు వయస్సు వచ్చేవరకు అయినా వారి వారి మాతృభాషలోనే విద్య నేర్పాలి. రెండవ భారతీయ భాష నేర్చుకోవలసివచ్చినప్పుడు కనీసము బిడ్డలకు పదకొండు సంవత్సరాల వయస్సు పూర్తీకాక ముందు అయినా అక్షరాభ్యాసము చేయవలసిన అవసరములేదు. అటుతరువాతనే దేయవలసివుంటుంది. తరువాత ఉన్నత విద్యలో గూడా తగినంతమంది సంఖ్య వున్నప్పుడు వారి మాతృభాషలోనే ఉన్నతవిద్య (High School standard) చెప్పవలసి వుంటుంది. అని గట్టిగాచెప్పవచ్చు. అరీతిగా చూచినప్పుడే బిడ్డలకు విద్యా సౌకర్యాలు వాస్తవముగా కాపాడినట్లవుతుంది. అది ఉర్దూ విషయములో కానివ్వండి, కన్నడములో కానివ్వండి, మరి ఏయితర ఏ మైనా రీటి జాతివారి భాషలోనైనా కానివ్వండి, వారు ఎక్కడెక్కడ వుందారో అక్కడ కక్కడవారి వారి మాతృభాషలలోనే విద్యాబోధన చేయాలి. అయితే ఒక సమస్యమాత్రము వున్నది. ఈ మైనారిటీ జాతుల యొక్క భాషలో బిడ్డలకు 14 సంవత్సరాల వయస్సు వచ్చేవరకు, అవసరమైతే S.S.L.C. లో తగినంతసంఖ్య వున్నప్పుడు, వారి మాతృభాషలోనే చెబుతున్నప్పుడు కూడా చుట్టు ప్రక్కల ప్రజానీకము యింకొక భాష మాట్లాడుతున్నప్పుడు వారితో కలిసి మెలసి జీవించటానికి, వారితో పరిపాలనలో భాగస్వాములుగా ముందు కుపోవటానికి, ఆ రెండవభాష కూడా నేర్చుకోక తప్పదు. కారణమేమిటంటే, రాష్ట్రములో ప్రజానీకము ఏ భాషమాట్లాడుతారో, ఆ భాషలో ప్రభుత్వపరిపాలన క్రిందనుంచిపైదాకా జరగాలని అంటున్నప్పుడు, మైనారిటీలతో, ఆ భాషనేర్చుకోవాలి. అంటే మైనారిటీ జాతులను తగించాలని వుద్దేశ్యముకాదు. అవసరమైతే స్థానిక పరిపాలన వారి భాషలో నడుపుకోవచ్చు. పంచాయితీలు నడుపుకోవచ్చును గాని రాష్ట్రప్రభుత్వ పరిపాలన అంతా కూడా వారి భాషలలో నడపడానికి సాధ్యపడదు. అందుచేత భాషా రాష్ట్రములో ఎంత తక్కువ మందిమైనారిటీ భాషలవారు వుంటే, పరిపాలనకు అంత సౌలభ్యముగా వుంటుంది. భాషారాష్ట్రాలలో ఎక్కువ మంది minority జాతులు ఎంతమంది వుంటే, పరిపాలనకు అంత తలనొప్పేనని అంటున్నాను. కారణమేమిటంటే, ప్రతి మైనారిటీ తెగవారికిన్ని వారికి కావలసిన విద్యాసౌకర్యాలు ప్రభుత్వము కలుగజేయగల స్థితిలో వుండదు. కాబట్టి భాషారాష్ట్రాలలో ఎంత మంది తక్కువ మైనారిటీ భాషలవారు వుంటే, రాష్ట్రభ్యుదయ దృష్ట్యా అంతమంచిది. ప్రజానీకము గూడా వృద్ధి పొందుతారు.

[SRI P. SUNDARAYYA] [26th November 1955]

“అందుచేతనే గ్రామాలను ఆధారముగా చేసుకొని ఈ రాష్ట్రాల సరిహద్దులను ఏర్పాటు చేయాలనే సూత్రాన్ని మన శాసన సభ అంగీకరిస్తున్నది. మద్రాసు మంత్రివర్గము కూడా ఆ సూత్రాన్ని అంగీకరించారు. All India Government కూడా అంగీకరించి అమలుజరిపితే అప్పుడు ఈ సమస్యను శాశ్వతముగా పరిష్కారము చేసేదానికి వీలవుతుంది. ఈ States Reorganization Commission. కమిటీ ఇచ్చిన రిపోర్టులో వివిధభాషల పరిపాలనా సౌలభ్యము కొరకు ఏ ఏ స్థాయిలో ఏ ఏ భాషలో పరిపాలనా వ్యవహారము జరుప వలసి ఉంటుందో, అంటే మైనారిటీ భాషలకు కూడా కొన్ని కొన్ని స్థానిక సందర్భాలలో తగిన స్థానము ఇవ్వాలి. అని 31 వ రికమండేషను ఉంది. అది సరియైనదే.

“ఒక రాష్ట్రములో ఉద్యోగము సంపాదించాలంటే ఒరిస్సా వారు 12 యేండ్లు ఆ రాష్ట్రములో వుండాలంటారు, హైదరాబాదులో ముల్కీగా 15 యేండ్లు ఉండాలంటారు, అస్సామువారు ఆ రాష్ట్రములోనే చచ్చి పోతాము అని వ్రాసి యిస్తేతప్ప ఉద్యోగాలు ఇవ్వము అంటారు. 10, 12 యేండ్లు అక్కడ వుంటామన్నా, లేదు, అక్కడే చచ్చిపోవాలని అంటారు. ఇటువంటి అర్థం లేనటువంటి యీ నివాస అర్హతలను తీసివేసి భారత దేశము అంతా ఒకే జీవంగా ఉన్నప్పుడు ఒక రకమైనటువంటి ఉద్యోగులకు కావలసిన అర్హతలు, ఈ నివాస యోగ్యతలను గురించి సూచనలు చేయాలనడము సరియైనదే. దానిని మేము బలపరుస్తున్నాము. ఉన్నత ఉద్యోగుల పరీక్షలు హిందీలో గాని రాష్ట్రభాషలలోనేగాక ఒక రాష్ట్రములో నూటికి 15, 20 మంది మాట్లాడే భాషలో నయినా దానిలోనే పరీక్ష వ్రాయవచ్చని కూడా ఒక సూచన చేశారు. 10 వండాలో 15 ఉండాలో అనేది చాలా చిన్న విషయము దానిని తెలుసుకోవచ్చును. మైనారిటీవారు తగినటువంటి సంఖ్యలో ఉంటే వాళ్ళు ఉన్నతాధికారులుగా పోవాలంటే వారి మాతృభాషలోనే పరీక్షల్లో వ్రాసేదానికి హక్కు వుండాలి అనే సూత్రము వారు చెప్పడము సరియైనదే.

“ఇక వివిధనదీజలాలు ఉపయోగించే విషయములోను వాటి అభివృద్ధికి ప్రాజెక్టుల విషయములో వెంటనే తగిన నిర్ణయమును చేయాలని, వాటిని వెంటనే అమలు పరిచేట్లు చూడాలని, అదే కాకుండా పరిశ్రమలన్నీకూడా ఏ బెంగాలులోనో, ఏ బొంబాయిలోనో కేంద్రీకరించకుండా మొత్తము భారత దేశము అంతాకూడా సరిగా విభజించేదాని కొరకు ఏర్పాటుచేసి, దానికోసము ఒక ప్లానింగు కమీషను ఏర్పాటుచేసి దేశము మొత్తముమీద పరిశ్రమలు అభివృద్ధి అయ్యేట్లు చూడాలనే సూచనలుకూడా బలపరుస్తున్నాము.

“అయితే వారు ఈ మంచి సూచనలను చేస్తూనేకొన్ని విరుద్ధమైన సూచనలుచేశారు. ఒకప్రక్క రాష్ట్ర స్వపరిపాలననుగురించి చెబుతూ ఇంకోప్రక్క పబ్లిక్ సర్వీసు కమీషనును రాష్ట్రపతి ఏర్పాటుచేయాలని ఉన్నతోద్యోగస్తుల్లో సగముమంది బయట రాష్ట్రాలవారువుండాలని, హైకోర్టులలో బయటరాష్ట్రాల

26th November 1955]

[SRI P. SUNDARAYYA]

లోనివారు 3 వ వంతు వుండాలని అన్నారు. ఇవి పూర్తిగా అర్థము లేనటువంటి సూచనలు గనుక, వాటిని మనము పూర్తిగా వ్యతిరేకించాల్సి వుంటుంది. పత్రికలలో వచ్చిన వార్తలనుబట్టి, అన్నిరాష్ట్రాల ముఖ్యమంత్రులు కూడా ఈ పట్టికు సర్విసు కమిషనులను రాష్ట్రపతి నామినేటు చేసేదానికి ఏలేదని అన్నారు. దానిని అదేరకంగా కొనసాగిస్తే రాష్ట్ర స్వపరిపాలనకు అర్థము ఏమివుండదు. పెద్దపెద్ద సిద్ధాంతాలు చెప్పినా భారతదేశము ఐక్యతకు వీలైకుండా కేంద్రము చేస్తున్నది. అవే స్థానికంగా పరిపాలన సాగించే దానికోసము ఇక్కడ యీభాషను తెలిసినవాళ్లు, ఇక్కడ ప్రజలతో కలసి మెలసి తెలిసినటువంటి వాళ్లు వాళ్లకు ఎందుకు సాధ్యములేదు. వీళ్లు సరిగా పనిచేయడములేదు. నిష్ప్రయోజకులు అంటే, వారినితీసి ఇంకొకరిని చేయవచ్చు. కాని ఆంధ్ర జాతివారు, కర్నాటక జాతివారు భారతదేశంలోని విభిన్న జాతులవారు నిష్ప్రయోజకులని, ప్రయోజకులు కొంతమంది మాత్రమే వుంటారని, వారినివేసి మిగిలిన సగముమందిని బయటనుంచి తీసుకోవాలనే దుర్గతి భారతదేశంలోని ఏ జాతికిగాని, భారతజాతికిగాని పట్టలేదు. ఈ అర్థములేనటువంటి సూచన అంగీరించడ మనేది లేనేలేదు. న్యాయపరిపాలన కొరకు హైకోర్టులలో 3 వ వంతు బయటవారు వుంటేనే న్యాయపరిపాలన సరిగా జరుగుతుంది, లేకపోతే జరగదట. భారతదేశ సంస్కృతికి, ఒక భాషాప్రాంతానికి, ఇంకొక భాషాప్రాంతానికి మధ్యన వున్న సంస్కృతి సంబంధాలను పెంపొందింప చేసేదానికోసము, పరస్పరము అనేకము చేసుకోవచ్చు. 46 వ పేజీలో సూచించిన సూచన లన్నిటికి నాకేమీ అభ్యంతరములేదు. కాని వారుచెప్పిన ఉన్నతోద్యోగుల విషయములో చెప్పిన సిద్ధాంతము ఎంతమాత్రము భారతదేశముయొక్క ఏకమత్యానికిగాని వివిధ జాతులయొక్క సుహృద్భావమును పెంపొందించేదిగా గాని, కాకుండా విచ్ఛిన్నమునకు దారితీసేదని దీనిని పూర్తిగా వ్యతిరేకించాల్సి వుంటుంది.

“దీనియొక్క ప్రతిబింబముగా పిలువని పేరంటానికి వెళ్ళిన పద్ధతిగా రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణమును గురించి చెప్పమంటే, ఉస్మానియా యూనివర్సిటీని తీసుకోని అందులో హిందీని బోధనాభాషగా చేయాలని చెప్పారు. దానికి కారణము ఏమిటి? ఉత్తరాన్ని, దక్షిణాన్ని యింకా సన్నిహితంగా సమీకరణ చేయాలంటే భారత ప్రభుత్వమే హిందీకొరకు హైదరాబాదు లోనూ, మద్రాసులోనూ, తిరువాన్కూరులోను హిందీ యూనివర్సిటీలను పెట్టుకోమనండి. దానికి మాదేమీ అభ్యంతరములేదు.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“కర్నూలులో కూడా ఒకటి పెట్టమంటారా?”

SRI P. SUNDARAYYA:—“అవసరమైతే కర్నూలులో కూడా పెట్టమనండి మాకేమీ అభ్యంతరములేదు.”

[26th November 1955]

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“చాలా భవనాలు ఖాళీగా వుంటాయి.”

SRI P. SUNDARAYYA:—“భవనములు ఖాళీగావుంటే మనము Medical College పెట్టుకోవచ్చు, ఇంజనీరింగు కళాశాల పెట్టుకోవచ్చు, ఇంకా పెద్దఆస్పత్రి పెట్టుకోవచ్చు జేకపోతే తుంగభద్ర ఒడ్డునవున్న మురుగుకూపాన్ని అందులోనే కలిపి వారందరికీ యీ ఇళ్ళు యిస్తే చాలా సంతోషిస్తారు. మిమ్ములను ఆచంద్రతారార్కంగా పొగుడుతూ వుంటారు.

“అందువల్ల భవనముల వల్ల వచ్చే సప్తము మన కేమిలేదు. వాటిని ఉపయోగించు కొనె మనమ్ములు చాలామంది ఉన్నారు. మనకు ఏ పట్టణంలో చూచినా భవనములు కొరతే గాని, ఖాళీగా వున్నవి ఎక్కడ లేవు. అరకంగా ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయాన్ని తీసుకొని అందులో హిందీబోధనా భాషగా చేయమన్నారు. హిందీలోనే ఎందుకు చేయాలి ఉర్దూలో చేయకూడదా, తెలుగులో చేయకూడదా? ఏవిధంగా మీరు చెప్పారో నాకేమీ అర్థము కావడము లేదు. ఈ హిందీ సామ్రాజ్య వారసత్వము ఎంతో త్వరగా పోవాలని నెహ్రూగారు పదే పదే చెబుతున్నారు. ఆయన అనుయాయులకు మాత్రము ఎక్కడ తలకెక్కినట్లు కన్పించడము లేదు. 3 యేండ్లునాడే, 4 యేండ్లునాడే నరేంద్రదేవ్ గారి అధ్యక్షతన ఒక కమిటీ వేశారు. అది నిద్రపోతుంది. అది శాశ్వతంగా నిద్రపోతుందని అనుకొన్నాను. ఇంతలో మరల ఈ అర్థము లెసటువంటి సూచనలు తెచ్చి లేని బెడదను తీసుకురావడానికి ప్రయత్నము చేస్తున్నారు. కాబట్టి ఇటువంటి సూచనను మానుకోవలసి ఉంటుంది.

“భారత దేశంలో ప్రతి ఒక్కరూకూడా హిందీనేర్చుకోవలసే మా ఉద్దేశ్యం. అసలు మాతృభాషలోనే చదువు చెప్పడానికి మరో 25 యేండ్ల 50 ఏండ్ల వడుతుంది. అట్లాంటి పరిస్థితిలో హిందీని నేర్చుకోవలంటే మరేన్నో యేండ్లు పట్టుతుంది. త్వరగా ప్రతి ఒకరికి మాతృభాషలో బోధన చేయగలరు. యూనివర్సలు వుచిత విధ్యా విభాసముగా ఏర్పాటు చేస్తే 14 సం॥ల వయస్సు వచ్చేవరకు ప్రతి ఒక్కరు తెలుగు భాష నేర్చుకుంటారు, ఇంకా ఉన్నత విద్య వచ్చేప్పటికి హిందీనేర్చుకుంటారు. మరి విశ్వ విద్యాలయానికి వెళ్ళితే ఆఫ్ఘన్ రష్యన్ భాషా, జర్మన్ భాషా, ఇంగ్లీషు భాషా, నేర్చుకుంటారు. నేర్చుకునేందుకోసం ప్రజలు ఎప్పుడూ వెనుకబడరు. దానికి తగిన అవకాశాలు వున్నాయాలేదా అనేది ఆలోచించాలి. కాని హిందీనివారు నేర్చుకోవాలంటే దానికి తగిన విజ్ఞానము, తగిన శ్రద్ధ కలుగ జేయాలనిగాని ఈరకంగా బలవంతంగా చేస్తే మాత్రము హిందీని వ్యాపింప చేయడానికి మార్గము లేదు. ఇటువంటి పద్ధతులు అవలంబిస్తే మేము హిందీని కొంత కాలం అవతలపెట్టండి, ముందు మా తెలుగు విషయం చూడండి అని చెప్పి హిందీని వ్యతిరేకించవలసి వస్తుంది. ఈ అర్థములెసటువంటి సూచ

26th November 1955]

[SRI P. SUNDARAYYA

నలను ఈ S.R.C. కమిటీ పిలవని పేరంటముగా పచ్చి చెసిందని మరొక పర్యాయము గట్టగా చెప్పవలసివుంటుంది.

“ఈ భారత దేశములో, ఇతర సమశ్యలన్ని అట్టి పెట్ట, విశాలాంధ్ర సమశ్యకు వస్తే కాంగ్రెసు వర్కింగు కమిటీవారు ఇదివరకు చెప్పినట్లు ఈ విశాలాంధ్ర విషయంలో ఈ S.R.C. కమిటీ చెప్పిన పెద్దతప్పును మార్పు చెసింది. కాంగ్రెసు వర్కింగు కమిటీ చెప్పిన నిర్ణయమును ఆనుసరించి అమలు జరుపుతుందో వెనక్కి పోతుందో చూడాల్సి ఉంటుంది. ఎవరు అయినా వ్యతిరేకిస్తే వారికి సచ్చెప్పడానికి ప్రయత్నము చెసి వాళ్లు వినక పోతే, కొంతమంది వ్యక్తులు, కలిసిరాక పోయినా వారి నిర్ణయము అమలు జరుపుతుంది అనే యేము అశిస్తున్నాము. చెన్నారెడ్డిగారికి పలుకుబడి ఉండవచ్చు, రంగారెడ్డిగారికి పలుకుబడి ఉండవచ్చు. 100 కి 90 మంది తెలంగాణా ప్రజలు విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకులు ఆనడము మాత్రము పొర పాటు. ఒక చెన్నారెడ్డిగారు, రంగారెడ్డిగారుమాత్రమే తెలంగాణాకు ప్రతినిధులు కారు. తెలంగాణా కాంగ్రెసు కమిటీలో 100 కి 71 మంది తెలంగాణా కావాలని తీర్మానించారు. అదే కాంగ్రెసు కమిటీ ఒక్క 6 నెలలుక్రితము 100 కి 70 మంది విశాలాంధ్ర కావాలని తీర్మానించారు. కాంగ్రెసులో ఏదో తగాదాలు పెట్టుకొని కాంగ్రెసులోని యువ రాజకీయాలను విశాలాంధ్ర సమశ్యకు చుుడిపెట్టరాదు.

“విశాలాంధ్ర వచ్చేసరికి ఇటువంటి అడ్డదిడ్డమైన కారణాలు తీసుకురా వడం సరికాదని మనం చెప్పవచ్చును. తెలంగాణాలో కాంగ్రెసు పార్టీ ఎంత బలంగా ఉన్నా కాంగ్రెసు పార్టీ ఒకటే అక్కడ ప్రజాభిప్రాయాన్ని వెల్లడి స్తుందనడము సరికాదు. గత పర్యాయం ఎన్నికలు జరిగాయి, ఎన్నికలు జరిగి నాలుగు సంవత్సరాలైనది. ఓ. పి. సుబ్బారెడ్డిగారు నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం ఎన్నికలు జరిగాయి కాబట్టి దానినిబట్టి ఇప్పటి ప్రజాభిప్రాయం తెలియలేదు అన్నారు. కాంగ్రెసు పార్టీ, కమ్యూనిస్టు పార్టీ, అన్ని పార్టీలు ఆ ఎన్నికలలో హైదరాబాదు సంస్థానాన్ని విచ్చిస్టం చెసి ఆ యా భాషా ప్రాంతాలలో కలిపివేసి విశాలాంధ్ర, సంయుక్త మహారాష్ట్రం, సంయుక్త కర్ణాటకం ఏర్పాటు చేయాలనే నినాదంతోనే పోటీచేశాయి. దానిని ప్రజలు అంగీకరించకపోతే ఆ పార్టీలవారి నెవరిని ప్రజలు ఎన్నుకోకుండా త్రోసిపారేసి ఉండేవారు. ఈ లోపల ప్రజాభిప్రాయం మారిపోయింది అంటారా, కాంగ్రెసు కమిటీ ఎన్నికలు జరిగినప్పుడు విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకం అన్న సమశ్యపై ఎన్నికలు జరిగాయి? జరుగలేదు. నేడు తెలంగాణా కాంగ్రెసులో చెన్నారెడ్డిగారు, రంగారెడ్డిగారు పైకి వచ్చారు. వారి పద్ధంలో వుండేవారు అందరూ విశాలాంధ్ర విషయంలో వారితో ఏకీభవించడం లేదనేది మనకందరకు తెలుసును. సుబ్బారెడ్డిగారు మరొక వింత వాదన తెచ్చారు. 1957 ఎన్నికలు తరువాత విశాలాంధ్ర అని చెప్పారు. ఎన్నికల ద్వారా విశాలాంధ్ర సమశ్య తేలుస్తాము అంటారా, దానిని ఎన్నికలుద్వారాకాకుండా

[SRI P. SUNDARAYYA] [26th November 1955]

రిఫరెండము, ప్లెబిసైటుద్వారా తేల్చుకొవాలి, ఎన్నికలు అనేవి ఏ పార్టీ అధికారంలో ఉండాలి అనే విషయంమీద జరుగుతాయి. ప్రజాభిప్రాయం తెలుసుకోవడం అంటే ఒక నియోజకవర్గంలో పోటీ చేయడంకాదు. ఒక నియోజకవర్గం వ్యతిరేకమయితే మరొక నియోజకవర్గం అనుకూలం కావచ్చును. తెలుగు జాతి భవిష్యత్తు ఒక్కొక్క నియోజకవర్గం అభిప్రాయంమీద తేలదు. ప్రజాభిప్రాయం తెలుసుకోవాలంటే విశాలాంధ్ర కావాలా అక్కరలేదా అనే విషయంమీద ప్లెబిసైటు పెట్ట విశాలాంధ్ర కావాలంటే ఫలానా ఎర్రపెట్టెలో వేయండి, లేదు అంటే ఫలానా నల్లపెట్టెలో వేయండి అని చెప్పి ప్రజాభిప్రాయం తెలుసుకోవాలి. ఈ విషయంలో గోపాలరెడ్డిగారు చెప్పినదానికి హర్షిస్తున్నాను. ప్రజాభిప్రాయం ప్రజాభిప్రాయం అంటే కేవలం తెలంగాణా ప్రజల అభిప్రాయమేనా? వాదనకోసము అక్కడ 60% వ్యతిరేకం అని అనుకున్నా ఇక్కడ రెండు కోట్లమంది చెప్పేదానికి విలువే లేదా? ప్రజాభిప్రాయం అంటే మొత్తంగా తీసుకోవాలి తప్ప ఎవరో కొద్దిమంది తాత్కాలికంగా వ్యతిరేకించినంత మాత్రంచేత దానినే ప్రజాభిప్రాయం అనుకోనక్కరలేదు. విశాలాంధ్ర వద్దనేవారు 60 లక్షలు ఉండారని అనుకున్నా అని గోపాలరెడ్డిగారు వాదనకోసం తెచ్చారు. 1951 ఎన్నికల ప్రకారం ఎన్నుకోబడిన 75 మంది శాసనసభ్యులు విశాలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నారు. కాబట్టి విశాలాంధ్ర వద్ద అనేవారి వెనకాల 20 లక్షలు కన్న ఎక్కువగా ఉన్నారని అనుకోవలసిన అవసరం లేదు. ఎన్నికలలోనికివెళ్లి తేల్చుకోదలచుకుంటే అది, వేరే విషయం. ఇటువంటి సమస్యను ఎన్నికల సమస్యగా చేస్తారా అనే విషయం కాంగ్రెసు వర్కింగు కమిటీవారు, గోవింద వల్లభ్ పంత్ ప్లెబిసైట్ అక్కరలేదు; ప్రజాభిప్రాయము మాకుతెలుసును అన్నారు. అందుచేత ఇటువంటి సవాలును ఆపుచేసి ఆంధ్రజాతి అభివృద్ధికి ముందుకు వస్తారని కోరుతున్నాను.

“విశాలాంధ్ర ఎందుకు కావాలనే దానికి సాంస్కృతిక కారణాలు, చారిత్రక కారణాలు చెప్పారు. ఆర్థిక కారణాలుకూడా చాలామందిచెప్పారు. ఎక్కువ వివరాలలోనికి పోకపోయినా మరొక పర్యాయము ఈరోజు రెండు రాష్ట్రములుగా ఉండబట్టి మన స్థానింగు విషయములో ఏరీతిగా స్థానిక తత్వము తప్పనిసరి అవుతుందో కొన్ని ఉదాహరణలు ఇస్తాను. విశాలాంధ్ర వుండివుంటే ఈ రఖముగా కాకుండా మరొక రఖముగా స్థానింగు చేసి వుండే వారము. ఒక ఉదాహరణ! గోదావరి వరదలు ఆపాలి; విద్యుచ్ఛక్తి కావాలి. దానికి మన స్థాను యేమిటి? ఈ పూరుదగ్గర 37 కోట్లు రూపాయలు ఖర్చుచేసి డాము కడతాము అంటున్నాము. కావేరునదిని వుపయోగించి లక్ష కిలోవాట్లు తెస్తాము అంటున్నాము. విశాలాంధ్ర వుంటే మనము ఏమి చేసి వుండేవాళ్ళము; ఇంచెంపల్లి దగ్గర దాదాపు 20 కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో ఒక డాము కట్టే వాళ్ళము. గోదావరి ముంపు నివారణ జరిగేది. 5 లక్షల కిలోవాట్ల విద్యుచ్ఛక్తి వచ్చేది. ఇరిగేషను సౌకర్యాలు మరింత ఎక్కువ కావటానికి ఏలు వుండేది. అంతేకాదు, విశాలాంధ్ర వుంటే గోదా

26th November 1955] [SRI P. SUNDARAYYA]

వరి మీద, కృష్ణాపురము వద్ద—పెద్ద రిజర్వాయరు డాము సంగతి వదలండి. ఒక బారేజీ కట్టినా కొన్ని లక్షల ఎకరాలు సాగు అవుతుంది. 4, 5 కోట్ల రూపాయలలో అవుతుంది. సిద్దేశ్వరము ప్రాజెక్టు విషయము కూడా మరొకరకముగా వుండేది. ఈ ప్రాజెక్టు ఆలోచనలో లేకుండా వెనుకకు పోవడానికి కారణము యేమిటి? మా భూములు మునుగుతాయని హైదరాబాదువారు కేకలు వేయడము; మునగవు అని మనము అనడము జరిగినది. రాయలసీమ అభివృద్ధికి తుంగభద్రతోపాటు సిద్దేశ్వరము వస్తేనేకాని ప్రయోజనము లేదు. సోమశిల పచ్చినా నెల్లూరుకు లాభము లేదు. సిద్దేశ్వరము వస్తేనేకాని సోమశిలకు నీరురాదు. విశాలాంధ్ర వున్నప్పుడే సమగ్రమైన ప్లానింగు వుంటుంది.

“రైలు మార్గాల సంగతి తీసుకోండి, మహబూబు నగరము, దేవరకొండ నుంచి క్రొత్తగూడెముకు రైలుమార్గము వేయాలట, ప్రజలు తేని చోట వర్తకము తేనిచోట! హైదరాబాదునుంచి రాష్ట్రము నలుమూలలకు వెనుకుంటే అర్థమువున్నది. ఈ విధముగా రెండుగా ఉన్నంతకాలం ప్లానింగువ్యవహారాలు స్థానికముగానే వుంటాయి. విశాలదృక్పథముతో చేయడము సాధ్యం కాదు. పరిశ్రామిక పర్యవేక్షక అభివృద్ధికి రేవులు కావలసినంత కోస్తా వుండగా, లాభసాటియైన విదేశ వ్యాపారాలు చేయటానికి వీలువుండగా, సమగ్రమయిన ప్రజాశక్తి రచించి ఆర్థిక అభివృద్ధి సాధించడానికి విశాలాంధ్ర అవసరం. ఈ సందర్భాలలో తెలంగాణాలో కొంత మంది చెప్పే వాదన సంగతి చూద్దాము. మీరు వెనుకబడి ఉన్నారు, అంటే కోపం వస్తుంది. మరొకవైపు మేము వెనుకబడిఉన్నాము, కాబట్టి ఎక్కువ చదువు కున్న వాల్లు వచ్చిపెత్తనం చలాయించారని అంటారు. మేముమీతో కలిస్తే మరిఅభివృద్ధికి నష్టం వస్తుంది అంటారు.”

SRI A. KALESWARA RAO:—“ మేము ఎక్కువ వాళ్లం అనేటూ అన్నారు.”

SRI P. SUNDARAYYA:—“ తెలంగాణాకు ఎంత వెనుకబడి ఉన్నదో విద్య, ఆరోగ్యవిషయం చూస్తే తెలుస్తుంది, ఆంధ్రలో 15% మంది చదువనూ, వ్రాయనూ, నేర్చినవారుంటే, తెలంగాణాలో, హైదరాబాదు ఆర్థిక తీసివేస్తే, 7% మాత్రం ఉన్నారు. అంటే మనలో సగం మంది ఉన్నారు. స్త్రీల Education తీసుకుంటే ఆంధ్రరాష్ట్రములో 8% మంది వుంటే తెలంగాణాలో 4% మందివున్నారు. ఆంధ్ర దేశంలో 672 High Schools వుంటే తెలంగాణాలో 98 మాత్రమే వున్నాయి. అందులో 64 High School హైదరాబాదు సిటీలోనే వున్నాయి, మిగిలిన 34 మాత్రం తెలంగాణాలో వున్నాయి, 3 లేజీల విషయం తీసుకుంటే, హైదరాబాదులోని 18 కాలేజీలు తీసివేస్తే, తెలంగాణా area లో ఒకటే జనాభాకు ఒకకాలేజీమాత్రం వున్నది. అది కూడా మొన్న మొన్ననే First grade కాలేజీ అయినది, ఇంత వెనుక

[SRI P. SUNDARAYYA]

[26th November 1955]

బడిన ప్రాంతం అది. దీనికి కారకులు ఎవరు అనేది వేరే ప్రశ్న. తెలంగాణా ప్రజల తప్ప మాత్రం కాదు. తెలంగాణా ప్రజల మీద పెత్తనం చేసిన పరిపాలకుల తప్ప, వైద్యం విషయం తీసుకుంటే, ఆంధ్రలో దాదాపు ఆరు వందల ఆధునిక హాస్పిటల్లలో, ఆయుర్వేదం, యునానీ తీసివేస్తే, వున్నాయి. హైదరాబాదు సిటీలోని హాస్పిటల్లు తీసివేస్తే, 89 హాస్పిటల్లు మాత్రం తెలంగాణాలో వున్నాయి, జనాభా సగం మంది వున్నారు, డాక్టర్లు ఇక్కడ వున్నా వారిలో ఐదవ వంతు మంది మాత్రం వున్నారు. ప్యూసాయ విషయం తీసుకుంటే, ఇక్కడ నీటి వసతులు గలభూమి 46 లక్షలు ఎకరాలు వుంటే అక్కడ 11 లక్షలు ఎకరాలు మాత్రం వున్నది. భూమి విస్తీర్ణం మాత్రం ఇక్కడ 4 కోట్ల ఎకరాలు వుంటే, అక్కడ రెండు కోట్ల 50 లక్షలు ఎకరాలు వున్నది. భూమి సగంకన్న ఎక్కువ వున్నది. నీటిపారుదల అయ్యే భూమి మాత్రం 46 లక్షల ఎకరాలు ఇక్కడ వుంటే 11 లక్షలు ఎకరాలు అక్కడ వున్నది. రెండు పంటలుపండే భూమి ఇక్కడ 18 లక్షల ఎకరాలు వుంటే తెలంగాణాలో ఒక లక్ష ఎకరాలు మాత్రం వున్నది. విశాలాంధ్ర కావాలంటున్నాము. అంటే వాళ్లను దోచుకోడానికి వెళ్లడములేదు. ఏదో వుద్ధరిస్తామనికూడలేదు. మనం అంతరం ఒకే ఆంధ్రజాతి, ఉద్ధరించడంగాని, దోచుకోవడంగాని ఇదేంకాదు. మేము అంతా ఆంధ్రజాతియొక్క, సూతనాంధ్ర రాష్ట్రయొక్క సాభాగ్యాన్ని పెంపొందించు కోవడంలో భాగస్వాములుగా పనిచేద్దాం. మీరూ మేమూ కలిసి పనిచేయాలి, మీరు మాకు సహాయం చేయండి. మేము మీకు సహాయం చేస్తాం, యిద్దరం ఐకమత్యంతో దేశాన్ని ముందుకు తోసుకుపోయేటటువంటి ఆశయంతోనే యీ తీర్మానం చేస్తున్నాము. అంతేగాని దోచుకోవడంగాని, వుద్ధరించడంగాని కాదన్న సంగతి వారికి విజ్ఞప్తి చెస్తున్నాను. అందుచేత యీ సందర్భములో అన్నిపార్టీలు ఏకీభవిస్తున్నాయి. తెలంగాణ వారిని మరొకసారి అలోచించాలని ప్రార్థిస్తూ విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. యిది బలాబలా సమస్యకాదు. తాత్కాలిక సమస్య అంతకన్నా కాదు. దీర్ఘదృష్టితో చూడండి. చరిత్రగతికి అడ్డంగా నిలబడి ప్రజాభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా అచ్చటి కాంగ్రెసు నాయకత్వం పనిచేస్తే మాత్రం ఖచ్చితంగా అన్నిపార్టీలు, యీ సంకుచితత్వాన్ని ఎదుర్కోవడం తప్పదు. విశాలాంధ్రలో ప్రజాతంత్రం సాధించడంకోసం, యెవరంకూడా తీసిపోము. కొన్ని నల్లజెండాలు చూపించినంత మాత్రాన, రాళ్లు విసిరినంత మాత్రాన బెదిరిపోయి విశాలాంధ్ర ఆందోళన మానుకుంటా మనుకోవడం చాలా పొరపాటు. ఎంత త్వరలో యీ పొరపాటు దిద్దుకుంటే అంత మంచిది. ఆంధ్రజాతిని బెదరగొట్టాలని ప్రయత్నిస్తే తగిన సమాధానం చెప్పగలరని గుర్తుంచుకోవడం మంచిది.

“ఇక సరిహద్దు సమస్యలు, సవరణగురించి అఖరున వస్తున్నాను. మేము యిదివరకే చెప్పాము. గ్రామాలు వారిగా తీసుకొని, ఏ గ్రామంలో ఏ భాష మాట్లాడేవారు majority గా వుంటారో ఆ గ్రామము ఏ భాషా ప్రాం

26th November 1955]

[SRI P. SUNDARAYYA]

తానికి అనుకొని వుంటుందో దానిలో కలిపివేయాలి. ఐతే majority అనుకునేదానికి మద్రాసువారు వాదించినట్టు విపరీతార్థాలు తీస్తే అర్థము లేదు. అనుకొనివున్న గ్రామాలున్నప్పటికీ కూడా హాసూరు తాలూకాకు మాకు దారి యొక్కడవుంది అనే కుంటివాడులు కాదు. ఎవరైనా సరిహద్దు సమస్యగురించి ఆలోచించేటప్పుడు లోతుకు వెళ్ళి 31 జనాభాలెక్కలుగాని, 1951 జనాభాలెక్కలుగాని తీయండి. లోపలికి వెళ్ళితే సరిహద్దుగ్రామాలు తీసినట్లయితే కొంతవరకు తెలుగు గ్రామాలు కొంతవరకు తమిళ గ్రామాలు వుంటాయి. ఈరకంగా గ్రామాలు ముడి వడివున్నప్పుడు దానిని తీసుకుని మొత్తమీద సాధ్యమైనంత తక్కువ minority వుండేటట్లు విభజించి చేసుకోవలసి వుంటుంది. చెంగల్పట్టు జిల్లాచూసినా అంతే, చితూరుజిల్లాచూసినా అంతే, మద్రాసు సరిహద్దు చూసినా అంతే, మైసూరు సరిహద్దుచూసినా అంతే. చాలమంది కాగితాలు చూడకుండా, విషయాలు చూడకుండా, ఆలోచించకుండా మాట్లాడుతున్నారు. ఎంత రాష్ట్రం వస్తుంది, ఎంత ప్రవేశం పస్తుంది. అనే ధోరణిలో మాట్లాడారు. ఎంత రాష్ట్రంవస్తుందంటే యిదేమన్నా సాక్షా? ఒక దేశం మరొకదేశంపై దురాక్రమణ చేయరాదనుకునే యీ రోజులలో కలసి మెలసి వుండాలిగాని ఎంత లాక్కుంటాం అనే ధోరణిలో చెప్పిన వాదన అర్థంలేనిది. Contiguity అనేదానికి సాధ్యమైనంత తక్కువ minority ఒక భాషారాష్ట్రంలో వుండేటట్లు గ్రామాలు contiguity నిర్ణయించుకొని సరిహద్దులు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు నిజంగా ఈ ప్రాతిపదికమీద ఏర్పాటు చేసినపుడు దాని నిర్మాణం ఎంత చక్కగావుంటుందో చూడండి. ఒక స్నేహితుడు తయారుచేసిన యీ map భాషారాష్ట్రాల సరిహద్దులు పాముమెలికలుగ వుండక సహజంగావుంటాయి. చూడండి యిక్కడ కేరళ, యిక్కడ తమిళ, యిక్కడ కర్నాటక, యిదంతా ఆంధ్ర రాష్ట్రం. ఇది క్రొత్తగా తయారుచేస్తున్న మధ్యప్రదేశ్, చాంబలునది సరిహద్దు తీసుకున్నప్పుడు యిది రాజస్థాను, ఝాన్సీ తోకను—వీరవనిత ఝాన్సీ గురించికాదు-ముందుకువాడుచుకున్నట్లున్న ఝాన్సీప్రాంతపుతోకను లేకుండా చేసుకోవచ్చు, తప్పించాదు. కావలసివస్తే హర్యానా ప్రాంతాన్నికూడా యు.పి.లో కలుపుకొనండి. ఇక్కడ పంజాబుంటుంది. హిమాచలప్రదేశ్ యిక్కడుంటుంది. బెంగాల్ యిక్కడుంటుంది. ఇంత చక్కగా; ఇంత సహజ నిర్ధంగా వున్న దానిని తేలికగా చేయకుండా అనవసరంగా దెబ్బలాటలు పెట్టేలాగున S.R.C. Report యిచ్చింది. S.R.C. వారు ఇచ్చిన Map చూడండి. ఈ Map చూడండి. ఏది సహజంగా వుందో నిర్ణయించండి. విశాలాంధ్ర సరిహద్దుల గురించి చూచినప్పుడు తెలంగాణా క్రిందికి రావలసిన గ్రామాల వారిగా Minority సమస్య లేకుండా యవ్వమని కోరుతున్నాం. ఇవి నేను తయారుచేసిన లెఖాలు కాదు. ప్రభుత్వం తయారుచేసిన లెక్కలు, కర్నాటక మహారాష్ట్రాలు ఏర్పాటు విషయములో వారు చెప్పిన లెక్కకు తెలుగు

[SRI P. SUNDARYYA]

[26th November 1955]

జాతికి ఎంత రావలసినదో మరచిపోతే జ్ఞాపకం చేయడం తప్పేమీకాదు. అందుచేత 1951 జనాభా లెక్కల ప్రకారం యిక్కడనుంచి అరంభించి రాయచూరు Town వరకు ప్రతిదీ తెలుగు గ్రామం. ఈ రీతిగా వచ్చి రాయచూరు Town తో సహా మనకు రావాలి. కొండగల్లు, తాడూరు, అలంపూరు, గద్వాల యిందులో ప్రతి గ్రామం తెలుగు గ్రామాలు. ఇవిగాక యాదగిరి, శీరం, బీడరు, నారాయణపేడు, మధోలు, మొదలగు తాలూకాలలో మనకు రావలసివున్న గ్రామాలు రాకపోయినట్లయితే 5 లక్షలమంది తెలుగు ప్రజలు Minority క్రింద అక్కడ వుండాల్సి వస్తుంది. అదే రీతిగా చూచి పట్లయితే అవలాబాదు జిల్లాలో పెన్నతల్లి, రాజు రాతాలూకాలలో మహారాష్ట్ర గ్రామాలున్నాయి. అవి వాళ్లకిచ్చేయవచ్చు. చందా జిల్లాలో శిరివంచ తాలూకా తీసుకొన్నప్పుడు 94 వేల జనాభాలో 48 వేల మంది తెలుగు ప్రజలు 34 వేలమంది గోండులు వున్నారు. గోండులు తెలుగులలో ఒక భాగం అని అందరు ఒప్పుకున్నదే. 9 వేలమంది మాత్రమే మహారాష్ట్రులున్నారు. గోదావరికి రెండు వైపులా వున్నటువంటి, గోదావరి నీటిని సమగ్రంగా వుపయోగించ గలిగినటువంటి శిరివంచ తాలూకాలో 80 per cent తెలుగు ప్రజలున్నారని గుర్తించకుండా చందా జిల్లాలో శిరివంచ తాలూకా వుంది కాబట్టి కదిలించడం అంటే మనము అంగీకరించలేము. బస్తరు సంగతి చూచాలి. పల్లకిమిడి సంగతి చూచాలి. మొత్తం గుంజా జిల్లాను కదిలించడంలేదు కాబట్టి పల్లకిమిడి తాలూకాను కదిలించము అన్నారు. బ్రటిషు సామ్రాజ్యము చేసిన అన్యాయాన్ని కొనసాగించాలనా వీళ్ల వుద్దేశం? మొత్తం గుంజా జిల్లాలో, పల్లకిమిడి తాలూకాలో తెలుగువారు తక్కువగా వున్నారు కాబట్టి కదిలించలేము అనేది అర్థంలేనిది, వాళ్లను కొండ ప్రాంతం తీసుకోమనండి పంశదార మైదానములైన రెండు వైపులావున్న తెలుగు ప్రజలను విడదీయాలన్న లవసరం లేదు. బరంపురం తాలూకాలో బొడదనింగు గ్రామాలలో ఒరియా ప్రజలు ఎక్కువమంది వున్నారు తీసుకోండి మీ బొడదనింగు గ్రామములో, మందసాలో ఒరియా గ్రామాలున్నాయంటే తీసుకోండి. అయితే మా తెలుగు గ్రామాలు గోపాలపురంవరకు యిస్తారా? 1931 Census లెక్కల ప్రకారం గోపాలపురం యిమ్మంటున్నాం. పరిపాలనా సౌలభ్యంకోసం కొన్ని గ్రామాలు తక్కువయినా అభ్యంతరములేదు,

“పరిపాలనా సౌకర్యంకోసం కొన్ని గ్రామాలు అటుపోయినా ఇటుపోయినా majority ని బట్టి విభజించితే ఏవివాదంలేదు కాని అది ఏమిలేకుండానూ పల్లకిమిడినంతా తీసుకోంటాము అంటే న్యాయముకాదు. తరువాత గ్రామ సూత్రముల ప్రకారము ఎంతవరకు అవకాశం ఉంటుంది దానిని గురించిన వివరములు మాఫులనుబట్టి ప్రత్యేకముగా చూసుకోవచ్చును.”

26th November 1955]

SRI RAJASAGI SURYANARAYANA RAJU:—“తమరు పరిపాలన సౌకర్యంకోసము నా గ్రామాలు ఇవ్వవచ్చునన్నారు. ఇప్పుడు బళ్లారిలో తుంగభద్రప్రాంతం ఇవ్వనప్పుడు తప్పవీమిటి?”

SRI P. SUNDARAYYA:— “ఇక మైసూరుకు వచ్చినప్పుడు మైసూరులో కోలారు జిల్లాను కోరుదూ ఉన్నాము. కోలారుజిల్లానేకాదు, తుంకూరు జిల్లా పావగడ తాలూకా మడుగిరి తాలూకాలో కొన్నిభాగాలు, చితలదుర్గలో బెల్లగిరి తాలూకాలోని భాగాలు మనకు ఆనుకొని వున్నవి. Majority ప్రాంతముగా వున్నవి ఇవ్వాలని అడుగుతున్నాము. అదేవిధముగా మడకశిరాకన్నడ ప్రజలు Majority వున్న ప్రాంతముకొంత తప్పకుండా తీసుకోవచ్చును. Natural సరిహద్దుగావచ్చును. ఈ సందర్భములో బళ్లారి సమస్యవుంది. కోలారులో చాలారావలసి ఉంది. బెంగళూరు జిల్లాలోకూడ మనకు కొంతరావలెను. కోలారు అంధ్రరాష్ట్రానికి రాకపోతే హెమాసూరుతాలూకాఆంధ్రరాష్ట్రంలోకలుపుకొనడానికి ఏ Boundary Commission కూడా ఒప్పుకొనరని నానమ్మకము. చొచ్చుకొనిపోయిన ప్రాంతం అని అంటారు కాబట్టి తెలుగు ప్రాంతంఅయిన కోలారును కలుపుకున్నప్పుడే మనకు హెమాసూరు వస్తుంది లేకపోతే తమిలరాడుకో, కన్నడకోపోతుంది. కోలారు మనకు అత్యంత అవసరము. అయితే కోలారు అడగడానికి ఒక సూత్రాన్ని బట్టివుండవలెను. బాపరాష్ట్రసూత్రాన్ని అనుసరించి సాధ్యమైనంత తక్కువ అల్ప సంఖ్యాకులు ఇంకో భాషవారు వుండవలెను. అన్నాము. మన మీసూత్రానికి కట్టుబడి, కోలారుమాది, బళ్లారిలోని తుంగభద్రప్రాంతము కన్నడిగులది అని చెప్పాలి. లేకపోతే మన వాదనను కాంగ్రెసు నాయకత్వముకూడ హర్షించలేదు. కన్నడిప్రాంతము మనకు రావలసిన అవసరము లేదు అని చెప్పినపుడేగట్టిగా దెబ్బలాడడానికి హక్కు వుంటుంది. ఇంకో రీతిగా గాదు పరిపాలన సౌలభ్యంఅనేది ఏమిటి? భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రాలలో సాధ్యమైనంత తక్కువగా మైనారిటీ వారు వుండేటట్లు చెయ్యవలెను అనేదే? అయితే తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు నాలుగు అయిదు రాయలసీమ జిల్లాలకు అవసరము. నలుబది సంవత్సరాలుదెబ్బలాడతెచ్చుకొన్నాము. అక్కడ భూములను బీడుగా పెట్టుకొనేడానికి కాదు. కాలవల తెగగొట్టి తుంగభద్ర నీటిని ఉపయోగించకుండా ఉండడానికికాదు. రెండు సంవత్సరాల నుంచి మైసూరు ముఖ్యమంత్రి అడ్డంకుల పెట్టడంతో తుంగభద్ర ఎగువ కాలువ అమలు జరగడం లేదు అసవచ్చును. ఇలాచేసే వారి మీదకారాలు మిరియాలు నూరండి మీతో పాటు మేము ఉంటాము. తుంగభద్ర నీటిని మనకు లేకుండాచేస్తే ఎవరు ఎదుర్కొన్నానరే కలసి దెబ్బలాడుతాము, అంటే మేముతయారు. మైసూరు ప్రభుత్వం సరిగా చేయలేదు కాబట్టి కేంద్ర ప్రభుత్వం తీసుకోవలెనని అడగండి. అవసరమైతే ఆంధ్ర ప్రభుత్వాన్నే agent గా ఉపయోగించి పనిచేయించవచ్చును. తుంగభద్ర Head works వారి ప్రాంతంలోకి పోతే నీరురాకుండా

[SRI P. SUNDARAYYA] [26th November 1955]

అల్లరిచేయ్యవచ్చుననేవాదన సరియైనది కాదు. కన్నడిగులు మనకు శత్రువులు కారు. పరాయి దేశస్థులుకారు, హనుమంతయ్య ఏ మైనాచేస్తే ఆయనతో మైసూరు ప్రభుత్వంతో దెబ్బలాడదాం; ఆంధ్ర ప్రభుత్వంచేత వత్తిడి తీసుకువద్దు అంటేగాని ఎవరో అడ్డుపడుతున్నారు, కాబట్టి ఆ ప్రాంతంకావాలనడంలో సబబులేదు. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పాటుచేసినప్పుడు, ఆంధ్ర ఆకులులోనే ఉంది తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ఏ జిల్లాలకోసము ఏర్పాటుచేయబడిందనే విషయము అది అమలుచెయ్యాలని అంటున్నాము, కాని భాషారాష్ట్రవిభజన వచ్చినప్పుడు కన్నడ ప్రాంతం అని తెలిసికూడా మనము అడుగుతున్నామంటే, మనము కలసి మెలసి ఉండలేము అని తేలుతుంది. వారిని ఒప్పించలేము. కేంద్ర ప్రభుత్వం అంత 'ముందే' చేతకానిదని తేలింది. కాబట్టి ఒకటే మార్గం ఆభాగం మనకు కావాలనడం ఇది సరిఅయిన వాదన కాదు. తుంగభద్ర ప్రాంతం రాయలసీమ వారికి ఆవసరం 12½, 13 లక్షల ఎకరాలు సాగు అగు తూఉంటే, 6½ లక్షల ఎకరాలు కన్నడ ప్రాంతంలో వున్నది. అలంపురం గద్వాల ఆంధ్రలో 6 లక్షలుంటుంది. అందుచే Head works కావాలని ఆ ప్రాంతం తీసుకుంటామనడం న్యాయం కాదు. ఇవతల ప్రాంతము మాత్రము తీసుకుంటే అవతల రాయచూరు కాలవసంగతి ఏమిటి? అలంపురు, గద్వాల సంగతి ఏమిటి? ఆ వైపు తుంగభద్రప్రాంతముకూడ చేతిలోలేకపోతే కష్టము అనిచెప్పితే అప్పుడు మనము ఏమి చేయవలెను? తుంగభద్రప్రాజెక్టుప్రాంతము వారు మనకు ఇవ్వవలెనని ఆడగడం మాత్రం ఏమిటి? అది మంచిదా అని ఆలోచించుకోవలెను. ప్రాజెక్టు ప్రాంతము మనకు రావలెనని అనడమా? లేక పోతే భాషా ప్రయుక్త సిద్ధాంతం మీద పోదామా? సాధ్యమైనంత అల్ప సంఖ్యాకులు వుండేరీతిగా విభజించుకొని ప్రాజకులకు ఎవరు అడ్డము వస్తే అడ్డంకులు తొలగించుకొనడానికి river boards లను పెట్టుకొని పనిచేస్తాము. ఆ ప్రాంతం మన చేతిలోవుంటేగాని అభివృద్ధికాదనడంలో అర్థంలేదు. ఎవరు అంగీకరించరు. అలా అనడము ఆంధ్రులు కన్నడిగులు, స్నేహితులలో వుండలేరు. శత్రువులని తేలుతుంది, తప్పుమరేమి? బళ్ళారి లోని కన్నడ ప్రాంతము మాకు వద్దు కోలారు ఇవ్వండి, మధుగిరి, చితల్దుర్గు, తుంకూరు జిల్లాలో తెలుగుప్రాంతాలు ఇవ్వవలెను. అంటే కేంద్ర ప్రభుత్వము ఇవి ఇచ్చేదీలేదు కదా. ఈనాడు S. R. C. వారు ఇస్తాము అన్నవి కూడా రాకపోవచ్చును. అని కొందరంటున్నారు. న్యాయముగా రావలసినది రాకుండాపోవచ్చును, న్యాయం అయినది కాకుండా పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం మూడు తాలూకాలు ఇస్తామంటే అది కూడా రాకపోవచ్చును. అని కొందరు వాదిస్తున్నారు. ఈ వాదన అర్థము S. R. C. report కన్న కాంగ్రెసు నాయకత్వం పనికి రానిదని ఒక నిర్ణయానికి వస్తున్నామన్నమాట ఇది బేరం క్రిందకు తేలింది. కోలారు కన్నడిగులకిస్తే, మీకు మూడు తుంగభద్ర తాలూకాలు ఇస్తాము, అంటా రనడం కాంగ్రెసు నాయకత్వం మీద మీకు వున్న గౌరవము తెలియచేస్తుంది. లెక్కలతోసహా కోలారు రావాలని మనము కోరుతున్నప్పుడు

26th November 1955] [SRI P. SUNDARAYYA]

అక్కర్లేను నిరాకరించితే కాంగ్రెసుకు నీతినియమములేదని పించుకుంటుంది. బళ్ళారి జిల్లాలో నది కన్నడ ప్రాంతం అంటే అది మనకు ఇవ్వరు. కోలారు తెలుగు ప్రాంతమయినా ఇవ్వరు అని వాదించడము కాంగ్రెసు నాయకత్వము నీతి నియమములేని నాయకత్వము అని వాదించడము తప్ప మరేమీ కాదు. కాంగ్రెసు నాయకత్వం కొన్ని సిద్ధాంతాలకు లోబడి ప్రజాఅభిప్రాయానికి అనుగుణ్యంగా కొంతపరకు అయినా పని చేస్తుంది అంటే మన న్యాయమైన కోర్కెలకు ఒప్పించవచ్చు.

“మైసూరు తీసుకొన్నప్పుడు Kolar జిల్లాలో లెక్కలు చూచాము. ఈ పటము చాలా చిన్నది అనుకోండి. ఈ map ఇంకా పెద్దది చూచుకోవచ్చును. Kolar జిల్లా చూచుకొన్నప్పుడు, మొత్తం దాదాపు 12 లక్షల జనాభా వున్నట్లయితే ఒక్క మాలూరు, కోలారు తాలూకాలలో తప్ప మిలిగిలిన తాలూకాలలో తెలుగువారు ఎక్కువ. కోలారు తాలూకా అంటే బంగారు గనులు వున్నాయని అనుకోకండి. బంగారుగనులు బంగారుపేటలో వున్నాయి. అందుచేత, కోలారు తాలూకాలో కన్నడ ప్రజలు ఎక్కువగ వున్నారు. అందువల్ల ఆ తాలూకాలుపోతే బంగారు గనులు పోతుందని ఎవరు భయపడ సవసరంలేదు. అందువల్ల ఈ కోలారు, మాలూరు తాలూకాలను వదలి వేసి, మిగిలిన తెలుగుప్రాంతాన్ని అంతాగాని, Kolar జిల్లా తెలుగుప్రాంతం దానిని అనుకొని వున్నటువంటి పావుగడ, మధుగిరి తాలూకాలలో తెలుగు ప్రాంతాన్ని మనము తీసుకొన్నట్లయితే, అరు లక్షలమంది తెలుగు ప్రజలు లక్ష, సలభైవేలమంది కన్నడ ప్రజలు, లక్షమంది ఇతర ప్రజలు నివసించే టటువంటి ప్రాంతము వస్తుంది. యిది వచ్చిన తర్వాతకూడా, ఏడులక్షల మంది తెలుగు ప్రజలు మనకు అనుకోకుండా కొంచెము దూరముగా వుండే టటువంటి ప్రదేశములలో, మైసూరులో వుండిపోతారు. తమిళనాడులో 30 లక్షలు వున్నట్లుగానే, అక్కడకూడా వుంటారు. దానిని గురించి ఏమి చేయగలిగినది లేదు. అక్కడ అది మైనారిటీ హక్కుల సమస్యగానే చూడ వలసి వుంటుంది. అయితే యీ సందర్భములో నేను చెప్పేది యేమిటంటే ఇప్పుడు యీ map లో ఎర్రరంగుగా వుండేది అంతా తెలుగు ప్రదేశము. తమాషా ఏమిటంటే Hosur తాలూకా యీ ఎర్రదానికి అనుకొని వుంటుంది. Hosur ప్రాంతము అంతా తెలుగు ప్రాంతము. దానిని అనుకొని బెంగుళూరు జిల్లాలో అనేకల్లు తాలూకాలోను, బెంగుళూరు దక్షిణతాలూకాలోను తెలుగు ప్రాంతం వుంది. ఇదిగో యిదిఅంతా వుంది. Devanapalli కి పైగా తెలుగు ప్రాంతంవుంది. గోరి బిద్నూరు అంతా దొడ్డబలాపూరులో, నందిదుర్గం కొండకు అనుకొని తెలుగు ప్రాంతము ఇక్కడవున్నది. యీ రెంటికిమధ్య కోలారు, మాలూరు, హెూస్పేట, దేవనపల్లి తాలూకాలు కన్నడిగుల తాలూకాలలో కన్నడిగులు అధికసంఖ్యలో వుంటారు. అవతల యివతల మనము వుంటాము. Bangalore town ప్రక్కననుంచి యిది అంతా తెలుగుప్రాంతము అవుతుంది. దీనినిగురించి లెక్కవేసి చూశాము.

[SRI P. SUNDARAYYA]

[26th November 1955]

తెక్కచూస్తే, యిటు మూడులక్షలు కన్నడిగులు, అటు మూడులక్షల తెలుగు వారు వున్నారు. యీ ప్రాంతము అంతా ఆంధ్రరాష్ట్రములో కలిపితే మూడు లక్షల కన్నడులు వుండవలసి వుంటుంది. ఉన్నది వున్నదంతా అట్లే కర్నాటకలో కలిపితే మూడులక్షలమంది తెలుగు ప్రజలు అటుపోతారు. అటు మూడులక్షలు, యిటు మూడులక్షలు ఎటుకలిపినా మూడులక్షల ప్రజలు వుండవలసి వస్తుంది. దీనిని ఎట్లా తేలుస్తారు? చెరిసగం తీసుకొని మధ్యన ఒకగీటు గీయాల్సివుంటుందే? కొంతమంది అటు, కొంతమంది యిటు అని, అట్లా అనుకొన్నప్పుడు Kolar తాలూకాలోకూడ జిల్లానంత మనకు యిచ్చి, హైసపేటతో అనేకల్లు, బెంగుళూరు South taluk మీరు తీసుకోండి. సాధ్యమైనంత తక్కువ మైనారిటీ, అటూ ఇటూ వుండేదానికోసం వీలుగ చేయవచ్చును నేను చెప్పేది యేమంటే యారీతిగా వున్నప్పుడు ప్రజలమధ్య అధికసంఖ్యగల బాష నివసించేటటువంటి మైనారిటీలను వదలివేసి మనకు అనుకొనివున్న ప్రాంతాలను తీసుకున్నా, 7 లక్షల మందికి పైగా వున్న మైసూరులో వుంచేసినా అనుకొనివున్న ప్రదేశం ఖచ్చితంగా రావలసి వుంటుంది. Village సరిహద్దు తీసుకొంటే, Kolar జిల్లాలో ఎక్కువ భాగము మనకు రావలసి ఉంటుంది. ఈరోజు మనకు న్యాయంగా రావలసిన సరిహద్దుసమస్య ఈరకంగా పరిష్కరించుకోవాలి. ఈసూత్రం అంగీకరించరా? లేదు, పరిపాలనా సౌలభ్యంకోసం కోలారు అక్కడనే ఉంచండి. మీకు యీ మూడు తాలూకాలు ఇచ్చివేస్తాము అంటారా? ఇది అనవసరమైన తగాదాలకు, భవిష్యత్తునకుకూడా దారితీస్తుంది. ఓడోనల్ కమిటీఅధ్యక్షుడు ఏరకంగా హెచ్చరిక చేశాడో, అరకంగా చేయవలసి వస్తుంది. మీరు ఈరీతిగా భాషను, జాతిని నిర్లక్ష్యంచేసి మీ యిష్టమువచ్చినట్లు చేస్తే అది ఎప్పటికన్నా తలనొప్పికలిగించే సమస్యగానే తయారుఅవుతుంది. ఒకరిని చూచి ఒకరు భయపడే సమస్యగా చూడవద్దు. వాండ్లు కాలువలు తెగకోస్తే ఊరుకుంటామా అంటే, ఊరుకోకపోవచ్చు. అదీగాక మనంగాని, వాండ్లుగాని, ఊరుకోవడం లేకపోవడంకాదు. సమస్య ఇది సామరస్యానికి మార్గముకాదు. అందుచేతనే కాంగ్రెసు వర్కింగుకమిటీకి, ఇక్కడవున్న అసెంబ్లీ సభ్యులకు, ఇక్కడవున్న ప్రభుత్వానికి, పోనీ మీ పార్టీతరపున మీరు ఏమిచెప్పతలచుకున్నా, ఢిల్లీ ప్రభుత్వంలో మీరు మాట్లాడేటప్పుడు స్పష్టంగా చెప్పవలెను. తుంగభద్ర ప్రాంతము కన్నడప్రాంతమువారి కిచ్చి వేయండి. మాకు తుంగభద్రనీటిని ఇచ్చేదానికి ఎన్ని సౌకర్యములు కావాలెనే అన్ని ఇవ్వండి. న్యాయమైన, నిజమైన సూత్రం ఒకటే. అది భాషా సూత్రం ఒకటే. దానిని మీరు (కాంగ్రెసు నాయకత్వం) అంగీకరించండి. కోలారు పావుగడ తెలుగుప్రాంతాలు మాకు ఇచ్చివేయండి. అరీతిగకాదు, Administrative సౌకర్యం అని చెబుతారా? కోలారు అక్కడనే పెట్టాలంటారా? అప్పుడు కేవలము మూడు తాలూకాలలోమాత్రం ఎందుకు సంతుష్టిపడాలి? పరిపాలనా సౌలభ్యం అనే సూత్రంమీదనే మీరు వచ్చి

26th November 1955] [SRI P. SUNDARAYYA]

సవుడు, తుంగభద్ర ప్రధానంగా కాచలను వచ్చినప్పుడు తుంగభద్రప్రాంతం అంతాకూడాను, రాయచూరు తాలూకా అంతాకూడాను, రాయచూరు జిల్లాఅంతా మాకు యిచ్చివేయండి. Raichur జిల్లాలో 12 లక్షల మంది ఉండారు. కొలారు జిల్లాలోని 12 లక్షల ప్రజలను బెంగుళూరులో మనలను అనుకొనవున్న మూడు లక్షల తెలుగు ప్రజలను, అదే రకంగా పావుగడ తాలూకాలోని తెలుగు ప్రజలను అంతా మెసూరుకు పరిపాలనాసౌలభ్యం అని చెప్పి ఇచ్చేదానికి తయారుఅయితే, రాయచూరు జిల్లాసందలి 9 లక్షలమందే కర్నూటకులలో మొత్తం 12 లక్షల మంది జనాభాఉన్న జిల్లాసంలా పరిపాలనాసౌలభ్యం అనే సూత్రంప్రకారం మాకె యివ్వాలి. తుంగభద్రప్రాజెక్టు మాకు ఇచ్చివెస్తే, పూర్తిగ ఆపాగ్రంతం అంతా అభివృద్ధి చేసేదానికొసం మాకు ఇచ్చివేయమని అడుగుతున్నాం. అంతేకాదు. భీమానదిమీద project కట్టితే ఆ నీరు పారేది అంతానుకూడ అలంపూరు, గద్వాల తాలూకాలలోను, మహబూబునగరు జిల్లాలోని తాలూకాలలోనె అందుచే ఆ నిటనింతా ఉపయోగించడానికి పరిపాలనాసౌలభ్యం కొరకు గుల్బర్గా జిల్లాలో కూడ ఒక భాగమును మాకివ్వమని చెప్పండి. ఇది న్యాయం. ఎదొ ఒక సూత్రం మీద నిలబడాలి కాంగ్రెసు నాయకులు. పరిపాలనా సౌలభ్యము అంటారా? బళ్ళారి జిల్లాలోని మూడు తాలూకాలే గాదు. రాయచూరు జిల్లా అంతా మనకు రావలసిని హక్కు వున్నది. కొలారు జిల్లాకు ఏ పరిపాలనా సౌలభ్యం అని వారు సూత్రం చెప్పేతుండారో ఆ సూత్రం ప్రకారం కొలారు కన్నడిగులకు యిస్తే రాయచూరు జిల్లా అంతా మనకు ఇయ్యవలసివస్తుంది. నేను చెప్పేది యేమంటే అరకంగా అప్పుడు అడగడంలో అర్థం వుంది. అంతే గాని ప్రజల దగ్గరకు వెళ్ళి ఇక మీరు మూడు తాలూకాలతో సంతృప్తి పడండి అని చెప్పడములా అర్థము లేదు. కాని నేను చెప్పేది పరిపాలనా సౌలభ్యసూత్రం. మన వివిధ భాషల మధ్య సామరస్యానికి దారి తీయదు. పరిపాలనా సౌలభ్యానికి వచ్చినట్లయితే, బేరమే అడదలచు కున్నట్లయితే అప్పుడు 12 లక్షల మంది మా తెలుగు వాండ్రను మీకు అక్కడ యిస్తున్నాము. కాబట్టి 12 లక్షల కర్నూటకులను మాకు ఇవ్వండి. ఇక్కడ పరిపాలనకు మాకు ఇది ఆపనరం. అని చెప్పేటటువంటి వాదనకు వస్తుంటుంది. అందుచేత కాంగ్రెసు నాయకత్వంలో, ఈ వాదన మనముచేస్తే తప్పులేదు. దానికి బాధ్యత కాంగ్రెసు నాయకత్వందే అవుతుంది. ఎందుకంటే భాషా సూత్రమును అంగీకరించనిది వారే. లేక రెండు మాని, మాకు భాషా సూత్రంలేదు. పరిపాలనా సూత్రము లేదు. మాఇష్టంవచ్చినట్లు చేస్తానుంటే, మీ ఇష్టంవచ్చినట్లు మీరుచేస్తే, మేము ఇష్టం వచ్చినట్లు మేము చేసికోగలం. అని చెప్పవలసినశక్తి మన అందరిలో ఉండాలని అంటున్నాను. కాంగ్రెసు నాయకత్వం అంత తెలివితక్కువగా చేస్తుందని చెప్పి మేము అనుకోవడంలేదు. ఎందుకని అంటే S. R. C. చేసిన తెలివితక్కువతనాన్ని సర్దుతూ ఉన్నవారు ఆనవసరంగా ఇంకొక పొరపాటు చేస్తారని మేము అనుకోవడంలేదు. అందుచేత ఈ దృష్టితో

[SRI P. SUNDARAYYA]

[26th November 1955]

చూచినప్పుడు మీరు మా సవరణను అంగీకరిస్తారనుకుంటాను. నేను సాధ్యమైనంతవరకు ప్రయత్నం చేశాను. ఈ విషయాన్ని పెద్ద దీర్ఘ వాదోపవాదానికి లేకుండా ఏదన్నా మార్గము ఉంటుందా అని చూశాను కాని ఈ విషయంలో నిజమైన భేదాభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. తుంగభద్ర ప్రాంతము మనలో ఉంటేగాని లాభంలేదని ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు నాయకత్వం అనుకున్నది. దానివల్ల మన ఆంధ్ర జాతి, కన్నడ జాతి, భారత జాతి ఎక్కువ నష్టపడుతుంది. మేము అభిప్రాయపడ్డాము. అందుచేతనే ఈ సమస్యను మేము పెట్టాము. ఈ సమస్యమీద మనకు ఈ భేదాభిప్రాయం ఉన్నప్పటికీ కూడాను, తుంగభద్ర నీటిని, ఆంధ్ర ప్రజలు ఉపయోగించేదానికొసం, దానిని అభివృద్ధి చేసేదానికొరకు, ఎవరు ఎట్టి అడ్డంకులు పెట్టినా దానిని పూర్తిగా వ్యతిరేకిస్తాం. దానికి కావలసిన సహకారమంతా అన్ని పార్టీలు కలసి పూనుకొని చేస్తాం అనే గానితో ఎట్టి అనుమానాలు ఉండవలసిన అవసరంలేదు. ఒకవేళ ఈ విషయంలో మనకు ఇంకా భేదాభిప్రాయాలు ఇట్లే ఉండిన విశాలాంధ్రసమస్యవరకు కలసిపనిచేద్దాం. మన ఆంధ్రజాతినిఅంతా సాధ్యమైనంత ఎక్కువగా, కలుపడానికి కృషిచేద్దాం. కోలారును ఇంకా మనలో చేర్చకపోతే, శాతవాహనునినాడు, కాకతీయులనాడు పూర్తిగాని పని, ఈ రోజు పూర్తి అవుతుంది అనుకొన్న పని ఇంకా పూర్తి కాలేదు, అని అనుకోక తప్పదు. ఇంకా కొంతకాలం మనం అందోళన చేయవలసివుంటుంది. ఇంకా ఉద్యమాన్ని నిర్మించవలసివుంటుంది. అనవసరమైన ఇంకొక ఉద్యమాన్ని ఆరంభించవలసి వస్తుందని ఒక బాధతోనే అంగీకరించవలసి వస్తుందేగాని సమగ్ర ఆంధ్రరాష్ట్రము మాత్రము కాదు. ప్రజాతంత్ర ఆంధ్రరాష్ట్రం మాత్రం ఏర్పడేదానికి అది మార్గం కాదు. అందుచేత ఈ దృష్టితో చూడమని కోరుతున్నాను. మేము వ్యతిరేకిస్తున్నాం కాబట్టి మేము ఆంధ్ర ప్రజలకు వ్యతిరేకమనిగాని, మీరు దానిని కోరుతున్నారు కాబట్టి, మీరు కర్నాటక ప్రజలకు వ్యతిరేకమని గాని భావాలతోకాకుండా ఈ దృష్టితో ఈ సమస్యను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి చూస్తారని కోరుతున్నాను. ఇప్పటికే నేను చాలా time తీసుకొన్నాను. అందుచేత ఆఖరుకు ఈరోజు ఈ భాషారాష్ట్ర పునర్నిర్మాణమనే చాలా బ్రహ్మాండమైన గురుతర బాధ్యతను, ఢిల్లీ ప్రభుత్వం తీసుకుంటూ ఉంది. సరిహద్దు సమస్యలు మరి పెచీకోరు వ్యవహారంక్రింద తయారు అవుతుంది. దానిని సరియైన ప్రజాతంత్రంగా, గ్రామాలవారిగా Boundary Commission చేత ఏర్పాటు చేస్తామని ప్రకటించి, ఈ సమస్యను పరిష్కారము చేసివచ్చుడు. అందరంకూడ కలసి, భారతదేశాన్ని ఆరికంగాను ఇంకా సాంస్కృతికంగాను, ఇంకా మరింత ముందుకు తీసుకొని పోయి ప్రపంచంలో మన నిజమైన స్థానాన్ని మన అగ్రస్థానాన్ని తిరిగి సంపాదించుకోవాలి."

THE HON. 'SRI N. SANJEEVA REDDI:—“అధ్యక్షా! మన ముఖ్యమంత్రిగారు Leader of the House ప్రతిపాదించిన ఈ తీర్మాన

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI

మును వారి ఒక్క ఉపన్యాసముతోనే అంగీకరించివుంటే చాలా బాగుండే దేమో అనిపిస్తుంది. నాకు దాదాపు అందరు ఈ సమావేశములో ఏకాభిప్రాయాన్ని ప్రకటించారు. ముఖ్యమంత్రిగారు ఒక గంటసేపు విషయాలన్నీ చాలా విపులంగా చెప్పారు. అటుతరువాత ఉపన్యాసాలన్నీ దాన్ని బలపరచే ఉద్దేశంతో చేసినవేగాని కొత్త విషయాలేమీ చెప్పలేదు. ఇంత ఏకాభిప్రాయమున్న సమస్య ఇంతవరకు ఆంధ్రరాష్ట్ర అసెంబ్లీలో తప్ప మరీ ఏరాష్ట్రములో, ఎక్కడ కూడ వచ్చియుండదేమో అనుకొంటాను. ఇతర రాష్ట్రాలలోకూడ, ఈ S.R.C. కమిషన్ రిపోర్టు పరిశీలిస్తున్నారు. మద్రాసు రాష్ట్రములో కన్నడిగలు, మళయాళీలు, అరవులు కొంతమంది తెలుగువారు కూడ ఉన్నారు, వీరందరు అక్కడ ఎన్నెభావాలు, ఎన్నో విభిన్న దృక్పథాలు వెల్లడిచేశారు. ఇక మైసూరులో కూడ తర్జనభర్జనలు జరుగుతున్నాయి. బొంబాయిలో ఈ చర్చల ఫలితంగా కొందరు చాపడం, కాల్యుకొవడం ఇలాంటివికూడ జరిగినాయి. అన్ని రాష్ట్రములలోను తర్జన భర్జనలు తీవ్ర రూపముదాల్చి జరుగుతూ ఉంటే ఒక్క ఆంధ్ర రాష్ట్రాననభ్యంతో ఇంత ప్రశాంత పరిస్థితులు ఉండడమేకాకుండా, అన్ని పార్టీలవారు రాజకీయ అభిప్రాయ భేదాలు ఏ మాత్రములేకుండా ఇంత ఏకగ్రీవంగా ఉండడం మన అదృష్టము (Applause). ఇంతటి పూర్ణకుంభాన్ని symbol గా కలిగినటువంటి ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో మన పూర్ణత్వాన్ని నిరూపించుకొంటు ఉంటే ఒక్క సుందరయ్యగారు ఆ ఒక విషయ చుక్కను అక్కడ వేయ కుండా ఉంటే చాలా బాగుండేదేమో ననుకొంటాను. ఏమైనా, వారిభావంతో నేను ఏకీభవింపలేకపోయినా, వారి arguments మాత్రము బాగలేవని చెప్పను. మా arguments కూడ బాగనే ఉన్నాయని వారను కొంటారని నేను నమ్ముచున్నాను. వారు అఖిల భారత దృక్పథంతో చూస్తూ ఉన్నారు. నేను సంకోచమే అనంటే పరవాలేదు—ఆంధ్రరాష్ట్ర శ్రేయస్సు దృష్ట్యా మాత్రమే చేస్తున్నాను. అది వారి భావానికి నాభావానికి తేడా. అఖిల భారత దృక్పథంతో వారు చూచినప్పుడు, వారి సమాధానం సరియైనదిగానే తోస్తుంది. అన్నిటినీ సమానంగా పంచిపెట్టండి, ఉన్న రాష్ట్రాలలో ఎక్కడా బిలింగ్వాలిటీని సంతకంకు bilingual areas లేకుండా చేయవలసిందని వారు చెప్పారు. ఆ విషయంలోకి తరువాత వస్తాను. విశాలాంధ్ర గురించి మాత్రం ఎవరు ఎలాంటి భేదాభిప్రాయాలు వెల్లడించకుండా అందరు ఏకాభిప్రాయంగా ఉండడమనేది, ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో ఉన్నవారంతా, రెండు కోట్ల ప్రజలు, విశాలాంధ్ర కావాలనే కోరుతున్నారని చెప్పడానికి ఒక నిదర్శనము. విశాలాంధ్ర అవశ్యకతను గురించి, ముఖ్యమంత్రి గారు, సుందరయ్య వగైరా అందరూ చెప్పారు. నేను ఆ details లోకి పోదలచుకోలేదు. రెండు రాష్ట్రాలు చేరినప్పుడు మన ప్రాజెక్టులు ఎట్లు అభివృద్ధి అవుతాయి, రెండు రాష్ట్రాలు చేరినప్పుడు 3 కోట్ల, 30 లక్షల ప్రజానీకము ఎట్లు బాగుపడుతారు, అవన్నీ పాత చరిత్ర,

[SRI N. SANJEEVA REDDY] [25th November 1955]

అవి అందరికీ తెలిసిన విషయాలే కాబట్టి వాటినిగురించి అనవసరంగా కాలాన్ని వ్యయపరచడలచలేదు. తెలంగాణావారు ఎంత వెనుకపడివున్నారో చెప్పడానికి నిదర్శనంగా 672 హైస్కూళ్ళు మనకు, 34 మాత్రమే తెలంగాణాకు ఉన్నాయని సుందరయ్యగారు చెప్పిన ఒక్కమాటే చాలును. కాబట్టే వారేదో సంకొచాలు, భయాలు పెట్టుకొన్నారు. వారుకూడ తెలుగువాళ్ళేనని ఒప్పుకొంటున్నారు. వాళ్ళలో చాలమంది విశాలాంధ్ర కావాలని అంటున్నారు. కాని వాళ్ళకు ఏదో కొన్ని సంకొచాలు, భయాలు ఉన్నాయి. ఇంత హెచ్చుగా చదువుకొన్నవాళ్ళు, బుద్ధిమంతులు, రాజకీయంగాను, అన్నిరకాలుగాను వృద్ధి అయిన ఈ ప్రాంతాలతో చేరితే మనగతి విమృశతుందో, మనముండగలమా అనే ప్రయాలు వారిలో ఉండడం అంత అస్వభావికముకాదని అనుకొంటాను. ఈ సందర్భంలో ఆంధ్రరాష్ట్ర చరిత్ర కొంత జ్ఞాపకం చేస్తాను. అది అందరికీ తెలిసినదే. రాయలసీమలోపుష్ప బయాస్పదాలుకూడ చాలా మందికి తెలుసును. ఇప్పటికి దాదాపు 25 ఏళ్ళకు పూర్వము, మేము ఇంక కళాశాలల్లో చదువుకొంటున్న రోజులలో, గుంటుపంటి భయాలు, సందేహాలు రావడం, రాయలసీమ ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో చేరకూడదు. అని ఒక ప్రచారము లేవదీయడం, మన మిత్రులు, రాయలసీమలో పెద్దలుగా ఉండి, మాకు నాయకత్వం వహించినటువంటి కోటిరెడ్డిగారు, కల్లూరు సుబ్బరావుగారు మొదలైనవారు ఆంధ్ర రాష్ట్రం కావాలని ప్రచారంవేయడం, వారి నాయకత్వం క్రిందనే మేముకూడ ఆంధ్ర రాష్ట్రం త్వరగా కావాలనే ప్రచారానికి పూనుకోవడం, ఈ విషయాలన్నీ ఇక్కడ కొంతమందికి తెలిసే ఉంటుంది. ఆ రోజులలో రాజద్రోహులని మమ్ము చిత్రించి భూతులు తిట్టడంకూడ మేము సహించాము. కాలము ఒకే రకంగా ఉండదు. ఆంధ్ర రాష్ట్రము ఏర్పడినప్పుడుకూడ ఈ సందేహాలు వెలబుచ్చిన వారు లేక పోలేదు. ఏ రాయలసీమ మహాసభ అయితే మమ్ము రాజద్రోహులుగా చిత్రించిందో ఆ రాయలసీమ మహాసభే ఒక పర్యాయము సన్నుతధ్యక్షునిగా ఉండమని అహ్వనిస్తే నేను అంగీకరించాను. అనాడు కూడా చెప్పాను, మన పెద్దలు Sri Bhagh Pact అనే ఒక నిర్ణయానికి వచ్చారు, వాటిలోపున్న షరతులను అమలు జరుప వలసిందని మనము కృషి చేస్తాము, కాని ఆంధ్రరాష్ట్రం పద్దని చెప్పడము చాలా తప్పు అని దాదాపు 8 ఏళ్ళకు పూర్వము సంద్యాలలో రాయలసీమ మహాసభ జరిగినప్పుడు ఆ బ్రహ్మాండ సమావేశములో చెప్పాను. చరిత్ర మారిపోయినది. ఆంధ్రరాష్ట్రము అనుకొన్న దానికన్న త్వరగా వచ్చినది. అందరితోపాటు మనకు భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రములు వచ్చియుంటే చుట్టుప్రక్కల వున్నటువంటి ఆంధ్రప్రాంతాలు ముక్కలు ముక్కలుగా వదలిపెట్టవలసి యుండేదికాదేమో అనేభావన నాకు ఒక ప్రక్కన వున్నది. మిగిలినరాష్ట్రములు, కర్నాటక రాష్ట్రము, మహారాష్ట్ర రాష్ట్రము, ఇవేవి రాకపూర్వమే మాకు కావాలని శ్రమపడినందువల్ల అటు ఒరిస్సాలోపున్న పర్లాకిమిడి ప్రాంతాలు, బళ్ళారిజిల్లాలోపున్న బళ్ళారి మొద

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

లయిన ప్రాంతాలు, మైసూరులో రాపలసిన ప్రాంతాలు అన్ని పోగొట్టుకొని, ఎవరు ఏది కగాదా ప్రాంతమన్నా, దాన్ని పదులుకొని ఆంధ్రరాష్ట్రం కావాలని దీన్ని త్వరితముగా పుచ్చుకొపడముపల్ల చాలాభాగాలు ఇతర రాష్ట్రాలతో ఉండిపోయినాయి. కాని, ఈ ఆంధ్రరాష్ట్రమనేది లేకపోతే మన ఆంధ్రుల యొక్క వాదన వినేనాదుడే లేకుండేవాడు. ఆంధ్ర రాష్ట్రము ఏర్పడడానికి నిశ్చయించుకొన్న తరువాత ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏ స్వరూపములో, యే విధముగా ఉంటే బాగుండును అని చెప్పడానికి ఎవరు ప్రతినిధులు? దానికి నేను యానాటికి కూడా I charge the Madras Government. ఆంధ్ర ప్రజా శ్రేయస్సును దృష్టిలో ఉంచినారు ఈ కార్యక్రమాన్ని జరుపలేదని నేను ఈనాటికి బహిరంగముగా చెప్పుచున్నాను. ఆంధ్ర శ్రేయస్సును దృష్టిలో ఉంచుకొని అప్పుడు పచ్చిన పెద్దలతోగాని, జడ్డీలతోగాని, ప్రభుత్వముతోగాని వారు చెప్పలేదు. వారిది సమిష్టి ప్రభుత్వము కాబట్టి, అనాడు అరవులను, మళయాళీలను, కన్నడిగులను, అందరిని సమానముగా చూచుకోవాలనే భావంతో వుండడంపల్ల, ఆంధ్రరాష్ట్రమునకు అప్పుడుకొద్దిగా చెరువుజరిగిందని అనుకుంటున్నాను. ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పడిన పిమ్మటనే ఆంధ్రరాష్ట్రము యొక్క సమస్యలనుగురించి ఈ S.R.C. కమిటీవారికి ప్రభుత్వము తరపున మేము ఒక నివేదికను ఇచ్చాము. అనాడే మన విశాలాంధ్రకొరకు తీవ్రంగా వాదించి, అనాడే మన తుంగభద్రను గురించి, మన బళ్ళారిని గురించి వాదించి అనాడే మన ప్రకాశంపంతులుగారు ఇక్కడనే, ఈ Hall లోనే, ఫజులీ మొదలయిన సభ్యులకు ఇచ్చిన నివేదికను దాదాపు చాలాభాగము వారు అంగీకరించారు అని, నేనుకూడా అనాటి ప్రభుత్వములో ఒక సభ్యుడను కాబట్టి, సగర్వముగా చెప్పుకుంటున్నాను. విశాలాంధ్ర కావాలని మేము చెప్పినప్పుడు ఎన్నో భయ సందేహలు వారు వెలిబుచ్చారు. కాని, ఇవన్నీ అసంపరమైన సందేహలు, ఈ భయాలు పెట్టుకొనక్కరలేదు, విశాలాంధ్రను ఏర్పాటు చేస్తేనే దేశము బాగుపడుతుంది అని మేము చెప్పాము. మా వాదనను అంగీకరించినా, పూర్తిగా విశాలాంధ్రకుగాను recommend చేయక పోవడము విచారకరము. విశాలాంధ్ర వస్తేనేతప్ప ఆంధ్రరాష్ట్రము బాగుపడదని వారి రిపోర్టులో కూడా వ్రాశారు. ఈ నదీ జలాలన్నీ సద్వినియోగము కావాలంటే విశాలాంధ్ర రాష్ట్రము ఏర్పడవలెనని, చారుకూడా ఖచ్చితముగా చెప్పారు. సుందరయ్యగారు మాట్లాడుతూ, ఇచ్చంపల్లి, ఉప్పరు లాంటి ప్రాజెక్టులు ఏదీ కట్టుకోవాలి, ఎక్కడ కట్టుకోవాలి, అనేది నిర్ణయించుకోవాలంటే విశాలాంధ్ర ఏర్పడినప్పుడే సులభముగా చేసుకోవచ్చు అని చెప్పినారు. దానితో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తాను. ఇప్పుడు ఆంధ్రరాష్ట్రముగా ఉన్నప్పుడు, ఇచ్చంపల్లిలో అలాటి స్కీము కడితే ఏమవుతుందో మనకు అర్థంకాకపోవడము, కాని ఉప్పురులోనే కట్టుకుంటే ఏమయినానరే పున్నజలాలను పువయోగించుకోవచ్చు అనే భావముతోమాత్రం మనము ముందుకు పోవడము; జరుగుతున్నది. అయినా ఇచ్చంపల్లి దగ్గర కడతామనే సమస్యను వారిలో రేకెత్తించి వెంటనే రెండురాష్ట్రాలు ఈభావనతో

[SRI N. SANJEEVA REDDI] [26th November 1955]
agreements, మరి Control Boards వగైరాలన్నీ వస్తున్నాయి. ఒకే రాష్ట్రముగా ఉంటే అన్ని పరిస్థితులను సమగ్రముగా పరిశీలనచేసి ఎక్కడ కడితే విశాలాంధ్రకు హెచ్చు పువయోగకరముగా వుంటుందో ఆలోచించడానికి వీలుంటుంది. సిద్ధేశ్వరము గురించి కూడా సుందరయ్య గారు చెప్పారు. క్రిష్ణానదిపైన సిద్ధేశ్వరము ప్రాజెక్టు ఒకటి కావాలని, ఆ ప్రాజెక్టు పచ్చిరప్పడే ఈ రాయలసీమ ప్రాంతానికి ఎక్కువ పువయోగపడుతుందని వారు చెప్పినారు. ఆ ప్రాజెక్టు రానున్న మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో తప్పకుండా తీసుకోవాలి. అది పూర్తి చేసినప్పుడే సమగ్రంగా మన నీటిని పువయోగించుకొన్నవాళ్ళ మవుతాము. గోదావరితోపాటు ఈ ప్రాజెక్టు కూడ కావాలని మేము ఆశిస్తున్నాము. కాని రెండు రాష్ట్రాలుగా వుంటే మాత్రము మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలోకూడ ఇది వస్తుందనే ఆశ నాకులేదు. తరువాత దీనివల్ల అక్కడ కొన్ని గ్రామాలు మునిగి పోతాయని, దాదాపు లక్ష ఎకరాలకు పైన ప్రాంతము మునిగిపోవచ్చునని అక్కడ వారు ఎదో అభ్యంతరాలు చెప్పవచ్చును. దేశ క్షేమము కొరకు ఎక్కడ ఎక్కడ ప్రాజెక్టులు కట్టినా, కొన్ని గ్రామాలు మునిగిపోక తప్పదు. విశాలాంధ్ర యేర్పడినప్పుడు ఈలాంటి సమస్యలు వస్తే, వారు మేము అనే బేధము లేకుండా అంతా ఒకే రాష్ట్రముగా వుండి వీటిని ఏర్పాటు చేసుకోడానికి వీలుగా ఉంటుంది.

“ ఇక తెలంగాణావారి భయాల సంగతి ఏమిటి? విశాలాంధ్రను వారిలో కొందరు ఎందుకు వ్యతిరేకిస్తున్నారు? ఈ విషయములో వున్న అంతర్యము మనము కొద్దిగా అర్థము చేసుకోవాలి. వారిలో ఎవరో కొంతమంది ఊరకనే విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకిస్తున్నారని, ఆంధ్రరాష్ట్రమువారు ఏదో ద్రోహము చేస్తారని, తెలంగాణావారికి విశాలాంధ్రవల్ల మంత్రి పదవులు పోతాయని, యీ విధముగా వ్యతిరేకిస్తున్నారని, లేకపోతే, వారందరు దుర్మార్గులని, యీ రకముగా అనేక విధాలుగా అనడము వల్లనో, లేదా యింకొక రకంగా సందేహించడము వల్లనో, దానివల్ల రేపుపొద్దన విశాలాంధ్ర ఏర్పడినప్పటికినీ, దేశానికి క్షేమము కలగబోదు అని మాత్రము నేను మొదటినుంచి హెచ్చరిస్తూనేవున్నాను. కాబట్టే నేను రాయలసీమవారి విషయము ఎప్పుడూకూడా చెబుతూవుంటాను. ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడుతుందనగా, రాయలసీమవారిని మొదట్లో ఎట్లాపారబాటుగా అర్థము చేసుకున్నామో, వారిని ఎట్లానిందించామో, తరువాత దాన్ని తట్టుకోటానికి ఎంతకాలము పట్టందో, మరల ఆ అనుమానాలన్నీ తొలగించుకోటానికి యీ రెండేళ్లనుంచి మనము చూస్తూనేవున్నాము. ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పడిన తరువాతకూడా, అలాంటి అనుమానాలు పెట్టుకోకుండా వారిని అర్థముచేసుకున్నాము. తెలంగాణా ప్రాంతము చాలా వెనుకబడిన ప్రదేశము. ఉద్యోగాల విషయములో వాసపముగా సర్వీసు కమిషనువారు Competitive Examinations పెట్టినట్లైతే యిక్కడ ఆంధ్ర రాష్ట్రములో గుమాస్తా వుద్యోగానికే M. A. లు, M. A. B. L. లు, యింకను కావలసినంతమంది విద్యావంతులు వుంటున్నప్పుడు, పాపము! తెలంగాణావారికి High Schools

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

గూడా లేనటువంటి ప్రదేశములలో కనిసము matriculates అయినా ఎక్కడి నుంచి వస్తారు? సుందరయ్యగారు Percentage of Education ను గురించి చెప్పారు. బహుశ Percentage of Education కు సంబంధించి సంతకరకే వారు చెప్పారనుకుంటాను. ఉద్యోగాలకోసం compete చేయ గలిగినా, యిక Higher Education గురించి చూస్తే, వారిలో యికా చాలా తక్కువ percentage వుంటుందని నా అభిప్రాయము. ఇన్ని కళాశాలలు, ఇన్ని యూనివర్సిటీలు పెట్టుకున్న మరలను వారిలో Higher Education కలవారితో పోల్చిచూస్తే, యికా చాలా తక్కువ percentage వుంటుందని నా భావము కాబట్టే వారు భయపడుతున్నారని అనుకుంటాను. వారి భయము చూస్తే, 'విశాలాంధ్రపర్వడి వీరందరూవస్తే, insurance agents మొదలు కొని కలెక్టరు వుద్యోగాలదాకా వీళ్ళే వుంటే, యిక మనము ఎక్కడవుంటాము, మన సంగతి యేమిట' అనే భయము వారికి వుండివుండవచ్చును. విద్య ఒకటేకాదు. ఇంక ప్రాజెక్టులు, విద్యుచ్ఛక్తి, industries మొదలయిన వాటి విషయము వున్నది. హైదరాబాదువారికి వున్న అనుమానాలు కొందరు ఎవరో చెప్పారు. అవి ఏమిటంటే, 'ఇక్కడవారంతాపోయి అక్కడ భూములుకొని, ఏ చెరువుల క్రిందనే వున్న మంచి భూమినే తక్కువ ఖరీదుకుకొని, వాటిని మరల ఎక్కువ ఖరీదుకు, అమ్ముకుంటారని, ఆ రకంగా వారు ఆధికలాభాలు సంపాదించుకుంటారని' యిలాంటి అనుమానాలు వాళ్లకు వున్నవని చెప్పారు, ఇలాంటి అనుమానాలువాళ్లకు వున్నమాటనిజమే. ఇటువంటి సందేహాలు తెలంగాణా వారు వెలిబుచ్చడము సహజమే. అందులో యేమితప్పలేదు. కాని యిటువంటి సందేహాలు తీర్చటానికి మార్గాలు ఏవీలేవా? కాబట్టే, మేము యీరెండేండ్లుగా హైదరాబాదులో యిటువంటి అనుమానాలన్నీవుండే మిత్రుల వద్దకుపోవడము, వారుచెప్పినది అర్థముచేసుకోటానికి ప్రయత్నముచేయడం జరిగింది. గడచిన సంవత్సరము ప్రత్యేకంగా యిదేసంగతి వారితో చర్చించటానికి ఒక పర్యాయమునేను వెళ్లి అక్కడనే ఒకరోజు అంతా వున్నాను. అనాడు నేనుచర్చించిన విషయం యిక్కడ సభలోచెప్పితే తప్పుకాదను కుంటాను. వాస్తవముగానేను రంగారెడ్డిగారి ఇంట్లోనే మాట్లాడుతూవున్నాను. అక్కడకు మిత్రులు, యికాయితరులు వచ్చారు. ఆరోజున ఒక lunch Party గూడా ఏర్పాటుచేశారు. అనాడువారుచెప్పింది యేమిటంటే 'ఈ హైదరాబాదు విచ్చిన్నముకావాలి, యిదిమూడు ముక్కలుకావాలి. ఈ మూడుముక్కలు కర్నాటకము, మహారాష్ట్రము, తెలుగు క్రిందకు మూడింటికి మూడుముక్కలుగా చేరిపోవాలి, యిదిఎంత త్వరగామారితే అంత త్వరగా మారిపోవాలి, తరువాత విశాలాంధ్ర వస్తుందో, తెలంగాణా వస్తుందో, ఏదివచ్చినా, అందులో విశాలాంధ్రవచ్చినప్పటికీ, నేనుదానికి వ్యతిరేకుడినికాదు, అని ఆరోజుననాతో రంగారెడ్డిగారు అన్నారు. వారుపట్టుదల దీక్ష గలవారు. హైదరాబాదు Linguistic States గా మారాలనే నని

SRI N. SANJEEVA REDDI] [29th November 1955

చెప్పారు. అంతేకాకుండా, తరువాత విశాలాంధ్ర ఎస్టే లాబూ, తెలంగాణా ప్రత్యేకంగా వుంటే లాభమే అనే విచారణ యిప్పుడు పనికాదు. వీటిపచ్చినా సంతోషమే, కాని మొట్టమొదట దేశానికి క్షేమకరంగా పుంటుంది కాబట్టి, ముందు యీ State విచ్ఛిన్నము జరగాలి అనేబాటు నాతో వెలిబుచ్చారు. వారు వయస్సులో చాలా పెద్దవారు, అనుభవజ్ఞులు, శక్తిపంతులుతో భవము సంపాదించుకున్న మంచి లాయరు, రైతు కుటుంబానికి చెందినవారు. అంతే కాని విశాలాంధ్ర రాకుండా ఏదో పెచ్చి పెట్టి దేశాన్ని అంతా పాడు చెయ్యాలనే దురుద్దేశం వారికి లేదని, నేను యీ మధ్య వారిని తెలుసుకొబట్టి నేను గ్రహించుకొగలిగాను. అది మాత్రము నేను గట్టి నిష్కర్ముకముతో చెప్పగలను. ఇక చెన్నారెడ్డిగారు చాలా ఉత్సాహవంతులు, యువకులు, నాకన్న వారు యింకా ఆరు, యేడు సంవత్సరములు చిన్నవారు అయినగూడా 'యీ తెలంగాణా బాగుపడాలి, ప్రజానీకము చాల వెనుకబడి వున్నారు, యిటుపంటివారు బాగా develop అయిన ప్రాంత్యాల పెద్దలతో చేరిపోతే, వీరి గతి యేమి అవుతుందో ననే భయాన్ని ఆయన వెలిబుచ్చుతూ వచ్చారు. ఇదేమి కొత్త కాదు.

' ఎప్పుడు చెలిమిని, సంభాషణములు,
బలిమిని, వివాదంబు, తోడ్పాటు
తమయంతట వారితోట తగును '

అని విదురుడు చెప్పాడు. నిజానికి వాళ్ళకు అటువంటి భయము వున్నమాట నిజమే 'ఎమిరా, యింత పెద్దవాళ్ళతో చేరుకుంటే మనగతి యేమవుతుంది! విదురుని కాలమునుంచి' పెద్దలతో సాంగత్యముపడ్డు. వుంటే నమానులతో చెయ్యాలని చెబుతున్నారే, మన సంగతి యేమిటి, అనే భయము వారు వెలిబుచ్చుతున్నారు, అటువంటి భయాలు తీర్చటానికి నేను యీ రెండేండ్లనుంచి కృషి చేశాను. నేను పలుమార్లు వాళ్ళతో చెపుతూ పచ్చింది యేమిటంటే 'మీ ఉద్యోగాలలో percentage కావాలంటే మీరే వుంచుకొ కూడదా, దీనికిగాను యింతట తగాదా ఎందుకు, Economic గా కావాలంటే మీ Excise Income, యితర Income మాకు యింత allot చేయాలి అని మాతో చెబితే దాన్ని మేము తప్పకుండా అంగీకరించవచ్చును గదా అని అన్నాను.' ఇలాంటి Conditions Statutory గా పెట్టటానికి వీలులేదు గదా, యిటువంటి షరతులు కుదుర్చుకుంటే వీటికి విలువయేమిట, మీరు Sri Bhagh Pact కుదుర్చుకున్నారు గదా, దానికి ఏమి వెల పచ్చింది ఆరకంగా మనము యేదైనా pact కుదుర్చుకొంటామి, మీ pact క్రింద ఏవేవి sanctions వున్నవి? అని వారు అడిగారు. 'కొన్నాళ్లు వీరు వారు కలసిమెలసివుంటే, యిలాంటి pacts అప సరములేదు, ఏవీగూడ అవసరములేదని' నేను జవాబుచెప్పాను. విశాలాంధ్ర రాష్ట్రము ఏర్పడిన తరువాత, ఆ రాష్ట్రములో యీ విధముగా తెలంగాణా

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

ప్రాంతము అధికంగా, విద్యావిషయంగా, యుక్త యితరత్రా వెనుకబడివుంటే విశాలాంధ్ర రాష్ట్రానికి యూపత్తుకుగూడా చాలా అవమానకరము, అగౌరవము కాబట్టి, వాళ్ళను దాగుపరచాలి అనే దృక్పథముతో యీ విశాలాంధ్రను కోరడముకాదు. వారుగూడా ఆంధ్రులేకాబట్టి, వారినిగూడా తక్కిన ఆంధ్రులతో గూడా ముందుకు తీసుకొనిపాడము దేశములో వున్న 3 కోట్ల 30 లక్షల ఆంధ్రులయొక్క బాధ్యత అని గుర్తించాలి. కాని యీ సమయములో యిలాంటి అనుమానాలు ఏదైనావుంటే అవి తిర్చిరానికి అటువంటి పరతులు కావలసివుంటే ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రతినిధులు నిష్ఠముగా వున్నారని నెను వారితో చెబుతూపచ్చాను. ఆక్షర్ల నరసింగరావుగారు వున్నారు. వారుగూడా తెలంగాణా వాదులలో ఒకరు. బాగా తీవ్రంగా వాదిస్తున్నవారిలో ఒకరు. వారుగూడ చాలా ముఖ్య న్యాయవాది. Practice లేనిలాయరుకాదు. బాగా practice వుండి, బాగా సంపాదించుకుంటున్న లాయరే. అటువంటివారు తన practice వదులుకుని, రాజకీయాలలో దిగి, తన కాలమునంతయు యీ రాజకీయాలకు వినియోగిస్తున్నారు. వారు practice లోనేవుంటే, నిజంగావారు యీపాటికి ఏ హైకోర్టు జడ్జి కావలసినవారే, కాని తన జీవితాన్ని యీ రకముగా మార్చుకొని రాజకీయాలలో దిగి, యిందులోనే వుండాలని నిశ్చయించుకున్నారు. ఏదో కొంతమంది విమర్శించడములో, వారుకూడా ఏదో స్వార్థముకొనము యీ రకముగా తెలంగాణా కావాలని వాదిస్తున్నారని అనుకోవడము సరియైనదికాదు. కాని వారుగూడా యిటువంటి అనుమానాలతోనే తెలంగాణా కావాలని వాదిస్తున్నారు. ఇప్పుడు రాను రాను ఏరందరి భావాలు మారుతున్నాయి. ఇంకా పూర్తిగా మారిపోతాయని నేను ఆశిస్తున్నాను. పూర్తిగా మారిపోవటానికి ఎంతోకాలము పట్టదు. తెలంగాణావారు ఏదో అనుమానాలు పడుతూవుంటే, యిది ఏదో బలవంతముగా విశాలాంధ్రను వారిని తిప్పిద రుద్ది తెచ్చుకుంటున్నామనికాదు. వారియొక్క మనసులు మార్చుకున్నప్పుడు అనుమానాలు యేవి లేకుండాచేసి, వారిని ఒప్పించి, మెప్పించి మనము విశాలాంధ్ర రాష్ట్రమును త్వరలో సాధించుకుంటామనే విశ్వాసము మాత్రము నాకు సంపూర్ణముగా కలుగుతున్నది. అనాడే మనం దేశాన్నిబాగా అభివృద్ధి చేసుకొని, క్షేమకరముగా వుండగలమని నాభావం. ఈమధ్య High Power Committee లో వున్న పెద్దలలో ఒకరిని నెనుకలుసుకోవడము తటస్థించింది. అప్పుడు విశాలాంధ్ర సంగతి ప్రస్తావనకు వచ్చింది. 'అయితే తెలంగాణావారు కొందరు ఒప్పుకోకపోతే, వారిని బలవంత పెట్టవలసిందేనా?' అని నన్ను అడిగారు వారు. 'బలవంతము చేయవలసి సమస్య arise కాదు, యిక్కడ. ఎవరైనా Democracy లో మెజారిటీ అభిప్రాయము అమలుపరచాలికాని, బలవంతము చేయడమనే question యిక్కడ arise కాదు. Majority decision అమలు పరచాలికాని, యిక్కడ బలవంతము అనే సంగతి ఎక్కడవున్నది? ఆ సంగతి మాట్లాడకుండా విశాలాంధ్ర రాష్ట్రములో వుండే ప్రజానికముయొక్క హెచ్చు మెజారిటీ

[SRI N. SANJEEVA REDDI] [26th November 1955]

Opinion అమలు పరుస్తున్నామని చెప్పండి, బలపంతము అనే point మీరు మరచి పొండి' అని నేను అన్నాను 'నిజమే! ఇది మంచి అభిప్రాయమే' సని వారు అన్నారు 'విశాలాంధ్రలో ఉన్న ప్రజానీకం యొక్క హెచ్చు Majority opinion మీరు అమలు పరచటమే మీరు చేయవలసిన కార్యక్రమము' అని నేను చెప్పినప్పుడు, అందులో ఉన్న విషయము తెలుసుకొని, వారందరూ సంతృప్తిపడ్డారు. ప్రజల యొక్క అభిప్రాయమును గమనించి మనదేశ నాయకుడు, ముస్లిం ప్రధాన మంత్రి అయిన జవహర్ లాల్ నెహ్రూ, పంట్ మొదలైన వారు చెప్పిన అభిప్రాయములను గమనించి, హైదరాబాదు తెలంగాణా నాయకులు రంగారెడ్డిగారు, చెన్నారెడ్డిగారు, నరసింగరావు మొదలైన వారు 'తప్పకుండా విశాలాంధ్ర రాష్ట్రమును చేంటనే ఏర్పాటు చేసుకోవడము మంచిది' అనే అభిప్రాయానికి వస్తారనే విశ్వాసము నాకు ఉన్నది. వారి అందరి యొక్క సంపూర్ణ సహకారముతో, వారందరి అభిమతముతో, వారందరి అభిమానముతో విశాలాంధ్ర ఏర్పడితే, మనము దాన్ని బాగుపరచుకోటానికి వీలవుతుంది. ఇక రామకృష్ణరావుగారి విషయములో వారికి మనము మన యొక్క హృదయపూర్వకమైన పంధనములు అర్పించవలసి వుంటుంది. గడచిన సంవత్సరము వారు యిక్కడికి వచ్చినప్పుడు ప్రకాశము పంతులుగారి యింట్లో వారితో మాట్లాడుతున్నప్పుడు 'విశాలాంధ్ర విషయములో మీరు సరియైన lead యివ్వవలసిందిగా మేము వారిని కోరాము.' పంతులుగారు గూడా చెప్పారు. కాని రామకృష్ణరావుగారు చెప్పింది యేమిటంటే, 'నేను యిప్పుడు ఆఖిలభాషలు గలిగిన రాష్ట్రానికి ముఖ్యమంత్రిగా వున్నాను, అందులో మహారాష్ట్రవాదులు, కన్నడరాష్ట్రవాదులు, తెలంగాణా వాదులు, విశాలాంధ్ర వాదులు, వీరందరికి నేను ముఖ్య మంత్రిగా వున్నప్పుడు, నేను విశాలాంధ్ర విషయములో నా వ్యక్తిగతమైన అభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చి, హైదరాబాదులో ఉన్న ప్రభుత్వాన్ని విచ్చిన్నము చేయటానికి నేను సిద్ధముగా లేను. సరియైన అదను, సమయము వచ్చినప్పుడు నా అభిప్రాయము చెబుతాను,' అని అనాడే చెప్పాడు. మంచి సమయంలో అంటే, విశాలాంధ్ర రాష్ట్రము ఏర్పాటు చేయడమా వద్దా అని ఆలోచించుచున్న సమయములో ఒక్కసారి తన అభిప్రాయమే కాకుండా, తెలంగాణా వారి తరపున, తను ఒక నాయకుడుగా, ముఖ్యమంత్రిగా, lead యివ్వడములో విశాలాంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణమునకు ఘనమైన సేవ చేశారు. కాబట్టి వారిని మనము అభినందిస్తున్నాము. విశాలాంధ్ర నిర్మాణానికి హైదరాబాదులో కృషి చేసిన వారు ఎవరైనా వుంటే, అందులో వారు ముఖ్యులుగా వున్నారని నేను అంటున్నాను.

“విశాలాంధ్ర విషయములో మన ప్రాంతములో ఎవరికిని అభిప్రాయ బేధములు లేవు. ఎవరికైనా వుంటే రహస్యముగా చెబుతున్నారేగాని బహిరంగముగా చెప్పడానికి ఎవరూ సాహసించడములేదు. విశాలాంధ్ర కోరకు మనలో పెద్దలైన ప్రకాశము పంతులుగారు, కాళేశ్వరరావుగారు ఎన్నేళ్లుగానో

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

కృషి చేస్తున్నారు. వారి కృషి ఈనాటికి ఫలిస్తున్నది అంటే వారు ఎంతో సంతోషిస్తున్నారంటారు. నిన్న B. V. Subba Reddi గారు మాట్లాడుతూ “What beauty is to woman; Visalandhra is to Kaleswara Rao!” అని చెప్పారు. మమ్ములను గురించి వెంకట్రావుగారిని గురించి యింకా ఏవో ఏవోకూడా చెప్పారు. నేను అప్పుడు అవి బాగుండలేదని అనుకొన్నాను. ‘What woman's beauty is to man Visalandhra is to Kaleswara Rao’ అని అంటే బాగుండేది. అందుకు కాళేశ్వరరావు గారు సంతోషిస్తున్నారు. వారు దానికొకటకు 30 ఏండ్లుగా కృషిచేస్తున్నారు. వారి జేబులో ఎప్పుడు చూచినా విశాలాంధ్ర కాగితాలు వుండేవి. అదే ఆయనకు ఆఫీసు. నడుస్తూవున్న జేబు ఆఫీసు ఆయన విశాలాంధ్రకు అట్లా నడుస్తూనే వుంటాయి. వారు ఎప్పుడూకూడా విశాలాంధ్ర జండా క్రిందకు దించకుండా దానికొకటకు శ్రమపడినవారు. ఆంధ్రరాష్ట్రము వచ్చిన తరువాత మీరు విశాలాంధ్ర ఏర్పాటు చేయండి చేస్తే ఏమీ లోటు కలుగదు అని S. R. C. వారికి చెప్పగలిగిన ప్రకాశం పంతులుగారు ఈనాటి పరిస్థితులను చూచి అనందిస్తున్నారు. ఇది చాలా గొప్ప విశేషము. కల్లూరి సుబ్బారావుగారు చెప్పినట్లు ఇంత బ్రహ్మాండమైన రాష్ట్రము ఏర్పడుతున్నప్పుడు ఇందులో వున్న రెండు భాగాల్లో పెద్ద భాగము అయిన ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి ముఖ్యమంత్రిగా వున్నటువంటి గోపాలరెడ్డిగారు ఈ తీర్మానాన్ని తీసుకు వచ్చినారు, వారుకూడా చాలా కష్టపడి, ఈ విశాలాంధ్ర రాష్ట్రము ఇంత త్వరగా ఏర్పాటు కావడానికి, అనుమానాలను తొలగించడానికి వారితో మాట్లాడానికి, వారి దగ్గరకు పోవడానికి వారిని అర్థము చేసుకొని ఎన్నో పర్యాయాలు ఎన్నో రకాలుగా వారు తమయొక్క శక్తివంచనలెకుండా కృషి చేశారు. అంటే కళా వెంకటరావుగారు మొదలైనవారంతా కృషిచేయలేదనికాదు, వారంతా కృషిచేయబట్టి ఇంత త్వరగా విశాలాంధ్ర రాష్ట్రము రావడానికి వీలవుతున్నది.

“సుందరయ్యగారు ఆ amendment పెట్టకపోయినట్లయితే నేను అసలు ఈ తీర్మానముపైన ఉపన్యాసము ఇచ్చిఉండేవాడినికాదు. సుందరయ్యగారికి ఈ ప్రపంచ విషయములు, భారతదేశముయొక్క విషయములన్నీ కూడా బాగా తెలుసును. నాకన్నాకూడా ఇంకా ఎక్కువగా తెలుసునని నేను ఒప్పుకొంటున్నాను. భారతదేశం అంతా దృష్టిలో పెట్టుకొని వారు ఏవి ఎట్లా వున్నాయో map చూపించారు. మన రాష్ట్రం map మాత్రమే నేను చూచివుంటానుగాని ఏ రాజస్థాను map నో, హిమాచల ప్రదేశ్ map నో నేను ఎప్పుడూకూడా చూడలేదు. చూచుకోవలసిన అవసరముకూడా ఎప్పుడూ కలుగలేదు. నేను భారత దేశముయొక్క ప్రతినిధిగా మాట్లాడాలంటే పార్లమెంటులో మాట్లాడేవాడిని. నేను, వారుకూడా కొంతకాలము రాజ్యసభలో సభ్యులుగా వున్నాము. ఈ map అక్కడ చూపివుంటే బాగుండేది. ఇక్కడ ఆంధ్ర రాష్ట్రముయొక్క పటము మాత్రమే మనము

[SRI N. SANJEEVA REDDI] [26th November 1955]

చూచుకుంటాము. మనం ఇక్కడ స్టేటులో సభ్యులుగా ఉన్నాము గనుక స్టేటు పటము చూచుకోవాలి. అంతేగాని భారత దేశముయొక్క map తీసుకొని ఇది అట్లా వుండాలి, అది ఇట్లా వుండాలి అనడము బాగుండదు. అసలు map లో ప్యాస్టాసు లేకపోతే బాగుంటుంది. అస్సాముకు, బెంగాలుకు మధ్య East Pakistan వున్నది. అది బాగా లేదు. దురదృష్టవశాత్తు అది మధ్యకు వచ్చింది. It is a fact. నేను రాష్ట్ర శాస్త్ర సభలో మాట్లాడుతున్నాను, కాబట్టి రాష్ట్ర క్షేమము దృష్ట్యా మాత్రమే మాట్లాడుతాను. అయితే ఇతర రాష్ట్రాల వారికి సప్టము కలిగించి వారికి చెడువు కలిగించలేదు. నా రాష్ట్రము యొక్క క్రైస్తవ మతమే చూస్తున్నాను అని నేను చెప్పడంలేదు. ఈ బళ్ళారి ప్రాంతము మైసూరులోకి పోవడము వల్ల రెండేండ్ల నుంచి అవస్థలు పడుతున్నాయి. ఆ విషయం సుందరయ్యగారికి తెలియదనుకొంటాను. ప్రభుత్వములో వున్న మాకు తెలుసు, ఇంతకుముందు నేను మద్రాసు ప్రభుత్వములో మంత్రిగా వున్నప్పుడు మైసూరు ప్రభుత్వముతో చేస్తున్న చర్చల్లో కొన్ని విషయాలు చూచాను అనంతపురం జిల్లాలో 1949 సం॥ లో రెండు ప్రాజెక్టులు కట్టాలని అనుకొన్నాము. అప్పుడు గోపాలరెడ్డిగారు ఆర్థిక మంత్రిగా, భక్తవత్సలముగారు P. W. D. మంత్రిగా వున్నారు. వెంకటరావుగారు రాజీనామా ఇవ్వడము వల్ల వారిస్థానంలో నేను అప్పుడు మంత్రిగా అయ్యాను, ఆ రెండు ప్రాజెక్టులు అక్కడ కట్టుకోవడానికి ఎన్నాళ్ళో మద్రాసు ప్రభుత్వము మైసూరుతో negotiations ప్రారంభించి ఎన్నాళ్ళ పరకు అది సాధ్యముగాక ఒక agreement కు రాలేక నిలిచిపోయింది. సుందరయ్యగారికి తెలియక పోవచ్చును. నాకు తెలుసు. అనంతపురం జిల్లాలోని అప్పురు పెన్నారు, పెన్నార్ పుంజాపతి ప్రాజెక్టు విషయంలో ఎన్నో అవస్థలుపడ వచ్చును. కాని అప్పుడు ఏదోశ్రమపడి K. C. Reddi గారి దగ్గరకు personal గా పోయి ఏదో ఒక agreement కు వచ్చి అప్పుడు ఆ ప్రాజెక్టులపని ప్రారంభించాము 1952 సం॥ లోనే మొదటి ప్రణాళికలోనే మన ఖైరవానితిప్ప ప్రాజెక్టు చేర్చబడింది. ఢిల్లీ ప్రభుత్వము డబ్బుకూడ కేటాయించింది. కాని ఆంధ్ర రాష్ట్రమువచ్చి కూడా మూడువిండ్లు అయినా కూడా ఇంకా పని ప్రారంభించబడలేదు. మైసూరు ప్రభుత్వం agreement రాలేదు. వీళ్ళు ఇంత ఉంచడానికివీల్లేదు. వేరువుంచితే మేము ఇంటి పెంపుచేసుకోవడానికి వీలుండాలి అన్నారు అనేక ఆటంకాలు పెడుతూన్నారు. తరువాత మూడు విండ్ల వరకు కూడా ప్లానింగ్ కమిషన్ వారు డబ్బు allot చేసిన ఖైరవానితిప్ప ప్రాజెక్టుకూడ పని ప్రారంభించడానికి వీలులేక పోయింది. ఆంధ్ర రాష్ట్రము ఏర్పడిన తరువాత ఈ agreement తరువాత చూచు కొందామని పని ప్రారంభించాము. గడచిన సంవత్సరము పని ప్రారంభించాము. కొన్ని లక్షలు ఖర్చు అయింది. కొన్ని వేలమంది పనిచేస్తున్నారు. Final గా agreement మాకు మాత్రము ఇంత వరకు సంతకము కాలేదు,

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

“ తుంగభద్ర ప్రాజెక్టును కృష్ణా, గోదావరి ప్రాజెక్టులతో పాల్పడతూనే ఎకరాల సంఖ్యలోను వడ్డీసంఖ్యలోను చాలాచిన్నవేకావచ్చు. కాని ఇక్కడ అది కూర్చేమేలును బట్టిచూస్తే అంతకన్న పెద్దప్రాజెక్టు అని అనుకుంటాను. రాయలసీమ క్షేమానికి నిలయమైన స్థానం అది అందరికీతెలుసు. ఏ యేసంవత్సరములో ఎన్ని కమాలు ఉచ్చాయో అనేది నాదగ్గర లెక్కలు వున్నాయి. పెద్దవాళ్ళను అడిగితే అదాతుకరువు ఈ దాతుకరువు అనిచెబుతారు. ఎప్పుడు కూడాకరువులే. నూరుఎండ్లక్రితము వచ్చినకరువునుబట్టి ఆప్రాంతానికి ఏమైనా మేలుచెయడానికి వీలున్నదా అని అప్పుడు అనుకున్నారు. కృష్ణా గోదావరిలను ఇక్కడకు తీసుకురావేము, కావేరి గానీ గంగానదిని గానీ ఇక్కడకు తీసుకురావేము. ఇక్కడ తుంగభద్రానది ఒక్కటి కొద్దిపాలివల్లో వున్నది కాబట్టి వాటినీరు వినియోగించవచ్చునని ఒక అభిప్రాయము 1896 సం॥ లో కలిగింది. అప్పుడు వచ్చినకరువునే దాతుకరువు అని అప్పటి వారు అనుకుంటారు. అకరువు పలితంగానే అలాంటి ప్రాజెక్టు ఒకటి మనము నిర్మిస్తే దోమలు మాదిరి, చీమలు మాదిరి ఈ ప్రజానీకము చనిపోకుండా వుండడానికి మార్గము ఏమైనా అన్వేషించవచ్చునని అనుకున్నాము. ఈ 1905 సం॥ లో అంటే ఇప్పటికి 50 యేళ్లు కుహార్వము మెకింజీదెరగారు, అప్పుడువున్న మంచి ఇంజనీరు ఆ ప్రాజెక్టుకు ఒకస్కూర్చాడము ఇచ్చినారు. ఇక్కడ డాము కాట్టాలి, ఇక్కడ కాలువలుత్రవ్వాలి. ఈ ప్రాంతంలో ఇన్ని లక్షల ఎకరములు పొలం సాగవడానికి వీలవుతుంది అని చెప్పారు. ఆ ప్రాజెక్టును సాధించుకొవడానికి 50 యేండ్లు పట్టింది. అనాడు ఈ బండరులు అకిరి లెపు. కన్నిడిగులు, మలయాళీ వారని, తెలుగువారని ఎక్కడా బేధాలు లేవు. క్షేమ ప్రజానీకాన్ని బ్రతికించుకోవడానికి మార్గాలు మామూలెగాని, అటుపంటిపరిస్థితులలో ఈ ప్రాజెక్టు కట్టడము ఒకటి మార్గమని చూచినారు కాని, అప్పుడు ఎస్టిమేట్లు వగయిరాలు తయారు అయినాయేగాని ప్రాజెక్టు పనులు మాత్రము ప్రారంభించ లేదు. ఇది ఒక్క రాష్ట్రానికి మాత్రమే సంబంధించిన ప్రాజెక్టు కాదు. 1944 వ సం॥ వచ్చేసరికి ప్రాజెక్టుపని ప్రారంభించారు. అనాడు మద్రాసుకు హైదరాబాదు ప్రక్కన వున్నది. కాబట్టి హైదరాబాదుతో agreement కు రావలసి వచ్చింది. ఈ agreement లు అన్నీ కూడా రాజగోపాలాచారిగారు, ప్రకాశము గారు, గోపాలరెడ్డిగారు, మొట్టమొదట మంత్రివర్గములో వున్నప్పుడు పని ప్రారంభించారు. 1935 సం॥లో హైదరాబాదులో negotiations జరిపారు. అప్పుడు మద్రాసు ప్రభుత్వములో జాకూబ్ హుసేన్ P. W. D. మంత్రిగా వున్నారు. మీరు యేమయినా సరే యీ ప్రాజెక్టు పూర్తి చేయాలని పట్టుదలతో హైదరాబాదుతో negotiations ప్రారంభించారు. ఈ లోపల మంత్రివర్గము రాజీనామా ఇవ్వడము తరువాత Advisory Regime లోనే యిది కట్టాలని ఒక నిర్ణయానికి రావడము జరిగింది. అప్పుడు రాయలసీమ క్షేమ ప్రజానీకం ఈ నిటివల్ల క్షమాన్ని పొంద్రోలుకోవచ్చునని ఎంతో ఆశపడింది. ఇక్కడ రాళ్ళలోనుంచి కూడా

[SRI N. SANJEEVA REDDI] [26th November 1955]

ఇంకేమైనా సారం వస్తే పిండి పండించడానికి కూడా కావలసినటువంటి రైతాంగము వున్నది. ఆ రయితాంగము అంతా కూడా తమకు ఏదో తుంగ భద్రనుంచి నిరు వస్తుంది, దానివల్ల మనము ఇంకా బాగా పంట పండించుకోవచ్చును, మన పిల్లలు సుఖముగా వుండవచ్చును అని ఆశతో దానికొరకు నిరీక్షిస్తున్నారు. ఈ చిన్న ప్రాజెక్టునే కట్టడానికి ఎంతోకాలం పట్టింది. ఇది ఏమంత పెద్ద ప్రాజెక్టు కాదు. దానికి 30 కోట్లు ఖర్చు అవుతుంది. ఇప్పుటికి 22 కోట్లు ఖర్చు అయి వుంటుంది. ఇంకా తుంగభద్ర ఎగువ కాలువ త్రవ్వటకు యింకా 18 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టవలసి వుంటుంది. ఇంతకాలము మటుకు పట్టవలసిందికాదు. ఇది ఎన్నోరకాల యిబ్బందులకు గురి అయింది. ఇది inter States ప్రాజెక్టు అయింది. ఒక ప్రక్క హైదరాబాదు, ఇంకొక ప్రక్క మద్రాసు, రెండెళ్ళనుంచి బళ్ళారికూడా వున్నాయి. సుందరయ్యగారు చెప్పినట్లు మైసూరు ప్రభుత్వముతో హామీలు చేసుకోవడానికి ఏల్లేదు? వాళ్ళను మొట్టికాయలు వేసి మన కార్యక్రమము ఇంకేదయినా చేసే దానికి ఏల్లేదంటే ఉపన్యాసములో అవి వీలుగానే వుంటాయిగాని ఆచరణలోకి అవి సాధ్యముకావు. ఒక కాలువ త్రవ్వాలంటే acquisition of lands కావాలి.”

SRI P. SUNDARAYYA :—“కేంద్ర ప్రభుత్వము చేతగాకుండా కూర్చుంటే దానికి ఎవ్వరూ ఏమీ చేయలేరు.”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:— “Working Committee ఏదో out of way complements ఇచ్చిన సుందరయ్యగారు ఇంత చేతగాని Working Committee అని ఇంత త్వరలోనే అంటారని నేను అనుకోలేదు. వారికి చేతసపుతుందనే అనుకుంటాను. అది కాదు. Working Committee, ఢిల్లీ ప్రభుత్వము వున్నదనుకొంటే వీరు ఏదో ఇదీచేయండి, అదీచేయండి అని పంపుతారేగాని, మీరు చేయకుండా పోతే వెంటనే సూపర్ సీడ్ చేసి వెంటనే మిలటరీని పంపమని సుందరయ్యగారు అంటారా ? ”

SRI P. SUNDARAYYA:— “ఇప్పుడు తెస్తున్న బిల్లునే మూడేళ్ల నాడు తీసుకువచ్చి వుండవచ్చును. అధికారులు తీసుకొనేదానికోసం ఈరోజు రివర్ బోర్డుబిల్లుకీ, దానికి అవార్డు ఇచ్చి బిల్లును మూడేళ్లపరకు తీసుకరాకుండా నిద్రపోవలసిన అవసరములేదు. Constitution చర్చించినప్పుడు దాంట్లానే ఆరోజునే provision పెట్టాలి. అనువువచ్చిన తరువాత మూడేళ్లనాడే చేసి వుండవచ్చును.”

The Hon. SRI N. SANJEEVA REDDI:—“ఈ బిల్లుకూడా రక్షించలేదని నా ఉద్దేశ్యము. ఇప్పుడు వచ్చిన బిల్లు అలశ్యముచేయాలని రాష్ట్రప్రభుత్వం అనుకుంటే అది రక్షించలేదు. సుందరయ్యగారికి administration లో అనుభవమువుంటే తెలుస్తుంది, సులభంగా దానిని delay చేయడానికి

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

అవకాశాలు వున్నాయి. ఈ అప్పుడు పెన్నాకు విషయము పచ్చినప్పుడు దానికి జరిగిన correspondence ను నేను చూస్తూపచ్చాను.

“ గవర్నమెంటు ఆలస్యంచేయడలచుకుంటే ఏ కార్యక్రమాన్ని ఆయినా ఎన్ని సంవత్సరాలైనా సులభంగా ఆలస్యంచేయవచ్చును. ఈ ప్రాజెక్టు కట్టడం వల్ల మైసూరు రాష్ట్రంలో 200 ఎకరాలు యునుగుతుంది. అంటే ఒక కాంపౌండు అంత. దానిని acquire చేయడంలో రాష్ట్రప్రభుత్వానికి ఇష్టం లేకపోతే ఎంతఆలస్యమైనా చేయవచ్చును. సుందరయ్యగారికి తెలియక పోవచ్చును, కాని నాకుతెలుసును. ఢిల్లీ ప్రభుత్వంనుంచి వస్తుంది. “హైలెవెలు ఛానల్ త్రవ్వాలి. కాబట్టి ఆ భూమిని acquire చేయండి అనివస్తుంది. Examine చేస్తున్నాం అనిప్రాస క్రిందకుపంపి ఆరునెలలు ఆయిన తరువాత ఒక చిన్నసమాధానం వ్రాయవచ్చు. దానికి ఆరునెలలు అవుతుంది ” ఇదిఏమి ప్రాజెక్టు; ఎక్కడవున్నది; హైలెవెలు ఛానలు అంటేఏమిటి అంటే ఆరునెలలు పడుతుంది జవాబు రావడానికి, మేము క్రిందివారిని informa- tion అడిగాము, తప్పాఅని అంటే తప్పుఅనడానికిలేదు. Delay చేసే tac- tics ఏ రాష్ట్రప్రభుత్వమైనా ప్రయత్నిస్తే ఎంతకాలమైనా delay చేయ వచ్చును. అధికారానికేమి చలాయించవచ్చును. ఢిల్లీప్రభుత్వంవారు వుత్తరువులు పంపించనూవచ్చును, ఏ విధంగాచెయ్యాలో ఆ విధంగానేచేస్తాం; హైలెవెలు ఛానలుకుసిద్ధంగా వున్నాము, కాదనడం లెదంటూనే 10 సంవత్సరాలు ఆలస్యంచేయవచ్చును. హైలెవెలు ఛానలుత్రవ్వాలనికూడా మైసూరు ప్రభుత్వం అనలేదు. రెండు సంవత్సరాలు ప్రయత్నించినా, ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడిన కొన్నినెలలలోపుగా Estimates తయారుచేసి హైలెవెలు ఛానలు త్రవ్వడానికి ప్లానింగు కమిషనువారిని ఒప్పించి, డబ్బుకూడా sanction చేయిస్తే, ఈనాటివరకు మైసూరుస్టేటుతో agreement కు రాలెక పోతున్నాం అంటే ఏమిచెప్పాలి మొస్తూ ప్లానింగు కమిషనరీదగ్గరకు నేను, గోపాలరెడ్డిగారు, వెంకట్రావుగారు వెళ్లినప్పుడు విలుఅవుతుందేమోఅని సమాధానానికి రావడానికి ప్రయత్నించాము. అక్కడకూడా సాధ్యంకాలేదు. తుంగభద్ర ప్రాంతంనీరు పెన్నారు ప్రాంతానికి ఎందుకుతీసుకుపోతున్నారని అడుగుతున్నారు. 50 సంవత్సరాల క్రితం మెకంజీగారు వేసినప్లాను అక్కడ ఉంటే ఎందుకు తీసుకుపోవాలని మొదటకువచ్చారు. మెకంజీగారు దిగిరావాలి జవాబుచెప్పడానికి. తుంగభద్రప్రాంతంలో సాగుకు లాంకి అయిన భూమిలేదా; తుంగభద్రనీరు కడపకు ఎందుకు తీసుకుపోవాలి అనంత పురం ఎందుకు తీసుకుపోవాలి; కర్నూలువారు అడగడానికిఏమి హక్కు వున్నది? ఈ రకమైన argument వినపస్తోంది. తుంగభద్ర ప్రాంతంలో భూమిలేదనికాదు, ప్రాజెక్టు ప్రారంభించిననాడే ప్రతిజిల్లాకు నీరు సమానంగా పచ్చేట్లు పంచిపెట్టారు. కామప్రాంతములైన అన్నిజిల్లాలలోనిభూములకు నీరు సమానంగా అందేట్లు ఈ ప్రాజెక్టు తయారుచేసారు. ఇప్పటికే Low-level Channel క్రింద ఐల్లారిజిల్లాలో 90 వేల ఎకరాలకు, కర్నూలు జిల్లాలో

[SRI N. SANJEEVA REDDI] [26th November 1955]

లక్ష 60 వేల ఎకరాలకు నీరు ఇచ్చారు. హైలెవెలు ఛానలుక్రింద తీసుకుంటే, బళ్లారి జిల్లాలో 80 వేల ఎకరాలు, అనంతపురం జిల్లాలో లక్ష 50 వేల ఎకరాలకు, కడప జిల్లాలో లక్ష 50 వేల ఎకరాలకు, నీరు రావలసివుంటుంది. కడప జిల్లా, అనంతపురం జిల్లా తరువాత వస్తుంది; అనంతపురం జిల్లాలో 10 లక్షల ఎకరాలు సాగు కావలసిన భూమి ఉన్నది; కాబట్టి కడప జిల్లాకు నీరు ఎందుకు ఇవ్వాలి అనడానికి లేదు, ఇదే సిద్ధాంతంమీద బళ్లారి జిల్లాలో సాగులోనికి రావలసిన భూమి ఎక్కువగా ఉన్నది కాబట్టి ఇంకా ఎక్కువ నీరు తీసుకుంటాము అనడానికి లేదు, అన్ని జిల్లాల్లోనూ కౌమాన్ని తగ్గించడానికి ఈ విధమైన ఏర్పాట్లు చేశారు. ఇప్పుడు వారు తిరిగి ప్రశ్నిస్తున్నారు—మా తుంగభద్ర ప్రాంతం లోని నీటిని పెన్నారులోనికి ఎందుకు తీసుకువెళ్లుతున్నారని. ఇటువంటి ఇబ్బందులు పెడుతుంటే, ఎంత కాలమైనా ప్లానింగు కమిషనువారు డబ్బు ఇచ్చినా, త్రవ్వడానికి ప్రజానీకం, నీటికై ఎదురుచూచే రైతాంగం ఉన్నా అడ్డు పెట్టడానికి, పని జరుగకుండా ఉండుటకు వీలున్నది. ఇటువంటి సమస్యలు ఎన్నో ఉన్నాయి. తుంగభద్ర valley నీరు పెన్నారు valley కి ఎందుకు కావాలనే—రెడ్డివచ్చి మొదలెడుమన్నాడన్న—ప్రశ్నకే యింకా సమాధానం చెప్పలేకుండా ఉన్నాము. ఇలాంటి ఇబ్బందులన్నీ చూసుకుని, మేము ఫజులాల్ కమిషనరు పచ్చినపుడు చెప్పాము—ఈ ప్రాజెక్టు area ప్రాంతం అంతా ఆంధ్రరాష్ట్రానికి ఇస్తే తప్ప ఈ ప్రాజెక్టు అభివృద్ధి కాదు అనే నిర్ణయానికి వచ్చాము — ఒక సంవత్సరం అనుభవించిన తరువాత ఈ తుంగభద్ర ప్రాజెక్టుకై ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడిన తరువాత ఒక బోర్డు వేసారు. ఆ బోర్డుకు ఎక్కువ అధికారాలు లేకపోవడంవల్ల fail అయినది అనుకున్నాము. దానిని scrap చేసారు. High Power Board వేయాలని అనుకున్నాము, నెనుకూడా చెంగుళూరు వెళ్లాను. హనుమంతయ్యగారు అడిగారు—ఈ బోర్డును వేసే అధికారం, అవసరం ఢిల్లీ ప్రభుత్వానికి ఎందుకు కలిగింది? ఈ ప్రాజెక్టు నాస్టేటులో ఉన్నది. ఈ ప్రాజెక్టు మేము కట్టలేమా? ఆంధ్రకు కావలసిన స్త్రీ కొంత నీరు ఇస్తాము, దీనిపై హక్కు మాకేఉండాలి—అని గట్టిగా వాదించారు. అటుతరువాత ఢిల్లీ ప్రభుత్వం చెప్పవలసివచ్చింది, 'నిన్ను ఇష్టపడు ఇష్టపడకపో, బోర్డును వేస్తున్నాం' అని చెప్పవలసివచ్చింది. ఈవిధంగా ప్రతిదానికి ఢిల్లీ ప్రభుత్వం దగ్గరకు పోయి ఉత్తరువులు తెచ్చుకొని కార్యక్రమం నడుపుకోవాలంటే ఎంత అలస్యం అవుతుందో చూడండి. ఇందులో బ్రహ్మాండంగా పోయిందేమిటి? మేము సిరిగుప్ప, హుస్సేట మాత్రం అడిగాము. అందులో బళ్లారి ప్రాంతంలో హెచ్చు ప్రాంతం తెలుగువారున్నారని సుందరయ్యగారే అంగీకరించారు. మోక, రూపనగుడి ఫిర్కాలలో తెలుగువారు హెచ్చుగా ఉన్నారు అని అంగీకరించారు. బళ్లారి ప్రాంతం తెలుగు ప్రాంతం. బళ్లారి మునిసిపాలిటీలో 24, 25 గురు మునిసిపల్ కౌన్సిల్లర్లు తెలుగువారున్నారు. ప్రతి స్కూల్లో ఎక్కడ చూసినా 80% school children

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

అంతా తెలుగు చదువుతున్నారు. తరువాత మూడు ఫిర్కాలలోను హెచ్చు భాగం తెలుగు ప్రాంతం. Sub-Registrar అఫీసుల్లో, అన్నిచోట్ల, రికార్డులు తెలుగులో నడుపబడుతున్నాయి. Linguistic provinces idea రాకపూర్వంనుంచి తెలుగులో రికార్డులు నడుపబడుతున్నాయి. బళ్లారి ప్రాంతం తెలుగు ప్రాంతం అని ఏ విధంగా చూసినా, ఏ లెక్కలనుబట్టి అయినా, ప్లెబిసైట్ పెట్టినా, ఏమైనా, రికార్డులుబట్టి తెలుస్తుంది. పోడే, సిరిగుప్ప, హొస్పేట అడగడానికి ఏమి హక్కు ఉన్నదని అంటారు. సిరిగుప్పలో ఉన్న population 60 వేలు అంటారు. కర్నూలు పట్టణము అంత. కరెక్టుగా చెప్పాలంటే 74 వేలు జనాభా. చాలా చిన్న తాలూకా. ఈ జిల్లాలలో ఏ తాలూకాలోనైనా లక్ష అయినా population ఉంటుంది. మన ఆంధ్ర ప్రాంతంలో నుంచి కొంత చెరిస్తే తప్ప ఒక constituency కాలేదు. నేను రాష్ట్ర కాంగ్రెసు కమిటీ ప్రెసిడెంటుగా ఉండగా పరమేశ్వరప్ప అనే కుర్రవాణ్ణి పంపాను. వాళ్లుకూడా adopt చేశారు. అతను గెలిచారు. నిజ లింగప్పగారికి ఒక ఉత్తరంకూడా వ్రాశాను. సిరిగుప్పలో మెజారిటీ తెలుగు వాళ్లు కాకపోయినా 40% వరకు తెలుగువాళ్లు ఉంటారు. కోసిగి area అంతా తెలుగువాళ్లున్నారు. బళ్లారి శాసన సభ్యుడు నూటికి నూరుపాళ్లు తెలుగు—కన్నడము issue మీద కాంగ్రెసుతో పోటీచేసి గెలిచినవాడు. హొస్పేట తాలూకానుంచి నాగన్న గౌడగారు ఎన్నిక అయినారు. మెజారిటీ కన్నడిగులే. జనాభా లక్ష 33 వేలు అయితే తాలూకా అంతా ఇవ్వాలని మేము అడగలేదు. ప్రాజెక్టు area కు సంబంధించిన ప్రాంతం మాత్రం ఇవ్వాలని అడిగాము. పై భాగంలో ఉన్న భూభాగంలో ఉన్న ప్రాంతాన్ని అడుగలేదు. హైలెవెలు ఛానలు త్రవ్వడానికి సరిఅయిన పరిస్థితులు కల్పించడానికి, మేము అడిగిన కొద్దిప్రాంతం ఆంధ్రలో చేర్చమంటున్నాము. జనసంఖ్య లక్ష 50 వేలు ఉంటుంది. అంతమాత్రం bilingual area తెలుగువారితో ఇంక ఎక్కడా ఉండవా అని అడుగుతున్నాను. ఎలా విభజించినా కొద్దిగా అయినా ఇటువంటి ప్రాంతాలు ఉండక తప్పదని సుందరయ్యగారుకూడా అంగీకరించారు. అయినప్పుడు తెలుగువారికన్న కన్నడిగులు కొంచెము హెచ్చుగా ఉన్నప్పటికీ, ఒక రాష్ట్ర శ్రేయస్సు కోసము, క్షమంతో ఎన్నో సంవత్సరాలుగా బాధపడే ప్రాంతాన్ని బాగుచేయడానికి ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో చేర్చడం మంచిదని S. R. C. వారు, వారుచెప్పింది మనం చెప్పినది విన్నతరువాత బాగాయోచించి వ్రాస్తే అది బాగాలేదనిఅంటే ఏమి చెప్పాలి ? నాకు చాలా విచారంగా ఉన్నదని మాత్రం చెబుతున్నాను. ఇటువంటి పొరపాటు చేస్తే ఎంత ప్రమాదాలకు దారి తీస్తుందో అర్థం చేసుకుంటే బాగుండేది. ఆంధ్ర ప్రజానీకం చూస్తోంది రాయలసీమ, కోస్తా జిల్లాలు, తెలంగాణా అని కాదు. అన్ని ప్రాంతాల క్షమాన్ని అలోచించినప్పుడు దేశం బాగుపడుతుంది. గడచిన సంవత్సరము నేను ఇక్కడ చెప్పాను. మిత్రులు వెంకటేశ్వర్లు, నాగిరెడ్డి, హనుమంతరావుగార్లతో చాలా తీవ్రంగా

[SRI N. SANJEEVA REDDI] [26th November 1955]

వాదోపవాదాలు ఉండే రోజుల్లో చెప్పాను. అనాడు తుంగభద్ర ఎగువకాలువ కావాలని నేను అడగడమే ద్రోహం అని అనాడు భావించారు.”

SRI P. SUNDARAYYA:—“ ఎవరు ? ”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:—“ చెబుతున్నాను. Let me develop my argument. అట్లా చేర్చకూడదు, అడుగ కూడదు డబ్బు అన్నారు. Because I do not want to mislead. The facts are there recorded. వదలి చెప్పలేదు. ఇప్పుడు అడుగవలసినది నందికొండ ప్రాజెక్టు ఒకటే. ‘ ఇప్పుడు తుంగభద్ర ఎగువకాలువ స్కీము ముడిపెడుతున్నావు. దీనివల్ల నందికొండ వెనుకకు పోతుంది. తుంగభద్ర ఎగువ కాలువ రాయలసీమ తత్వంతో ముందుకు వెడుతున్నది కాబట్టి దానిని తీసివేసి, తుంగభద్ర ఎగువకాలువను మరొక రకంగా త్రవ్వించుకుందాం. కల్లంగడులు ప్రారంభించి కల్లు త్రాగించి వచ్చిన డబ్బుతో తుంగభద్ర ఎగువ కాలువ సాధిస్తాం ’ అని ఉపన్యాసం చేశారు. కాదనటానికి వీలులేదు. ఇది recorded గా వున్నది. సుందరయ్యగారు లేరవుడు. Contradict చేసినా లాభంలేదు.”

SRI P. SUNDARAYYA:—“ Contradict చేయడమేకాదు, ఇక్కడ శాసనసభలో record చేసినది చదివినట్లయితే అర్థంవుంది, కాని oral గా చెప్పినపుడు ఈ శాసనసభలో లేకపోయినా మా పార్టీతరపున యిచ్చినటువంటి పత్రాలు, తీర్మానాలు ఉన్నాయి. పరిశీలించమని చెబుతున్నాను. ఆరోజున మేము నందికొండ, సిద్ధేశ్వరం, తుంగభద్ర, వంశధార యివన్నీకలిపి మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళికలో మొదలుపెట్టాలని అన్నాము”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:— “సుందరయ్యగారితో గట్టిగా చెబుతూవుంటే నాకు ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. ముందు records చదుకుంటారనుకుంటాను. I hope he will read and correct his own mistake. నేను చెప్పింది నిజమని రికార్డు చదివిన మీదట తోస్తే ‘ I am sorry ’ అని చెప్పండి చాలు. నేను చెబుతున్నది నిజం. అవసరం అయినపుడు records చూసుకోండి. High-Level Channel కావాలని చెబితే ‘ పంచవర్ష ప్రణాళికలో చేర్చవద్దు, తప్పు, నందికొండ వెనక్కుపోతుందని ’ అన్నారు. Specific గా ‘ ఇదా మీభావం ’ అని నేను నాగిరెడ్డిగారిని అడిగినాను. ‘ అవును అదే నా భావం, మధ్యపాన నిషేధం రద్దుచేసి ఆ డబ్బుతో తుంగభద్ర ఎగువకాలువను త్రవ్వించాలి ’ అనే reply ను pindown చేసి తెప్పించుకున్నాను. రేపు elections లో ప్రజలకు యిదే చెప్పండి అన్నాను.”

SRI P. SUNDARAYYA:— “ Center యివ్వకపోయినా మధ్యపాన నిషేధాన్ని రద్దుచేయడంద్వారా వచ్చే డబ్బుతో కట్టించుకోవచ్చునని చెప్పివుంటారు. ”

26th November 1955]

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI :— “అది వేరే విషయం. Centre యివ్వకపోతే ఆనలేదు. చేర్చడమే తప్పన్నారు. నేను సందికొండకు పోటీపెట్టానని, రాయలసీమ తత్వము చూపిస్తున్నానని తుంగభద్ర ఎగువకాలప కొరడమే దేశానికి ద్రోహంచేశానని చెప్పడము జరిగింది. తుంగభద్ర ఎగువకాల్య రాయలసీమ క్షమప్రాంతాలకు ఎంతవరకు ఏవిధముగా ఈపయోగపడుతుందో వారికి తెలుసు. అయితే మొదటనుంచీ కూడా తప్పవంధాలో పొయింది వారిదృక్పథం అనుకుంటున్నాను. ఇది చాలా విచారకరంగా వున్నది. ఈ బాధలు నాకు తెలుసు. వారి పార్టీ అబి ప్రాయాలు వారు చెప్పడము తప్పలేదు. ఆంధ్రదేశములో, రాయలసీమలో ఒకరిద్దరు కమ్యూనిస్టులు గెలిచివుంటే బాగుండేదేమో. ఒక్కరినికూడా గెలిపించలేదే అని విచారిస్తున్నా. ఒక్కరైనా వారి పార్టీవారు లేకపోయే, రాయలసీమ యిబ్బందులను గురించి చెప్పడానికి. తరువాత యీ S. R. C. Report ను యిట్టలో పారెయ్యమన్నారు సుందరయ్యగారు. ఇందులో చాలా self-contradictions వున్నాయని వారుఅన్నారు. తరువాత దానిలోని కొన్ని విషయాలను చదువుతుంటే ‘అది బాగుంది, యిది బాగుంది అంగీకరించాం’ అన్నారు. అన్నీ మనము అంగీకరించేటట్టు వ్రాస్తే, ప్రక్క రాష్ట్రం వారు అంగీకరించరు. అందరూ అంగీకరించినట్టు వ్రాయడము ఎవరికైనా కష్టమే. అయితే, రిపోర్టు చాలా చక్కగా వ్రాశారు. వ్రాశారంటే తు. చ. తప్పకుండా, కామాతోసహా అంగీకరించాలని కాదు. నేను ప్రతి మీటింగులో చెప్పాను. ‘మన దురదృష్టవశాత్తు ఎవరికీలేని plebisite మనకు వచ్చింది. తెలంగాణా మసలోచేరడానికి ఎవరికీలేని 1961 వ సంవత్సరం కార్యక్రమం మనకు పెట్టారు. అది విచారకరం అని చెప్పాను. ఇది చెడ్డరిపోర్టు అని చెప్పలేను. Waste paper basket లో పారవేయాల్సినంతటి చెడ్డరిపోర్టు కాదు. శ్రమపడి వ్రాశారు. ‘After very serious consideration’ చెప్పారు Chief Minister గారన్నట్లు, తేడాలేకుండా అన్నివాదసలువిన్నారు. తుంగభద్ర project area కు వెళ్లి చూచారుకూడా. ఇక్కడ కర్నూలులో కూర్చుండి వ్రాయలేదు. అక్కడ produce అయ్యే electricity లో 80% ఆంధ్రదేశానికి, 20% కర్ణాటకానికి వున్నది. Hydel scheme పూర్తి చేయడమే delay అయిపోతున్నది. ఒక Engineer శలవు తీసుకుంటాడు. ఇది joint project అయినపుడు, ఆంధ్ర Engineer లు ఎంతమంది, కర్నాటక Engineer లు ఎంతమంది వుంటారు అనీ, ముక్కు యింత పొడుగుండాననీ, యిలాంటి condition పెట్టి, Engineers ను post చేసుకుంటూ వుంటే పని నడుస్తుందా? conditions ను పెట్టి, Engineers ను post చేసుకుంటే, leisurely గా చేస్తారు. మించిపోయిందేమిటని. ఈ రకంగా Engineer ల యిబ్బందిపల్ల ఎప్పుడో 1956 లో పూర్తిచేస్తాం అనుకున్న Hydro-Electric Project 1957 లో పూర్తయితే సంతోషిస్తాం అనుకుంటున్నాను. ఎంత pressure పెట్టి ఎంత కృషిచేసినప్పటికీ యింకా వెనక్కు పోతోంది.

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

యీ Project కాలువలో నీళ్లు వస్తున్నాయి. దినమూపోయి నీళ్ళుకొలుచు కుంటారా రైతులు ? India Government ఒక Resolution పంపు తుంది. కాని ప్రతిరోజూ జవహర్లాలు నైహూ, అజాద్ లు నీళ్లు కొలుచుకుంటారా ? Good-will మీద ఆధారపడి ఉంచవలసిన విషయాలివి. ఒకే రాష్ట్రంలో వుంటే ఈ ప్రాజెక్టువల్ల చాలా భాగానికి త్వరగా ఉపయోగపడుతుంది అని మనవి జేస్తున్నాను. పెద్ద Difference వుండి లక్షలాది కన్నడిగ ప్రజలుండే చితల్లూర్ అడగడంలేదు మనము. బళ్లారి రాయలసీమ పక్కనే వుండి, రాయలసీమతో సంబంధం గలిగిన ప్రాంతం. ఇప్పుడు కొత్తగా సృష్టించి కన్నడిగులు, ఆంధ్రులు అని చెప్పి అక్కడ భేదభావాలు పెట్టుకుంటున్నాం గాని రాయలసీమనుంచి తనంతోను, క్షమంతోను, దొర్నా గ్యంతోను కలిసి వుండి రాయలసీమలో వీలైన centre గా వున్నది బళ్లారి ప్రాంతం. అక్కడ 18 రాయలసీమ అఫీసులు వున్నవి. Superintending Engineer, Executive Engineer, Deputy Director of Schools, Conservator of Forests. ఇట్లా 18 అఫీసులున్నాయి. అది రాయలసీమ areas కు అంతా Headquarters. తరువాత Trade అంతా అక్కడే concentrate అయివుంది. ఒక గుడ్డు కావాలన్నా ఏ సరుకు కావాలన్నా బళ్లారిపోయి తెచ్చుకుంటుండే వాళ్లం, ఇప్పుడు బళ్లారి పరాయి దేశం అంటే మాకు అమాట అర్థమేకాదు. అక్కడ కన్నడిగులకు తెలుగురాదా? తెలుగు వారికి కన్నడం రాదా? ఇప్పుడు అదోని నుండి వచ్చిన భూషన్న గారు కర్నాటకుడు, ఎంతో చక్కగా మాట్లాడాడు తెలుగు. 'భాష విషయంలో యిబ్బందులున్నాయి, వారి భాష మనకి తెలియదు, మన భాష వారికి తెలియదు' అని సుందరయ్యగారు చెప్పిన దానితో ఏకీకరించలేక పోతున్నాను, శిరిగుప్పలో కన్నడిగులు తెలుగు చక్కగా మాట్లాడుతారు. కనీసం అరవదేశంలో తెలుగు మాట్లాడినట్టు 'చెంబు కొండువా' అన్న విధంగా అర్థంతమిళం, అర్థంతెలుగు కలిపినట్టు మిశ్రం ఇక్కడా వుంటుంది. ఎక్కువగా అర్థం కాకుండా బాధ పడాల్సి స్థలం కాకపోయే. తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు మైసూరుకు పోవడంవల్ల ఎంతో యిబ్బంది వచ్చింది. ఆ ప్రాజెక్టు వల్ల యెన్నో లక్షల ఎకరాలకు పారాలి. కర్నాటక ప్రాంతములో 90 వేల ఎకరాలకు నీరు పారుతుంది. ఆంధ్రలో 4 లక్షల ఎకరాలకు పైన నీరు సరఫరా చేయాలి. అందుచేత 'after very serious consideration' తుంగభద్ర అనకట్ట ప్రాంతం తప్పకుండా ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో ఉండాలన్నారు కమిషనువారు. Contiguous గా వున్న గ్రామాల విషయం సుందరయ్య గారు చెప్పింది ఒప్పుకుంటున్నాను. కాని boundaries, limitation కొండలు యివన్నీకూడా చూసుకోవాలి. కొన్ని కన్నడ గ్రామాలు, తెలుగు గ్రామాలు వుండవచ్చు కాని కొండలు, boundaries, limitations, Projects యివన్నీ consider చేసి 'after very serious consideration' యిది ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి రావాలన్నాదు. ఇది రాయల

26th November 1955] [SRI N. SANJEEVA REDDI]

సీమకు life-line ఆంధ్ర దేశ సాష్టవానికి యిది అవసరం, అని ముగ్గురు ఆంధ్రులు కానివారు, ఒకరు మహమ్మదీయులు, ముగ్గురు పెద్దలు చెప్పారు. ఇది కావాలనుడం 'పెద్ద ద్రోహంచేస్తున్నారు, ఇది ఆంధ్రదేశానికి అవసరంలేదని' చెప్పేవారు ఆంధ్రదేశంలో కొందరున్నారంటే మన case ఎంత బలహీనపడిందో సుందరయ్యగారిని ఆలోచించమని వినయ పూర్వకంగా ప్రార్థిస్తున్నాను. ఇక రామకృష్ణరాజుగారు మొదలైన వారు తీర్మానాన్ని బలపరుస్తూ Madras border విషయం చెప్పినారు. Population గురించి చెప్పారు. 1931 ప సంవత్సరంలో తిరుత్తనీలో దాదాపు సమాసంగా అరవవాళ్లు, తెలుగువాళ్లు వున్నారని చెప్పినారు. 1951 వచ్చేటప్పటి అంతా తారుమారయింది. 70 per cent వున్న మన population 35 per cent అయిపోయింది అన్నారు దానికి కారణం వారే అన్వేషించాలి. అంటే వారిలాంటి వారు దీనికి కారణం జాగ్రత్తగా ఆలోచించాలి."

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU:— "వాళ్లకు బుద్ధి ఎక్కువగా వుండడం మూలాన కావచ్చు."

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:— "అదే కావచ్చు కాని మీలాంటి వారు రాజకీయాలలోను యితర కార్యక్రమాలలోను వుండి మిగిలిన కార్యక్రమం వదిలిపెట్టినందువల్లకూడా కావచ్చు. ఆంధ్రుల జనాభాలో ఎక్కువగా differences వున్నాయి. అప్పటికీ యిప్పటికీ ఆ విషయంకూడా మద్రాసు ప్రభుత్వం వారికి point out చేశాము.

"Slight differences అంటే 5% గాని 10% గాని differences అంటే అంగీకరించ వచ్చును. కాని ఇంత vast difference వచ్చినప్పుడు అంగీకరించ వలెనని మేము చెప్పము. ఏది ఎట్లాఉన్నా మేము అందరము కూడా మద్రాసు వెళ్లినప్పుడు Boundary Commission లేకుండా సర్దుకొనవలెనని అనుకున్నాము. చిన్నసమస్యలను మనము సర్దుకొనకపోతే ఎలాగ అనుకున్నాము. ఎన్నో సమస్యలు మనం మనం సర్దుకొనవలసి ఉంటుంది. ఇటు కన్నడిగులు అటు మహారాష్ట్రులు ఉన్నారు. ఈ సమస్యలను మనం ఒకరికి వదిలిపెట్టకూడదని మనమే సర్దుకొనాలనే భావంతో మేము అక్కడకు పోయాము. కానిదురదృష్టవశాత్తు ఒక agreement కు, decision కు రాలేక పోయినాము. 50% కు యున్న మా జనాభా మాకు ఇవ్వండి అని మన Chief Minister గారు minimum demands గా పెట్టారు. హోమూరు తాలూకా అంతామాకు వద్దన్నారు. లక్ష, పదివేలు మావాళ్ళు ఉంటే వారికి తీసుకోకుండా ఊరికే ఇచ్చిపోతే ఎలాగ. 'ఇచ్చి పోడానికికాదు, ఇచ్చి వుచ్చుకోడానికి వచ్చేము. అని చెప్పారు. Friendly way గా

[SRI N. SANJEEVA REDDI] [26th November 1955]

ఇవ్వడం పుచ్చుకోవడం కావలసిందే. ఊరికే ముగ్గురం మంత్రులం తూకంగా మద్రాసుపోవడం దేనికి ఇక్కడనుంచి post లో తిరుత్తణి తబాకు ఇవ్వవచ్చును. పుచ్చుకొని పొండని చెప్పవచ్చును. న్యాయంగా ఉండాలని మాట్లాడేము. న్యాయంగాఉంటే బాగుంటుందని మాట్లాడి నాము. వారుకూడా ఆలోచిస్తూఉంటారు. ఆంధ్రరాష్ట్రంకూడా మళ్ళీ ఆలోచిస్తుంది. ఎప్పటికైనా సానుభూతితో ఆలోచిస్తాము. అందరూ కృషిచేస్తే సానుకూలం కావచ్చును. ఒకరిని ఒకరు అర్థంచేసుకొగలము. ఇదివరకు అందరము కలసి ఉన్నాము. మన భక్తవత్సలంగారు, A. B. Shetty గారు మొదలైనవారి సానుభూతితో ఈ సమస్య సాధించుకో వచ్చు.

“మొదలియారుగారు అరవ ప్రాంతాలు వదలివేస్తే బాగాఉంటుంది అన్నారు. వారు మద్రాసువెళ్ళి అక్కడ తెలుగు ప్రాంతాలను మనకు వదలివెయ్యాలని చెప్పాలని సలహాయిస్తే బాగాఉంటుంది. Mudaliar గారు మనకు, తమిళులకు common link. వారు చిత్తూరులోనేఉంటారు. వారు ఎక్కడకు పోరు. వారి constituency పోయినా వారు మనతోనే ఉంటారు. మద్రాసులో ఇటువంటి ఇచ్చిపుచ్చుకొనే సద్భావం కలుగు తుందనుకుంటాను. I hope better and good relations would continue between Madras and Andhra. I am very definite about this. These are after all small issues.

“నేను చెప్పినట్లు బళ్ళారివిషయమై శ్రీ సుందరయ్యగారి amendment లేకపోతే ఈ speech అవసరంలేదు. అయిదు గంటలకే వెళ్ళిపోతూ ఉండవచ్చును. ఇప్పుడైనా ప్రార్థిస్తున్నాను పార్టీ రాజకీయాలు, పార్టీ candidate అని అనుకోకుండా అన్ని సమశ్యలమీద వారు ఈ అభిప్రాయా నికివస్తే బాగుంటుంది. సుందరయ్యగారు ఆలోచించవలెనని కోరుచున్నాను. 100 కి 99 మంది ఒప్పుకొన్నారే 99 మంది ఆలోచించే Democracy మాకు ఇంకా అర్థంకాలేదు. హెచ్చుమంది ఆలోచన, తక్కువమంది అంగీ కరించడం ఉంటుంది. Debar గారు నన్ను అడిగినప్పుడు compulsion లేదని చెప్పాను. Majority of people కువలె నంటున్నారు విశాలాంధ్ర ఆలాంటప్పుడు కొందరు వద్దన్నప్పుడే అది majority decision అని అన్నాము. సరే యిప్పుడు 10 మంది చెప్పింది 190 మంది ఒప్పుకోవాలంటే అది democracy కి అర్థమా? ఇది కడపపాలలో ఒక విషయ చుక్క వేసినట్లు అవుతుంది. దానిని గమనించి ఈ ప్రాంతంవారి ప్రజా అభిప్రాయాన్ని గమనించి, ఆంధ్ర రాష్ట్ర శ్రేయస్సు గమనించి ఇప్పటి కైనా amendment ఉపసంహరించుకుంటే బాగాఉంటుంది అనుకుంటున్నాను. చెడుపు జరిగింది. ఈ amendment ఉపసంహరించినా లేక పోయినా ‘మీ ఆంధ్రలోనే వద్దనేవారు ఉన్నారు’ అంటున్నారు. ‘మీ రాష్ట్రంలో ఉన్నవారే వద్దంటున్నారనే’ arguments ఏర్పడినవి.”

26th November 1955]

SRI P. SUNDARAYYA:— “వద్దు అనడములేదు. ఒక సూత్రాన్ని బట్టుకొన్న ప్రాంతాలు కావాలన్నాము, రాయచూరు జిల్లాలోని భాగాలు కావాలంటున్నాము. వద్దని ఎవరంటున్నారు.”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:—“రాయచూరు జిల్లా అడగడానికి నిర్ణయముగా లేదు. కోట్లకొద్ది ఖర్చు పెట్టికట్టిన ప్రాజెక్టు పోతున్నదని అడుగుతున్నాము. ఎక్కడను ఉన్న రాయచూరు జిల్లాను ధార్వార్ జిల్లాను అడగవలసిన అవసరం లేదు. న్యాయంగా రావలసినవే అడుగుతున్నాము. అందరు accept చేసినవి 50%, 54% కాదు 60% population census report లో ఉన్నవి కావాలంటున్నాము. కోలారు అడుగుతున్నాము. మాలూరు సీనివేస్టై 60% మన జనాభా ఉంటుంది. కోలారు అలంపూర్, గద్వాల విషయము Hyderabad వారు అడుగు తారు. బీదీర్లో కన్నడ, మహారాష్ట్ర తాలూకాలు అటు ఇచ్చేస్తారు, కాబట్టి అలా ఏర్పాటుచేసుకోవచ్చును.

“ఏమైనా ఇంతబాగా, ప్రశాంతంగా ఏకగ్రీవముగా ఈ రిపోర్టును విశా లాంధ్ర కోరుతూ ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన తీర్మానాన్ని బలపరుస్తు న్నందుకు అందరిని అభినందిస్తున్నాను. ఒకటి మాత్రం చెబుతున్నాను. హైదరాబాదు మిత్రుల సహకారముతో, మన చెన్నారెడ్డి, రంగారెడ్డి, నరసింగ రావు, క్రిష్ణరావుగారు మొదలైన వారందరి సహకారంతో విశాలాంధ్ర ఏర్పడు తుంది అనే విశ్వాసము ప్రకటిస్తు నేను శలవు తీసుకుంటున్నాను.”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU :—
“On a point of personal explanation, అధ్యక్ష! అసలు తిరిగి మాట్లాడాలనే ఒక ఉద్దేశం లేదు కాని.”

MR. SPEAKER:—“It is in print. Why discussion on it”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—
“ఈప ముఖ్యమంత్రిగారు ఒక విషయం చెప్పారు దానిగురించి సమాధానం చెప్పాలి. మేము ఏదో Thungabhadra High-Level Canal కల్లుదబ్బుతో కట్టమని చెప్పినట్లు, five-year plan లో చేర్చడ అవసరం లేదన్నట్లు చెప్పారు. మేము చెప్పింది సరిగా చెప్పితే నేను తిరిగిచెప్పవలసిన అవసరం లేదు. ఈ నాడా five-year plan కు తుంగభద్ర ప్రాజెక్టుకు ముడి పెట్టవద్దన్నాము. ఇది సెంటరు ఒప్పుకోదంటారా! మన రాష్ట్రంలోనే ముందు priority ఇచ్చి కట్టించడానికి కృషిచేదాము. ఏమీ లేకపోయినా పరవాలేదు, అని అన్నాను.”

The Hon. SRI N. SANJEEVA REDDI :—“ముడిపెట్ట వద్దని చెప్పారు. అంతవరకు సంతోషము, ముడిపెట్టకుండా సాధించామని గర్విస్తున్నాము, అని చెబుతున్నాను.”

[26th November 1955]

MR. SPEAKER:—"Does Sri Sundarayya wish to withdraw his amendment? "

SRI P. SUNDARAYYA:—"No, Sir; I am pressing my amendment".

MR. SPEAKER:—"I have to divide the amendment of Sri Sundarayya into two parts and put each part separately to the vote of the House. One is for deletion of certain words and the other is for adding certain words."

SRI P. SUNDARAYYA:—"Both parts go together; if the amendment is to put to vote in parts it will be meaningless."

MR. SPEAKER:—"All right. The question is—

'Delete in the first paragraph 'this House feels happy that the Tungabhadra area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area'.

For the existing paragraph 4, substitute the following—

'This House feels happy that States Reorganization Commission has recognized that Tungabhadra Project is essential for the full agricultural and industrial development of Rayalaseema area, but regrets that instead of suggesting ways so that no impediment can be placed in the utilization of that project, it has recommended an exchange of those Kanarese-speaking taluks with Telugu-speaking district of Kolar and thus perpetuate unnecessary conflicts. Hence this Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra while Kanarese-speaking area of Bellary district be kept with Karnataka itself'.

The motion was declared lost.

Sri P. Sundarayya demanded a poll. Voting by counting of heads took place, and twelve voted for the amendment and one hundred and eighteen voted against the amendment. "

26th November 1955]

MR. SPEAKER:—"The result of the voting is:

'Ayes 12, Noes 118, the motion is lost'."

At this stage Sri Vavilala Gopalakrishnayya entered the House and took his seat.

SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA:—"Sir, I rise on a point of order."

MR. SPEAKER:—"No point of order can be raised at the time of voting, nor any statement is admissible now.

"I shall now put the main motion to the vote of the House:

The question is—

"That the report of the States Reorganization Commission be taken into consideration.

'And on such consideration, this House feels happy that the Tungabhadra area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area.

'2. That this Assembly feels that the Telugu-speaking parts of Hyderabad are intimately connected with Andhra and appreciates the views of the States Reorganization Commission with regard to the desirability of unifying Telangana and Andhra but requests the Government of India to merge them forthwith instead of waiting till 1961, with Hyderabad as the seat of the Government and the High Court and that such a unified unit will greatly help the development of the State and the full exploitation of the waters of the Godavari and the Krishna, making the Telangana and Andhra people equal partners in this joint enterprise of bettering the conditions of the people.

'3. This Assembly would further like to assure the people in Telangana that the development of that area would be deemed to be a special charge, and that certain priorities and special protection will be given

[MR. SPEAKER]

[26th November 1955]

for the improvement of that area, such as reservation in services and educational institutions on the basis of population and irrigational development.

'4. This Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra.

'5. This Assembly further feels the need for boundary adjustments with the Madras, Mysore (Karnataka), Madhya Pradesh and Orissa States on the basis of village and contiguity and that such adjustments can be achieved by mutual co-operation and goodwill and that necessary negotiations must take place and if any points remain unsettled, the Government of India may refer them for arbitration'."

The motion was carried unanimously amidst cheers.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—"I request the Speaker to ascertain whether there is any dissenting voice against the main motion."

MR. SPEAKER:—"Are there any against the motion?"

There was none.

Sri Vavilala Gopalakrishnayya rose to make a statement.

He was shouted down by the House and the Speaker did not allow him to speak.

MR. SPEAKER:—"The House will now adjourn and meet at 11 a.m. on Tuesday, the 29th November 1955."

The House then adjourned.

